M.S. pergamino. Sin tratado con 207 hojas.

De divinae põa. et de eius obto, seu tro in universum quaestio. 25 1.ae partis S. Thomae. authore P. Ildefonso Ximenez.

1632.

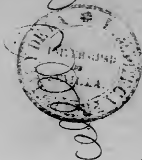
Rotulata

Alonso Ximenez.

Tractatus 7us.

De Divina potentia, et de eius obiecto, seu toto in universum, ad q. 25. 1a partis S. Thomae.

Authore R. P. Ildefonso Ximenez societatis Iesu, professore Theologiae in Collegio Hispalensi Divi Hermenigildi ann. 1634.

Ad Lectorem.

Multa sunt, ingenue Lector, quae nos ad tractatum istum prae aliis ex animo impulerunt. Illud quidem inprimis, quod difficultates Suius Loci proprias, et si graves admodum, satisque difficiles, leviter, et quasi per transennam à plerisque tractari videnimus. Dum enim ad alia, quae vulgo difficillima sunt, studium, ac vigilias ferme omnes adornant, haec, quae minus difficilia visa sunt, aut omnino praeterierunt, aut quasi per otium discussisse videntur, cum profecto talia illa sint, quae optimi cuiusque ingenium, vires, ac robur exerceant, et acerrimi acumen facile acuant. Proinde quod nos tractatibus aliis omissis, hunc potissimum seligendum putavimus, ut quantum per vires, ingenium quod licuerit, difficultates Suius Loci proprias discutientes, aliorum ingenia ad eorum altius examen provocemus. Et quidem difficultates Suius Loci proprias duntaxat promittimus, quoniam alias, quae aut metaphysicae sunt, aut alio in loco sibi firmam sedem vindicarunt, ita vitabimus, ut Lector invitos ad illas cursum deflectere nos spectamus. Tu interim, et in perpetuum vale.

Pro Semiis.

Postquam S. Thom. à q. 14. Suius 1a partis Loci per 11.

seq.tes de intu Div.o, vol.te, et Provid.e, de q Sum ..tibus (ut Card. existimat) praedest. vol.e, et reprobat. dissenit mox in Sum q. 25. quam explandam aggredimur, de Div. poa sermonem instituit. Ct ... q.e tractatus tria in primis exponenda occurrunt, quorum explatio loco proemii erit. I.m quidem cur de iis attributis, de quibus in praecedentibus quaestionibus actum est, prius quam de Div. poa tractet? 2.m q. noe pol in praesenti tt significet, atq adeo q sit proprium Suij q.s subiectum? 3.m demum cur S. Thomas Suij q.s subiectum duntaxat noe pot signet, cum int., et vol.tas suorum actuum v.e pot sint?

Ad I.m q. dubium respondeo e id S. Thomam sapientissimo, opt.o q methodo triplici de c.a fecisse. I.a q. ... activa dei ad extra, de qua hic potissimum agitur, ut mox dicemus, div. scij, volunt.s, et perfectiss. rerum Provid.s supponit, ut quae ea exequit., quae deus alte disposita efficaci vol.te decrevit. 2.a quod sub gravi stov.e int. dd.s sit, ut Angelicus ipse Praeceptor in art. 2. et solut.e ad 4.m attigit, an poa Div.a ab intu, et vol.te distinguat? ad quam difficultatem ante enodandam reliquarum perfectionum cognitio n.i m.o maxime iuvare, sed oio requiri censet.

3.a demum c.a, quoniam rectus doct.a ordo exigere videt., q de iis perfectionibus prius tractet, quarum actus deo sunt immanentes, quam de ea perfectione, cuius actus oio est ad extra: cum q actus int., et voluntatis sint oio immanentes,

actus

actꝰ vᵉ pot sit ad extra; quia de iis perfectionibꝰ, quam de illa recte doctᵉ ordine agendum fuit. Nec 1ᵐᵒ hoc est inde deduci, q debuerit prius agi de pot. Dei ad intra, quando Personæ Divᵉ producuntur. Hoc inquam nro dicto ni officit, q cum S. Thomas à q. 2 huius 1ᵉ pᵗⁱˢ ad q. 26. de Deo ut uno tractet, prius ea exponenda erant, quæ Deo quatenus unus est, conveniunt.

— Ergo vᵉ q. ad 2ᵐ attinet, nempe quid noē pot in præsentiarum significet: nulli dubius i, ni significari pot Dei ut eam virtutē Completit, qua Deus intra se ipsum vere et realr producit, & exercet, de hac n. in ttt. de Trinitate sermo est. Finis ꝑ huius tttᵘˢ, ac præcipua materies, quæ pot nomᵉ significatᵉ, est mirabilis illa virtus, ac pot, qua res oēs visibiles et invisibiles, nales, et snales, et quæ quoquo pacto aliquid esse habent nulla prorsus difficultate, sed oīo Ludens Divinū illud Numen condidit. Quoniā aut ad perfectum huius virtutis Cognit. nari ea est sui tri aliqualis Cognitio, obtum ea pot. Divᵉ in universum duntaxat attentum ut minus præcisum mat. & idem hic tttᵘˢ Complectit. Tria q sunt, in quorum Consideratᵉ totus ille versat; 1ᵐ est quidditas ipsa, ac proprietates Divᵉ virtutis. 2ᵐ eius tus verus, ac positivus in universum consideratus. 3ᵐ eiusd tus negativus, ut plerique loquunt: quæ oīa in ipsa articulis explicatᵉ tradent.

Demiq hau difficile intelligit, cur S. Thomas solam virtutem Dei ad creas noē pot compellarit: q. vlt intus et voltas, ut quæ à suis actibus nullo genere distinct. & actualr

ante inter distinguunt ni si proprie poe: sola vero virtus activa Dei, quae à suo actu re ipsa, et actu differt proprie poa est, ut Disp. 1. latius exponit. Et haec sufficiant loco pro tamen aliis omissis, quae ad huius ttis quidditatem, et rationem practicam, et speculativam, Logici discutiant, et quae nos Logicè tractavimus —

Artus 1us.

Utrum in Deo sit potentia.? —

Conclusio arti duplex; 1a, quod in Deo nulla detur poa passiva, quae verè, et proprie talis sit. 2a, quod verè detur poa realis activa. Insuper in solut. 4. argi tangit, qua ratione poa haec ab intus, et volte Dei distinguatur. Cuius arti ratione agemus de quiddite poe Dei ad extra —

Detur ne vera, et realis poa in Deo comparatione creaturarum.?

Dispo. 1a.

Non dari in Deo realem poem passivam.

Caput 1m:

Ut vidimus in lib. 1. et 2. physicor. duplex est poa in Ente, alia passiva, et activa alia: passiva est quiae

pa

patiendi, seu quae in se verè recipit, et subiectat aliud; ut
poa mª in Fe. Poa vº activa è princ agendi, seu producendi aliud: Doci virtus productiva alicuius rei per suam
actionem, ut virtus, quam hēt ignis ad alium ignem producendum, è verè poa activa. Hec poa rursus duplex est,
alia, quae producit actum immanentem, id è qui manet intra idem suppositum, cuius è ea virtus; ut virtus, qua intus
producit actum. Alia poa activa est, quae producit actum transeuntem, id est in alienum suppositum, ut poa, qua ignis ignem alium producit. Harum poarum 1ª vocat poa immanens
et 2ª transiens ab effectibus, quos producunt. Rogamus
q an ex his poîs aliqua verè, et proprie in Deo reperiatur!
Certissimum è, inquit Pª Molª in Dei ont.
ñ mº certitudine Theologica, sed certitudine fidei, ñ dari in
Deo pom passivam, quae proprie, et re ipsa talis sit. Nos autem
etsi assertum istud verissimum, et oio certum iudicemus; arbitramur sanè ñ tanta certitudine gaudere, imo ut seqti cap.
dicemus, forte probabile est, dari in Deo verum pom passivam,
et si ñ actu exercitam, sed quae posset, si Deo placeret exerceri
actu. Asserimus ꝗ ñ dari in Deo ullam pom passivam, quae
re ipsa talis sit.
Assertio proxime statuta pr 1º qª quod
imperfect. involvit, nequit in Deo reperiri: sed vº, et realis
poa passiva imperfect. involvit vª qª id, quod est poa passiva
ad aliud, verè perficitur per istud; ꝗ talis poa in Deo ñ dat.

Ea

Pa 2°, q. L. Deus est in pot.a passiva ad aliquid, quod in tempore producat, et ab illo realit. distinguat. Et hoc dici nequit; q.a repugnat oio recipi frma in subto incapaci denominationis, et effectus fralis talis frae, ut probavimus in lib. 1. physico ttt. 3. et saepe alias diximus. Atqui ut alii argumentant repugnat q. id subiectet aliquam fram divinitas, q.a nullius e subtum mnale. Deus autem nullius frae est subtum mnaliter, atq adeo nequit framaliquam etiam ex sua oipota recipere.

Insuper dici nequit, q. Deus sit in pota passiva alicuius perfectionis, quam naxio deat ab aeterno. Qa quidquid ab aeterno in Deo est, et illi naxio convenit, est idem re ipsa cum suo esse divino, et nihil est in Deo, q. ab eo realit distinguat; q. nequit esse in pota passiva ad aliquam perfect. ipsius propriam. Ans e certum, ut stat in ttt. de Divo nae, et eius attributis. Csa vo pt, q.a nequit esse vera, et realis pota passiva, nisi ad actus, seu frae, a qua realit. distinguat, ut certum e in Phia; q. &. atq hoc faciunt, quae Dei simplicitatem suadent.

Sed dicet aliquis hoc anta probant q. nequeat in Deo dari pota passiva comparata alicuius actus, quo Deus indigeat, et a quo perfect. aliquam recipiat; n autem suadent, q. nequeat Deus ad ostendendam suam oipotam subiectare aliquod accidens, quin ab illo denoiet, nec aliquid imperfectionis hic mutatio afferat. Verum et si argtis, q. ex Dei immutabilite petit, effax n sit, et propterea nos eo n utamur, ut cap.

seq.ti satis diximus: at aeq.tis, q. ex incapacitate subti ad seq. sumimus, veri effax est, ut in ttt de n.ra Div.na lati versamus. His accedit q. unio illa, qua Deus accidens creatus subiectaret, peteret ex n.ra sua Deus ipsus pro subto aeq.te in s.tionis, q. quidem mihi satis falsus dx.

Obiiciet alius: P.r aeternus v.r producit filius in se ipso, qui quidem realit. à P.re distinguit, q. sit P.r pos passivus ru filii. Cōa ex eo pr, q. id requirit dist.o realis, ut id, in quo i v.r aliud, dicat poa passiva istius. Ans deinde stat ex illo Ioann. 1. Unigenitus, qui ē in sinu P.ris. Et stat q.m productio filii est veri ad intra, et perfecti immanens; q. verè P.r exercet pos passivus ru filii; cu ille tus sit perfecté immanens, qui in p.rio producenti v.r recipit. Occurrendus tn est, P.r aeternus nullo pacto, nec considerat. quidem ra exercere pos passivus ru filii; q.m et filius sit in P.re, ni tn ē tanquam in subto; sed m.o alio, ac mirabili, quem in ttt. de Trinit.e exponimus. Ad stat. d. dicimus product. d. Divinarum Personarum dici ad intra, seu q. immanentes, ni q.tus producti maneant in p.rio producenti tanquam in subto, sed q.a manent m.o alio admirab.li, et sunt eiusdem n.rae cu suo p.rio, ut latius dx loco proxime citato.

Sic rogare aliqui solent, det. ne in Deo poa passiva, quae considerat. ra mentis cu fundam.to in re talis sit. Cōa qua difficultates alii negant, et alii affirmant. Nos v.o quid cc.a illas sentiendus sit in ttt.o de n.ra Div.na

ex

exponimus, et propterea nihil in praesentiarum definiendum duximus, cum hic tantum loquamur de potentia dei nunc creanti.

Veram potentiam passivam in deo christianorum aliorum doctrina adstruendam esse suadetur.

Caput 2^m.

Iampridem in ea suspicione versatus sum, quod plerique huius temporis magistri valde quidem apud me docti non levem occasionem exhibent, ut vera, et realis potentia passiva nunc factam creaturam in deo adstruatur, non quidem quae actu exercita sit, sed quae si deo placeret exerceri absque ulla imperfectione posset. Quod in hoc cap. ostendere intendam. Doctrina quae, quae sane magnam mentem invenire nobis vi, ea est, qua docent non requiri, ut forma aliqua sive substantialis, sive accidentalis Divinitatis in subiecto collocet, quod tale subiectum capax sit denominationis, et effectus formalis, qui tali formae proprius est, atque adeo docent posse fieri Divinitus quod albedo vere in Angelo, aut gratia in lapide tanquam in subiecto constituatur.

Hac inquam doctrina semel admissa, admittendum est esse in deo veram, et realem potentiam passivam competentem caloris, aut albedinis ita ostendit, nam inprimis non repugnat, quod deus calorem recipiat ex eo, quod sit substantia pure spiritualis completa, nam Angelus id ipsum est, et calorem recipere potest Divinitus. Insuper non repugnat ex eo, quod deus calidum reddenet, et effectum formalem caloris reciperet: nam ut id sequitur ibi nos arbitremur; in

hac

docet tn omnis; quibuscunq modo repugnans, nullo noe servit: nq illi admittunt, q gra in lapide ostituta n redderet lapidem gratu, et amicu Deo; q ex nullo cap. repugnat frq accidem creatu v subiectari in Deo.

Sed rent. 1° q Lt ex capitib. immutatis n repugnat, Deu vere subiectare frq accidem creatu, repugnat tn ex immutabilitate Divina: nq si Deus, inquiunt, frm accidem modo subiectasset, vere, et reipsa intre mutaretu; nq mutari est recipere per verum recept aliquid, q recipiens antea n habebat; Deus aut mutari est oio impole; et necessu est, q sit intre immutabilis. Verum solutio Sci nulla noe satisfacit, nq ut omittam quid proprie sit mutari, qua de re nobis i sermo in ttt 1 3a ptis: et omisso etq q mutatio eo pacto recte explicet, ad hoc tn nullatenus ostendit ab adversariis, q Lt mutatio Consilii, et mutatio, que fiat ex indigentia frq respectu Deo prorsus repugnent; mutatio etq pure physica facta ad ostensione Divina sique dicat imperfect in Deo: n. n. ex hac mutat aliqui potest q Deus varius, ac levis suis in Consiliis sit; aut q aliquo alio extra se ipsu indigeat, aut q ab accidenti recepto denuat perfectionem accipiat; ergo &c.

Constat q si ex solo capite immutabilitatis repugnaret q Deus reciperet aliquod accidens creatu; fieret, q posset vere illud recipere, si rev mutationi Div fieret obviq. ast vere fieret, si Deus ab eterno albedinem, aut calorem

sub

subiectaret, et in æternum in ea subiect. permaneret; q saltem hoc dici queat. Quod aut factum nunquam fuerit ante, non est, fuisse id impossibile, sicut quod nihil Deus ab æterno ad extra produxerit ante non est, quomodo dicamus verè potuisse plura producere: et quamvis modo nequeat accidens recipere, satis sanè est, quod ab æterno potuerit ut dicat. Esse ex se verum prorsus passivum ad accidens recipiendum.

Cum aliquibus quibus adversus hoc aliquando proposuissem responderunt non repugnare præcisè ex immutabilitate divina quod Deus accidens creatum verè, et propriè recipiat, sed repugnare ex simplicitate divini esse, cui omnis compositio est illi repugnans; cum si Deus componeret aliquod totum accidens cum accidente, quod subiectaret; hinc profecto est, quod id omnino repugnet. Sed facilius longè solutio ista revincitur, nam simplicitas divina solum excludit compositionem, qua Deus in suo esse componatur; non autem excludit compositionem, quam cum re alia efficiat, quin ad talem compositionem ordinet, quod ex conceptu substantiæ completus sit. Imo nisi nimis scrupulosè feramur, verbum divinum componit suppositum cum natura humana, quam trahit, namque quod ex natura humana, et personalitate Verbi contingit, verè est aliquid unum per se: sed non simplex; sed compositum. Itaque hæc compositio Deo non repugnat, quæ efficit illius simplicitati, nec ex illius indigentia fit.

Aliorum solutio eidem nostro argumento exhiberi solita refutatur.

Caput 3.

Cum

Cum solutus prudenticam memorata minus sufficientes melius sentientibus aiis sint, tandem venit, impleare quidem, quod Deus recipiat ex ab aeterno aliquod accidens creatum; quoniam ut res aliqua possit divinitus recipere aliud tanquam formam, a qua denominari nequeat, necessum est, quod possit recipere connaturaliter aliquam formam, a qua denominetur. Et ratio est inquiunt, quia ut res possit elevari ut sit subiectum formae, quam non respicit, necessum est, quod vere sit ex se aliquo pacto subiectum: nam quod ex se nulla ratione subiectum est, nequit a ratione subiecti extrahi, et extraheretur, si virtute formam aliquam in se reciperet: ut autem res sit ex se subiectum exigit, quod sit ex se susceptiva naturaliter alicuius formae. Cum quod Deus nullius omnino formae sit naturaliter susceptivus, nec potest sua omnipotentia efficere quod rationem quoque subiecti subeat respectu alicuius formae, quaecunque illa sit.

Verum solutio haec, quamvis non inepte composita, nulla ratione satisfacit: primo quidem, quia quod res aliqua possit recipere aliud naturaliter tanquam formam, non reddit talem rem magis proportionatam ad formam non naturalem, et a qua denominari nequeat; quam si eas formas non respiceret, quas re ipsa naturaliter respicit. Non enim calor magis proportionatus est ad recipiendum albedinem, vel aliam huiusmodi qualitatem, ex eo, quod possit recipere aliquod accidens, quam si nullum omnino recipere posset. Et sane in Deo ipso clarius ad hoc cernere est,

ng te Deus posset v. et ne ipsa subiectare malit suos actus intus, et volus, n. propterea redderet magis proportionatus ad recipiendum calorem, qui de facto e: atqui si v. et maliter actus intus, et voluntatis subiectaret, posset ex sua virtute, ut adversarii admittunt, subiectare modo calorem; q ex de facto venit potest, quamvis nihil malit recipiat. Maior huius syllogismi probatur, nam quod Deus n. recipiat suos actus intus, et volus, id provenit ex simplicitate divina, quavis compositio ex divinis perfectionibus proveniens illi repugnat: simplicitas autem e, qua reddit Deus improportionatus ad calorem, ut certius e, quam ut probat S requirat; q &c.

Refellit 2° eadem solutio, et praeoccupat evasio quaedam, quae praedictam refutatio dilludi posset. Q aliud est, quod res, quae e male subiectus alicuius formae, possit divinitus recipere atque, a qua nequeat denominari; et aliud longe quod res, quae nullius alterius e male subiectus, nequeat formam recipere, a qua denominari nequeat. Potest n. illud 1m dici, quin hoc 2m nario dm sit; et praesertim in Deo, qui ex sua s emin. habet plura, quae creis venire nequeunt: neque n. ex iis praedicatis debet Deus praedatus venire, ex quibus creis venit. Q n. q. Deus n. sit male subiectus alicuius formae, dicere e, q nullo modo recipere possit; nisi ex aliqua alia imperfecte, quae misceat id accidat: nulla autem imperfectio in e relucet,

q

q. deg accidens creaty subset, ut vidimus: q. x. doct. d adversariorum dmi, q. verè subtare possit accidens creaty.

Refellit 3.° eadem solutio q.a et personalitas Verbi divini n. sit terus realis, quin d aliquam realit. teat; ad suae propter sui seminentia potest terere verè, et realit. n. d humanam, ut re ipsa teat: nec proptereà censet extrahi ad rem tai, quam ex se n. seat; q. et deg n. sit subty reale alicuig fig, poterit aliquam subiectare; quin propterea senceat extrahi ad rem subti, quam ex sua semin.e n. seat. Ans huig discurs, ex eo silat, q. cy Personalitas Verbi n. distinguat actu ante inty à n.a divi.a, nequit esse verg, et realis terus illig, qualis defacto est re n.a humanae, a qua verè, et re ipsa distinguit; q. R.

C.° si dicat Personalitatem Verbi divi esse terus n.a divi.a more nro concipiendi, et id sufficere, ut possit esse verè, et realit. terus n.a humanae. Sile quid de n.a divi.a dicere est, q. s. possit esse verus subty re fig creaty accilis, q.a nro more concipiendi è subty aliquarum perfectionum divinarum. C.° si iterum neges, ut inadversantiy sent.a negandum è, n. d divinam posse concipi cy fundam.to in re, ut subty alicuig perfectionis divi.a, quonia illam includit, aut in illa essat. includit. Hoc ipso qa, q. per

sonalitas Verbi nec nro m.º concipiendi sit tus n.ª Div.ª, nq ista essalit includit, ut ii ipsi fatent, qui inclusionem perfectionu Divinarū adstruunt. Maneat q̃ 2m esse, q̃ Deq nequeat recipere aliquam fram creatq propterea q̃ a nulla denari potest. E.º idem de creis verissimq arbitramur —

Dari in Deo v.ã, et realem poam activq operat.ª creaturarū.

Cap. 4.m

Non minq verq est, quq quq cap. 1. statuta sunt, dari in Deo verq, et realem poq activq comparat.ª creaturarū, quq propriissimè poa sit. Testat Sanè veritatem passim sac. pag. 2. paralipp. 20. Dne Deq in manu tua ē fortitudo et poa, nec quisquq tibi potest resistere. Iob. 13. 3.º folium, q̃ ventus rapit, ostendis poq tuq! Psalm. 64. praeparans montes in virtute tua accinctq poa. Et psalm. 66. excita poq tuq, et veni. Et demiq Luc. 1. q.º fecit mihi magna, qui potens ē, et plura eis possent adduci, quq idem dilucidè testant; sed ea in re clariss.º suffiant —

P.º praeterea roe, q.º poa, seu virtq productiva creaturarū verè ē perfectio nullq imperfectionem involvens;

q ea tribuenda i Deo, cui veri convenit quidquid perfect. s
nulla imperfect. mixta dixerit. Ares i oio certq cy ex
nullo capo ostendi posit, q virtq productiva ad extra vllq
dicat imperfect. s. Itaq hac nec suadet dari in Deo verq
virtutq transeunt producentq. Et ex eadq rñe simul pa.
ri dari in Deo virtutem activq immanent operantq, quatenq
tanq producta in Deo ipso tanquq in subto recipiat, ut pt
ex dictis in cap. 1. Px 2º ipsq, q potissimq intendimq
qº oes creq, que veri sent esse, producunt immte a Deo ri
so immat. virtutq, sed immat. cy suppositi, ut late probatq
a nobis i in lib. 2. physic. tex. 2. q veri dat in Deo virtq,
qua creas immte producat: cy q nec poq activq nihil aliud
signet, quq virtq productiva alicuis effq: fit aperte dari
in Deo poq activq, que veri, et proprii talis sit —

Tria satis levia 3m dicta obiici solent. 1m
q poa ista, quam Deo tribuimq, ri distinguat actu in re ab esse
divo: q n est proprii poa. 2m, quod Deq i purissimus actq,
qui proinde oq oio poq, que veri talis sit, excludere debet.
3m demiq qº si in Deo daret vera poa, daret aliquid per-
fectiq tali poa: sed hoc i impoli qº cy poa Dei sit ipsa eius
essentia, nihil excogitari potest, q sit illa perfectiq: q R. se-
quella pa, qº oiq actq perfectione suâ poa, ut docet Ares g.
metaph. tex. 19. q actq poq, quam Deo tribuimq, erit perfec-
tion illa: et cy actq iste sit aliquid creatq; fiet demiq, q
crea perfectior sit suo creatore —

Ja

facile ex his omnia dissolvunt. Iᵐ quidem si dicamus quod ut aliqua potentia, seu virtus productiva verè, et proprie talis sit seu sit productiva, necessarium non est quod distinguatur in re ab eo, cuius est potentia; sed ab eo duntaxat seu cuius, et in ordine ad quem potentia est: et cum potentia Dei verè distinguatur à creis, è verè et proprie potentia comparata illarum. Fatemur nihilominus hanc virtutem creatam productivam non posse dici potentiam, quatenus nomen potentiae significet aliquid, quod proprie sit facultas principii operantis. Ad 2ᵐ dicimus est purum actum non excludere potentiam activam sed passivam, ut quae ex se dicit imperfectionem: activam vero potius secum afferat cum afferre debeat quidquid perfectionis nulla imperfectione mixtum dixerit. Imo S. Thomas ex eo, quod Deus sit purus actus, infert eum habere debere potentiam activam —

Ad 3ᵐ nulla esset negotio satisfieret, nisi S. Thomas sua solutione difficultatem addidisset. Respondet enim Angelicus Doctor, quod quando actus distinguitur re ipsa à potentia, est perfectior, quam talis potentia: caeterum quando actus, inquit, et potentia sunt idem, neuter est perfectior alio: cum autem actio Dei sit ipsa virtus essentia, fit quod non sit perfectior, quam eius potentia activa. In hac solutione duo sunt satis difficilia. Iᵐ, quod actus, qui re ipsa à potentia distinguitur, sit perfectior illa; quod apparet falsum esse, nam intellectus perfectior è intellectione; et potentia motiva Angeli perfectior è impetu, quem producit. 2ᵐ, quod actio Dei non distinguatur re ipsa ab eius essentia. Probatur enim in lib. 3. physic. text. 2.

de

actionem distingui ante intz ab agenti, et tao, et recipi in passo. .I. in tao ipso producto

Omissa solut^e Caietani, que nihil solidi? veritatis sit, ut optie ostendunt Vasquez, et Granado, et omissa etz solut^e P. Vasq., ne in re facili latius, quam opus est, distrahamur: Pro explat^e doct^a Angelici d^i dm est, illz noe actz, et actionis intelligere ipsz virtutem, qua agens exequit, seu producit imm^te effz; et de hac virtute ait, q^d sit perfectio, que ipsa poa, q^d ab ista distinguit^r actu in re, n^i autz q^o idem est realiter cu illa; cu q^a virtus activa dei, sit ipsa eis ess^a, n^i est perfectio, quij ista. Rursus sciri debet, q^d q^o S. Thomas docet actz, seu virtutem activz esse perfectionem sua poa, n^i docet q^d absl, et simplicit sit perfectio: sed si sm quid, et ex genere actz: aut q^a ipsi magis deservit ad opus, aut (q^d ego opinor) id n^i dixit ex propria sent^a, sed omittendo, ita esset, quonia ab A. re intimabat, et sufficiens alia solutio illi suppeteret.

facile sq ad 3^m illud obiectz ret. Esse quidem aperte falsz q^d dij effz sit perfectio quij poa, a qua producit, in cuij rei probat^e nollem immorari, cu sit res certissima, ut ex sana Phia facile stat. Imo effus semper e imperfectior, que poa equivoca, et Coent^e poa activa Dei, que equivoca e in diis effuz, et infinite perfectior quovis effu producto, ut latiz dicet^r art. seq^ti. Quid denique

voluerit Auc[tor] libro in cap[ite] citato, ut stat ex § praecedenti, praeter quae nihil nobis de illis modo curandum est.

Quo differant potentia ordinata, et absoluta Dei.

Caput 5m.

Pervulgata est in scholis divisio potentiae Dei in potentiam ordinatam, et potentiam absolutam: quam divisionem cum omnes dio Theologi recipiant, impudenter sane Calvinus illam reiicit, vocans potentiam absolutam Dei somnium, et commentum detestabile Scholasticorum, ut testatur Frevardentius lib. 1. Theomagiae Calvinisticae cap. ult°. Cum sit quod haec divisio a DD. tradatur, in una, eademque omnium explicatio est, nam S. Thom. art. 5. ad 1. ita illam exponit, ut doceat nomine potentiae ordinatae significari potentiam Dei, ut adstrictam, et alligatam suo divino decreto, et voluntati: nomine vero absolutae significari ipsam Dei virtutem activam secundum se consideratam, et quasi a decreto, et voluntate solutam. Cui explicationi consentiunt Alexand. 1. p. q. 20. memb. 5. ad 3. Ricardus in 4° dist. 43. q. ult. Ferrara 3. c. Gentes cap. 98. § advertendum. P. Val. dic. art. 5. puncto 3. Zumel ibidem § in hac re. Albel. disp. 38. et P. Becanus cap. 27. q. 6.

Itaque x° sane explicatur nihil re ipsa facit Deus de potentia absoluta. Patet me iudice quod nihil operatur actu Deus, nisi ex imperio, seu decreto suae voluntatis ut infertur latius dein est; cum ergo nihil actu operatur de potentia absoluta, quae illa est x° proxime explicatur, quae sine decreto divinae voluntatis

ab

absolvit. Atq adeo si Deus de facto crearet alium mundum, aut omnia, quæ hucusq produxit, destrueret; id faceret ex potentia absoluta: cum vero id faceret ex potentia, quæ alligata esset decreto divino. Quod notandum in specie fuit, ut liquido appareat quod, quæ S. Mtr., P. Suarez, et alii iam notarunt, nempe conveniat hanc potentiam ordinatam, et absolutam sic adesse in usu apud scholasticos hisce diebus

Scotus autem in 1. Dist. 44. quæstionis unica § nec alio præfatam divisionem exponit, inquit enim: potentia ordinata esse quæ operatur aliquid iuxta leges illius ordinis rerum, in quo operatur. Exempli causa potentia, qua quotidie nova entia, ex his 4or elementis generantur; aut denuo plures peccatores iustificantur; aut ijdem æterna sequuntur est potentia ordinata: quoniam hæc omnia fiunt iuxta leges ordinis naturalis, et moralis. Potentia vero absoluta, inquit idem Scotus est, quæ supra, aut præter leges operatur, ut potentia, qua Deus cursum Solis detineret, aut Corpus grave in medio aere suspensum collocaret; - L. qua Deus in peccato decedentes non puniret supplicio æterno, est potentia absoluta, quoniam hæc, et alia id generis præter leges à Deo firmantur. Hanc explicationem sequuntur hic autem: - reliqui expositores S. Thomæ; et nos eam probamus quoniam ut experientia constat, hic sensus scholarum usus præfatam divisionem convenit

Nec audiendus est P. Vasquez, qui huic Scoti explicationi addit, quod ut potentia dicatur absoluta, non sufficit præcise, quod præter leges operetur: sed ulterius requiri, quod lex promulgata

fu

fuerit: quare, inquit Author sic, si Deus Deos in peccato decedentes non puniret, id sane faceret de potentia absoluta, quoniam fieret post eam legem promulgatam, quod Deos in peccato lethali decedentes aeterno supplicio afficiant. Quod si denuo Deus, subdit P. Vasq., novas stellas ederet, non id fieret de potentia absoluta, sed de ordinata, quoniam nullam legem promulgavit Deus contra non edendas novas stellas. Audiendus inquam non est Noster Vasq., quoniam frustra exigit promulgationem istam, cum satis superque sit, quod ipse rerum ordo, ipseque finis, ad quem hae generantur entia producuntur, ex se suadeant, quod quidquid aliter fieret, ac de facto fit, fieret quidem praeter eam rerum legem, quam ipsa rerum natura per se promulgat. Nec video cur novae stellae creatio non esset de potentia absoluta.

Denique rogari sic potest, num potentia ordinata et potentia ordinaria conveniant, quatenus idem omnino utraque signet? Et negant Albelda, et Nazarius, nec dissentit Albertinus, qui dicunt potentiam ordinatoriam esse, quae contra leges operatur. Ordinariam vero, quae praeter eas leges operatur, addicta tamen et ligata decreto divinae voluntatis. Et demum potentiam absolutam esse, ipsam Dei potentiam in se consideratam nullis legibus, nulli que decreto divinae voluntatis addictam. Contra quam explicationem productio alterius mundi nec fieret ex potentia absoluta, nec ex potentia ordinaria; sed ex potentia ordinata. Verum caeteri theologi pro eodem accipiunt potentiam ordinatam, et ordinariam; quo etiam pacto nos ea nomina accipimus, quin auscultemus P. Vasq., qui dicit potentiam ordinatam dici barbare ordinariam, et contra eorum usum antiquorum. Non inquam illum auscultamus, quoniam modus ille loquendi plurimis, gravissimis

Nec

Utrum pōa dei sit perfectio relativa, an absoluta? —

Dispᵒ 2ª.

Pōg activa dei esse perfectio abta.

Caput 1m.

Tria possunt in hac Disp. in examen vocari; 1m quidem an pōa activa dei sit aliquid relativum personale ta-le, ut uni soli Personæ, aut duabus duntaxat vere conveniat? 2m an consurgat duntaxat ex tribus relationibus divinis, ita quod tl nulli Personæ in particulari sit propria, sed omnium; illis tn conveniat nec suarum Personalitatum? 3m denique an tl pōa dicat aliquid abtum, et tribus Divinis Personis Ge, dicat etiam ipsas Personarum relationes, itant ex perfectione aliqua abta et ex tribus relativis constituat? Quæ diffas ante alias exponi de-buit, quoniam fundamtum e reliquarum, et magis in hoc pōg dei exponit. Q hac in re error fuit Petri Abaylardi, ut testat S. Bernardus in epist. 190. ad Innoc. Papam Alum. 3. pōg dei solius esse Patris Æterni: tribuebat .n. Synaticus iste ompōg Patri, filio semipōg, et Spui Sto nullipōg. Pro quo errore nescio quid aliud esse potuit, quam q cap. 3. tangemus —

Vera tn, et certissa sentª est. pōg dei adque

stitui per abs.ᵗᵉ, cuiq habit perfect. abta tribq divinis Personis ut Gs, et cuiusq Personę gque propriq. Et quidem assertio hęc ẽ fidei certa quatenq docet, poq dei n̄ ẽ propriq solq vnq Personę, sed oibq Personis gqualit̃ convenire, ut patebit in sequentibq. ubi ostendemq esse certq fide divĩ q productio creaturę sit indistĩ ab oibq Personis divinis. Q autẽ poa dei sit adęq.ᵗᵉ aliquid abtq, quin per divas relat.s constituat talit, ut illę etq habit loqᵒ similitudines productivę, n̄ ita certq ẽ; est tn certq certitudine Theologica, ut plures docent, et ex fundam.ᵗⁱˢ subiiciendis constabit. Saltem, mea quidem sent.ᵃ oppositq ẽ periculosq in fide, et aperte temerariq; et à fortiori magis periculosq ẽ docere, poq dei per relat.s divas duntaxat cstitui. Ita io probandq ẽ, poam dei nec inadęq.ᵗᵉ quidem per divas relat.s habit cstitui; hoc in. semel probato, reliqua etq probata manebunt.

Prq qᵃ 1ᵒ ab aliquibq qᵃ subsist.ᵃ n̄ sunt ex se operativę, q relat.ᵉˢ divę, quę verè subsist.ᵃ sunt, n̄ pertinent, ad poq activq dei, ita ut hęc per illas constituatur. Ro hęc n̄ ineffax ẽ, et alioqui satis topica sit. Probant deinde alii, qᵃ sufficit perfectio abta, quę ratio admittenda ẽ sin fidem; q frustra, et sine fundam.ᵗᵒ dicet relat.s etq ad poq activq pertinere. Ro hęc longè efficacior prudenti ẽ, potissimq in nro modo opinandi, in quo et n̄ admittimq plures cas partiales persę ad effq subordinatas, nisi cuiq spatis aliqua ro in effu reat; ita hoc ipsq

in

in perfectionibus, seu respectibus, qui per intus ex parte patri residerent, idem sic opinamur, et potissime in potentia activa Dei, ut inferius latius dicemus —

Probatur praeterea 3°. quia si potentia Dei per relationes divinas constitueret, nulla Persona divina esset ex se simpliciter omnipotens, sed solum tres simul, et per modum unius sumptis, atque adeo nulla Persona posset dici vere omnipotens, ut nos dicimus in Symbolo Fidei, cum oppositum hoc autem est aperte erroneum. Quod autem sequatur facile probare est, quia nulla Persona haberet per identitatem perfectam potentiam activam; siquidem nulla habet secum identificatas relationes aliarum Personarum; ergo nulla posset dici absolute, et simpliciter omnipotens: sed ad summum omnipotens partialiter; id est simul cum aliis —

Probatur 4° argumento theologico, quia potentia activa Dei vere, et proprie est una: atqui talis non esset, si per divinas relationes constitueret; ergo non constituit. Minor patet, quia cum relationes divinae sint re ipsa tres, ex professo quod sint virtutes productivae creaturarum, non possent non esse tres virtutes productivae. Et alias daretur alia perfectio productiva ad extra, quae sit una, et communis omnibus Personis. Maior vero patet ex scripturis, et Patribus, Synodus in generali 6a act. 4. in epist. 1a Agathonis. Column. 4. et Set. 7. 3. concilio. praedicamus, inquit, etc.

Tam

Trinit. ving esse est, vol.tis virtutis, et operat.is. Et in epist.a 2. eiusd. Hyacthonis colum. 3. sic Dicit: una est esalis eiusd. S.ti, et inseparalis volunt. Trinitis vol.tis et operatio, quae condit, dispensat, et continet. Rursus Concil. Tolet. 11. in confess. fidei sic ait Tota Trinitas unius virtutis est.

Id idem expressere P.P.es 1.us Gregorij Nisseni in orat. q. n. sint tres Dii colum. 7. virtus, inqt, quae et nos conservat, et delicta corrigit, et recte facta docet, una est, et n. tres. Deinde Athanasij in suo Symbolo omnipotens P.r omnipotens filius, omnipotens Spus S.tus; sed tn n. tres omnipotentes, sed unus omnipotens. 3.o Hilarius in enarrat. S. psalm. 53. exponens verba illa, quaecumque P.r facit, eadem et filius facit, ita loquitur, ut indiscreto dicit n.a q. noe, indiscreta quod esset et virtus. 4.o S. Ambros. lib. 2. de fide ad Gracianu cap. 3. inquit, q. et P.is, et filii omnipotentia, sed tn Deus unus omnipotens q. unitas potestatis e. Et huius generis testim. alia plura referri possent.

Confir. q. si pota actiones Dei constituerent per relat.s Div.s, Deus n. esset prius unus creans ab te, et simplicit. unitate singularitatis; sed esset tria pria saltem partialia, et sunt tres relat.s, et tres Personae; atqui hoc e. absurdu ergo et illud. Minor pr. ex dictis, et P.P.ibus, et dictis Toletan. 11. ubi sup.a ita dicit, tota Trinitas unius virtutis unus prius. Et dictis Lateranensi sub Innocent.

3. Pet. 4. cap. Firmit. de summa Trinit. statuit tres Trinit.is Personas esse vnq. vniversorum prin.m Consonat August. Lib. 5. de Trinit. cap. 14. ad quem inquit, Pr, filius, et Spus S.tus vnicum prin.m et vnus creator, et vnus Dominus. Quae sufficiant in re facili. Constat itemq. ex illo Theologorum axiomate; in Divinis oia sunt vnum, vbi n'obstat relationis oppositio: enim vo Pr aeternus n'opponit filio, aut Spui S.to, quatenus potens e producere creas, ut e oio certum; q. pro activa, qua statuit Potens n' dicit aliquid oppositi ad pon. quae reliquas Personas potentes constituunt, et seorsum vintus actiua Patris, filii, aut Spus S.ti n' stituit pon aliquid relationum, et sane astruere aliquid relativum pro stitutivo poe actionis Dei, esset vitus libertate, n' fundamtum aliquod ut in disp. 4. latius statuit.

Colligit ex dictis opera Trinitatis ad extra esse oio indivisa.

Caput 2.m

Ex dictis in paecedenti cap. iam facile stat tres Divas Personas concurrere indistinctae ad creanq. producta; at q. adeo opera Dei ad extra esse indistincte a tota Trinitate, seu ut aiunt Dici solet esse oio indivisa. Expresserunt Graciarum istud S. thom. in Sac. I. p. q. 45. art. 6. et omnes

illius

illis interpretes. Hoc autem huius veritatis in quo pro deo, qua huius modi opera producunt, et eadem paratus, et eodem modo in una Persona, atque in aliis ut probatum manet ultimis quod probabitur in Disp. 4.; quod quævis Persona eodem prorsus pacto, atque alia operatur, et quævis sola, ac tota res simul, et in hanc veritatis explicant aliqui illud Genesis 1. et Spiritus Domini ferebatur super aquas, et illud psalm. 32. verbo Domini cœli firmati sunt, et spiritu oris eius omnis virtus eorum, et id proverb. 8. cum eo eram cuncta componens &c. et alia huiusmodi, quæ late versant Patres Genesis, et Soring qui Patres alios adducunt; nova tamen nihil interest latius hæc testimonia expendere, et non adeo efficacia iudicemus.

Illustria sunt, et nulla hoc prætermittenda loca alia huius pro eadem veritate Joan. 5. Pater meus usque modo operatur, et ego operor. Et paulo post, non potest filius à se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem quæcumque non ille fecerit, hæc et filius similiter facit. Et cap. 14. Verba, quæ ego loquor, à me ipso non loquor Pater autem in me manens ipse facit opera, nempe quæ ego facio. In eandem sententiam exponi solet illud Pauli ad Rom. 11. in ipso, et ex ipso, et per ipsum sunt omnia. Et testimonium hoc non adeo urgens sit.

Eadem veritas in conciliis definita est. Concil. Nicenum lib. 2. c. 1. concilii ita decernit, inseparabilis in divinitate et indivisa trinitas Pater, Filius, et Spiritus Sanctus, qui condidit omnes creaturas, inquit enim Psalmus 32. verbo Domini cœli firmati

sunt

et spũ oris ejus ois virtus eorum. Concili. item Lateranense
sub Innocent. 3. et refert in cap. firmit. de Summa Trini-
te, decrevit tres divinas Personas esse unum principium, et sub-
dit Unigenitus a tota Trinitate coiter incarnatus est. 3° 6ae
Synodi Generalis act. 11. in epist. Sophronii, Sess. 3. Concil.
sic loquitur oia non tm visibilia, sed et invisibilia unus Deus condidit
Pater, Filius, et Spus Sts. Et Concili. Toletan. 11. in confess. fidei
incarnationem, inquit, filii Dei tota Trinitas operata esse creden-
da est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis. Et eodem mo lo-
cutum fuerat Concilium Toletan. 6. . .

Accedunt PP. Ecclesiae, et ex Latinis qui-
dem Ambrosius lib. 1. de fide ad Gratianum cap. 2. ubi expo-
nens id proverbiorum 3. Deus in Sapientia fundavit terram ita ait,
ostendit quod nec Pater solus sine filio caelos facit, nec sine Patre
filius. Quod idem dicendum est de Spu Sto cum sit eadem ro. Deinde Ber-
nardus Ep. superiori memoratus alloquens Innocentium de erro-
re Abaylardi ita ait Vides Pater Ste, quas phialas, imo quae
praecipitia iste sibi comparaverit ad ruinam, omnipotens, semipotens,
nullipotens: ipso audito horreo, et ipsum horrorem puto sufficere ad
refellendum. Sed praeceteris Augustinus lib. 1. de trinitate cap.
4. Pater, inquit, filius, et Spus St., ut inseparabiles sunt, ita in-
separabiliter operantur, et haec est chatolica fides. Et lib. de tri-
nitate, et unitate Dei cap. 8. sic loquitur eadem sunt opera Patris
et filii, quia nullum opus est filii, quod non per eum Pater facit, neque ullum
Patris, quod non per filium simul facit; neque Pater, et filius operantur

sine

sine Spu S^to, minus Div^o non fiunt ab oibus eius opera singulorum. et lib. 2. de praedest^e SS^orum cap. 8. inseparabilia, inquit, esse dicimus op^a Trinitatis. Et tr. 20 in Ioannis non tm, inquit, P^is, et filii, sed et Spus S^ti opera inseparabilia sunt, et id Chatolica fides. Dixit —

Consentiunt PP^s Graeci Dionisius de divinis noibus cap. 2. terque quaterque repetit Trynitatis op^a esse coia. Et sic D. Marcialis in epist^a ad Burdegalenses cap. 10. S^us Iustinus Martyr in exposit^e fidei Clumn. 4^a ita Dixit ne in huius quidem vbitatis opificio filii, ac Spus actionem à P^e separatam esse Div^a nobis oracula tradiderunt. Nisenus in orae de Sta trinit^e late Doctus probat, et in orae q^d non sint tres Dii Clum. 6. ita Dixit: In div^a n^ra non ita dicimus q P^r faciat aliquid ipse solus, q filius vicissim eo cessat, aut filius rursus peculiariter aliquid operet absque Spu, sed oīs actio ad res à Deo proveniens, quas nomine varias notiones, et videras^s nomen accipit à P^e proficiscitur, et per filium progreditur, et in Spu S^to perficitur. D. Athanasius in epist. ad Serapionem de Spu S^to Clum. 20. P^r, inquit, per verbum in Spu S^to oia facit. Tandem Damascenus lib. 3. fidei cap. 15. ex Coi PP^s sent^a probat trium divinarum Personarum eandem esse act^m indolem, q^a eadem ē n^a, et quorum n^a ē una, eorum et actio una n^o futura ē. Quid plura —

Atque ita intelligenda sunt testim^a ss^a, conciliorum, et PP^s, ut velint, actiones Dei ad extra esse indivisas

ab

ab oībꝫ tribꝫ Personis, ut sint immᵗᵉ ab oībꝫ. Q.ᵒ quidꝫ ro initio capᵗⁱˢ tacto, et ex dictis in præcedenti cap. suadet q̄ vult vintꝫ, qua dꝫ producit creas ita ē cōis divinis Personis, ut in oībꝫ eodꝫ paraꝫ prodire, q̄ impole est, q̄ actio prodeat ab una Persona immᵗᵉ immatᵉ suppositi, quin etꝫ ab alia eodem immationis genere procedat. Utꝫ autꝫ proprie procedat creatura ab oībꝫ Personis divinis, ut tres sunt, discutiemꝫ in disp. segᵗⁱ —

Præcedentis capᵗⁱˢ doctᵃ expendit. Caput 3ᵐ.

Quoniꝫ, quæ in præcedenti cap. tanquam fidei divᵃ dogmata statuta sunt, bifariꝫ accipi possunt, operæ pretiꝫ erit aliquanto altiꝫ expendamꝫ, qua sic accipi debeat q̄ opᵃ Trinitatis ad extra sint oīo indivisa. Ut autꝫ id exponamꝫ sciendꝫ ē, posse dupliciter accipi, q̄ opera Trinitatis sint indivisa. 1ᵒ mᵒ quatenꝫ sint indivisa duntaxat ex pᵗᵉ eorꝫ. 2ᵒ quatenꝫ sint indivisa et ex pᵗᵉ sua, et ex pᵗᵉ prīi, seu virtutis producentis. Quorꝫ 1ᵐ modꝫ separari posse à 2ᵒ ex utriusꝫ explatᵉ stabit —

Gᵃ q̄ effꝫ sit indivisꝫ ex pᵗᵉ sua comparatᵉ pluriꝫ causarꝫ, quæ ad illiꝫ productᵐ immᵗᵉ concurrant, nī ē aliud, quā quod totꝫ effꝫ à quavis cᵃ producat;

guamvis

quamvis virtutes productivę, quibus ad illum producendum tales causę concurrunt, sint re ipsa divisę. Hoc ratione in productione actus visionis, qui è indivisus ex parte sua compa- ratione dei, pot. visivę, et speci impressę, à quibus producit, nam totus visionis actus, quantus est producit à deo, et totus à pot. visiva, et totus denique ab spē impressa, ut in Phia de- monstrari solet: virtutes autem quibus prędictę causę concurrunt sunt inter se realiter divisę, tales quod, ut virtus solius pot., aut solius speci ad actum visionis non sufficiant /

Est vero effectus indivisus ex parte virtutis producen- tis comparatione plurium suppositorum, quę ad illum concurrant quando non solo totus ille producit à quovis supposito; sed ita producit, ut supposita omnia immediate concurrentia per virtutem omnino indivisam operent, ut videmus eundem omnino calorem in duplici agente constitueret, et du- plex illud agens calorem alium simul produceret; calor qui- dem productus diceret effectus indivisus et ex parte sua, et ex parte vir- tutis producentis comparatione agentium illorum: quoniam taliter esset totus calor productus à quovis agente, ut virtus ipsa, qua prędicta agentia operabant, esset prorsus eadem, et omnino indivisa/

His igitur ita suppositis non defuerunt aliqui Ma- gistri, qui dicerent definitum ecclesię in prędenti cap: relatum decer- nere quod opera Trinitatis sint indivisa tam ex parte sua; quam ex parte virtutis, qua à tribus divinis Personis immediate producunt. fundamentum illorum est, quod ecclesia definit absolute opera Trinitatis

esse indivisa, si autem dicunt alia et simpliciter indivisa nisi utroque modo explicata talia sint. Verum huius placiti nullum fundamentum invenio, neque inspicimus hoc exigit, ad veritatem definitionis. Insuper causa, quia ea definitio rellium tendebat ut cum distinctionem virtutis divinarum Personarum versabat; sed alia longe erat, ut in dictum est nullum fundamentum est, ut dicamus in ea definitione stineri, quod virtus activa divinarum Personarum sit indivisa.

Dico igitur, sensus, quod et revera opera trinitatis sint omnino indivisa, tam ex parte sua, quam ex parte virtutis, quam tres divinae Personae immediate concurrunt, adhuc tamen in definitione ecclesiae praedenti cap. relata solum statuit opera trinitatis esse indivisa, quatenus totus effectus productus sit à Patre, et totus à Filio, totus quoque ab Spiritu Sancto. Pro huius assertionis et quod optima ratio exponendi definitionem ecclesiae, quando aliud ex ipsis verbis liquido non constat, est occasio, quam ad illam definitionem ecclesia habuit, et errorum, qui tunc temporis versabat: cum igitur in ecclesia nunquam fuerit contentio an virtus divinarum Personarum sit multiplicata, scilicet una in alius in omnibus; sed an vere omnes Personae divinae virtutem productivam ad extra habuerint, et an effectus creati vere sint ab omnibus Personis scilicet à solo Patre! Ecclesia illorum errorum evellere intenderunt, qui soli Patri ipsorum tribuebant, definivit, omnes Personas divinas vere, et indivisibiliter producere quidquid ad extra producit.

Hoc ipsum, et nihil aliud testimonia adducta

signabit, præsertim testim.ᵒ Concilior. et S. Ti August. et Damasceni, videant eos signare indilitatem ex p.ᵗᵉ virtutis productivæ, ni id dicunt, q.ᵈ in ecclesiæ definitione statuat, sic q.ᵒ id verissimum ex se est. Itaq. si definitio sit virtutem activam Personarum divinarum esse vnicam, et eandem in o.ib. Personis divinis, id sane definit in locis cap. 2. relatis præsertim in Symbolo Athanasii, vbi eodē m.ᵒ de o.ipon Div.ᵃ ac de n.ᵃ Dei definitio procedit. Et propt. hoc proximum Synesi indico asserere, quod aliquid proprium vnius solius Personæ, aut duarum duntaxat ad rōem formalem o.ipos Div.ᵃ spectet. Vtrum autem Personalitates aliquo alio pacto ad o.ipoq requirant, proxima disp.ᵉ discutiemus.

Obiecta aliquot c.ᵃ doct.ᵃ superius statutam solvuntur.

Caput 4ᵐ.

Ad finem solvenda sunt leviaquædam obiecta, quæ c.ᵃ in præcedentib. statuta obiici possunt, n. tam q.ᵈ difficultatem contineant, quam ut modos aliquos loquendi exponamus, qui illi contrarii videntur. Obiicit.ᵘʳ 1.ᵒ illud Psalm. 105. quis loquetur potentias domini, auditas faciet o.es laudes eius. Ex quo versiculo deducitur potentias Dei esse plures, et conseq.ᵗ relat.ᵉˢ seu Personalitates, quæ solæ plures sunt, ad o.ipoq. formalit. spectare, verum facile est in eo versiculo non potentias ni significari ipsius virtutis divinæ, quæ productiva ẽ creaturarum; sed significari

Ab

illos ipsos Divi operis, et sensu esse quis sermone comple-
ctet omnia opera, quae Deus mira sua virtute in lucem edidit?
Quasi diceret nullus profecto pro illorum magnitudine, et multitu-
dine, et propterea nec laudare sufficit quis Deum potest.

Obiicit deinde si potentia Dei esset eadem modo
in omnibus Personis Divinis, eodem etiam modo tribuerent opera uni
Personae, atque alteri; sed diversimode tribuuntur, ut patet ex sym-
bolo Nicaeno, in quo tribuit Patri quod sit creator omnium; Filio vero
quod omnia per ipsum facta sint; et denique Spiritui Sancto quod Dominus sit
et vivificator omnium; ergo etc. Respondet huic obiecto S. Thomas id
discriminis exire accidere, quod potentia Dei omni sit communis tribus
Divinis Personis; illis tamen convenit certo quodam ordine creationis:
nam Filius habet eam virtutem a Patre, et Spiritus Sanctus ab utroque. Quoniam
igitur Pater a nullo alio habet potentiam, illi tribuit quod sit omnium creator; de
Filio vero dicitur quod omnia per illum facta sint, quoniam eam potentiam a Patre habet,
quod quidem innuit praepositio per, quae significare solet principium rei, quod
ex alio principio est. Denique Spiritui Sancto tribuit quod sit Dominus, et
vivificator, quoniam virtutem Dei a Patre, et Filio habet.

Caeterum quoniam in hac ratione, quam S. Thomas
reddit cur Spiritus Sanctus Dominus, et vivificator dicatur, multorum
animi non quiescunt; nam parum referre videtur quod Spiritus Sanctus ab aliis
Personis procedat, ut potius ipse Dominus, et vivificator dici de-
beat, immo videbatur Pater potius dicendus Dominus, cum ipse sit principium
totius dominii; et proinde sane ipsa ratione dicendus erat vivificator.
Potest ergo plenius responderi Spiritum Sanctum dici Dominum, et vivifica-

tor

tas, n. quidem q. id illi specialim conveniat; sed specialim de illo exprimit, quoniam illius divinitas minus explorata erat, ut quam Haeretici respectu reddere conati sunt. Sic et de filio Dr. q. per ipsum facta sint oia, aut q. ipse ē Sap. Patris; aut neguis arbitraret, q. sic solus P. erat prius filii; ita solus ille erat prius creaturarum. Itaq. id in symbolo exprimit ad rescendas haereses, quae tunc temporis pullulavant, aut in posterum pullulare possent.

3.º obiicit Patri appropriat passim poa divina, q. illius solius est. R. et ubi supra S. Thom. id accidere q. P. est prius totius Trinitatis. Itaq. ecclesia spale aliquid singulis personis appropriat, n. quidem q. illi Personae sola conveniat; sed cum toto fundamento ex aliqua spalitate Personae. Sic n. appropriatur filio sapientia et veritas, n. quidem q. solus filius sapiens, et verax sit; sed q. procedit a Patre per intus, in quo est formaliter veritas. Item Spui Sto appropriat bonitas, n. q. solus ille bonus sit; sed quoniam procedit a P. et filio per voluntatem ex amore suae bonitatis. Ita Patri tribuit virtus, et poa creandi, n. quidem q. illius solius sit, sed q. solus ille ē prius totius Trinitatis, et ab illo reliquae Personae eamque cocati sunt.

Denique obiicit: virtus productiva Spus Sti constituit per relat. Patris, et filii; ergo virtus productiva creaturarum constituit per relat. trium Personarum. R. Ca q. ideo virtus producens Spum Stum constituit per relat. duarum Personarum, q. ille a duabus Personis procedit; sed creae procedunt a tribus Personis, ergo virtus productiva creaturarum debet constitui per relat. trium

totius

trium suarum Personarum. Sed omisso ant. quod falsum est in Sac. L. n. 8. ostendimus, neumq est negat. Cp. Ac probat se similiter omisso anti, neganda est Cp. Et ne dissimi-mus inbo sistit, quod cum Spus Sts procedat per verum productum à Patre, et Filio, et virtus veri productiva debeat distingui realiter à suo producto, debet spectare ad virtutem productivam Spus Sti aliquid, quod ab illo realiter distinguatur; id autem ex parte Patris, et Filii ab Spu Sto realiter distinguitur, solum est relatio Patris, et Filii (si relationem Spirationis activae utrique comm. excipias) et propterea hae relationes ad virtutem dictam spectant. Ceterum cum poa Dei seclusis istis relationibus distinguatur realiter à quavis creatura, non opus est quod ad activam virtutem Dei constituendam relationes frustra concurrant —

Sed urgeis, si non darent tres Personalitates divinae, non posset poa Dei creaturas producere, quia quod talis poa per illas frustra constituit. Cuius instantiae ars in proxima disputatione discutiendum est, pro praesenti autem instituto, eo omisso occurrendum est negat. Cp, ex eo enim quod seclusis relationibus divinis nequeat poa Dei creaturas producere, solum deducitur quod sint perse requisitae, aut ex parte creaturarum, aut ex perfectione operandi Dei, non quidem tanquam aliquid, quod divinam poam constituat; sed tanquam conditio perse requisita —

Num poa Divina per Divinas Personalitates ad operandum compleatur? —

Dispo. 3a.

Alia

Affirmativa pars, quam graves DD.es sequunt, expendit.

Caput 1m.

Ordine in praedenti disp. pot. Dei ita esse aliquid absolutum tribus Divinis Personis coe, ut nulla roe per relativas Personalitates inesse pot. statuat. Proximum est scrutemur an ut ea poa actu operet, requirat naturae oes tres Divinas Personalitates; ita quod illis, aut illarum aliqua deficientibus, nulla roe posset creas producere, atq adeo illae sint complementum oipot., l. conditio, sine qua operari nequeat? Quae in re opinio multorum e, quae asserit pot. Dei naturae requirere ad operandum oes tres Personalitates Divinas, itaut illarum quavis deficienti, nulla roe possit aliquas creas producere. Suius sentia sunt Henricus Qdlibet 6. q. 2. adspret Ricard. in 1m dist. 13. q. 5. ubi sane difficultatem problematice versat; sed tandem in hanc sent. in 2m dist. 1. art. 4. q. 3. ad 2m inclinat Pa Granad. tract. de trinit. tr. 9. disp. 4. et tr. 10. disp. 8. Mendoza in quodlibetis q. 3. scholastica. dub. ult. n.o 19. refert Pa val. 1. p. disp. 2. q. 10. puncto 5. § ad primum, sed nihil ibi hac de re het. Aliitn eidem sentia subscribunt. Ita aliqui praedictos DD.es interpretant, ut dicant, illorum aliquos assevere q poa Diva requirat naturae tres Divi

Pen

Personalitates non sit ex parte sua, et ex nec perfectissimi modi, quo operari debent, sed est attenta creaturae exigentia, quae propter Dei tribus personalitatibus tractis requirunt: et hunc dicendi modum tribuunt Henrico, Ricardo, et P. Granado. Alios vero velle quod trinitas Personalitatis non requirat ex parte creaturae, sed solum ex parte ipsius Dei, nec perfectissimi modi quo operatura est. Quem modum sentiendi tribuunt P. Val., et Mendoza; sed quod ad P. Vasq. attinet, dixi iam, nihil illum circa praesentem difficultatem definisse, de Henrico, et Richardo res est maxime dubia, de nisi de P. Granado opinor docuisse sed, quod requirant tres Divinas Personas ad creaturae productionem ex perfectissimo modo operandi Dei, ut patet ex sua probatione, quam cap. seq. subiiciemus. Itaque nullus illorum, quos ad manus habuimus expresse docet requiri Trinitatem Personarum ex ipsa exigentia creaturae ad suam productionem.

Quamvis autem aliqui eius sententiae sunt, ut dixerint inconveniens esse docere, quod potentia Divina requirat, quantum est ex se, tres Divinas Personalitates ad productionem creaturae, et quod creaturae eandem ex parte sua non exigant [illegible] tamen aliquanto altius expendere, ante quam ad suam sententiam fundamenta accedamus. Et quidem quod doctrina illa inconveniens sapiat ex eo probari videtur, quod virtus productiva, et res producibilis sibi mutuo respondeant, ut quae correlationem sunt; atque adeo nequeat fieri, quod virtus productiva petat ad rei productionem aliquid, quod non petat etiam ab ipsa re, quae producenda est. Et confirmatur quod tres producendae, petit ex natura

sua

sua quid quid per se requirit ex pte sui prii: nq cy requirat tene esse, nisi ex vi sui prii; eo pacto petit illud, quo potens sit effy producere, et comit res producenda petit per se id, quo prij illi constituit proxime potens ex se.

Hac in re, ni fallor, distinct. aliqua opg est. Et quidem tripliciter potest accidere q virty productiva petat aliquid aliud ad sui effus productionem. 1° ita ut petat id ex se, et attenta prcisse ipsig nre, atq independent ab speciali aliquo modo, quo operari debeat; aut ab imperfect. aliqua, quã ex se dicat (ut vere dicunt oes virtutes creatg) sed id petat prcisse quateny e virty productiva effus, ut aliqui opinant de co prial. substali, q petat terminari subst. eo ipso q co sit, quamvis subsistentia ni concurrat effient ad effy. 2° mo potest virty activa petere aliud ad operandy, roe vlt alicuiq modi operandi, qui tali virtuti nario debeat, ita ut nullo alio modo operari possit. 3° modo si petat aliud duntaxat roe imperfectionis, quam taly causa, seu virty productiva secy nario afferat.

His ita notatis arbitror verissimy q quid quid aliqua virty activa petit prcisse quateny talis est, et secluso modo, quo operari debet, et seclusa eq imperfectione, quam secy afferat, petat eq per se ab ipso effu producendo. Et hoc me iudice probat efficacit. ro dubitandi adducta in § quoniq aute. Deinde si id, quod a ca petit, si petat roe alicuig imperfectionis, quam secy afferat, ni eo ipso debet peti per se ab effu.

ꝗ arbitror certissimum. quoniam per accidens non est ad producendum effectum, quod ea sit imperfecta, et causae per accidens sunt eidem effectui ea, quae tali causae non suae imperfectionis requisita sunt: ut in sent. quae tribuit causis instrum. per accidens esse sunt effectus, neque vice 2a non repugnaret quod imperfecta est, quod alius instrumentis operaret, posset quidem effectus quibus sine instrumentis produci? Quis dubitet

3°. si virtus productiva effectus petat aliquem sibi non alienum spatium modi operandi, qui illi sit naturalis debitus, non ex ipso id idem debet peti per se ab effectu. Sic enim quoniam Deus debet naturaliter operari perfectissimo modo; qui prolis est, debet operari ex cognitione, et voluntate operationis; ita ut non solum cognoscat opus quod facturus est; sed etiam illud velit: nec illud quomodolibet velit, sed libere parans, et cum perfectissima indifferentia ad oppositum; at effectus ipsi producendi non requirunt in Deo huiusmodi libertatem; nec Deus liber est, ut sit perfectissime potens creare producere; sed ut sit ex suo perfectionem potentem, quae nullius secus imperfecti admisceat. Atque adeo ex eo, quod Deus non esset agens liberum, non deducitur quod nihil posset operari; nec ullum unquam id ex ea hypothesi intulit, sed quod operaretur naturaliter, et consequenter modo imperfecto.

Ex his deducit quod theologi docentes quod Deo petere ex se, ut sit activa est, et independenter a modo operandi, qui illi debitus est, tres divinas personalitates, in

invent procedant, si sl. doceant creas n. exigere ex se ad sui productiong easdem Personalitates. Q si id velint, ut id ma. indic. volunt, qq. Dei requirere tres prædictas Personalitates, n. quidem quatenq virtq productiva e, sed rõe modi operandi, quem narie pro sua infinita perfect. possibilat, n. procedunt in Gent, simul asserendo, q. Trinitas Personalitaty sit peraccidens ad productiong creary, attenta duntaxat Gery indigentia. Atq hinc demq deducit, Licet esse 3. sent. 3. in hoc cap. relatq. eaq. quod q. quo aliqui utunt in illq impugnat 3. ex eo petity, q. ex hac sent. deducat; mysteriq trinitatis nalit cognosci posse, si Divi. pon. Trinitatq ad operandq requirat; quo autq pacto id deducere sit in cap. 4. dicemq.

Proponunt fundamta. quiby sent. prox. cap. relata probari solet.

Caput 2m.

Exposito ig. qua rõe n. incedent procedant, et intellendi sint DD., quos præcedenti cap. retulimq, referenda etq sunt præmonere nro fundamta. quiby in sua sent.a firmant ante quq ad sent. 3. oppositq accedamq. Probant q. 1o. auctoritate 11. Conciliorq et al. PP., quos in cap. 2. præx. Disp. 2. adduximq, et etq aliorq pluriq, qui possent in me

medij adduci. Cui quidq tribuunt vtq Divi Personis, et prestation verbo, et Spui S.to q ad creaq product. immti iuvarent: vnde aperte deducit trinitatq Personalitatq requiri pene ad huiusmodi product. nq q is adeo grandem emendet, ex eo so provenire potest, quod perfectiq Personarq ad creaq product. requisite sint.

Sue eq facit q ipse tribuit verbo Div.o respecq ad creas, ut ab August. Aut. lib. 83. q. 2. q. 63: Sicq verbis so so Sue Loco multiq verbaq. intin pretamenq ut signet. Si so ad P. respectq, so ad illa etq q est. yea Verbaq facta sunt operative poni. Q idem sequit S. thom. in Sac 1. p. q. 34. art. 3. inquienq Verbuq importare rq ad creas, n so ut expressivq, sed etq ut operativum et propterea Ditq fuisse in Psalm. dixit, et facta sunt q in verbo importat ratio factiva creaq, qu Deq fecit. Et q 38. art. 1. ad 4. idem de Spu S.to docet, et in 1.o Dist. 28. q. 2. art. 3. ad 6. idem de verbo, et Spu S.to repetit. Confirmat nq S. Thomas in Sac 1. p. q. 45. art. 6. postquq docuit q creare sit coe tribq Divinis Personis, quoniq convenit Deo roe ess.a, qu illis est cois, ita subdit, sed tn Div.a Personq sm roem suq processionis habent causalitat. in creationq rerq. Inquo testim.o perpendenda e illa reduplicativa sm roem suq processionis, qu aperte signat Verbuq convenire n modo sm essentia. sed etq sm id, quod illiq proprium est. Et in responsione ad 1.m iterq ita dit: processiones Di

vi

ciorum Personarum sunt i.ae creationis: ô itemq in art. 7. ad 3. repetit/

Pr. 2° rone q ~~[struck through]~~ Deus utpote perfectissimus agens intellale perfectissimum dominium q creas exercens debet operari per imperium; sed nemo eo pacto operat nisi Log°, et fando verbum; q Deus debet opari producendo verbum, verbum autem e 2a Trinitatis Persona; q stat hinc eius requirimento ut Deus operet. ô idem censendum e de 3. Persona praesertim sidicat proq immte productivus creaturam et ipsius vol. I q R. Et confirmat q artifex creatus nequit operari nisi producendo verbum à se distum, quo dirigatur, et quin producat amorem etiam etiam à se distum, quo se ultro detret ad opus id, q in illo nulla est imperfectio, q sibit Deus, qui sapientissimus artifex est debet producere verbum, et amorem eius producit creaturas /

Pr. 3° q poa Dio petit esse in tribus Personalitatibus, q illas requirit ad creaturam productionem. Pr. Ca 1° q subsist. requirit ut operationes tribuant supposito; q virtus, quae requirit tria supposita ut sit, requirit etiam ut tribuant illis operationes, et Coint. etiam ut operativa e tales Personalitates exigit. Pa 2° eadem coa q quae requirunt ad esse rei, requirunt etiam ad illius operat. I; eius tale esse sit necessario requisitum. Confirmat q si Deus n esset Trinus, sed duntaxat unus in Persona, n posset operari ad extra; q ad productionem creaturam requirit per se Trinitas. Coa pt q si Trinitas n requireret per se, ea duntaxat deficienti posset dari operatio creata; q si dari nequit, Trinitate praecisse ablata,

sit sanè ē, q̃ ē simpliciter requisita. Ans ē per ex(h)austa-
natio, qui Lib. 3. 5ᵃ Arianos docet esse impium, q̃ creaturae essent,
si Divinum verbum n̄ esset. illius verba sunt, creatas certe im-
possibile erat sine verbo fieri; atq̃ adeo per eum facta sunt.
Quid clarius? —

Pr. 4ᵒ q̃ creaturarum productio ē per se ab
aliqua Persona, q̃ ē per se ab oibus. Cons. pt q̃ n̄ est maior
ratio, cur potius sit ab una; quam ab alia. Ans autem ex te-
ra certum; quia actiones sunt suppositorum. Sed praeterea pr.
q̃ si creaturae n̄ essent per se ab aliqua Persona Divina, fieret sanè
q̃ si per impossibile possent auferri oes Personalitates; adhuc
creaturae possent aequè bene produci eo ipso, q̃ perfectiones absolutae
et Trinitati coes. remanerent, q̃ sanè videtur ex se oio falsum.
Confirmat ratio facta q̃ Pr ē per se prius rerum; et similiter
filius ē per se prius rerum, et idem de Spū Sᵗᵒ. Ergo tres Personae
Divinae occurrunt per se ad creaturam productionem: et consequenter re-
quirunt per se ad rerum productionem. Confirmat iterum q̃ in
quavis creatura si rite perpendatur, datur vestigium aliquod Trini-
tatis, ut Sancti PP. et Doctores Ecclesiae docere solent, q̃ nullo alio
pacto intelligi potest, quam q̃ procedunt per se à Deo ut
Trino; ut verè procedunt. Confirmat 3ᵒ q̃ n̄ repugnat q̃
creatura respiciat per se Trinitatem, ut Trinitas ē; q̃ n̄ ē cur
neget, creatas respicere Trinitatem, ut aliquid per se requi-
situm ad illarum productionem. Ans pt in visione Beata divisa
Sui, modi entitatis.

Pr.

Quod deus non requirere tres personas ut sic ad rerum productionem.

Caput 3m.

Quod verius est, et quod mihi semper verissima visa est, docet, trinitatem personarum non requiri per se ad productionem alicuius creaturae, sive attendatur exigentia creaturae ipsius, sive modus perfectissimus operandi, qui deo convenire debet: sed per accidens omnes concurrere ad rerum productionem, ut trinitas est, ita quod si per impossibile fieret, quod deus esset unus in persona, qualis ab Ethnicis consideratur, posset quam bene creaturas producere. Huius sententiae sunt Durandus in 1.m dist. 29. q. 3. S. Bonaventura ibi art. 1. q. 2. Palacios dist. 11. disp. 4. Scotus in 2m dist. 1. q. 1. art. 3. ubi Faber disp. 1. cap. 2. accedunt interpretes S. Thomae in sac. 1. p. Caietanus q. 36. art. 4. P. Molina disp. 5. P. Vasquez disp. 150. nº. 11. P. Annibal disp. 115. nº. 6. et disp. 113. cap. 1. P. Zappolitus q. 27. dubio 2. in 3. probatione. Banes q. 36. dub. 4. Zumel q. 4. P. Suarez l. 1. de trinitate cap. 12. P. Albertinus t. 2. co. quidam ad aliquid q. 21. dubit. 1. Curiel lib. 2. Stroeensium. statio 1. art. 2. difficultate 2. et demum plures magistri huius temporis.

Eandem sententiam dissente tradit S. Thom. in 1m dist. 11. art. 4. ad 2. his verbis, dum quod creatio est actus trium personarum, non solum quod distinctae sunt, sed solum

q̄d conveniunt in ess.ᵒ; q̄a eꝫ, quæ inter se mutuo dist.ᵉ Persona-
rum, adhuc remanebit creatio: sed spiratio est actus conveniens
pluribus suppositis, quodammodo sub q̄d distinguuntur:
Istia verba repetit Dist. 29. art. 4. ad 2. De creatione,
inquit, n̄ e sicut ratio, et de spiratione; q̄a spiratio per
exigit dist.ᵉ in suppositis; unde est aliquomodo a pluribus
suppositis, in quantum dicta sunt; cum sit operatio Persona-
lis; sed creatio e opus ess.ᵃ Div.ᵃ, unde est opus suppositi
indistincti, prout ess.ᵐ signat, Hoc, q̄d est, ut Hoc nomen Deus.
Quæ verba n̄ indigent commentario, sic clarissima sunt. Sub-
scribit Ricardus de S. Victore in lib. 3. de Trinit. cap. 10.
ubi hanc ipsam q̄d movet, et ex n̄ra sent. dictus dissolvit.

Adduci solet aliud testim. D. Thomæ
ex hac 1. p. q. 39. art. 4. corp. sed n̄ro multis opus est,
ut ostendat, testimonium illud esse ad rem præsentem et facile
me indice in aliis exponit. Testimonium autem ita se h̄t, quandoq.
Hoc nomen Deus supponit pro ess.ᵃ, ut cum d̄r Deus creat; quandoq.
supponit Personam, vel unam tm̄, ut cum d̄r Deus generat, vel
duas, ut cum d̄r Deus spirat; vel tres, ut cum d̄r Regi sæcu-
lorum immortali, et invisibili, soli Deo honor, et gloria, finit.
1. Sed posset hoc testim.ᵒ dici nomen Deus cum d̄r Deus
creat, signare quidem quia est ess. Div., et signare minus
quia Personas.

Pr deinde n̄ra sent. rōe q̄a pona Dei
quæ bene, ac perfecte est in una Persona Div.ᵃ, ac in tribus.

ꝗ n potiꝰ requirunt res tres, quã una sola. Haec patet
ex dictis in diss. superiori, ubi probatus ē prop. divinę
esse perfectionis absolutę. Ea aut̃ ex eo patet, q̃ nullo pacto
fundam.to ꝗ requiri plures tres Personalitates, ut dd.
poa operet, cu Sp.c nihil sio accipiat ab illis part termi-
nat S, quas ex alio cap. quę ex virtute productiva requi-
sita est. Contrat g.a subsist.a in reb. creatis n requi-
rit per se ad operationes, et propterea si divinitus fieret
q̃ aliqua n spoliaret sua subsist.a, et intrata positivi ma-
neret, adhuc exerceret suas operationes. Exempli causa, si
Angelus .l. igni subsist.a auferret, adhuc ille posset intel-
ligere, et reliquas operationes proprias exercere: et simlr
ignis posset calefacere, et alios ignes producere, et opposit.
nullo sane fundam.to dicit. q̃ Sc.

Sed dices 1. nos fateri nullius esse mom.ti,
quoniam virtus productiva Sps S.ti ęque bene, et perfecti
est in P.e, ac in filio; adhuc tn necessario requirunt duo dis-
ta supposita, ut Sps S.tus producat; q̃ simlr dm erit de
poa Dei in ordine ad creas. Verum adeo est apertum
discrimen, ut mirandus fuerit, quod ea solutio reddat. Enim
vo Sps S.s est amor mutuus, et reciprocus duarum Per-
sonarum (loquor in eorum sent., qui dicunt Spm S pro-
cedere per se à P.e, et Filio, ut sunt duo supposita) et prop-
terea petit procedere à duab. Personis: nihil aut̃ in creis
reperit, roe cuius tria supposita exigant. Ubi notandum

ut

est sane solat. suadere quod Trinitas Personarum
est ex parte creaturae requisita sit: Resp. 2° ex propria sententia
falsum esse quod ad productionem suam sint requirantur per se duo
supposita Patris, et Filii, ut late probavimus in tract. de Trinitate.

Dices quod 2° enim factum suadere, quod
Trinitas Personarum non requiratur per se ad productionem creaturae, si
praecise Dei indigentia attendatur: ceterum eam non probari
quod non sit requisita Trinitas attento perfectiori modo operan-
di, qui Deo debet. Sed est solutio dupliciter refellitur 1°
quia 1° aliud est, quod agens ipsum, quod operatur Deum, requirat
specialem aliquam perfectionem; quod alioqui infinitae perfectionis
est; et aliud longe, quod eius perfectio requirat ex eo praecise quod
sit activum. Illud non 1° admittimus, et hoc 2° falsum esse in-
dicamus, et sine fundamento dictum esse, ex eo, quod Deus non sit li-
ber, recte inferat, quod non sit Deus, et contra, quod nec sit potens
producere creaturas: at non infert immediate ex virtutibus activis; et lon-
ge minus infert quod ita sit generativus, ut vere producere de-
beat, quod X.

Refellitur 2° quia non requiritur ad perfectionis
modum operandi agentis infinite perfecti in re talis, quod operet
ex perfectissimo actu, et libertate; atqui hoc utrumque daret, etsi Deus
esset, qualis ab Ethnicis videtur, una sola tantum in esse, quod una Per-
sona; et nullus Theologorum dixit, quod ex ablatione Trinitatis in-
ferat immediate quod Deus non esset sapiens, et omnia. Liber, quod omnia ma-
nerent omnia, quae ad productionem creaturarum requiruntur, et ex parte ipsarum

et

et expli modi operandi, qui de ratione debet. Quae ro(n)is cendem habet, ut admittat impensum in Deo, quod proprie tale sit, quod est illud habet Deus in ea hypotesi. Non n(on) Theologi, qui illud probabiliter admittunt, ex eo movent, quod Deus sit Trinus in Personis, ut probatius est, quam ut ut probat egeat.

Pot(entia) Dei non requirere ad operandum Trinit(atem) Personalitatum ex indigentia effectum suadetur.

Caput 4m.

Superest adhuc alia ro(ati)o satis efficax, quae specialim probet pot(entiam) Dei non requirere trinitatem Personalitatum, ut creatas producat, ex ipsarum creaturarum indigentia; et aliud ex alio cap. illas requireret. Ro autem talis est, quod si creaturae peterent ex n(atur)a sua tres Div(inas) Personas, fieret, quod mysterium trinitatis posset cognosci evident(er) discursu pure nat(urali), et qui nullum prorsus revelat(ionem) supponeret: quod tamen habet absurdum ab omnibus theologis. Id autem sequi pr(obatur), quia Angelus comprehendit perfectissime seipsum, cognoscitque clare omnes ro(ation)es, quos ad aliud dicit; quod si diceret ro(ati)o ad trinitatem, ut trinitas in natura cognosceret illam evident(er). Et ea quod nequit cognosci clare, et evident(er), praesertim comprehensive, ro(ati)o aliquis, quin etiam cognoscat evident(er) saltem abstractive term

ta

talis rus. Et antequam ulterius progrediamur notare oportet esse aliquos ex nris, qui admittunt creas dicere rem ad trinitatem sub alia roe, quam sub roe effi. Qui quidem Affus probabilius ostendunt hoc ipso arg.to cum illos frangi possit in illo ipso re, quem admittunt

Sed rent aliqui arg.tum illud nullius esse roboris quod etsi Angelus dicat rem ad trinitatem; adhuc nequit trinitas Cognosci ex talis rus Comprehensione, propterea quod deus n'i cognoscibilis. Et afferunt solutionem 1°, quod etsi in creis vestigiis trinitatis appareat, adhuc n'i Cognoscit trinitas evidenter propter roem dicti. 2° quod relatio distinctionis et similitudinis tendit in tres Personas divinas, quae rent creae sunt illis siles in aliquo praedicato, aut saltem ab illis distinguuntur. 3° quod a nobis etiam solvendus e illud argtum, quoniam etsi Personae divinae sint causa peraccidens creaturarum; id tamen n'i obstat, quominus creae dicant rem ad illas; nam effus etiam dicit rem ad causas peraccidens ut videre e in igne, qui dicit rem ad ignem, et ad solem, quoniam uterque e causa illius, et quivis sit causa peraccidens, siquidem quovis ablato alter sufficit

4° ostendit arg.tum illud esse inefficax quod rent potius e actus actus probabilis, quo quis iudicet dari de facto misterium trinitatis; qui quidem actus ex ri dictans, nalis, nullaque revelatione supposita habeat, ut multi docent; 1. saltem potest aliquis elicere actum fidei humanae, quo dictum misterium credunt alio attestanti, qui alias falsum id indicaret. Enim v° actus

illa

ille potest ab Angelo cognosci: et cum alias verum sit, poterit Angelus ex illius cognitione trinitatis certo cognoscere: nisi alias id repugnaret ex eo, quod mysterium trinitatis non sit naturaliter cognoscibile, quod est contra Illam 2. Quod autem ex illius actus veritate possit Trinitas clare cognosci, ex eo patet, quod veritas sit specialis actus transiens, et realis differentia actus veri, qua ab actu falso distinguitur: quae sententia, quamvis neget, [inquiunt hi magistri] ab aliquibus, est tamen satis communis inter huius temporis magistros; quod est 2.

Sed haec tamen nihil nos movent, quominus credamus ab initio factum scientem esse; neque certissimum est esse prorsus impossibile, quod cognoscat comprehensive verum, et realis actus ad tres Personas divinas, ut distinctae sunt, quin eas Personas clare, et evidenter quoad an est cognoscant: quapropter dici debet, esse impossibile quod talis actus comprehendat; aut possibile esse, quod existentiam trium Personarum clare cognoscat; et ideo primum assensum hoc 2° negato, inter se esse, et repugnantia. Nec solutio adducta aliquid valet, neque quod Trinitatis mysterium nequeat naturaliter cognosci nisi aliud est, quam quod nihil intra naturae ordinem contineat, ex quo possit illud evidenter cognosci. Proindeque hoc ipso, quod aliquid admittat, ex cuius perfecta cognitione Trinitas Personarum possit evidenter cognosci, non ea erit incognoscibilis; quod est 2.

Quae vero in contrarium adducta sunt, facile proinde solvuntur. Primum quidem si dicat in creaturis apparere vestigium Trinitatis obscurum admodum, et quod nulla ratione potest ducere in cognitionem illius, et sane vestigium illud id est, ut supposita Trinitatis revelatione

ea

ea alteratur. te Suprissime explet. Ad 2m de relat. divin.
nullus eorum posse cognoscere dia, à quibus eaea alia actu distinguunt;
sed cognosci duntaxat quod quaevis eaea sit à deo dicta, quin cognos-
cant an sint in deo tres vel unica persona. Et facilius longe in-
telligitur in nostra sententia de relatione, quam in hoc ipso collegio
Hispalensi tradidimus, quae solum dicit relationes nullas praeter fun-
damenta addere esse rei, et denominationes relativas esse solum accidentales fun-
damento, proinde quod tametsi apprehendantur eaea non debent cognosci
denominationes relativae, quia non debent cognosci, quae sunt accidentia
rei comprehensae. Adde id quod iam pridem verissimum indicavimus,
nempe ad similitudinem, et distinctionem rerum non requiri relationem ali-
quam, nec intervenire, quae vere, et proprie relatio realis sit.
Ad 3m omisso modo an ita sit, quod effectus re-
spiciat causas per accidens, aut huiusmodi causas esse in duplici differentia:
aliae enim sunt causae per accidens, non quidem quia non conveniat illis per se
esse productivas effectus, sed quia quaevis sola ad illum producendum sine
alia sufficiat, et tales sunt ignis, et sol, vel ignis, quibus convenit
per se, quod possint ignem producere, dicuntur tamen causae per accidens, quate-
nus non postulat sol, quem ignis requirit, et per accidens est igni pro-
ducto, quod potius à sole, quam ab igne producatur. quod quod huiusmodi genus
causae per accidens ab effectu respiciat nihil in praesentia curamus. Aliae
sunt causae per accidens propriae, quia solum tales dicuntur, quoniam sunt
idem cum re altera, quae vere est causa talis effectus: ut animal est causa
per accidens intellectionis, propterea quod ex eo sit habet intellectum
producere, quod sit idem cum rationali, et huiusmodi genus causae non respicitur

ab

abesse ut in Phia certum: cum quod Personalitates Divinae catenus dicant creaturam, quatenus sunt idem cum virtute, quae in causa, non respiciunt ab effectis, nisi materialiter.

Ad 4m, quod me iudice rem facit in sententia plurium, qui docent, Im veritatem in actibus esse spalem perfectionem pertinentem connotatum obti sic se habentis. 2m, quod ille actus cognoscat comprehensive. In mea autem sententia, quam lib. 3. Dialect. ... tradidimus nullius sane momenti est: nam ibi docuimus veritatem in actu non esse aliud, quam ipsum actum representationem connotato obto sic se habenti; et in hac connotatione duntaxat ab actu falso verum distingui. Imo ibidem notasse memini, posse cognosci ab Angelo exist. actum, quin ullo pacto veritas cognoscatur eo ipso quod Angelus ignoret an obtum se habeat, ut per actum representat. Ita quod Angelus in eo casu cognosceret, actum illum representare trinitatem; ignoraret tamen an esset re ipsa verum: quoniam misterium ipsum ignoraret.

Satisfit argumentis pro adversa cap. 2. adductis.

Caput 5m.

Supersunt dissolvenda fundamenta, quae in 2o cap. adducta sunt pro opposita sententia; et ad Im quidem reddo esse nihil ex iis conciliis et Patribus omnium sententiam ... fortiter docui quod ... frequenter docent tres Personas Divinas ad rerum productionem immediate concurrere; id sane docent contra Hereticos, qui illud in dubium revocarunt; et longissime absunt ab ea difficultate

in

in qua scholastici sunt. Immo si quid aliud, quam concursum trium Personarum hi testimonii adversarii probarent, probant perfecte a Personis Divinis requirerent non modo ut conditio necessario requisita, aut ut complementum pot., sed etiam ut virtutes activas. Sicut et hoc significant praedicta testimonia, ita nec 1m. Quod vero ex S. August. et ex S. Thom. adducit, non video quorsum adducat; cum facile dicere sit ut verè dicitur, tribui verbo Divino non adaequate (eius vtt, quem inferius dicemus) non sine Personalitatem, sed sine essentia ut ... ipse S. Thom. insolut. ad 1m se se exponit ...

Cum maiorem speciem dicere est testim. S. Thomae ex 1. p. q. 45. art. 6 Corp. propter illa reduplicativa. Et sane difficile esset explanare, nisi ipse Angelicus Doctor sub finem corporis se exposuisset, dicens scilicet quod Personis Divinis causari sine ratione suae processionis, in quantum processio cuiuslibet Personae includit essentialia attributa, quae ratione sunt causa creaturae. Sic illius verba, et sine hoc processiones Personarum sunt causae productionis creaturarum, in quantum includunt essentialia attributa, quae sunt intellectus, et voluntas. Caetera quae explanata acciendenda sunt alia similia testimonia, quae ex aliis locis etiam possent adduci.

Ad 2m. argum. à rat. petitum, ut 1m. negatur maioris, si de proprio imperio loquatur: non enim datur imperium in Deo ut latè ostendo in ttt. de provid. Divina, atque adeo ad agens perfectissimum sic dirimit, quod operetur ex perfectissima arte, et libertate. hoc autem habet ratione Dei, et esset unius duntaxat in Persona. Accedit (et sit 2a. solutio) quod omissa maiori de

im

imperio proprio adhuc non requirit trinitas personarum ad rerum product. quoniam etiam in ea hypotesi, qua deus esset unus in Persona haberet imperium ut notavi in cap. 3. unde qui deo imperium tribuunt non ex eo, quod ille trinus in Personis sit, sed ex perfectissimo modo operandi illius deducunt, quod nos falsum, et ab hac difficultate alienum arbitramur. Ad confirmat. dicitur id accidere in artifice create quoniam nequit intelligere, et amare per actum [illegible] in deo, ut etiam mediocres theologi non ignorant.

Ad 3m argumentum dicitur negatur consequentia cuius falsitatem mille exemplis etiam increatis suadet: accidentia n. petunt ex sua natura subiectum, in quo sint; quod tamen ad operandum non requirunt eum vere, et realiter in Eucharistia operent, ubi subiecto carent, et huiusce rei perplura sunt in Phia exempla. Ad 4 dicitur autem probat. dicitur Consequens rendum est subsistentia petiam n. substali. ut per illam tunc positive, ut late diximus in lib. 2. met. 44. 2. ad 2 probat. dicitur patet ex proxime dictis, nimirum non requiri ad operandum ea omnia, quae ad esse rei requirunt. Et ipsum esse rei ad operationem non exigat: requiri n. ad esse rei, solum est requiri per accidens ad operationes, quod Personalitatibus divinis non negamus. Ad confirmat. dicitur patet ex dictis in praecedentibus, quod s. casu quo deus esset solum unus, adhuc posset producere creas. Cui doctrinae non obstat Athanasius, qui solum intendit, esse ab te impossibile, quod creaturae non producant per verbum, quod verissimum est, ut de facto res habet, et vidimus in disp. superiori, eritenim simul verum est quod Personalitas Verbi non requirat per se ad product. dicitur creaturarum.

Ad

Ad 4.^m^ resp. duplicat. suffit 1.° quidem ad divinas ea solum probari, requiri aliquam Personam vagam ad productionem creaturarum; et aliquis oculus ad videndum requiritur: non vero probari, quod omnes tres Personas dico, aut unam potius, quam aliam per se requirant. Sed nec 2.° non requiri aliquam personalitatem ita vagam, nam si per impossibile Personalitates divinae a natura realiter distinguerentur, possent ab Divinitate ab illa auferri; sicut Personalitates creatae a suis naturis auferri possunt: adhuc Deus posset optime creaturas producere; et quaevis natura creata posset operari et Divinitas sua propria subsistentia operaret...

Ad 2.^m^ dicat dnec quamlibet Personam Divinam esse per se principium activum creaturarum; et ceterum rationem Divinae quam essentialiter includit, non vero ratione Personalitatis propriae. Ad 2.^m^ dicat, dicimus in incap. praecedenti, quare non ita verum sit. Ad Divinam in praesentia quod ut in creaturis detur aliquod vestigium Trinitatis, necessarium non est quod illae per se procedant a tribus Personis, ut tres sunt, quoniam vestigium in creaturis repertum id est per modum similitudinis; quam quomodolibet trinitatem explicare possimus. Ad 3.^m^ denique dicat admisso anteri neganda est Consequentia propositi. Sicut supra dicta, nec in ius iste gratis adstruendus est.

An potentia activa Dei sit ratio indivisibilis ad omnia possibilia?

Disp.° 4.^a^

Quae sit in hac re aliquorum sent^a.

Caput 1^m.

Necerta incertis miscere videamur, supponendum inprimis, nullum esse apud DDes dubium, quod poa Div^a sit realiter indilis; ut quae est ipsum Dei optimi esse, quod est prorsus indile, ut in ttt. de n^a Div^a probamus. Insuper non dubitamus an sit mente divisilis ea divisilitate rois, quae desumi potest ex eo, quod modo clare in ordine ad hunc tum, modo clare in ordine ad alium cognoscat; st.n. oibus aperte rstat posse Div^d poam cognosci clare ab intuerente modo in ordine ad Angelum duntaxat, modo aut in ordine ad res alias: ita nulla roe dubitant, quod ea hinc extra denominet dilis, si forte ea divisio proprie talis est eum roe; qua de re nihil oio curandum duxi.

Rogatur in psenti disp. an poa Dei ad oia probia ita sit unica simplex, et indilis, ut nequeat in plures fnalitates eum mente secari, et praescindi. Et quidem supponit in hac q^{ne}, quod multis familiare est his Dibus, et verum nobis semper visum est, ut late in nra met^a docuimus, et plenius iterum in ttt. de Trinit. disp. 11. tractamus. Nempe dari dist^d rois, quae sit praescisiva ex p^{te} obti, modo in eo loco explicato. Hac sent^a supposita, inquirimus det^r ne fundam^{tm} in re, ut int^r distinguat, et quasi secet in plures fnalitates, seu perfect^s prog activum dei.

Ruas, ne loum difficultati auferamus, danda in praesentiarum est opinio, quae docet eum int^r attributa Div^a

dist. praecisivam intercedere. Postremo dandum est in potentia
divina a natura Dei praescindere: neque [illegible] sit (ut ex [illegible] nostri sunt
vera est) quod potentia Dei absolute non praescindat; nulla potest esse
differentia, neque causa sit sic indivisibilis etiam mente, sicut ipsa natura indivisibilis sic
est. — Et haec quaestio hucusque in nostris opinionibus versatur, dis-
cutienda tamen fuit propter aliquos magistros, qui quoniam in aliis di-
fficultatibus aliter omnes opinantur, in hac etiam aliter opinari debere
credunt.

Quidam non pauci, nec indocti magistri opinantur, potentiam
Divinam non esse sic indivisam mente, sed in tot virtualitates secari, quot
sunt res, quae per illam produci possunt. Qui quidem ad duo [illegible]
se divisi sunt; nam illorum plerique docent ita eas virtualitates per
inter distingui ut sese essentialiter ad invicem includant. Alii autem
hoc negant. Opinionem quam sic hanc sententiam explanant. Alia est,
inquiunt, virtualitas, qua Deus potens est producere equum; et alia,
qua potens est producere Angelum, et sic de reliquis: ceterum illae duae
virtualitates ita se habent, ut quaevis alteram, et reliquas omnes includat. Ad-
dunt praeterea tot [illegible] sunt virtualitates quarum alias quasi solum [illegible]
quot sunt individua cuiusque speciei. et ex his omnibus virtualitatibus
mutuo se includentibus unica resurgit, quae quasi specie differat ab
alia virtualitate, quae aliquid ejusdem speciei producere potest; et tamen
essentialiter includat. Quod quidem ipsi satis longe prosequuntur.

Quod autem potentia divina in virtualitates dictas per
inter distinguat, et quasi secet; probant hi ipsi doctores tripliciter.
Primo quidem quoniam omnis distinctio rationis ratiocinatae debet esse praecisiva, aut

nul

nulla prorsus, quod cum potentia Divina, quae potest producere hoc distinguatur ratione ratiocinata a potentia, quae potest producere Angelum; sit ergo ea distinctio sit praecisiva formalitatum. Probant 2.º quia si potentia Dei ad omnia possibilia esset omnino indivisibilis, non posset ea clare videri, quin viderent omnia, quorum est productiva: nam 1. ad omnia se habent 1. ad nullum; cum sit aequaliter ad omnia; si cum deveniret ad aliquorum cognitionem, detrahet utique ad omnia. Probant denique 3.º quia nisi quodvis attributum divinum in ditas formalitates mente dividat, visis attributis videbunt omnia, quae sunt formaliter in Deo: quod tamen ducunt impossibile, te diversis potius ad se moveant; ergo &c.

Et 2.º formalitates praedictae se se mutuo essentialiter includant; probant ex eo, quod secus daretur in Deo compositio rationis: nam hoc ipso, quod praedictae formalitates ad alterius constitutionem confluant, et alloquin non se includant; debent nario componere: compositio autem rationis, inquiunt, dedecet Deum; ergo praedictae formalitates se se essentialiter imbibunt. Aliqui hoc argumento confirmant quod potentia Dei non esset proprie infinita, nisi illae formalitates mutuo se includerent: quia nulla formalitas esset, quae ex aliquo capite perfecte infinita ex sua ratione formali diceret; ergo &c.

Potentia divina esse omnino indivisibilem etiam consideratione intellectus.

Caput 2m.

Quamvis eas omnes sententias, quas in praecedenti capite tetigimus

in

in quo adversariorum supponam; adhuc tamen nihil parvi in illorum sententia veritatis reperio. Atque adeo dico 1° esse potentiam divinam ita esse indivisibilem ad omnia possibilia, ut nec mente quidem possit cum fundamento in re in plures habilitates secari, et dividi. Haec assertio praeter rationem cap. ultimo producendam hac ratione mihi efficaciter probatur. quia si alia esset evidenter ratione perfectio productiva equi, et alia perfectio productiva leonis, non posset potentia Dei esse infinita in esse potentiae: quod falsum esse in disputatione 10. demonstrabitur; quod potentia Dei ad omnia possibilia est omnino indivisibilis etiam mente. Sequella probatur quia ex nullo capite sunt quod infinita esset in ratione potentiae, quod idem caput in rebus creatis non reperiatur quod dico.

Et in primis ea potentia non esset infinita, quia non negari posset aliqua habilitas, quae ratione sui, cuius est productiva, sit simpliciter infinita. Probatur non quaevis habilitas, quae distinguatur, si est ad evidentiam sui finitae perfectionis; ut est certum in opinione adversariorum; quod nulla potest haberi quod ex tali ratione sit simpliciter infinita, neque ad producendum equum namque non requirit virtus infinita, ut est certum; quod ea habilitas, quae sit productiva equi non habet ex hoc praecise, quod sit infinita simpliciter. Et idem argumentum de quavis alia habilitate formatur.

Insuper requirit potentia Dei esse simpliciter infinita in ratione potentiae: quia constituatur, et adaequetur ex infinitis se mutuo includentibus; ut multis aliis ipsi adversarii in rebus aliis volunt. Sicut aliqua potentia esset simpliciter infinita in suo genere, sufficit, quod constitueret ex infinitis habilitatibus se mutuo includentibus; fieret sane quod potentia passiva materiae primae esset simpliciter infinita; et quod potentia

ac

activa int. creati, aut alterius entis, quod possit producere, aut recipere infinitos effectus esset infinita simpliciter: neque est in nostro intu, et aliis huiusmodi entibus distinguunt illas habitates, ut adversarii docent, ac proinde aliquod discrimen in illis quaerendum est.

Quod si dicat, unicam, et eandem indilem esse potentiae Dei facile intelligit, quia ratione illa sit simpliciter infinita; ex eo ut quod producere possit infinitos effectus eius conditionis, quam in Disp. 11. diximus; quod demonstratum est quod sit omnino indilis. Confirmat quod negari nequit quod hoc pacto constituat, et accipiat potentia Dei longe perfectior, si nimirum sit unica indilis. Deinde quod si verum est sent. quam in sequentibus Disputationibus statuemus, nempe potentiae Dei nullam omnino respectum, aut connexionem ad possibilia dicere, nequit non esse unica indilis ad omnia, ut consideranti patebit. atque adeo loquitur Suarez sumus licet admittat quod potentia Dei in re actuali ad possibilia consistat.

Praetermittenda non est, alia probatio mihi quidem efficacissima, quod si alia esset potentia productiva equi, et alia productiva hominis; fieret sane alterum e duobus aut quod nullus Beatus videre posset omnia, quae sunt formaliter in Deo, aut quod ex vi visionis Dei videret omnia possibilia: utrumque autem est falsum; ergo et. Sequella probatur quod nequit videri clare, et quidditative id, quod ex sua ratione formali dicit; esse productivum solius equi; quin cognoscat equum, quod si videant clare et distincte omnes illas formalitates, vident etiam omnia possibilia: aut ne hoc dicat, demonstratum est, non videri omnia, quae sunt formaliter in Deo. Quod si aliqua videant, aliis non visis, dat. me

indice dist° realis int° illa ut late probamus in tt. de ssis. et in tt. de trinitate disp. 11.

Dm 2° est, si pōa div° in plures fra-litates pōa inter dividerent, eæ fralitates n̄ tales essent, ut se mutuo essentr includerent. Hæc assertio nobis pn ir pri-mis nō indicans impossim hujusmodi mutuæ inclusionis frali-tatis præscissarum, ut ipsi alias in nris operibus probamus. Ceterum qm ad res sitituunt pōe productivæ equi n̄ requirit, quod sit etiam productiva Leonis: secus .n. quævis pōa productiva equi, esset etiam pōa productiva Leonis. Et si dicat pōe divinæ pro-ductivæ equi dicere ex sua rōe frali, quod sit productiva Leonis. Deducit aperte, qd pōa div° productiva equi nequeat præscindi etiam per inter à pōa productiva Leonis; cum certum sit nullum rem posse præscindi etiam mente à sua rōe frali; ergo &c. Atque hinc sumit alia ratio qm nulla fralitas potest præscindi ab iis, quas essentr includit; ergo si quævis fralitas pōe div° reliquas essentr includat, nulla potest ab aliis per inter præscindi.

Argta in cap. 1. Instanciis adducta diluuntur.

Caput 3m.

Quæ pro opinione cap. 1. proposita ad-ducunt levioria sane sunt, quam ut illis probari possit, pōe

Div

dicisse dlg mente in plures fratits. Et ad Im dm i falsg
pronij assumi ng nullis nos ig ostendimy n'og distd nis esse
passiuiorj, et itemj incapitibj sequentibj ostendemj. Vnde
St det aliqua distº in poa dei ut e productiva equi, et ut est
productiva Leonis, ea sane distº n' est alia, quam que sumitur
ex cognitl rei per ordinem ad diversos tres, qui clarij, aut minj
clare cognoscant, ut in hoc ipso cap. mox exponimj. Que qui-
dg quonij alias latij explicuimj, n'opg e eadem iterj repe-
tamj.

Ad 2m argtj ut, g tt debeant nario vide-
ri oia, que deg ex se producere potest, si illij poa activa com-
prehensive agnoscat, potest tn. sb quidditative ea cognosci, quin
aliquid. in spali cognoscat ex eis, que producere potest, sed sb
in ofuso, et in generali, quatenj cognoscat quod talis poa sit
ex se productiva oij, que excogitari possunt. Q. vº. hec, aut
illa polia: in spali agnoscant, provenit ex eo, quod talit. l.
talit divª poa penetret; ng cognitio, que illg penitig pene-
traverit plures effj in spali cognoscit; que vº minj penetra-
verit, pauciores proinde percipit. hec autj penetratio, si sit,
si cognitio sit
que suffit ut poa divª dicat quidditative cognosci. Ad 3m
argtj nos nemj. admittendo quidem sequellj, g tm abest sit
apud nos inconveniens, ut oppositj prope absurdj iudicemus.

Sed dicet aliquis, ut concipiat poa dei pro-
ductiva equi, n' opus est concipere poj. productivj Leonis;

et

et vice versa, ut concipiat poa productiva Leonis, nō equus et
q poa productiva equi concipiat. P. q̄ mens concipit poq
Dei ad producendū equum, format quodq esse obtivū, quod
ex se sō dicit, esse productivū equi: et sīlr quando concipit
poq Dei ad producendū Leonem format quoddam esse obtivū,
q ex se sō dicit esse productivū Leonis; et cum ab hoc du-
plici esse obtivo, q̄ int. format, denominat poa Dei perfectio
in fractatis plures; ut fiat una de dist. perfectiva sent.
Respondendū tñ, esse potius impole
q concipiat poa activa, quæ sit vere Divina, et q sō con-
cipiat eius productivū solius equi, aut solius Leonis: sed hoc
ipso, q concipiat poa, quæ sit propria Dei, debet concipi talis
quæ sit ex se productiva oium poliū; quamvis expressius af-
ferat equus, quam alter ius in parlari. Si.n. concipi-
at poa productiva solius equi, concipit poa finita, et
creata: q si concipiat poa productiva equi abstrahendo ab
eo, q sit productiva alterius alicuius rei, concipit poa activa,
ut abstrahit à Div°, et à multis poiis creatis, quæ sint pro-
ductivæ equi: atq adeo ut concipiat poa activa, quæ vere,
et proprie sit Div°, debet concipi, quæ sit productiva equi,
et cuiusq rei polis; licet equus, aut Leo - L. ho afferatur
expressè; reliqua v° afferant obscurè
Verum vages: ex eo q concipiat poa pro-
ductiva equi independens à quovis alio tanquā à compario
eius materiali, concipit poa propria solius Dei; cum nulla

poa

poa, quę m.o dicto sit productiva eff. q. possit ee propria creę, q. tunc fiat intr spectrum, seu esse quoddam obtivum, q. so sit productivum equis: et alicui 2.o concipit potentiam productivam Leonis independent à quovis alio sprio etiam materiali: et coent. redit ipsum argumentum paulo antea factum: q. s. poa propria dei denoet. precisa extrē ab his spectris, quę int. se sunt diversa —

Sed neq. sacria ostendit dist.o precissiva in poa div.a: nq. etiam in hoc casu n. concipit poa, quę vere sit div.a; sed alia chymerica, et oio fictitia. Ro. ē q. poa activa propria dei n. so talis est roe modi operandi; sed roe etiam sue perfectionis in esse poę in ordine ad tantum. unde si n. concipiat poa activa, quę ex se sit suffiens producere oe posle, et independent ab oi compacio, quantum est ex vi sue virtutis, n. concipit poa propria dei: tametsi n. opus sit hęc oia expresse cognoscere, sed sufficit si confuse cognoscant —

Ro. etiam, quia illa ipsa sent.a probare intendit, formalitates, in quas poa div.a distingueret, se se mutuo includere; facile dissolvit admittendo ita esse q. daret in deo compositio roīs: hec tn nihil oio nocet perfectioni, et simplicitati div.a, quoniam so ē per extrinsecam denominat. ab illo obto, q. intus pro sua imperfectione format, ut late exponimus in tr. de trinit. disp. 13. —

Ad hęc fiat. Dicimus q. si inclusio formalitatum

pot

posset constituere pos simpliciter infinitas; non opus esset quod
oes in una quarum includerent; sed quod includerent in toto, quod
ex illis consurgeret. Et hoc, me iudice, ex adversariorum
doctrina, neque enim si quaevis formalitas esset simpliciter infinita, ut ipsi
volunt; quoniam exaltit includeret reliquas; et totum ex illis
omnibus consurgens esset infinitae perfectionis cum illas includat con-
liter, sive ipsae inter se se includant, sive non —

Eadem nostra Sententia cap. 2. statuta contra
DD^s alios probatur.

Caput 4^m —

Sunt docti alii magistri, qui ut cap. 1. notatum
est, tot formalitates, quarum nulla aliquam aliarum includat in poa Divina
distinguant, quot sunt res, quos Deus producere potest. Sic
sentit expresse P. Salas 1. 2^a. tr. 2. disp. 4. sect. 2^a.
(alii vero qui referri solent non ita expresse loquuntur). Probant
quod sane suam sententiam cum aliquibus ex iis, quae cap. 1. retulimus;
tum et potissimum hoc argumento quod quod cognoscit poa Divina, ut potens
producere hominem cognoscit aliquid de illa, quod non cognoscit, quando
se cognoscit, ut potens producere equum: quod sunt in tali poa duae
formalitates, quarum alia per priorem illius actus, et alia per pos-
teriorem cognoscat. Et Consequentia quod si idem sic utroque actu de poa Divina
cognosceret, non esset verum dicere, quod aliquid uno actu de illa cog-
noscat, quod altero actu, non cognoscat. Sicut quod probat quod

non

diversa veritas ē q̄ Deus possit producere Sum ab ea, q̄ possit producere equum; et quidem veritas intra poā Div.; cum illi intus sit, q̄ Sum, et equum possit ex se producere: q̄ qui Cognoscit priorem veritatem n̄ Cognita 2ª, ut fieri potest, aliquid Cognoscit de Div. poa q̄ Cognitione alterius veritatis n̄ Cognoscit.

Confirmat qª plus Cognoscit de poa Div., qui Cognoscit, illam esse productivam Sois, et equi, quam qui sō Cognoscat esse productivam equi, ut ē oīo certum, q̄ sunt plura, et plura in poa Div., quae Cognoscant: quae quidem sunt diversae fralitates q̄ X. Atq. hinc inferunt Sti ipsi Deus n̄ Cognosci iō, q̄ ē fralit poa Div., nisi Cognoscant omnes oīo fralitates praedictas: nam ex oībus eq̄uē 1°, et fraliter illa consurgit. Q̄ nos ab iis admitti notamus; ut omitteremus aliquorum argt., quo Sti sent. inefficacit refelli solet.

Sed refellit efficacius, et 1° quidem evertendo fundamt., quo stabilit, et ostendendo aperte, illud esse oīo futile; nam idem frari potest in ea ipsa fralitate, quae est productiva Sois. Enim vo q° Cognoscit ea fralitas ut identificata realit cum aliis; aliquid de illa Cognoscit, quod n̄ Cognoscit, q° sō concipit, ut productiva Sois; q̄ sunt duae fralitates, alia vlt quae identificat realit, et alia, quae est Sois productiva: Cont. qª plus Cognoscit de illa fralitate, qui Cognoscit eam, ut productivam Sois, et ut identificatam reliquis, quot quot illae sint, quam qui sō Cognoscat illam ut productivam; q̄ saltem sunt duae fralitates: atq. adeo ea ipsa, quae ē productiva Sois,

n̄

n'i quæ identificat realit cum aliis. Quod quis theologus dicet?

Nec fit satis huic arg^to si dicat id, quod aliquis eo, aliquo passus dicebat, nimirum abiri in infinitum in iis formalitatibus. Non inquam fit satis, quia sive abeamus in infinitum in iis formalitatibus; sive n' abeamus, hoc verissimum, quod illa ipsissima, quæ e formalit productiva hoc, e identificata realit cum reliquis, quod redit arg^m. siquidem illa potest cognosci, ut productiva, quin cognoscat, ut identificata cum aliis. Urget ulterius ex doct^na adversariorum quia ea ipsissima est, quæ distinguit ab aliis, quod potest cognosci ut productiva, quin cognoscat ut dicta. Ulterius illa ipsissima, quæ e productiva, hoc e in P^e æterno, et in filio, et in Spu S^to, et potest cognosci, ut conveniens Patri, quin cognoscat ut conveniens filio, S. Spui S^to. Et in n^ra div^na hoc operatius adhuc cernitur, nam potest cognosci, ut conveniens Patri; aut ut conveniens filio: erunt ne propterea plures formalitates, quam quotuis sit n^ra div^na? Et demum in scia div^a idem cernere e, ut cap. seq^ti ostendemus.

Is ipsum propterea quia in reb. creatis, nam formalitas actus visionis, quæ e expressio formalis albedinis, est ea ipsa, qua hoc constituit videns albedinem; et absurdum esset dicere, aliam esse formalitatem, qua hoc constituit videns albedinem; et aliam, quæ e ipsa visio formalis albedinis. Si potest cognosci, ut e visio albedinis, quin cognoscat, ut apta informare hoem. Iterum formalitas actionis, quæ e productio

agui

equi e ipsissima, quae respicit agens, cuius e exercitium, quis s. mediocrit doctus sic non videat? Et denique ut alia innumera omittamus, punctum quod e centrum circuli illud ipsissimum, quod trahit omnes lineas, trahit et reliquas; nec dicere est esse diversum, aut per diversas habitates trahi; quod sic solvendum e argumentum illud ab initio.

Ratio quod illi quaestio, antequam ad impugnationes alias eiusdem opinionis accedamus. Et quidem cum Deus, aliquid cognosci de potentia Divina, quando sic cognoscit, ut potens producere Solis, quod non cognoscit quod concipit ut potens producere equum. Respondemus e duplicit 1° X^m dicta in cap. praecedenti, a vel falsum esse; namque quoties cognoscit id, quod e potentia Divina, cognoscit in ordine ad res tres, tametsi alii afferant clare, alii vero confuse; atque adeo tota diversitas actuum in eo consistit, quod alter cognoscat clare illum tum, quem actus alter obscure cognoscit; et 2°: non vero in eo, quod aliquis actus afferat diversum obiectum ab eo, quod alter afferat sive ex parte perfectionis Dei interne, sive ex parte tri:clomt adeo ut non plus cognoscit unus, quam alter; et unus afferat plures tres, quam actus alter affert, ut constat ex dictis in praecedenti cap.

Sed age, et adversariis demus posse potentiam Divinam cognosci solum in ordine ad equum, quin ullo pacto in ordine ad Solem cognoscat; et adversariorum argumentationes solvamus. Dico quod est actus ille, quo cognoscit potentia Dei solum ut productiva Solis, non cognoscere aliquid internum Deo, quod non cognoscat alio actu; sed cognoscere illud idem internum Deo in ordine ad diversum tum: namque eae veritates solum sunt diversae ex parte tamen, in ordine ad quas

Div^m

divinam possibilitatem. Sive admittatur divinam esse cognoscentem quidem plus de possibilitate divina ex parte termini, qui cognoscit illum ut productivum sui, et equivalentem, quam qui sic cognoscit illum ut productivum equivalentis non autem cognoscere plus de intro ipsius divinae potentiae, quae omnia in instantiis a nobis factis apertissime demonstrantur.

Impugnationes aliae eiusdem opinionis adducuntur.

Caput 5m.

Licet refutatio eius argumentorum, quae in praecedenti capite retulimus, immo et ipsa illius solutio sufficiens probatio sit nostrae sententiae; cum absque urgenti fundamento non sint ex formalitates admittendae, siquidem quid nobilius est, quod potentia divina sit perfectio omnino simplex, et indivisibiliter, nisi id repugnare efficaciter ostendat. Ad hunc tamen alias eius impugnationes superaddunt, quibus illius opinionis falsitas efficaciter monstrat. Et 1° quidem quod .I. ex formalitates distinguunt actu ante intellectum, .I. sunt formaliter unica omnino simplex: si hoc 2m dicat, habemus sane quod intendimus, nimirum potentiam divinam esse formaliter unicam indivisibilem ad omnia producibilia, et consequenter non concipi potentiam divinam, nisi concipiatur perfectio omnino indivisibilis, quae sit ex se productiva omnium possibilium. Si dicat 1m nempe distinguere illas formalitates actu ante intellectum; redeunt profecto omnia argumenta, quae 1° hoc genus distinctionis in rebus actu ante intellectum existentibus militant; quae operis non est in medium

pro

producamus cum non semel in nostris operibus ea tradiderimus.

Refellit 2° quia 1. dicimus potentiam divinam existere in re actuali ad possibile, 1. hoc negamus: si vero 1um dicat, sunt in creaturis omnia, quae in seq. disp. proferemus: imo sunt in creaturis quae probant videri necessario omnia, quae sunt formaliter in Deo per visionem de facto existentem. Si autem aliud 2um dicat; fit aperte tot dari de facto formalitates in Deo omnino otiosas, quot sunt termini impossibiles; cum Deus possit quod est ex se producere omnes in eorum sententia, qui dixerint potentiam Dei non existere in re actuali; ut plerique docent eorum, qui has formalitates admittunt. Quis autem non videat, nullo prorsus fundamento, imo sine bono Philosophiae eas omnes formalitates adstrui. Dicemus, quod ea ipsa perfectio, quae est productiva possibilium, sit etiam ex se productiva impossibilium; nihil incommodi est, quia cum ponat terminum, ad quem sit, ponit longe nobiliori eo pacto. Ut N°.

Pr 3°, quia ea ipsa virtus, quae est ex se formaliter productiva alicuius equi in particulari ergo Bucephali, non potest non esse productiva cuiuscumque alterius, qui Bucephalo sit similis, et aequalis prorsus perfectionis; neque quo obscuro fundamento dicet virtutem ex se sufficientem uni equo, non esse etiam sufficientem reliquis per omnia aequalibus? Quia huiusmodi formalitas comparari potest ad omnes terminos, quos ex se producere potest; qui quidem necessario sunt infiniti, et proinde in hac formalitate reddit argumentum initio capitis praecedentis factum, cum non concedi etiam debet, quod potentia Divina sit unica indivisibilis ad omnia possibilia; cum in

Hoc

hoc nulla sit realis diff.ᵗⁱᵃ, quae cum formalitatem proximi dicitur necessaria. Quod si dicat, nullam esse formalitatem, quae plures, quam unicum tantum, et ex se similibus producere possit; huic sane dicti aliqua ex adhibenda est pars argum.ᵗⁱ quod initio capitis praesentis referebamus; cum illud si modo facile dissolvat; sed facile esse aperte demonstrat.

Pro denique quod scia seu cognitio, qua deus cognoscit sua contingentia est sua indistincta mente in plures formalitates, et idem sentiendum de pote activa divina. Ea patet 1º quia si argum.ᵗᵃ praedict.ᵃ formalitatum in divina cognitione solvent, et in pote divina dissolvunt. 2º quia propterea cognitio dicta est unica formalitas indistincta mente, quod est infinitae perfectionis, et quam perfectior excogitari nequeat; quod cum pote divina sit vere infinitae perfectionis, et quam perfectior nequit excogitari, debet esse sua indistincta mente. Ans quod satis facile probari posset; quoniam autem id in ttt. de scia diva patet, nihil hic speciatim referendum est: praesertim cum nec illi ipsi, quibus cum modo pugnamus illud negent, quod sane mirandum maxime est.

Verum ad finem obiiciunt nobis aliqui, quod in sua diversitate dist. formalitatum in pote diva est quod negari nequeunt eae formalitates, quibus pote Dei convenit cum infinitis potentiis creatis, quae possibiles sunt, nam convenit pote Dei cum pote creata productiva equi, quoniam utraque est equi productiva; et convenit cum alia pote creata productiva leonis; et 3º cum alia productiva equi, et leonis, et sic in infinitis de aliis, quae convenientiae

sunt

sunt per diversas formalitates, praesertim in nra sent., quae docet nos multis etiam esse aliquid unum ab illis per intus praecisis ut X.

Sic tn obiectio nullius est momenti apud nos. 1° quidem quod huiusmodi convenientias negamus, ut iam pridem in nra dialectica late docuimus. Deinde etsi quod hae illius convenientiae dicerentur, et vere essent diversae formalitates, non propterea ultimus conceptus, in quo poa Div. formalissime consistit, esset dilis mente, sed unicus oio insecabilis, qui se ipso habet quod esset productionis cuiuscumque rei posibilis, imo et imposibilis, ut proxime dicemus.

Num poa Div. in re reali actuali ad creas consistat? .

Disp. 3a.

Affirmativa pars gravius aliquorum DD sent. est.

Caput 1m.

Celeberrima est his diebus difficultas, quae inter DDs discutitur, dicat ne Deus rem aliquem realem ad creas? Quae quidem non uno, eodemque loco, sed multis, ac diversis agitat. Nos in hac disp. non ita in generali hanc ipsam quaestionem versamus, sed so. de poa activa Div., de qua duntaxat sermonem in praesentia habemus, et non difficile ex dicendis colliget, quid de aliis perfectionibus divinis sentiendum sit. Sed antequam ulterius progrediamur, re-

tam

tota q̄ de vocesi videri possit scire oportet nec usq̄ re-
aliq̄ actualis illiq̄ signari, qui ita connectit ... ut hoc
deficienti eo ipso per hoc intueret illa deficient. Rogamus
q̄ an poa activa Dei in huiusmodi ... ad pota habit ...
... q̄ aliqui sunt satis graves, et docti theologi,
qui doceant, quod Dei dicens verum esse fratissimi non realem
actualem ad creas. poles, quatenus ita respicit illarum possibilitatem,
et ita cum ista nectit, ut si creat. n. essent poles, hoc ipso non
hoc inter sequeret, q̄ Deo poa activa deficeret. Adducitur
pro hac sent.a Durandus in 1.o Dist. 2. q. 3. n.o 10. sed Du-
randus ibi nullum aliud relat. d, quam rationis admittit, ne tamen id ni exprimat,
sed absolute loquens, loquitur tamen eodem modo de relat.e creatoris, quam nec apud
ipsum, nec apud aliquem aliud est realis. Eam tamen amplectuntur P. Suar.
1.a p. t. 1. tr. 2. Disp. 4. sect. 4. n.o 52. P. Granado 1. p.
... 2. tr. 6. Disp. 1. sect. 4. et ... 2. tr. 4. Disp. 2.
item ac ... Egidius Lusitanus 1.a lib. 5. q. 10. art. 5. §.
1. n.o 12. et q. 4. art. 8. n.o 7. debet etiam referri pro hac ipsa
sent.a Albertinus p. Disp. 32. sect. 1. n.o 14. quoniam ibi docet
q̄ si creat. essent impoles, deficeret Deo ea perfectio, quae est poa. Sunt
ne in hac eadem sent.a aliqui, qui negantes in Dei ad creas. connexio-
nem admittunt videbimus in disput. 7.

Pro hac opinio in primis q.o si poa Dei n. consis-
teret in re actuali ad polia; fieret sane, quod ablatis per impossibile
polibus, n. deficeret Dei poa activa: sed hoc est falsum; q̄ ... .
Minor pr. 1.o q.o ablato ... cuiusque ... auferat ratio pro locum

in

intus poa ipsa; et ita si per impole n possit dari aliquod visibile, nec daretur posset visus, nec daret auditus si n daret audibile; g. si per impole auferret vis crea polis, auferret etiam nario virtus productiva, atque adeo auferret activa poa dei. — Pr 2 illa eadem minor, nam si ablatis creis polibus maneret in Deo poa activa de facto existens; sieret g. de facto daret in Deo poa ad impolia. — g. sane dici nequit, nam daret in Deo virtus ad producendum ens, quod esset destructivum ipsius Dei, quod idem esset, ac Deum Sere virtutem, ut se ipsum destrueret. Quod quis n videat esse prorsus absurdum! —

Pr 2° g.a recta est argumentatio Sic: Deus est, g. creae sunt poles; g. etiam e recta Sic. creae n sunt poles, g. Deus n est. — Pt Ca ex dialecticorum regula, g. bene valeat ab opposito conntis, ad oppositum antis: quod g. prior argumentatio recte valeat, suadet g.ao Deus est causa naria, cur creae sint poles; g. recte valet Deus est, g. creae sunt poles: sicut g.ao Deus est prius narium filii, recte valet, est Deus, g. est filius. Atqui ex eo, quod ex impolitate creaum deducat negatio existae Dei, deducit plane Dei dicere ordinem realem actualem ad creas, g. vere illum dicit. Ans proximi entimematis pt. g.a si Deus esset oio absolutus à creis polibus, n deduceret negatio Dei, ex negatione politatis creaum; sicut ex negatione existae caum n deducit negatio Dei: semel autem admisso hoc re, nulli alteri perfectioni aptius convenit, quam poi divi, g. Sic in dito re sistere debet —

Pr 3°, g.a Deus petit essalit g. sint poles creae,

quas

quas posset producere, si vellet; ergo dicit nexum actualem ad illas per virtutem productivam. Ans. pa. quia Deus est valde agens liberum, ergo petit ut sint possibiles creaturae. Pa. ca. quia nisi sint possibiles, ita ut possit Deus illas producere, aut non producere; nequit exercere libertatem, cum actus liber vaudat circa productionem vel non productionem; et casu, quo non essent possibiles creaturae, non esset quo esset Deus libertatem exerceret.

Pr. 4°. quod Deus dicit actualem ordinem ad plures negationes; ergo dicit ordinem actualem ad aliquid extra se seu ad aliquid, quod non est ipse Deus. Ans. pa. quia Deus petit ex natura sua unitatem,

aliasque sui modi negationes. Cum non petat esse unus, infinitus &. Et ergo quia unitas consistit formaliter in negatione, ut nos ipsi in lib. 2 metaph. ... ; ergo Deus dicit ordinem ad unitatem, siquidem petit essentialiter esse unus. Confirm. 1° quia negari nequit quod Deus saltem petat negationem alterius Deus, et negationem alterius perfectionis, quae non ipsa in illo non est. Confirm. 2°, quia si auferantur praedictae negationes, aut illarum aliqua, aufert natura Dei; ergo petit illas essentialiter. Ans. pa. quia si auferatur negatio dependentiae ab alio, ponitur natura dependentiae; cum inter duo contradictoria non sit medium. Similiter si auferatur negatio identitatis cum creaturis, ponitur natura identitas, et idem est de reliquis negationibus, quae aufert natura Dei, qui nequit esse ab alio dependens: nec potest esse idem cum aliis.

Pot. Div. sistere in re reali actuali ad possibilia.

Caput 2^m.

Communis et firma DD. sent. nullam aliquam relat. in Deo ad creat. agnoscit, quam rationis; atque adeo omnem omnino rem realem actualem ad creat. ab illo excludit. Huius sent. sunt in primis Subtilis Scotus in 1° dist. 30. q. 2. § ad 2^m q^m. Et ibi Filipus faber disp. 50. Albertus art. 5. Richardus dist. 27. art. 2. q. 3. Alensis 1. p. q. 6... memb. 1. art. 4. Item Durandus loco in praesenti cap. memorato. Sentbus quodlib. 8. q. 3. et 5 libro 9. q. 1. P. Vasq. 1. p. disp. 104. cap. 6. et disp. 143. a cap. 4. P. Annibal t. 1. 1^a p^is disp. 29. n° 13. et disp. 30. n° 6. et 11. P. Ragusa de Incarnat. disp. 37. § 2. in fine. P. Becanus t. 1. tit. 1. cap. 9. q. 13. n° 9. P. Alberti t. 2. corolario 2. de relat. q. 2. et 3. P. Raymundus in sua theologia nali dist. 8. n°. 338. P. Hurtado disp. 15. met. sect. 9. Navarrete 1. p. t. 1. controv. 63. § sequit. Nazarius ibi q. 45. art. 3. controv. 1. § considerandum. Pisanus 1. p. q. 28. art. 2. disp. 3. et q. 34. art. 8. disp. 2. Bassius Ponce 1. p. variarum disp. q. 8. scholasti. cap. 5. et relecti post medium; Et alii plures magistri sui temporis. Ut omittam DD. alios in sequentibus disputationibus referendos.

Sic sent^a ita vera iis praedem visa mihi est, ut numquam de illius veritate ... levit dubitaverim: et ita alter... nimis potentiam activam Dei nulla prorsus ratione in re reali actuali

ad

ad polia existere; sed ita esse absolute, ut sigen impole nulla ... careret esset polis, ipsa Dio pon. ex tota sua perfect. quam de facto sed ... existeret, imo sique de facto impolia sunt, ... derent polia ex pte sua; possent etiã produci a Deo ex vi ipsius ... activo, quam ne ipsa sed; Sed ... sit, et quo suis ... facile ... adhuc ... probat ... aliqua ... solent, que oportet in ...

Probant ... aliqui ... 1° g° si deus diceret per ... actualem ... polia, ita ut ex illis ... ; ... esset maioris necessitatis, quã ... polias: sed hoc est ... falsum, ... Dei ut pote ens a se, debet esse magis ..., quã quæ... alia res; ... Verum hac ... duo: 1° q° facile admitti potest, ut ab aliquibus ... admittitur; ... existe Dei, et polias ... neccessitatis, q ... probabilis admittunt. 2° et precipua q° ... ad polia facile explat, qua ... polias sit minus ..., quam exist Dei, ut late exponimus in hac ... de ... Deo, et eis attributis ...

Probant deinde q° ... dicent ... ad ... per ... cognoscerent ... ex visionis beatæ, qua per Dio ... ; q° cognito clare, et ... quo quid est, debet ... cognosci ... : q ... esse falsum ... et esse impolē ... placitum ... Sed nec hac ... proposito ... vera quoniã aut inefficax est; aut illud late expo nimus aliis in locis, ... multiplicent ... pro

multiplicitate terminorum, efficax non facta, ut proxima disp. tetigimus. Si in autem dicant, ut dominum esse opinamur, omnibus indiciis in potentia Dei tendere a diva, quae produci possit; haud difficile solvit argumentum factum ex eo, quod ad cognitionem potentiae sufficiat, quod cognoscat potens producere quidquid nulla ratione ex parte sua implicat quin cognoscat an secus, et illud in particulari ex parte sua repugnet, hoc n. solum requirit ad cognitionem comprehensivam ipsius, ut adversarii non negant.

Probant deinde alii satis apud me docti quod creaturae possibiles sunt aliquid nihil, quia requiritur pro ipso esse aliquid realiter actualiter ad illas, cuius ... debeat esse ad aliquid, quod vere sit aliquid, ut ex ipsis terminis patet. Verum non haec frivola me iudice est, et ex prava apprehensione eius de quo loquimur, orta. Et omissio modo an creaturae possibiles sint aliquid nihil, quod adversarii instantissime negant, esse realiter actualiter, de quo in praesentia loquimur, non est aliud, quam quod res petat ex natura sua hoc, aut illud, quapropter Deus fieri possit, si ex alio capite non repugnaverit, quod Deus petere ex natura sua, quod extrema, ex quibus homo constituendus est, talia sint quod sita in re, ut se ipsa non perimant; fieri etiam potest quod dicat res, de qua loquimur ad Deum non dicere talem rem, id est (quo casu creaturae sint de se nihil, ut ego opinor) petere ex natura sua quod animal, et reale posita in re nulla ratione sibi repugnent.

Sententia proximo cap. statuta efficiter probatur.

Caput 3^m.

Omnis

Omissis, quae nobis, quas in praesenti cap. retulimus, aliis videndis
est, quibus mens sententia DD. ex vtuntur. Et 1.° quidem sit, quod Deo
tribuendum est illud esse, quod sit omnium perfectissimum, quod mens creata
excogitari possit, si possibile sit, et ex nullo cap. Deo repugnet: id
esse omnium perfectissimum est illud, quod ita est absolutum ab omnibus possibilibus,
ut etiam si illa impossibilia essent, adhuc ipsum esse maneret cum eadem
prorsus perfectione, quam de facto habet; sed quod si tale esse sit possibile,
tribuendum est vero Deo; et consequenter nequit Deus dicere nec actu-
alem ad creas possibilis per suam virtutem activam. Syllogismus est evi-
dentissimus, et de nulla propositione dubitari potest; sic solum superest pro-
bandum, esse quidem possibile, quod Deus ita sit a creaturis possibilibus abso-
lutus, ut adhuc illis ablatis, ipse nihilominus cum tota sua per-
fectione maneret. Hoc autem pa in primis argumento proxime sub-
iiciendo. Praeterea deinde solutione ipsa argumentorum pro adversa:
nam revera hoc ipso, quod nullum argumentum sit efficaciter suadens, esse
impossibile id, quod diximus, negandum non est Deo; cum ex se maiorem
nobilitatem afferat. Urget quod solutio argumentorum, quae pro nostra
opinionem militant est longe solidior, quam quae ab adversariis
nostris argumentis exhibetur, ut facta comparatione constabit.

Sed propius est rem proxime factam paulo altius
perpendamus; enim vero ibi vis, ac robur in eo consistit, quod
duo sint hac in re evidentissima. 1.m quod Deo tribuendum sit tale
esse, quo melius nullum excogitari possit. 2.m quod illud esse hanc
omnem perfectionem, quam Deus de facto habet, et ita absolutum a creaturis

est

ut tt per impole. Si impoles essent, ad huc perseveraret, et antea, sit perfectius, quam aliud esse ita inexus creis, ut illis deficientibus illud quoque per locum interius deficeret: hoc inquam evidentissimum est, ut quivis apud se experiet: proinde si de sub dubio esse potest, an tale esse involvat implicationem, nec ne? Cum si hec ita sint, quis non videat quod ut tale esse destribuat, satis, superque sit, quod nullus argumentum vincat aperte illud esse impole? Huc accedit quod non minores difficultates superandae sunt ab adversariis, quam a nobis; sed longe maiores, quod ut aperte constaret hac loco utendum duxi, ut quanta sit illius vis ex subsequentibus perspiciat —

Pr. 2° quia scia Dei talis est, ut quamvis actu representet creas existentes, ut tales sunt, potuit tn illas non representare, quin aliqua perfectio Deo intra deficeret: ergo potest etiam esse talis, ut tt actu representet creas poles, ut tales sunt; posset etiam ex se illas non representare, si nimirum non essent poles, quin propterea deficeret Deo aliqua perfectio propria illius: ergo scia Dei potest talis esse, ut nullus dicat respectum actualem ad creas poles. Hec ca patet, et 1a adeo est efficax, ut vix possit aliquid pro illius solutione inveniri, in quo animus quiescat. Sed respondent aliqui posse sciam Dei cognoscere creas existentes absque additione novae perfectionis ad cognitionem, qua cognoscunt poles, quia creas existentes non supponunt cognitionem simbolicam suum esse per cognitionem naturae: Contra nulla cognitionem poliis supponit ante cognitionem earum, et ideo cognitioni, quae

Deo

Deus de se ipso &c. super addenda ē alia, quae res cognoscant.
Alii addunt, creas existentes cognosci, ut tales sub disiuncto
per cognit. nariæ, quæ fiunt ad disiunctus ipsis; et propter-
ea n esse nariæ novæ aliæ perfectiō, ut cognoscant determinatè, ut exis-
tentes, sed sufficere connotationem illarum: at cum creaturæ possibles per
nullam aliam cognitionem repraesentent, nulla ē nova perfectio
dicta ā cognitione, quae in illas directē tendat.
Sed omissis in praesentiarum multis, quae
in ttē de Diō scia cōtra hanc solutionem sciunt, ea efficacit.
refutat: quia quidquid sit de cognitione rerum possib., aut disiuncti,
certē dat in Deo quaedam repraesentatio; et enunciatio specialis cu-
iusdam veritatis, cuius n daret ea enunciatio; si Deus nullas
creaturas creasset: et rursus dari potuit cognitio, et enunciatio exis-
tentiae alterius mundi, quae de facto n dat. Nec sat ē dicere
quod cognoscant ut possib., aut sub disiuncto, quia rerum veritates
cognitae per scia nariæ sunt oīo diversae ab ea veritate, quam
Deus cognoscit per scia visionis; et ab ea veritate, quam Deus
potuit cognoscere si creasset alium mundum: & sicut potuit
non esse ea cognitio, quae modo est, quin deficeret aliqua per-
fectio intra Deo, poterit idem dici de scia possib., nempe
quod potuerit quantum est ex se n extendere in creaturas possib.; si possib.
n essent, quin deficeret Deo aliqua perfectio propria illius.
Ret. iterum P. Suarez in scia visionis
id Longe bene; quia obiectum illius est oīo contingens, et propterea

dici nequit, quod scia Dei cum illis mensurat: cum autem creae posibiles sint omnino nariae, scia debet cum illis nario necti. Sed quis non uideat solut. hac dari apertè manus? Enimvero quod id est argumento quod possit Deus non cognoscere ea, quae per scientiam uisionis perfectissimè agnoscit, quin deficeret illi aliqua perfectio; et hoc per aperte ex contingentia rerum existentium: inde tamen arguimus et inferimus talem esse Divinae Cognitionis eminentiam, ut possit esse repraesentare, et non repraesentare res creatas, pro illarum esse, nimirum si sint posibiles, aut existentes, quod ut tales cognoscant: sint autem non sint posibiles, non cognoscant; et id accidat, quin Deo deficiat aliqua perfectio. Quod idem de pom. Divinae dm est, cum in hac id longè facilius intelligat.

Ex independentia Dei à creaturis per iterum assertio cap. 2. statuta.

Caput 4m.

3° etiam per nostra sententia non minus efficacit. in hunc modum quod si Deus diceret non realem actualem ad creas posibiles per suas posibilitates actiuas; penderet vero ab illis, esset quod illarum indigens, et non sibi sufficiret: atqui asserere, quod Deus dependeat à creaturis posibilibus, sit quod illarum indigens, est omnino absurdum; quod et quod dicat non dictus aduersarius. De minori dubitari nequit; maiorem autem probant aliqui 1° ex psalm. 15. n° 1. Ego dixi

Deus

Deus meus es tu quoniam bonorum meorum non eges. Cui concinit Paulus actor. 17. de Deo loquens, non indigens aliquo, cum det omnibus omnia. Et idem signat nomen ipsum Dei Schaddai, quod ut passim reperies apud interpretes est idem, quod se ipso contentus, seu nullius indigens, seu sibi ipsi sufficiens, et idem passim repetunt SS. PP., et antiqui Philosophi. Forte sic probatio efficax est, mihi tamen inefficax videtur, quoniam germanus sensus verborum illorum nihilo nocet adversariis, et plus nobis nocet inefficacibus argumentis uti.

Probatur maior imprimis authoritate S. Thomae locis adducendis disp. sequenti cap. ultimo. Probatur 2º quia pendere ab alio, et illo indigere, non est aliud, quam non posse esse sine illo: sed Deus non potest esse sine creaturis possibilibus, si dicat respectum actualem ad illas per suos proprios actus: quia nulla ratione talem respectum dicit. Sed sentiunt adversarii huic argumento, dupliciter posse aliquid ab alio pendere; 1º quidem absolute, et simpliciter, quando videlicet ab eo pendet per verum influxum ut effectus à sua causa; aut tanquam à perfectione intrinseca, et constitutiva, ut compositum à suis partibus, aut tanquam à termino, à quo sumat suam perfectionem, ut actus visus à suo objecto. 2º modo secundum quid quando scilicet dependet ab alio tanquam à termino, quam dependentiam tribuunt S. Thomae locis adducendis disp. sequenti. Hoc ergo supposito sentiunt Deum non pendere à creaturis possibilibus absolute, et simpliciter; quoniam non pendet ab illis per influxum aliquem, nec rursus creaturae sunt perfectio intrinseca Dei, nec denique sunt termini, ex quo propriam divinam perfectionem sumat:

quo

generis illa haurit sed extra primario, qui est verbum Divinum, et Spus S. Pendet ergo Deus per suam pot. à creis sm quid sed tanquam à tra, quem producere potest: quod tm abest dicat imperfectionem, ut potius illam arguat, nam exquirit virtutem productivam, quae Deo deesset, si creae essent impossibiles.

Confirmatur ex à nobis facta, et solutionem proxime traditam insufficientem esse ostendit. 1° quia gratis dr. quod dependentia ab alio tanquam à tra sit dependentia sed sm quid; cum verum non sit minus impossibile esse sine illo, quam si per verum influxum dependeret. Et sane si sic dr, ne cedat dependentia Dei ab alio, quod esset turpissimum absurdum viro theologo indignum. 2° quia ipsi adversarii docent, possibilitatem creaturarum pendere absolute à Deo; et si pendeat per verum influxum, nec tanquam à perfectione intra, nec denique tanquam ab aliquo, ex quo suam perfectionem hauriat; ita quod penes perfectionem Divi mensuretur perfectio cuiusque creae: ergo ita pr, quia non ideo Deus est tantae, et talis perfectionis; quia Deus, talis, ac tantae perfectionis est, nam si per impossibile nihil aliud possibile esset praeter Deum, Deus non esset ita perfectus, ut adversarii docent, et adhuc Deus esset eiusdem perfectionis cuius de facto est, ergo etc. 3° quia si Deus talis esset, ut non posset existere sine existentia saltem alicuius creae, vere penderet à crea existenti: 1. saltem esset imperfectio maxima in illo, quod et quod non posset esse sine possibilitate creaturarum: 4° quia etiam dependentia sm quid ab alio est imperfectio: et sane perfectior conciperetur Deus, si conciperetur Deus independens ab alio, ut nec sm quid dependeret,

Verum

Verg. age, et effacit probemq dependS. illq. n. ce sit tri quid (esto ea denificit, et nullq arguat imperfect.) pro q 1° q^a si pon Div^m sistat in sui actuali ad creas, respiciet illas tanquam aliquid, ex quo sumat perfect. saltem malem; te n. sumeret perfectionem specificq; q dq penderet abte, et simpliciter a creis. Pt ea ex doct^a ipsa, et solutione adversariorq, quam impugnamus. Ans v° madet, q^a si pon in mole redderet impolis Angelq, qui modo polis est; vere pon Div^m, quq in eo casu daret in Deo, n. esset ita perfecta saltem materialit^r, ac ea est, quq modo dat^r; q vere Sec. catenq perfectior e saltem malit^r, quq illa, quq in casu dicto daret^r; quatenq se extendit ad aliquam specie, ad quam altera n. se extenderet; q pon de facto existens hausit hanc perfect. ex hac specie Angeli. Pr Sec ea, quq sola eget probat^e, q^a ideo actq hans obtq male perfectiq obto mali alteriq actq, qui habet idem obtq finale (loquor in doct^a, et sermone adversariorq) dr hausire perfect. malq, qua istq 2^m actq superat, ex tali obto mali, q^a hec quod sit perfectior ex eo, q^d representet tale obtq male perfectiq; q R.

Pr 2° q^a intelligi nequit q^d pon Div^m talis sit ut ablatis creis n. maneret, et verq q eo sit perfectior, l. minq perfecta, quo plures, l. pauciores creq auferant^r, et q nullo modo sumat ex illis aliquam perfectionem, siquidem illud e argt^m, quo theologi, et Phi ducunt^r ad cognoscendum, unde res hauriant suas perfect.: atqui pon Div^m talis ab adversariis ponit^r, ut ablatis oibq creis, auferret^r oio; aut

n.

n esset ita perfecta, q idem accideret aliquib ablatis, q
haberet seq perfectas actus, et n adequate: nec specificq, at
inadeq^te saltem, et malem

Sp. seq proxime probat^r effaciones adhuc sunt, et me indic. relucentes, si dicat, ut plerique adversariorum dicunt in tot res divisas dei, quot sunt creae polg. et distg perfectionem ee ex p^te obtieq, qua è productiva equi, ab alia, que è productiva leonis: enim vo xa huius dicendi modi, certum è ablatis rationario illis fralitats, que est productiva equi, si per impossib. auferret, quod equus esset possibilis, illa eq perfectionis haberet poa dei ex polita equi: et alias dicat: talem perfect. n esse specificq, sed malem. O

In falsq arbitrar poq dei ex illis fralitatib. istitui, ut proxima disp. ostensiq è, et illa idem facile dicent adversarii, ita probat. nri assumpti frani, ut illis n fiat obviam eo ipso, q dicat poq divinq esse vniq indilem rei ad poiá.

Solvit 1^m arg^{ts} ex adductis cap. 1°.

Caput 5^m.

Diximus in cap. 3. n esse levem nre sent^a probat^s, q arg^ta p^tis opposite facile admodu dissolvant: id q in hoc, et sequentib. capitib. apeate. stabit. et ad 1^m quidem exiq, que in cap. 1. adducta sunt, reidq è admissa maiori, negatione minoris, ad auq 1. probat^s dicimq illis ang

si esse verum in creatis, quae cum sint finitae, et limitatae perfectionis, illarum per ita cum suis obiectis relationis connectunt, ut nulla ratione possint, sine illis existere: at cum Deus sit infinitae perfectionis, et maioris longe, quam intellectus creatus excogitare potest: eius etiam potentia activa, itaque infinita, ut nulla ratione connectat cum suo termino, sed sit ab illo prorsus absoluta, sicuti ceterae res perfectiones Divinae.

Quod vero solutio Scoti solida sit, et quod argumentum ex creatis desumptum inefficax omnino sit, facile est suadere: si enim valet, omnis cognitio creata ita connectitur cum suo obiecto, quod illud sit, ut eo ablato, ipsa etiam necessario auferatur; ergo cognitio Divina ita nectitur cuivis obiecto, quod repraesentat, ut illo ablato, ipsa etiam necessario auferatur: non igitur valet argumentatio Scoti, quoniam licet auferantur omnes existentes, non propterea auferret cognitio Divina quoad esse intentionale; quod in Deo dicit esse similiter in doctrina adversariorum non valet, omnis potentia creata sumit aliquam perfectionem ex quovis suo obiecto; ergo similiter potentia Divina. Non igitur valet argumentatio Scoti propter summam Dei perfectionem, ut adversarii docent; ita in nostra doctrina similis consequentia neganda est, cum de ea actuali alicuius perfectionis Divinae ad creaturas sit sermo.

Ad 2um probationem eiusdem minoris retro nullum ens, quod non desumi ex ente impossibili; quod sit destructionem Dei, quia hoc ipso, quod supponat tale ens esse possibile, involvit necessario, quod Deus sit Deus, et non sit Deus: et sic ex hypothesi, quae non afferat extrema contradictoria, utilissime arguitur; ita

ex

ex Hypotesi, quæ extrema contradictionem involvit, inutile pronsus est argumentum, nam ex duobus contradictoriis diversum in contradictione inferant, necessarium est, et propterea ineptum censeri debet, si (?) veritatem aliquam detinatq. scrutemur.

Quod quidem in ea Hypothesi involvat, Deum esse, et non esse Deum, facile demonstrat: nam ut ens illud, quod fingit, sit destructivum Dei, opus est, quod sit productivum Dei tale, ut Deus nulla alia via habeat esse, nisi vi productionis, qua ab illo ente produceret. Sinc autem quis dubitet, aperte deduci, quod Deus non sit Deus. Porro autem opus esse id, quod diximus, patet quia res, quæ non sunt in subiecto, sed existunt per se, nulla alia ratione possunt destrui, nisi quatenus possunt non conservari ab eo, à quo producuntur, ut est certum in Philosophia; quod ut Deus possit destrui ab aliquo ente, necesse est, quod habeat suum esse ex vi alicuius productionis, qua à tali ente producatur, ut cessatione huius suum destrueret.

Constat quod licet fingamus, Deum posse produci ab alio, imo et de facto produci, ad hoc tamen nisi etiam fingat, quod non habeat esse à se ipso, sed solum ex vi illius productionis, quam fingimus, nequit destrui: quia ut possit destrui, omnino requirit, quod nulla alia via habeat esse, quam ex vi productionis, qua ab alio producatur. Probatur, quia si si (?) daretur, quod Deus habeat esse à se sufficienter, et fingat quod reipsa sit ab alio productus, fit, quod licet auferat hæc productio, non propterea destruet, ut est evidens, cum ipse sibi sufficiat, sicuti de facto sufficit; quia

ut

-ut possit re ipsa destrui, necess.^m est q. hoc sit suum esse a ipso-
lij productionis, qua ab alio ente producat: ac denique hoc ipso,
q. supponimus ens potens destruere Deum, auferimus à Deo,
q. sit à se, et Deus; ? Dr. ...

Ex hic colligit, q. ut arg^{tu} illud valide pro-
cedat, debet esse sermo de ente, quod quantum e ex se, sit
destructivum Dei, et hoc quantum aiatutis opus esset, ut Deum forma-
liter produceret, et destrueret; si alias hoc ex s^t Dei n repugna-
ret; et tale ente quidem admittimus, quod possit produ-
ci quantum è ex se virtutis activae divinae, si alias extra eam quibus [illegible]
[illegible]: et id ipsum de reliquis
entibus impossibilibus sentimus. Scio aliter ab aliis praedicto argum.^{to}
responderi; sed me iudice, id sine aliqua adversariorum victoria;
nec opus est, illorum solutionem refutare.

Instauratur illud ipsum 1^m arg^{tu} praedenti cap. solutum, et iterum solvit.

Caput 6.

Solutionem in cap. praedenti traditam ad 1^m illud
arg^{tu}, quod in cap. 1. adversarii opponebant, insufficientem esse,
ex eo suaderi videtur, quod illud idem arg^{tu} iterum instaurari in
hunc modum possit. Cum Deus petit per se, q. sit impossibile ens,

q.

los y lo que se sigue se mando borrar por los Superiores, atendiendo a que la doctrina que aqui se contenia no era conforme a la que se enseña en las escuelas de la Comp.^a, sino contraria a las ordenes que acerca de el modo de enseñar an puesto los PP.^{es} Generales y los decretos de las congregaciones de la misma Comp.^a y por tanto se manda que la doct.^a q. aqui va borrada no se lea, enseñe, ni defienda en nros estudios en ningun colegio de esta Prov.^a

q̄ sit re ipsa destruens ipsius Dei: et potissimum petit ab intra Deus, q̄ sit impossibile ens, cuius ratio formalis consistat in eo, q̄ inferat actu, et re ipsa destructionem Dei (quacumque ratione hoc fingat) Hinc autem duo deducunt; 1.m q̄ Deus dicat rationem ad repugnantiam talis entis, atque adeo ad aliquid extra Deum, quod nos negamus. 2.m, q̄ nequeat habere virtutem productivam talis entis: nam ex ipsis tunc non absurdum, q̄ Deus petat ex se habere virtutem ad producendum aliquid, et simul petat ex se, q̄ illud repugnet. Quis hoc non videat. Ergo &c.

Non equidem video, quanam ratione possit contra nostram sententiam pressius argui, quam argumento proxime facto, cui plures ex nostris manus vero dant, credentes id totum, q̄ argumentum intendit; et nostram sententiam cum ratione aliqua impossibilia retineant, quorum tamen refutatio est sufficiens ipsa solutio argumenti proxime facti, quam iam subiicio. Dicendum q̄ est distinctione antis in hunc modum Deus petit per se, q̄ ens inferens re ipsa destructionem ipsius Dei, sit impossibile impossibilitate, seu repugnantia se tenenti ex parte talis entis, et hoc falsum est: nam ~~per accidens est Deus, q̄ huiusmodi ens ex parte sua repugnet ... repugnet.~~ Deus petit per se q̄ ens illud sit impossibile impossibilitate, et repugnantia se tenenti ex parte ipsius Dei; verum quidem est ans: consequens nihil ex illo contra nos deducit, ut iam latius explico.

Ut hec nostra solutio facile percipiatur, sciendum est, duo esse, quae reddant impossibile ens illud, q̄ sui positione inferret actu destructionem Dei: 1.m ipsa repugnantia

extremorum, ex quibus in suo esse constituendum erat, neque non inter se repugnant. 2° ipsa Dei incorruptibilitas, quae sola sufficit, ut sit impossibile ens, de quo loquimur; etiamsi alias extrema, ex quibus tale ens constitueretur non repugnarent inter se; neque hoc ipso, quod ratio formalis illius entis afferat in obliquo destructionem Dei, est impossibile eo praecise, quod talis destructio impossibilis sit; quamvis alloquin ex nullo alio capite repugnaret. Fateor quod extrema non nisi sibi mutuo neant, quod destructio Dei sit impossibilis, et quod repugnent extrema entis afferentis ex sua ratione formali talem destructionem: hoc tamen non requirit, ut ens illud sit impossibile; sed sufficit ipsa impossibilitas destructionis Dei.

Hoc supposito, dicimus Deum petere per se, quod ens, de quo loquitur, sit impossibile ex sua ipsa incorruptibilitate divina, atque adeo quatenus est impossibilis sua destructio: unde si inferat quod dicat aliquid saltem fundamentale ad suam incorruptibilitatem, quae est ipsa eius natura, per se ipsam productioni repugnans: ~~ceterum non petit, quod tale ens sit impossibile, quatenus extrema illius ad invicem comparata inter se repugnent, neque quod repugnent, si non repugnent in Deo eius perfectiones, atque hinc patet nihil illorum, quae in argumento deducuntur, nobis nocere: eo quidem 1m quod Deus non petit repugnantiam extremorum entis praedicti; sed solum impossibilitatem extrinsecam, quae fluit ex propria incorruptibilitate ipsius Dei; seu ut proprius loquar, petit Deus quod ratione suae incorruptibilitatis sit impossibile, quod producatur ens illud, de quo est sermo.~~

Ad 2m. quod in argumento deducit, retor-

repugnare quidem q[uod] Deus petat hanc virtutem productivam esse illius entis, et q[uod] simul petat ens ipsum ex p[ar]te sua, et ex repugnant[ia] propria extremorum repugnare: ~~utrumque nihilominus~~ ~~modi q[uod] Deus petat hanc virtutem esse productivam illius entis;~~ ~~et q[uod] simul petat alium perfect[ionem], hoc enim reddit impossibile, q[uod]~~ ~~producat illud ens, ad quod hanc sufficientem virtutem productivam~~ ~~petit q[uod] Deus sua incorruptibilitas, et ad hanc pervenit, esse prae~~ ~~impossibile, q[uod] praedictum ens producat. ne propterea ipse Deus~~ ~~et incorruptibilitas dei censendi sunt inter se pugnare~~ /

~~Ad proxime dict[am] explicationem est opti~~ ~~simum exemplum in generatione dei, et illius sanctitate, enimvero~~ ~~Deus hat de facto virtutem, quae sola in esse virtutis activae sufficiat~~ ~~ad producendum actum peccati, aut ad s[altem] producendum hanc virtutem,~~ ~~ut negari nequit, et hanc virtutem Deus esse petit. ad hunc~~ ~~in hoc suae sanctitatis, quae est nativa, et prae se petit, est prorsus~~ ~~impossibile q[uod] actum peccati ille producat. Si licet quis dubitet, quod~~ ~~si hoc immensitatis divinae nisset impossibile, Deus movere [illegible]~~ ~~liter, virtutem, quam de facto habet, esse sufficiens, ut motum~~ ~~localem in se ipsum produceret ... le sic de aliis rebus, quas opus~~ ~~nunc singulatim commemorare~~ /

Instantiae aliquae 3.º solut[ae] s[uper] praecedent[is] cap. traditum dissolvuntur.

Caput 7 ·

Si aliquid ex iis, quae pro se adversarii afferunt, perstrinxisse videmur, afferenda, et dissolvenda sunt aliquot instantiae contra solutionem suae nostrae traditae, et satis levia illa opponunt. Et 1° qui-dem instant adversarii quia si Deus haberet virtutem ad producen-dum ens destructivum ipsius, diceret posse se ipsum destruere: hoc tamen est absurdum, ut nullus dubitare potest; quod ... quod id dedu-catur tradet, quia quod potest producere destructivum rei, potest eam des-truere talem rem: quoniam nihil aliud opus est ad rem aliquam destruendam, quam sufficiens destructivum illius: ergo si Deus possit quod est ex se producere destructivum sui esse, potest eum, et se ipsum destruere, saltem quod est ex se vi suae virtutis, et pro /

Respondetur id quod dicitur, posse destruere rem aliquam quod potest producere destructivum, quod absolute, et simpliciter sit des-tructivum talis rei: ideo vero quod solo potest producere destructivum rei, quod solo sit destructivum secundum quid, id est ex suis solis praedicatis, si alias destructio rei non repugnet, non dicitur potens destruere talem rem: cum quod nullum omnino ens possit excogitari, quod absolute, et simpliciter sit des-tructivum Dei, quoniam in hoc involvit quod Deus sit corruptibilis, et consequenter quod non sit Deus; fit aperte quod nequeat Deus dici potens se ipsum destruere eum cum addito quod est ex se /

Verum instant ulterius adversarii aliquibus: 1° quia si ablatis creaturis possibilibus, maneret in Deo potentia, et de facto esset ad impossibilia; foret utique otiosa, cum frustra sit potentia, quae nulla ratione potest in actum reduci. 2° quia esset potentia ad impossibilia,

cum

cū ne v.ᵒ esset productiva rei impolis: comtᵉ q̃ diceret Deꝯ potens impolε. Quod quis n̄ videat esse absurdū? 3.ᵒ q.ᵒ nequit n̄ auferri poa à Deo ablata ab illo stinentia eminentiali, quā Dr continere creas: sed ablata creaꝝ polītate aufert ea stinentia eminentialis, q.ᵒ auferat poa activa. Maior pt, q.ᵒ stinentia eminentialis n̄ ē aliud, quam virtꝯ productiva rei, quę stineri Dr. Minor v.ᵒ pa; q.ᵒ nequit stineri eminentᵉ in Deo id, q̃ ē oio repugnans: nec enī Deꝯ Dr defacto stinere eminentᵉ chymeraꝝ; ꝗ &c. 4.ᵒ q.ᵒ si ablato, q̃ Angelꝯ vḡ esset polis, adhuc maneret in Deo virtꝯ productiva illiꝯ; diceret sanè, q̃ Deꝯ eodem modo se habeat q.ᵒ res impoleꝯ, ac se hēt q.ᵒ poleꝯ: quod esse falsū .l. ipsis triꝯ stat. Id autꝯ sequi pa, q.ᵒ Deꝯ q.ᵗᵘ ē ex se, eodem modo se haberet in illo casu q.ᵒᵃᵈ Angelū, ac modo se hēt, cū ex ablatione Angeli nihil oio Deo auferat: sed in illo casu Angelꝯ esset impolis, ut supponimꝯ, ꝗ Deꝯ eodem m.ᵒ se hēt ꝗ.ᵃ pole, atq̃ erga impole

Hęc oia nihilo nos movent, ut de nrę sentᵃ veritate dubitemꝯ. Et omissa illoꝝ solutione, qui nū actualem Dei ad creas nobiscū negantes, adhuc tn̄ habitualem admittunt, quoꝝ doctᵃ in seqᵗⁱ Disp. expendetꝯ; rendꝯ ad 1.ᵐ est, illā poꝯ Dei n̄ futurā otiosā, et maneret ablatis creis polibꝯ: quoniā tribuebat Deo, q̃ cū ea perfectione esset, quā par ē, sit tantꝯ illud Numen; tribueret nempe Deo, quod quantꝯ ē ex se posset illas producere, et q.ᵒ n̄ ideo improducᵇˡᵉˢ

essent

essent q^m ex p^te Dei defectus aliquis daret, sed so q^a ipsae ex parte ipsarum repugnassent. Ad 2^m resp. q^d in illo casu n' diceret abl'e dari pot in Deo ad impole; sed diceret dari pot in Deo, quae ex se erat sufficiens producere id, quod nu^c erat impole; si ex p^te istius n' daret repugnantia, roe cuius reddebat' impole.

Ad 3^m resp. continentiae eminentialis dicere Deus, et virtutem ipsius productivam rei, quae continere Dm; et q^d res ipsa ex se nullam dicat repugnantiam: quapropt ut dicat, n' dari continentiam eminentialem, satis est, q^d illorum alterum deficiat, quin utrumque desit. Sive i quod in illo casu n' daret continentia eminentialis, n' quidem q^a n' daret in Deo eadem virtus activa, quae de facto dat; sed q^a auferret n' repugnantia ex p^te ipsius creae. Et argtis facile potest retorqueri hoc pacto: si n' darent creae, quae de facto dant, n' daret in Deo representatio illarum; q^a deesset ea perfectio, quae illas de facto representat. Nulla sane est ra. q^re ut n' det talis representatio, n' e necessi, auferat ipsa perfectio representans; sed so quod auferat obiectum, quoniam scia visionis dicit Deus, et virtutem ex se representativam exist^a rei, et existentiae ipsius representatae: quare ablata exist^a auferet scia visionis, n' quidem quoad suum esse, sed quatenus est scia visionis. Ad cuius rei explicationem aptissimum e, ni fallor, exemplum sequens, quo utor in ttt3.

Simi

Suig 1^a p^ty de scia Div^a

Ad 4^m, et ultimu̅ rendȷ e sedendo q̄ Deȷ quantȷ e exse eodemmodo se habeat q^a creas poles, et q̄ illa, que impolia sunt; et q̄ totȷ discrimen ex p^te ipsarȷ duntaxat sit. Ex eo n. q̄ Hȭ estituendȷ sit ex aiali, et roali, et hæc duo extrema talia sint in repo-sita, ut nulla roe sibi repugnent, potest Deȷ Hõem pu-ducere: ex eo autȷ q̄ Minotaurȷ estituendȷ sit ex roali, et mugibili, et hæc duo extrema in reposita sibi repug-nent, fit q̄ sit impole Minotaurȷ produci, n̄ v° ex eo, q̄ Deo desit virtus, que ad illȷ producendȷ sit ex se oio sufficienȷ. Q^d et virtutibȷ creatis n̄ debeat sedi; di-vine tn, q^a infinite perfectionis est, scedi nanio debet.

Reliqua arg^ta eodem cap. 1. adducta dissolvunt.

Caput 8.

Fautius Longe solvunt reliqua arg^a, que in eodem cap. 1. pro rea actuali poq Dei ad creas addutunt. Et ad 1^m in ordine ret^r prio remillȷ argtat. sovalere ex ri m^o, n̄ autȷ ex ri fue st se het argtatio hæc: ē intri-rus, hq ē hõ, si sermo sit de hõe: et cont^r n̄ licet argtari ab opposito cantis, ad oppositum antis = quoniam

re

regula illa Dialecticorum in ants tacta, ut adversarii movent,
in victus Dialectica, et finali. Ad 2um aut, quo pro-
bare intendit priorem illam ants esse finalem, facile est ne-
gando qd Deus sit ca possibilitatis primi ii repugnantiae extremorum,
qui ex pte eorum supponit: qa extrema, ex quibus Deus con-
stituit, ii ideo sibi ii repugnant, qa Deus talis e; sed qa ipsa
ex se talia sunt, ut inferius ostendimus. Mittamus posse
Deus esse ca possibilitatis eorum in genere exemplaris obtivi; quin
deduceret qd diceret aut ad eorum possibilitatem per [illegible]
Ad 3um ants nat nego ans, ad cuius probatm
dicimus, Deum petere essaliter, quod sit agens liberum in actu
1o; ii aut petit essaliter, esse agens liberum in actu 2o, ut hoc
probari debebat. Esse aut agens liberum in actu 1o ii aliud
est, quam esse tale agens, quod habeat ex se quidquid requirit,
ut exerceat verum et perfectissimum libertatem; ut per acci-
dens ii sit aliquid qo quod ea libertas exerceatur; et sic pe-
tit Deus nam suam, neque petit talem esse, qui habeat, quidquid ex
pte illius requirit, ut exerceat perfectam libertatem, qd non
det, et donet, ut per impossibile nulla creatura possibilis esset. Esse vo
agens liberum in actu 2o est actu exercere libertatem, eo qd ii
so. habeat, quidquid ex pte illius requirit; sed det etiam aliud, qo
qd ea libertas exerceat, et hoc genus libertatis ii petit a Deo, quo-
niam ii petit ab illo, qd det aliquid, qa qd eam libertatem exer-
ceat.
4um ants ex illis e, quibus adversarii opinant,

50 se nem aperte obiicere, sed quae facile solvit dupliciter. 1° quidem neg. q. negationes sint extra intus aliquid et negativum, ut ipsi loquuntur. Verum omisso q. negat. aliquid ponant in re, et omisso etiam q. ea attributa, quae numerant, existant formaliter in negativo, de quo agimus in tit. 1. Summ. 1ª p. q. de n.ª Div.ª, et illius attributis in universum: ut 2° negat. antis, ad cuius probat. dico Deus n. petere ipsas negationes, sed petere talem esse se ipso, ut tales negat. aliunde n. repugnent, nam pro ficiscantur ex illo; et Deus ipse sit illarum fundamentum.

Quando autem arg.tis vaget, q. unitas in rea sent. in negativo existat, facile solvit, q. nihil inde q. nos deducit, propterea q. quidquid sit de ... unitatis, sic est certum nempe Divin. n. se ipsa here, q. sit ... incapax reddi fractas aliquas positivas, per quas multiplicet, et singularitas Petri se ipsa sit q. sit ... incapax reddi fractas aliquas, per quas fiat multiplex, et id sufficit ut Deus in illo casu esset vere Deus unus admirabilita negat. physica multiplicitatis, et dato etiam per impossibile q. posses essent fractas aliquas positivas, quae ex se possent multiplicare Divinam naturam, si ipsa n. esset ex se incapax talis multiplicitatis, q. amplius elucidabit in solut. 2ª objectionis eiusdem arg.ti.

Ad 2. obiect. dico ut sibi Deus n. petere ipsas negat. 4ª Personae, sed petere talem esse ex se, ut

si

si negatio illa aliunde n' repugnat, nario oriat' ex ipsius
Dei esse, et in illo fundet'. 2° sfratio so petit explum
amplius Sic oia, quę in Suis ant. solutione diximus. Rsr
q negat' antis, et ad probat I. Dicimus 1°, q te attentis
terminis n' I. debeat nario dari fra positiva hoc ipso, q nega-
tio, seu carentia illius auferat: at n' nario debet dari, si
supponat aliqua hypotesis repugnans: cum aut in
ant' supponat, q nec det fra, qua Deus de facto caret; et nisi,
q auferat negatio talis fr; nullus ē angelus, inquo de mi-
tit debere dari nario talem fr, sed potius supponit' dari
medium int' fr, et negationem physicam illius, atq adeo fiet,
q nec Deus pendeat ab alio, et auferat negatio physica de-
pend.; nec sit idem cū Angelo ablata negat' physica iden-
titatis /. Dices; eo ipso, q auferat' à Deo negatio depend'
ab alio, dant' Deus stradict' simul vera; q Deus n' erit idem, qui
de facto est. Rent Recentiores Magistri, qui neg sent' 3 se-
quunt', n' sequi per locus intus, quod Deus n' sit idem, qui m°
est ex eo, q dent' Dus stradict' simul veras: quoniā hoc estimi-
nus impole, quam q Deus mutet'. Sed certe si semel admittant
Duas stradict's s. veras de Deo, debent nario admittere Deum
n' esse eundem, qui de facto ē. Rx aperte q dabunt verę hę
Duę stradictorię Deus ē dependens, Deus n' ē dependens; q
n' erit idem Deus; cū de Deo de facto existenti nequeat cum
veritate dici, q ab alio dependeat /

Rsr

Ret q adhuc in illa Hypothesi n dari duas contradictorias sl verus, q prop negativa n respicit negat. physicq illius fo, quam prop affirmativa enunciat: sed respicit negat. Logicq, que n e aliquid physicum, etq negativum, sens aliquod ee extra intq, et id est falsissime, quod fa n sit in ente, q dn carere illa: cq autq in illa Hypothesi, qua supponit, n dari in Deo depend., nec dari negationem physicq talis depend., vere afferat, q n det in Deo depend., vere etq dat negatio Logica, que est falsissime ipsum n dari fq; et coent. hec prop Deus i dependens i falsa. Confr aperte q sic prop. Deus n i dependens n e vera, q det in Deo negatio physica depend.; sed q talis depend. in illo n dat; q semel supposito n dari talem depend., exit vera ea prop., ut alias supponat, n dari negat. physicq depend. Denique superesat sic dissolvendq argt. aliud ex incomprehensibilitate Dei petitq; illud tn in disp: 7. dissolvemq.

An Poa Divi per rum realem Sibi alem ad creas. Constituat?

Disp. 6a.

Affirmativam ptJ Docti aliqui Magistri tuent.

Caput 1m.

Cq

Cum docti aliqui magistri animadvertant indignum esse Divo Numine talem creaturas respicere, et cum illis annecti, ut iis deficientibus, illud etiam per hoc interim deficeret: et cum ex alio capite autument non posse non admitti relationem realem propter Dei ad creaturas; ut rei utrique satisfacere possent, duplex genus relationis realis excogitarunt: aliud quidem relationis realis actualis; et aliud relationis realis habitualis. Relatio actualis, inquiunt, illa est, qui ita connectitur cum termino, quem respicere dicitur, ut nulla ratione possit sine tali termino existere: relatio autem habitualis est, quae ita in terminum tendit, ut possit sine isto aeque bene existere. Itaque vocant hi magistri relationem habitualem, non quidem quod non sit vera tendentia realis ad aliud, quae actu detur: sciunt enim et docent dari vere talem tendentiam actu in re, et se ipsa actu tendere in id, quod dicitur terminus: sed vocant eam habitualem; quoniam talis actu in suum terminum tendit, ut possit actu non tendere, si nimirum terminus ipse deficiat.

Rursus docent omnem relationem veram, et realem debere esse actualem comparatam alicui termino; itaque omnis omnino relatio vera, et realis habeat terminum aliquem, cum quo taliter connectatur, ut illo ablato relationem ipsam auferat. Indicant enim sibi DD. esse prorsus inintelligibile quod maneat id, quod erat verus relationis realis, ablato prorsus termino. Cum totum esse relationis sit ad aliud. Sic contra inferunt duplicem esse terminum relationis realis; alium primarium, et alium secundarium. Terminus primarius, inquiunt, est, in quem relatio primario tendit,

id ē illud, ad quod ita cursus necessario, ut nequeat nulla ratione sine illo esse: terminus vero secundarius ē, in quem cursus secundario tendit, idest, quem ita respicit, ut nullo pacto cum illo nectatur, sed possit sine illo aeque bene existere.

Hoc supposito tria suadere conantur praedicti magistri; 1.m aptitudinem illius divisionis in cursum actualem, et habitualem. 2.m proinde divinam consistere in cursu reali ad creaturas. 3.m denique cursum istum solo esse habitualem, et non actualem, ut ad creaturas fertur. Et 1.m quidem eam divisionem probant ex S. Thoma loco adducendo in cap. 4. et ex S. Bonaventura, qui in 1.m dist. 27. in 2. parte art. 1. q. 2. tribuit Verbo divino cursum habitualem ad creaturas. Quod vero praedicta divisio admitti debeat quo ad id, quod reipsa docet, sive ea sit S. Thomae, et Bonaventurae, sive non; sive iis nominibus, sive aliis diversis explanda sit, mille exemplis suadere conantur, quorum selectiora duntaxat referemus, ut ad quae caetera revocari possent.

Probant quod 1.o exemplo relationis praedicamentalis, qua Petrus nostri refertur ut filius Pauli; nam terminus primarius illius ē ipse Paulus; reliquae vero relationes similitudinis sunt termini secundarius, quoniam ad istas relatio ista illa se ipsa refert: sunt autem termini secundarii quoniam et omnes deficiant, non deficit talis relatio, dum Paulus, qui ē potissimus, et primarius terminus illius, perseveraret. Quod exemplum maius robur

appud

apud illos. Sed; qui dicunt relat. solitudinis esse unicam, et sive illa referri Petrum ad omnia, quibus re ipsa similis est, tali ut quovis seorsim deficiente, non deficiat relatio, dum alia similia perseveret: quorum tres primario illius relationis (inquiunt, suis sent. inventores), est aliquod simile vasi, templum, et alia plura ex sui modi protexunt.

Probant 2° ex° scientia Divina, cuius obiectum est Deus, et creaturae, et utrumque respicit vero ac reali: atqui Deum respicit ut terminum primarium; creaturas autem ut secundarium: et propterea potest talis scientia quoad sui perfect. entitativam. existere, si nulla creatura existeret. Probant 3° ex° m° 1°. cuius terminus primarius saltem partialis est forma humana Sui. ipsi. attenta: sed aut, aut illi non sunt termini secundarii, et propterea esset impossibilis ea singularis forma humana, quam Petrus est, non propterea esset impossibilis m°, dum m° possit esset aliqua forma hum°, quorum in istae toti termini primarius m°. Et idem docent de intu. et de quavis causa efficienti quae respiciat tanquam terminum primarium, ipsum effectum. Cuius doct. ratio est, quia qui potest recipere formam humanam Pauli, potest etiam ex se recipere quamlibet aliam formam, quae predicta sit sibi similis, si ex alio cap. non repugnet, et idem de causa efficienti —

Ergo potius Dei dicere rem realem ad creaturas, quae est 2m assertum sui sent., multis probant idem Doct: 1° quia dicit rem verum, et realem ad aliud, quod nequit intelligi in

pro esse absq isto; sed poa Dei nequit intelligi in tro esse absq creis; a dicit nis verum, et realem ad creas. Minor pa. q.o impossibile e, intelligere virtutem veri esse productivam, quin intellat productiva alicuius; q. Dco. Probant 2.o q. nus realis nihil aliud est, quam realis tendentia, et habitudo unius ad aliud: sed veri poa Dei, et presentim scia e vera habitudo ad creas; cu nro poa Divi sit productiva illarum, et scia sit vo representatio, et expressio earundem; q. est verus nus ad creas. Probant 3.o q. si dicat, nis poe Dive esse habitualem, est perfectio sine imperfectione; q. ccedendus e Deo. Et ofrat q.o propterea negari solet predictus nus; ne vlt scedat onexio Dei cu creis: atqui hec n sedit admisso so no habituali; q. Dco.

Demu q nus iste, hucusq explatus, et probatus n sit actualis, q est 3m assertus huius ipsius sentiae, probant illius ddes iis oibus args, quos nos in disp. predenti pro eiusdem rei probatione adduximus. Et quamvis sciam plura alia ad veritatis congenere oia pretermittenda duxi, aut q.a repetitio eoru, quos adduxims, sunt aut ita levia, ut opus n sit illa seortim referre.

Poam Dei n stitui per num realem habitualem ad creas.

Caput 2m.

Non minus verus e poz Dei n stitui per nus realem hitualis

ad

ad creas, quam q̃ n. constituat, per n̄g realem actualem, ut
iidem D.D. docent dici pp.ᵗ actualis accipitur; nisi per n̄g
habitualem, seu significet n̄g fundamentalis, sive fundam.ⁱ q
intr. invenit in pot.ᵃ Div.ᵃ, ut concipiat illā relati. ad creas,
et conseq. tribuat illi actualem n̄g rois ad illas. Et arbitror qui-
dem q. assertores n̄g habitualis aut sol. de voce à nobis dissenti-
ant, aut vero à veritate decient. Probo aut. hoc ita esse,
q.ᵃ ut pot.ᵃ Dei dicat verū n̄g realem ad creas poss., requi-
ritur q. sit illi nale, et debitū posse proximè producere illas,
ita ut hoc petat ex se nalit.; sed nulla roe id habet, ut l.
tus adversarii admittent; quibus cum modo pugnant, et pro-
bant, ù in praedentib., q. n̄g, quem pot.ᵃ Dei dicat ad creas,
est propriè actualis; aut nulla roe dicit n̄m verū, et realem
De maiori praedentis syllim. solq. potest dd.
Diff. I. n̄g illa ab adversariis negat, quoniā existimant eā
sol. esse verū de re reali actuali; n. v.º de quovis re vero, et
reali. Sed ecce q. est de voce, an. s. ut res dicat verum
n̄g realem ad aliud, requirat, q. ita exerceat aliquod mun.
cc.ᵃ illud, ut sit illi nale, et debitū, petat q. ex se tale mun.
cc.ᵃ aliud actu exercere; an n. requirat? Nos aut. dicim.
id vero requiri; adversarii v.º id negant; et conseq. digladiamur
de significat. nois n̄g quid ult per illud significet; ex apud
illos, et apud nos stet pot. Dei n. petere ex se, q. sit pot.ᵉ
productiva creaṽ. At quis n. videat, hoc esse statuere illā

prox

ponitur absque, et nullo modo ad aliud.

Et sane ex his adversarii colligunt rationem Divinarum ad creaturas, quod nequeant concipere, repraesentat se actualem sine ordine ad aliud: in quo, me iudice, falsi sunt: nam aliud, quod mens sua nequeat concipere eam perfectionem, nisi cum re, et habitudine: et aliud longe est quod talem rationem dicat ipsa perfectio: id quidem patet verum, quod secundum vero omnino falsum: rursus aliud, quod perfectio Divina, quae in se est omnino absoluta, constet respectu suae eminentiae, quod in rebus creatis non nisi a sibi respectivis praestari potest: et aliud longe, quod ipsa perfectio divina sit respectiva, ut latius dicetur in cap. sequenti. Probatur denique quod eo ipso quod aliquid sit verum, eius tota essentia debet esse respicere, et tendere ad id, cuius est, neque quidquid illud sit, quod sit tale debet ex natura sua exercere id quod actu exercet, nimirum respicere illud terminum, quem semel respicit.

Si dissentio non sit solum de voce, et in eo duntaxat consistat, quod adversarii aliter a nobis nomen rationis in coe usurpent, sed in maiori nostri syllogismi nobiscum consentiant, et admissa etiam minori, ulterius dicant posse perfectiones Divinas, et signatas pro Dei, de qua loquimur, manere ablato termino, docent quidem rem apud me aperte falsam: Et ita ostendo quod eo ipso, quod ratio aliquis sit verus, et realis, debet necessario esse actualis, non solum quatenus est actu inre, et actu tendat in aliud, sed quatenus vere inectat cum termino, quem vocant secunda-

uiz; q importat i eis Sitralis, quem adversarii ex(p)ri-
tament: Dicit pr q quivis eius verus se ipso e actualis ten-
dentia in aliud vel se ipso Set, q actu tendat in id, quod i tuus
primarius, et in id, q i tuus secundarius; a ex ipsorum q auferat
ab illo tendere actu in utrumque predictus tuus, aufert id, q
se ipso het; q aufert ipse. Atqui ablato tuo, etiam qui secun-
darius dr, aufert narrio, q eius tendat actu ad illum; q aufert
eius ipse: et coent Sine deducit, q cum tali tuo narrio nec-
tatur. Confirmat q. ablato tuo n dat actualis tend., et ha-
bitudo ad illum, q nec dat huiusmodi tend. posito tuo, nisi nova
perfectio adveniat, quae sit exse habitudo ad illum; q nequit
intelligi, q fiat actualis tend. id, q se ipso tend. actualis
n erat: si nomine habitudinis, et tend. significet id, quod
Set. frater se ipso tendere actu in aliud. Nec in eminentia
Divi perfectionis potest esse, q illi sit reale actu tendere
in aliud, et q possit esse quin actu tendat. Hoc n. implet S
adducit

Sbicit deinde eadem sent. in universum
q ex ipso, q poa Dei dicat rem realem ad creas, debet pendere
ab illis: sed hoc i falsum; q D. Maior pr S. ex S. Thoma
cuius verba, et testim. incap. 4. adducemus. Pr 2. q. hoc
precisi q poa Dei respiciat creas, respicit illas, ut tuum pri-
marium; q narrio pendet ab illis. Hoc aius ex eo pr q eius
ille n possit habere tuum, a quo n distinguat se ipso: q. ois realis
et transcendentalis debet esse. Sat reis ante intus distinctas, et

probatur à nobis in lib. 2. Dialecticæ tract. 5. disp. ultima sed solum creaturæ distinguuntur ante intellectum à potentia Dei; & illæ solum sunt terminus ratione realis, quem potentia dicat, et consequenter erunt ratio terminus primarius illius. Mitto denique rationem aliquam ad Scotum, ut aiunt, desumptam; quoniam faciliter adversarii intentum admittere possunt.

Satisfit fundamentis partis adversæ.

Caput 3m.

Si Adversarii, qui rationem realem Situalem adstruunt, solùm velint ostendere aliquibus exemplis, illorum mentem probabilem esse quoad ipsam substantiam divisionis, non dubito sanè quod non levi fundamento ducantur, scio non plures esse, qui in rebus physiologicis, et metaphysicis sile quid admittant. Verùm id non sat est, ut ea doctrina ad perfectiones divinas transferatur; ut vidimus et ipsa argumentorum solutione amplius videbimus. Sed ante quam ad solvenda ea argumenta accedamus, quæ probare videntur potentiam Dei dicere rationem realem ad creaturas; quid de exemplis adductis pro divisione rationis realis in actualem, et Situalem iudicemus, paucis exponendum putavi; id interim notando, nempe prædicta exempla non admitti communiter in Scholis, sed potius negari.

Quod ad exemplum relationis attinet, patet ex dictis à nobis in lib. 2. Dialecticæ tract. 5. disp. 2. quàm sit falsum, et quacumque ratione explicetur relatio, nequit dici quod possit propriè

actu

actu tendere in aliquid, in quod non semper actu ni tendat, ut ex dictis in capite praecedenti facile constat [illegible]

[illegible] Quia vero [illegible] longius deviant adversarii, q[uod] esto res ita sit, q[uod] non deficeret [illegible] essent impossibiles plures [illegible] cuiusque [illegible] exiis, quarum [illegible] susceptiva [illegible] tu accidit q[uod] [illegible] solo [illegible] longe abs sunt tum secundarii [illegible], ac res possibiles sunt tum secundarius [illegible], aut cognitionis in sent. adversariorum: [illegible] illa sunt terminus secundarii attente sua distinctione numerica q[uod] [illegible] respicit, quatenus est idem ac ipsa cum differentia specifica, quam vero, et propriae respicit, atque adeo [illegible] differentiae numericae [illegible] debent dici tum secundarii, quam materiales [illegible] at non [illegible] ut idem [illegible] respiciente [illegible] possibiles, quae [illegible] sint idem in re cum alio, q[uod] propriae respiciat, sed independenter a quovis alio respiciunt; sed ita est q[uod] respiciant [illegible] quod longe abs [illegible] dicant [illegible] ac [illegible] solo [illegible] [illegible] idem dicemus [illegible], et de quavis alia causa efficienti [illegible] demum exemplum [illegible] allatum omitti debebat [illegible] ipsa q[uod] [illegible]

[illegible] [illegible] quibus probari intendit [illegible] dici dicere [illegible] realiter [illegible] solvendum [illegible] sunt: [illegible] distinctionis maioris, quae si velit, q[uod] res dicat [illegible] ad aliud, quando nequit intelligi sine illo, ut [illegible] tale [illegible], ac [illegible] esse, vera est [illegible] velit q[uod] res dicat [illegible] ad aliud eo ipso q[uod] nequeat intelligi sine illo, quovis pacto istud afferat, falsa [illegible] est [illegible] in promptu, neque [illegible] ipsa, q[uod] res possit intelligi quam

bene

bene in sua esse quin cognoscat aliud sui esse detractum, quod de facto sit; sequitur, quod talis res ni respiciat aliud, neque si illud respiceret, ni posset cognosci nisi eo cognito. Sine est quod ut potentia Dei diceret nec ad creas poles, necessarium erat, quod ni posset cognosci, quin etiam cognoscerent creas poles, detracto ut tales et sub esse detracto polis; verum cum ad perfectissimam cognitionem potentiae Dei ni requirat, quod creas, quae de facto sunt poles, cognoscant detracto ut tales; ut explabitur in disputationibus, ni deducit quod potentia Dei dicat nec ad illas.

Solutio proxime tradita admittenda etiam est ab iis, quibus cum modo impugnamus; neque si supponat nullum omnino creas esse polem, nullum dicet nec potentia Dei ad creas, et tamen ni posset perfecti cognosci, quin cognoscerent illas creas saltem ut producibiles, quod est contra creaturas dictum ut loco proxime citato probabimus. Sic dicit alios praedicto argumento rene, velit posse cognosci potentiam Dei quin cognoscant creas, si simul ni videat, tamen cognosci nequeat sine creis, ut de facto se sit, tamen ut in potentia proxima, seu proxime potens. Sed revera aut solutio [illegible] idem cum nostra recidit, tamen diversis verbis utatur: aut si aliud velit, facile ex dictis refelli potest; et potissimum in sequenti disputatione refellet.

Ad secundum autem iendum est negatione minoris, cuius probatio ni urget, neque tamen potentia Dei sit vera, et absolute proxime productiva creaturam, ni tamen est illa ordinalis, et nec eo debitum, quod eo pacto productiva sit. Sed non est illa ordinale, quod sit ex se productiva creaturam, quia quid sit an ex parte creaturarum det, si ni det repugnantia

extrinsecum, neutrum quia Dei cum malis tendentia, et habitudo ad creas, necessarij erat q. ibi esset reale, et vario realitatem esse abstr. proximi productionis illarum; ex eo vero q. ex se sit productiva, et alioqui creas ex se n repugnent, id deducit q. inter creaturas formet relationem rationis productivi, ad q. dat ibi n bene fundamentum.

Ad solutionem aliarum instantiarum, quae in lapidem, et amorem Dei vero fieri possent, et quas multo praetermittimus, dicendum est, q. ut expressa, et realis repraesentatio obti, sit vera, et realis habitudo ad illud, requirit, q. ipse sit repraesentatio actualis, ut hoc sit ibi reale, et vario realitatis, cum q. Cognitio Divina non sit, nec in habitudo realis ad obta repraesentata. Et sane advertentiores debent q. denominationes, quas scia sit amori Divinas tribuunt, sint relativas et innobis creatis, a fine respectivis proveniant, ut eius Divinis perfectionibus attribuerent; in qua nullum fundamentum, et sic tradet q. perfectiones Divinae, ut quae infinitae perfectiones sunt, eminenter relativae sint

Ad ultimum non omisso modo, an esset perfectio sine imperfectione, nunc ille realis habitualis, ut ab adversariis exponit, dmeret id esse per varias impossibile: nunc ipso q. sit verum nunc, debet oneri cum tro, ut probatum est. Accedit q. longe perfectius sit ita Deum attribuere, ut nulla res ad creas referat. Atque ex his pt ad o frat nempe impossibile vero esse q. esset verum, nunc quin esset connexio, nunc totum esse cuiusque varii respiciens, ac cuius in nunc. Denique

in

in 3. q. ibid. ... probant nobiscum sentiunt, et sibi ipsis, me iudice, dissentiunt.

Quae fuerit S. Thomae sent.a de rel.e ... Dei ad creas

Caput 4m.

Nihil hucusque de mente S. Thomae diximus, quoniam quae sit eius sent.a de rel.e Dei ad creas, in caput istud serio discutiendum remisimus; nam omnes DD.es, quos in superioribus retulimus, in suam sent.m illum invite adducere conant. ... qui docent Deum dicere rel.em actualem realem ad creas, pro se referunt testimonium ex Sac. 1. p. q. 44. art. 1. ibi ... docere ... Thomas. Verbum procedere ... ex cognitione creaturarum; ... autem ... procederet ... cognit.e, si Deus illas ... nec actuali. Accedunt testim.a in § seq.ti adducenda quoniam in illis admittit S. Thomas rel.em Dei ad creas, et similis ... est. Possumus invenire ... ipsos DD.es ... idem S. Thomas in 8. p. q. 10. art. 2. ... comprehenderet ... Dei, et ... Deum ipsum: atqui nulla ... si Deus ... possit producere illa ea, quae de facto sunt ..., ut nos ipsi in seq.ti ... diximus ...

... ii ... qui ... rel.em actualem Dei ad creas ...

3a

habitualem admittunt quo in eis Angelicus DD.s asserunt quoniam in q. 4. de veritate tradit eam divisionem rerum actualis, et Situalis, quam SS. DD.s traducunt, et eodem modo inquirunt ipsi, illius Angelici Praeceptoris explat. sic n. dicit in art. [illegible] ad 1.m: Dm quod ro illa tenet in illis, quae important actualem rem ad creaturam, non autem in illis, quae importantem rem Situalem: et id dicit res Situalis, quae non requirit creaturam simul esse in actu, et talis sunt res, quae sequuntur actus animi; quoniam intellectus et voluntas potest esse eius de eo, quod non est in actu existens. Hanc divisionem a Divo Thoma traditam [illegible] tribuat Deo rem realem ad creaturam constat ex hac 1. p. q. 13. art. 7. ad 6. ubi ita dicit, ut divinum esse in se non est [illegible], ita et divinum scire: sed divinum scire dicit [illegible] scientiam ad scita, non autem divinum velle ad volita. In quo textu expresse tribuit S. Thom. sui Divo Scientiam ad obta: at Habitudo realis non est aliud quam verum res realis. Caeteri [illegible] pro Divo sibi res tribuenda est.

Adeo aperte negat S. Thomas eam rem realem Dei ad creaturas, ut mirandum sane sit, fuerint aliqui, qui se discipulos tanti Magistri profiteantur, et adhuc relationes reales ad creaturas Deo attribuant. Et inprimis S. Thom. ubique suorum operum constanter docet relationem Dei ad creaturas esse Rationis. Loca congerit Vergonius in scrid. antiis vocab. relatio n.o 91. et 93. selectiora apud me sunt in hac 1. p. q. 6. art. 2. ad 1.m q. 13. art. 7. Corp. q. 28. art. 1. ad 3. q. 32. art. 2. Corp. q. 45. art. 3. ad 1. et 3. p. q. 35. art. 5. Corp.

Nec

Nec sit satis his testimoniis si dicat, ut ab adversariis ut cognoscitur, ibi loqui S. Thomam de relatione Dei ad creaturas existentes, non, inquam, sit satis, quoniam eandem relationem tribuit Angelicus praeceptor Deo ad creaturas possibiles, quam tribuit ad existentes, ut iam iam subiicio. Atque haec nota sit etiam ibique aliorum expositionibus, quae si textum ipsi perlegant, ex-[illegible] censebunt.

Deinde eandem sententiam tradit S. Thom. in 2. contra Gentes cap. 12. rat. 3. ubi docet Deum eodem modo referri ad creaturas possibiles, atque ad existentes, et hinc infert quod ea relatio non sit realis. Haec eius verba: Ad haec relationes praedictae dicuntur de Deo, non solum respectu eorum, quae sunt in actu, sed etiam respectu eorum, quae sunt in potentia, quia et eorum scientiam habet, et respectu eorum dicitur primum ens, et summum bonum: sed eius, quod est actu, ad id, quod non est actu, sed potentia, non sunt relationes reales: alias sequeretur quod essent infinitae relationes actu in eodem; cum numeri infiniti in potentia sint maiores binario. Deus autem non aliter refertur ad ea, quae sunt actu, quam ad ea, quae sunt potentia. Ubi notandum, quod titulus capitis erat quod relationes Dei ad creaturas non sunt reales in Deo. Quid clarius!

3° eandem sententiam docuit S. Thom. ubi docet relationem realem esse aliquo pacto dependentiam ab Deo, atque tendit. Docuit quidem loco proxime citato in rat. 1a his verbis: Huiusmodi autem relationes, quae sunt ad suos

effectus

Atq realr in Deo esse n possunt: n.n. in eo esse possunt, et accidentia in subto; cu in ipso nullu sit accidens ut in lib. 1. ostensu e: nec eti possent esse ipsa Dei substa (notet obscura probatio subsequens) cu n. relativa sint, quae sm esse ad aliud quodammodo se hent, ut Phus dicit in predicamtis, oporteret q Dei subst, hoc ipsu, q e, ad aliud diceret; q autem hoc ipsu, q e, ad aliud dr quodammo ab ipso dependent, cu nec esse, nec intelligi sine illo possit: oporteret qo q. Dei subst ab alio extra esset dependens et sic n esset per se ipsu necessu esse, ut in 1o libro ostensu e; n sunt q huiusmodi relat sm rem in Deo. Hucusq S. Thom. in quo textu perpendendu e absurdum ducere Angelicu DD, q Deus eti quodammodo ab alio dependeat.

Confirmat in q. 21. de veritate art. 1. corp. his verbis: illa aut relatio sm Phu in 5. meta dr esse rois tm, sm quam dr referri id, q n dependet, ad id, ad q refertur, sed econverso: cu ipsa relatio quaedam dependa sit, sicut patet in scia, et scibili, sensu, et sensibili; scia n. dependet a scibili sed n econverso. Idq dixerat in q. 4. de verit. art. 5. corp. dm q quandocumq aliqua duo sic se hent ad invicem, q unu dependeat ad alteru, sed n econverso, in eo, q dependet ab altero, est realis relatio; sed in eo, a quo dependet, n e relatio, nisi rois tm. Et hinc infert inde n esse relationes ad creas quoniq ab illis n dependet, q ratio utriusq loci esset penitus inefficax si n rebitraret S. Thom

q

q. debeat esse depend.o quidquid e verus et realis ens. Alia alia loca quae adduci possent praesertim ex q. 2. de pot. art. 10.

Praetermittendus tamen n. e locus mihi illustris prae caeteris sent.o, qui est 1. p. q. 25. art. 4. ibi n. docet S. Thom. expresse q. de facto est in Deo virtus, quae ex se sit sufficiens producere illa etiam quae sunt impossibilia: q. e nec. sent.o. Et hinc infert n. debere dici q. Deus nequeat hoc, aut illud efficere; sed q. illud repugnet fieri a Deo. Illius verba sic sunt: hoc n. (nempe quod implicat contradictionem) omnipotentia n. subdit, n. propter defectum div.ae potentiae; sed q. n. potest habere rationem factibilis, neque possibilis. Et paucis interiectis subdit; unde convenientius dicitur q. ea n. possunt fieri, quam q. ea Deus n. possit facere. Quae verba scholiis n. indigent, sed q. veritatis amore perlegant.

Quae v.o in oppositum adducta sunt facile exponunt: ad 1. q. affert prius ex actuali ex 1. p. respondendum est 1.o, falsum esse, q. S. Thom. doceat verbum procedere per se ex cognitione possibilium, ut legenti patebit. Respondeo 2.o procedere quidem verbum divinum per se ex cognitione possibilium; n. ut sunt aeternaliter possibilia, sed ut talia sunt ex vi potentiae div.ae, ut in seq.ti disp. latius exponemus. Sicut quando in 3. p. dicit S. Thom. potentiam divinam comprehensive sensus ini si cognoscant in illa omnia possibilia; n. loquitur de iis, quae absolute et simpliciter possibilia sunt; sed de iis, quae sunt possibilia q. tu

i

est ex ri rationis Div.e ut hoc proxime citato Dni.

Ad ea vero, quae quoad rationem situati adducunt, ut? q D. S. Thom. distinguit in q. de veritate rationem in actualem, et situalem; nec situalis fundamentalem signat, quam fatemur dari in Deo q. dat fundam.tum ut intelligatur creatis referat Deus ad creat. Ad 2.um ex 1. p. dicimus S. Thom. ibi intendere q ea habitudo sui ad creat. conveniat illi necessario, aut absolute si sint poles; aut ex suppositione voluntatis Div.e, si sint existentes: utrumque ei convenire necessario voluntati, et int., et vol.tas sint aequaliter necessaria quo ad suum esse. Sic autem Doct.a aliena prorsus est à praesenti instituto.

Num poa Div.a dicat necessariam connexionem cum creis possibilibus?

Disp.o 7.a

Qui, et quae fundam.ta partis affirmativam sequantur.

Caput 1.m

Plures sunt nostri temporis magistri, qui opponunt difficultates, quas in disp. hac vocamus, nulla prorsus ne locus bene suppositis iis, quae in praecedentibus disputationibus

statuta sunt: credunt .n. in̄ eo q̄ esse q̄ negato quovis
nu dici ad potia, connexio aliqua naria adstruat. l.
tu opinon, q̄ tt aliqua cnexio sit, quæ idem sio est, quod
nus realis, et quæ proinde negari debeat hoc ipso, quod sic
aus realis denegat; ad hoc tn. dare est cnexionem aliquā
sionariā, quæ veri int aliqua intercedat ad hoc si nu reali
sublato, q̄ ut explicem, sciendū est, duplicem esse cnexio-
nem nariā, quā res aliqua ex se alteri cnecti potest:
alia .n. est ans, et alia Cons. . l. si mavis, dicere tt
alia est à priori, et aposteriori alia: quovis pacto loqua-
mur, arbitror aptè explari rem significatā; hanc q̄
à nemine negari posse opinor

Connexio ans, seu a priori est, qua
res aliqua ita ex se alteri cnectit, ut ex natura illā nario
petat ad suū esse. Cuius generis ē cnexio, qua accidens cnec-
tit subiecto, fra corporea mā, actg visionis obto. Connexio
v° Cons, seu à posteriori ē, qua res alteri cnectit, n̄ quidem
q̄ eā nario petat ex se ad suū esse; sed q̄ sui positione illā
nario infert. Talis ē cnexio, qua sol cnectit cū luce, quā
in aere producit; nā nec sol cnectit nario necessitate phy-
sica cū luce, n̄ quidem q̄ ad suū esse illā nario requi-
rat; sed q̄ nario illā producit, et infert. Q̄ autē sol n̄
petat lucem ad suū esse pt aperte q̄ si nari l. cnexi
apponeret impedimē extrū, aut deus denegaret concursum

ad

ad illud producendum, utique sol ponit omne quo ad suum esse permanens, quin novo miraculo ad existendum indigeret. Et similiter alia mille sunt alia exempla.

Verum dicet aliquis, com̃e est in Philia, quod causa naturalis petat ex se, quod Deus tribuat illi concursum ad suos proprios effectus, quod dicit jus ad talem concursum, et conatum ad productionem effectus, quem infert. Sed facile est 1o falsum esse quod causa cum sufficienter applicata, petat ex natura sua concursum divinum: cum enim phrasis idem significat, ac si diceret, quod praedictus concursus sit illi debitus, quando reliqua requisita adsunt. Respondeo 2o esto, illum concursum causa 2a petat: non tamen petit illum absolute, sed conditionate, si nimirum reliqua requisita ad operandum adsint: cum ergo non petat absolute haec omnia requisita, nec petit absolute concursum divinum.

Circa vero 2am connexionem rerum sciendum est, quod licet possit contingere naturaliter positione alicuius impedimenti, quod res, quae alteri nectitur connexione debita, reperiatur sine ista; tamen nihil obest, quominus res alia dicatur connecti ex se cum illa, quam infert, cum revera quantum est ex se illam natura ponat in actu, et re ipsa poneret, nisi per accidens impediret: hinc autem bene deducitur, quod nequeat dici absolute, et simpliciter, dari connexionem naturam physice, sed cum addito praedicto. Quod si naturaliter fieri nequeat, quod extrinsecum impedimentum ponat, dicendum absolute est, dari connexionem naturam

tur illa duo: q si insuper nec divinitus fieri possit q res illa, quae alii inequit, ni det re ipsa: abte dic q ea inexio sit naria et metaphce, quin propterea dm sit q res, quae alii naria inferat, dicat rem ad actualem exist[entiam] istius, cum supponamus illam esse ex se talem, ut possit absq. miraculo in suo esse sistere sine re altera, quam infert, et q illi sit per accidens, esse prorsus impole; q ex nullo alio extra cap. impediat.

3° loquutus sum de inexione, quam res ex se dicere potest cum alia, q° nullus dubitat, q si loquamur de inexione concomitantiae, quae in eo sistit, q duo sint in aliquo genere naria, veri poa Dei, et creaturarum politas inectunt, q° quivis e ex se naria, et coint necessario est, q sint simul. Atque hinc fit potius loquendum esse per modalis proximae dictas, quas dm q poa Dei, et creaturarum politas naria inectant.

X° Haec oia, quae mihi certa sunt, et verissima cuiq rectum iui arbitror, nullus potest esse dubius suppositis iis, quae in proximis disputationibus statuta manent, q poa, divina nullus dicat inexionem ante, seu a priori, cum creis polibus. Sed q esse dubium potest, an saltem dicat inexionem coniunctam, seu a posteriori? Qua in re P. Suarez lib. 2. de attributis cap. 25. n°. 22. et cap. 26. n°. 24. et lib. 3. cap. 9. n°. 23. et lib. 3. de trinit.

cap.

cap. 9. art. lib. 4. cap. 6. [illegible] lup. q. 12. art.
2. difficult. q. 2. [illegible] disp. 5. sect. 12. et disp.
[illegible] 22. [illegible] semel disp. [illegible] Lorca 1. 2. disp. 25.
membro. [illegible] ad alia [illegible] sunt ii, qui docent prop. Dei
esse causas potestatis creaturae; docent etiam prop. dictas connectionalis
necessitate à posteriori, seu coenti cum creaturis potentiis. Et
praedicti DD. nec meminerint quidem duplicis generis con-
nexionis à nobis explicatae; ex [illegible] connexionem [illegible] doctissimi
exponendi sunt; tum quia ex ipsorum fundamento facile id colli-
gitur; tum etiam quia vero simile; quod fieri potest [illegible] docti explan-
di sunt

Duplex fundamentum esse potest pro sententia
proxime dicta: 1. est id ipsum, quo praedicti DD. utuntur, quia
prop. Dei est causa necessaria potestatis creaturae; quae quantum est ex se
necessario connexione saltem coenti cum creaturis potentiis: imo
absolute loquendo necessario connexione metaphysica necessaria, siquidem
ex nullo capite dari potest impedimentum, quominus Deus praedi-
ctas potentias causet; nec Deus ipse potest à tali causalitate sese
cohibere. Quod si quis roget, quare fieri possit, quod Deus sit
mens, [illegible] DD. quos memoravimus cum aliis ipsi docent,
quod [illegible] essent potentiae, nec Deus [illegible] ipse esset? Satisfiet huic
interrogationi in cap. ultimo [illegible]
[illegible] 2. fundamentum huius ipsius sententiae est
quia si Deus nullam [illegible] connexionem cum creaturis potentiis diceret, sicut,

quod

ē cognitio, quæ modo sunt Beatis esset comprehensiva Divinæ essentiæ; sed hoc ē absurdum ergo et id ex quo sequebatur; maior probatur quia illa cognitio ē comprehensiva obiecti, quæ cognoscit clare, et distincte quidquid ad perfectam notitiam talis obiecti spectat; quamvis non cognoscat alia, quæ ad perfectam notitiam quidditatis obiecti nullo modo requiruntur; sed visio Beata ex parte se habet sic respectu essentiæ Divinæ; nam nihil istius illi latet, quod ad eius perfectam cognitionem referat, si nullam dicat connexionem cum possibilibus; ergo etc.

Minor sunt 2ª syll. probatur et facile quidem si semel ea suppositio admittatur, quia quod creaturæ sint possibiles, se habet ad potentiam Divinam, ac si vero possibiles non essent; quia nihil referunt ad perfectam cognitionem potentiæ Divinæ.

Potentia Divina non nullam dicere connexionem cum veris positivis; dicere tamen connexionem cum negativis.

Caput 2um

In difficultate præsentis disputationis mediam viam incedendum esse arbitror, quidquid velint plerique huius temporis magistri: duplici autem assertione rem totam exponemus: 1ª assertio est: potentia Divina nullam omnino dicit connexionem necessariam cum ens, et a prætensione cuiusvis aliquæ positivæ. Referet aliquis pro hac nostra assertione doctrinam illorum, qui negant potentiam Divinam

ad

sed easq negant ... sed immediate; ... ut pt ex dictis initio capitis praecedentis. Scio tamen esse aliquos, qui easq admittunt, Dei ex causis possibilitatis creaturarum, ... amplectuntur: sed ... in hac ... Deus, qui negant Deum esse ullam ... causam possibilitatis creaturarum, quos in disp. sequenti ... , ubi eandem sententiam probaturi sumus ... illa ... statuta, et simul solvit fundamentum ... Nam potentia Dei nulla parte ... est causa possibilitatis creaturarum sine ... repugnantiis, quae ex ... illarum requirit; et praedictae ... accidentale, quod extrema, ex quibus unaquaeque creatura constituenda est, talia sint in se posita, ut non inferant mutuam negationem; quod nec necessitate ... connectit cum creaturis possibilibus. Pt ... connectitur cum illis, quod esset causa possibilitatis illarum: ... non sit causa ... proxime citato ex professo probabit.

Cum potentia Dei nulla parte ... cum creaturis possibilibus connectatur; proximum est expendamus, an saltem connectatur cum iis negationibus, quas in cap. ult. disp. ... cum negatione ... dependentiae ab alio, negatione multiplicitatis, aliisque huiusmodi, de quibus nullum est dubium, quod in Deo reperiantur, si verum est, quod negationes, et privationes ponant aliquid esse extra mentem, quale quale illud sit. Et quidem quoad praesens attinet, et quatenus praesens ... locum sine possit, dum ... gravissimis huius temporis, quod negationes, et privationes ponant

ext

extra intus utrique ac negativus dictus ab entitate physica, in qua fundant. Ut quid sentiendum sit in sententia, quorum verissimam indicamus, asserenti negationes, et privationes nihil extra intus ponerent, sub finem capitis expediemus. Ad DD. oes, qui connexionem prius Dei cum eis positivis negant, ita loquuntur, ut sub ea acceptione negationes et privationes complectantur. Et si ita expresse locuti sint, nec eius divisionis, duplicis connexionis, necnon quam nos supra exposuimus, ipsi meminerint.

Dico tamen censeo, Deum connecti necessitate coenti, seu a posteriori cum iis negationibus, quae illi actu conveniunt, et quas in § praecedenti tetigimus. Huic assertioni nario subscribunt ii DD., qui docent prius Dei connecti cum praedictis negationibus connexione vera actualis. Probatur facili assertio quod Deus est nario illarum negationum, et fundamentum, seu radix, ex qua illae nario oriuntur: ut nemo negare potest: quod connectit nario cum illis, connexione dicta, et modo explicata in cap. praecedenti: et cum alias impossibile sit cum divinitas dari aliquid impediens, quominus tales negationes a Dei entitate oriantur, Dico abste, et simpliciter, quod Deus connectat nario necessitate coenti, et a posteriori cum negationibus dictis.

Sed dices, Deus non est causa illarum negationum; sed eatenus illis dant, quatenus sunt impossibiles tum, quorum sunt negationes: quod autem huiusmodi tum sint impossibiles, non provenit ex eo, quod Deus talis sit, ut in Disp. 12. Dicemus;

ō n̄ cnectit Deus cum praedictis negationibus. Verum haec nihil conficiunt, quia revera Deus causa est, et fundamentum illarum negationum. Quod patet quia licet per impossibile essent possibiles tres species illas negati, adhuc ipsum esse Divinum se ipso repugnaret, et impediret, ne ita ab illis entibus afficeret, ut effectus illorum acciperet; ergo ipsum esse Divinum est causa, cur illi conveniant negationes, de quibus loquimur.

Ex dictis tria deducere est: 1um quidem, quod si Deus esset causa positatis creaturarum, revera connecteret cum illis eodem genere connexionis, qua cum negationibus necti proxime dicebamus; atque adeo opinor, inconsequenter eos procedere, qui cum admittant Deum esse causam praedictae positatis, nihilominus negant illum necti cum tali positate. Nam quî obsecro intelligi potest, quod res aliqua secum afferat naturaliter aliud, et quod cum illo non aliquo pacto connectatur? Colligitur deinde, male aliquos argumentari ad huiusmodi connexionem negandam ex eo, quod necti cum alio, sit illud natura petere. Male, inquam, arguunt, quoniam id solum verum est de connexione ante, seu a priori; non vero de connexione illa, quam comparative negationum Deo in praesentia tribuimus. Colligitur denique cum non dicat Deus necti cum aliis negationibus naturis, quae in ipso non fundantur, quales sunt negatio Minotauri, et cuiusque alterius rei impossibilis. Ratio quia est, quod Deus non est causa illarum negationum, nec indirecte quidem; quoniam causa non est; cum termini

ne

negati impoles sint, ut latius diximus in disp. 22. citata.
Itaque licet tam Deus, quam negationes illæ raro dent; ad hunc
non dicitur cum illis necti propter notata in casu præcedenti.
Rogabit tamen aliquis, quid deinde sit causa
sententiæ nobis verissimæ, quæ negat, negationes, et privationes
ponere in re aliquid esse cum negatione; docet quod eas non esse aliud,
quam aliquid non esse, tametsi cum fundamento in re? Et videtur
hic ratio deinde quod connectatur cum illis non modo connexione contenti, sed
connexione etiam antecedentis, et à priori. Ratio quare dari negat h. multiplicationis
(idem de reliquis negationibus supra dictis) est
non dari formas positivas, quæ non solum dicunt re ipsa multiplicent.
At qui Deus petit, quod non dent huiusmodi formæ; nec sint
possibiles: ergo petit illam negationem dictam; et connectitur cum illa nectit
connexione antecedentis à parte syllogismi patet; neque si de aliqua propositione
dubitari posset, ea sane esset minor, quæ tamen certissima est;
sit certissimum est, quod Deus petat ex se esse unus verè, et proprie.
Ad hunc tamen causa sententiæ proxime tactæ deinde,
Deus nullam rationem connectitur cum aliquo, quod non sit re ipsa ipse Deus.
facile patet assertio ex eo, quod prædictæ negationes nihil
omnino sint extra intellectum, neque intelligi potest, quod detur connexio
Dei cum omnino nihilo; ad hunc tamen raro connectit cum ipso non multiplicari;
non quidem quia petat quod non sint possibiles formæ, quæ
illum re ipsa multiplicarent, si illum afficerent: sed quia talis
est ex se, ut licet per impossibile tales formæ darentur in re, ipse

nihilominus impediat, quominus per illas afficiat. atque adeo Sacra causa est illius negationis divisionis, seu causa est cum non sit in plura divisa. Ex quo patet ad rationem dubitandi in fine § praecedentis tactam, quae est ratio prima quae spectat rationem deus connexione ante cum negatione, quae est unitas; si nimirum semel admittat, deus petere quod non sint plures, sed, quae illum multiplicent: cetera cum hoc non petat, ut non semel dictum est, nihil omnino ea ratio probat.

Qua ratione solvant aliqui 2.m fundamentum in Cap. 1.o adductum.

Cap. 3.m

Cum ipsa nostrae assertionis probatio, 1.m fundamentum potissimum adversae dissolvat, ut in cap. praecedenti notavi; solum superest, quod 2.m fundamentum in cap. 1. adductum dissolvamus; sed prius expendamus oportet, qua ratione alii praedicto argumento satisfacere conentur, ut nostra solutio solidior appareat possit. Quidam docti aliqui magistri ut illud 2.m fundamentum in cap. 1. adductum dissolvant, docent requiri quidem cognitionis creaturae potius ad comprehensionem Dei, saltem in actu 1.o; quatenus videlicet ad comprehensionem Dei necessaria est cognitio, quae cognoscat clare, et immediate omnia, quae sunt formaliter in Deo, et cum debeat naturaliter cognoscere omnia, quae

in

in Deo sunt eminent. ex suppe. quod veré aliqua sint. Et probant quoniam cognitio, quae sit comprehensio Dei debet illum summé penetrare, et quantum penetrabilis est: penetrare autem Deum summé, inquiunt, est, quod cognitio talis sit, ut illi debeat cognoscere omnia, quae sunt in Deo eminent. ex suppe. quod veri sint: cum quod nulla cognitio creata talis possit esse, ut illi debeat cognoscere omnia, quae sunt eminent. in Deo; nulla sané esse potest comprehensio divini esse —

Ex hac doctrina duo colligunt illi Auctores. 1m, quod cognitio possit esse comprehensio Dei comprehensivé, quod talis sit ex se, ut videat claré omnia, quae in Deo sunt formalit., et illi debeat cognoscere omnia, quae sunt eminent. Atque adeo, inquiunt, si per impossibile fieret, quod creaturae non cognoscerent actu ... quoniam possibiles non essent; ... quoniam ... essent possibiles, posset ex aliquo cap. provenire, quod actu non cognoscerent (id tamen merito indicant impossibile, ut mox dicetur) adhuc cognitio esset comprehensio hoc ipso, quod illi deberet cognoscere illas. Colligunt deinde debere necessario cognosci creaturas possibiles ex suppe., qua tales sint: quoniam cum cognitio comprehensiva Dei sit, cui debet cognoscere possibilia ex suppe., quod talia sint, ut proximé dicebat; eo ipso quod supponat aliqua esse possibilia, debent ea necessario cognosci.

Visa est multis solida haec solutio: sed revera adeo est insuffiens, ut longissimum esset, ea omnia

re

refellere, quę in illa refelli debent, et facile refelli pos-
sunt. Aliqua in subsequentibus subiiciemus, et in præ-
sentia insufficiens ee suadet 1°, quia quamvis verum sit
deum debere penetrari, quod penetrabilis est, ut comprehen-
datur; gratis tamen, quod penetrare illum quod penetrabilis
e, sit, quod debeat cognitioni cognoscere, quę in deo eminenter
continentur. Eodem modo fundamento posset quis dicere, quod
penetrare deum quatenus penetrabilis, sit, ita illum cognoscere,
ut cognitioni debeat cognoscere non solum, quę continentur emi-
nenter, sed etiam quę reipsa fiunt, casu quo fiant; quod
nullus dicit, quamvis omnes fatentur, cognitionem compre-
hensivam dei cognoscere etiam creaturas existentes. At id illi
tribuit; quia iure supponit, futuram comprehensionem
dei infinite perfectam hoc ipso, quod sit comprehensio di-
vini esse ex qua infinitate sit, quod quidquid cognoscibile
sit, perfectissime cognoscat.

Rursus refellitur ea solutio quia prius
ostendendum e, non posse cognosci perfecte deum, quin potius
cognoscantur; ut dicere sit, quod cognitioni comprehensivæ dei
debet necessario cognoscere ea, quę in illo continentur. Certo
est, quod ideo debent cognosci, quia nequit obiectum perfecte co-
gnosci quin illa cognoscantur; atque adeo si quis diceret, ad
comprehensionem ignis requiri cognitionem alterius mundi,
falso procederet, et improbabiliter id diceret, quia ex nullo

cap.

cap. potest ostendi, q nequeat ignis perfecte cognosci, quin mundus polis cognoscat: itaq ut dici iure possit, debere inesse cognitioni comprehensivae dei, q cognoscat polia, necessarium est, ostendere prius, q nequeat deus perfecte cognosci rebus polibus non cognitis; non vero debet id supponi cum non bonae rationes in strariis occurrant, siverè sunt sent^a in disputationibus pendentibus, et in hac statuta, ut verius esse, sibi huius opinionis opinantes.

Porro aut cognitio creaturarum non requiri ad perfectam comprehensionem dei admissis iis sententiis, quas admittimus. Pr 1°. q sicut, quae sunt poles, vere tales non essent; non requireret illarum cognitio ad perfectam comprehensionem dei; q nec modo requirit. Ans è contra, int nostrates Doctores neg in eo casu deus se perfectissime comprehenderet, quin creans poles, ut tales cognosceret. Ca vero pr q in suppositione illius sentiae, in qua argumentum procedit, est omnino accidentalis deo politas creaturarum, et ru dei se habent, ac sinulla res essent poles; q &c. Confirmat q propterea non requirit cognitio creaturarum existentium ad comprehensionem dei, q ult earum exist^a est omnino accidentalis divo esse: atqui ru dei eodem modo se habet creaturarum politas, q harum cognitio nequit esse requisita ad perfectam comprehensionem dei.

Pr 2°. q ad rei comprehensionem non requirit cognitio eorum, quae ad illius esse aliquo pacto conducunt; neque

illa

illa, quae ad esse rei nulla roe, nec tanquam effectus quidem referuntur nequeunt ad illius apprehensionem requiri, et oppositum absque ullo fundamento dicitur: sed cum potius nulla prorsus roe ad esse Dei ducant, ex dictis sectione 3. quam in hac Disp. sequimur; ergo nec illarum Cognitio ad Dei comprehensionem requisita est. Pr 3° quia si Cognitio potius ad Dei comprehensionem requireretur, ea sane deberet sieri ex roe penetrationis Divini esse; sed quantumvis Deus penetret, nequit detrahere ad Cognitionem potius, ergo talis Cognitio ad Dei comprehensionem non requirit. Minor pr quia quantumvis penetret aliquod esse nequit detrahere ad Cognitionem alterius, cum quo nulla pars roe nectitur; et propterea nequit lapis ad Cognitionem Angeli, vel unionis hypostaticae detrahere; quia ergo in hac sententia ex dictis quam anteas procedit, Deus nulla roe cum potius connectat nequit quantumvis penetret, ad illorum Cognit. detrahere. Cum hisque roibus, quae stemmenda non sunt, nullatenus in ea solutione initio capitis relata fit satis

Quid ad illud ipsum 2m fundamentum capitis 1° adductum alii reant

Caput 4m.

Cum solutio cap. praecedenti tradita insufficiens omnino sit, uti vidimus; aliter alii viri docti illud ipsum 2m fundamentum

in

incan. 2. adductus dissolvere aggrediunt; pluraq docent de n°, et proprietatibus comprehensionis, quae opportune erit in hoc cap. referamus, ut in seq. eorum insufficientiam refutemus.

Inprimisq. dividunt comprehens. in comprehens. extensivam, et in comprehens. extensivam, et intensivam. (n. n. potest e comprehensio duntaxat intensiva, ut sequentibus patebit) ad comprehens. extensivam, inquiunt, sufficit, q. cognoscant clare; et distincte omnia, quae sunt formalit., aut virtualit., seu eminent. in obiecto; et talis cognitio n. adaequet obiecto intra perfect. substantiali: q. v° ad huiusmodi comprehensionem requirat cognitio omnium, quae sunt in obiecto eminent., constat ex cap. praecedenti, et ex subsequentibus constabit, ubi id nos ipsi cum Div. Thom. doct. probamus.

Ad comprehens. v°. extensivam, et intensivam requirat, inquiunt, q. videat clare, et distincte omnia, quae sunt in obiecto virtualit., aut eminent.; id tamen praecise n. sufficit; sed ulterius necessarium e, q. cognitio ipsa in sua substantiali perfectione cognitionis aequat, et correat cognoscibilitati passivae, quae e propria, et intra obiecto; ita q. ea claritate, et evidentia illud penetret, quae eius cognoscibilitati debet. Ut doct. Sanc. clarius explent, duas distinguunt cognoscibilitates passivas in quovis obiecto; alteram intrinsecam, et aliam extrinsecam. Cognoscibilitas passiva intrinseca, quae in ipsa rei perfect. fundat, illi debet, et eius illa commensu-

rati, ergo imperfectio rei sit ut 8, eius cognoscibilitas in-
fra ut 8. Cognoscibilitas vero passiva extra importe-
nis ob to generandi denotationis in potes perinde cognosci pro-
test, et ex eo in quo potest cognoscere rem de species
tali pro cognoscibilis, et ex eo, quod non possit cognoscere
taliter rem, ergo evid. ut quatuor, aut ut mille, rei
de tali cognoscibilis, evid. tale ut quatuor, aut ut mille

Ex quo maxime dicis duo deducuntur Primo

Eius dicta cognoscibilitas passiva inter res est inaequalem
pro inaequalitate perfectionis, quae inter illas versat: nam
quaedam participant cognoscibilitatis nobilioris, quaedam vero minus
nobilem, sicut quaedam sunt perfectiones, quaedam vero imper-
fectiones. Colligitur 2m debere nimium cuilibet rei cog-
nitionis, quae sit non solo talis intentionis gradualis; sed talis
ex debito specificae evidentiae, quae rei cognoscibilitati aequat
et adaequet ... causa si cognoscibilitas passiva, et intra
rei sit ut 8, specifica eius evidentia et claritas cognitionis
sit ut 8 unius si minori sit, non erit, quae aequat et adaequet
rei cognoscibilitati infinitae requiri nasci, ut res dicat perfecte
cognosci quae ea cognitione cognoscat, quae xtra proxime dicimus
debitam, et illius perfectioni aequit

Porro autem cognoscibilitati passivae inter rei
ment et debere cognitionem talis debitae specificae perfectionis

in

in sua cognitionis, pa 1° q. propterea res spirituales nequit videri a potentia corporea; nec Deus spiritibus n. ab aliqua creatura; q. videlicet res spiritualis propter suam nobilitatem petit spiritualitatem in sui cognitione; et Deus qui ens finale est, petit in sui cognitione finalitatem. Cognitio autem spiritualis est impossibilis pro corporeis; sicut cognitio finalis impossibilis est creaturis viribus suis attentis ergo q. Pa a° q. nullus dicat quod visio lucidus ut se videat perfecte, et x° ii, q. exit exigit ut ei se videat visione clara ut quatuor, at q. ab eo debet videri visione clara ut 8; quoniam spes sola, que aequat, et adaequat visibilitati passivae intus illius coloris, qui sit lucidus ut 8.

Pa 3° q. dici nequit q. specifica illa evidentia et claritas, que in cognitione divina reperit, sit minor, aut maior, quam que aequat cognoscibilitati passivae n. divinae; sed nano dum dico est, quod illi perfectissime adaequet, et aequat; q. nihil q. vis obiectum creatum sibi vendicat certum quandam cognitionis perfectionem, qua minor nequeat illi aequare, et proportionari. Px denique q. res quo perfectior est, eo etiam est amabilior, et eo perfectiorem amorem in substantia amoris exigit, ut quo amabilis est, ne ipsa amet. Propterea quidem nullus alter amor praeter infinitus in substantia amoris adaequat et aequavit amabilitati Dei; et amor, qui aequavit equo, nequit aequare Deo; q. nihil cognoscibilitas passiva rei sibi vendicat certum aliquem cognitionis perfectionem, ut dicat perfecte, et adaequate cognosci.

Sin

[illegible] docent [illegible] doctrine [illegible] clare. 1um quidem ri-
[illegible] ad comprehensionem intensivam rei, ut cognoscatur
perfectissimo modo, quo attenta cognoscibilitate passiva extra illius
cognosci potest; et propterea [illegible] cognoscat ea
perfecte, quae ab Angelo superiori [illegible] a Deo cognoscitur, se
perfecte comprehendit. Docent deinde comprehensionem
extensivam consistere in eo, ut sit cognitio [illegible] quae sunt
in obiecto et eminenter et virtualiter. 3um denique docent comprehen-
sionem intensivam in eo consistere, ut sit cognitio eorum, quae sunt
in obiecto, et eius specificae claritatis, et evidentiae, quae tali obiecto
[illegible], et adaequate; atque adeo requirit, inquiunt, ut obiectum cognos-
catur perfectissimo modo, quo attenta cognoscibilitate passiva
intra illius cognosci potest. [illegible] speciose hanc sententiam
tradit P. Suarez [illegible] disp. 4 cap. 8.
Sequuntur [illegible] P. Abel [illegible], et P. Arriaga [illegible] thomistas
fere omnes ut in [illegible] divisione [illegible]

Ex his quae sunt praedicta, dictis ad [illegible] in
quibus solutum [illegible], ut [illegible] Beati videant clare, et distincte
[illegible], quae sunt [illegible] in Deo; et [illegible] ad Dei comprehensionem
non requirat cognitio eorum, quae [illegible] sunt; adhuc tamen non compre-
hendunt Divinam esse quia visio, qua Deum vident, non est, quae
obiectivae cognoscibilitati divinae [illegible]. [illegible], inquiunt, [illegible]
comprehenderet, exigit [illegible] visio, quae sit simpliciter
infinita in esse cognitionis, ut ex antea dictis facile [illegible] et

cum nulla visio Beata talis sit, nulla proinde est comprehensio: immo cum nulla sit, possit simpliciter infinita, per nullam potest Deus comprehendi. Denique ita huic solutioni fidunt illius Authores, ut nihil timeant ex eo ostendi, quod licet Beatus via possibili in Deo simul videret, adhuc illum nullatenus comprehenderet.

Solutio in praecedenti cap. tradita expenditur, et efficaciter refutatur.

Cap. 5m

Quoniam comprehensionis explicatio, et solutio in praecedenti cap. relata multis viris doctis maxime in sinum placuit, necessarium duximus illam aliquanto latius expendere, quae pro praecedenti aliquanto expendendae videri possent. Et quidem si doctrina relata solo velit comprehensionem rei nasci futuram esse talis, ac tantae dotatae perfectionis substantialis, non solo in esse Cognitionis, sed etiam in esse entis: quoniam ex eo, quod sit cognitio talis obiecti adaequati, et talis claritatis specificae, ut nascatur talis, ac tantae perfectionis entitativae; si, inquam, hoc solo ea doctrina velit, verissima quidem est, ut nos ipsi in tot dictis superius latius ostendimus. Nihilominus plura miscet, quae nec veritatem obtinent, nec id suadent, quod potissimum intendit.

Sin autem ea doctrina velit, rationem comprehensionis in eo consistere, quod cognitio rei sit talis, ac tantae

quan

perfectionis substantialis, nec posse intelligi sic comprehensionis, quantumvis cognoscant ex vi cognitionis obiecti omnia quae in illo sunt eius virtuale aut eminent, nisi cognitio sit illius extralis perfectionis entitativae, quae assignet. falsa sic est haec sententia, et nullo pacto comprehensionis non explicat. Ex qua si per impossibile fieret, quod aliqua cognitio cognosceret omnia, quae sunt formaliter, et eminent, aut virtualiter in Michaele, ea claritate, et penetratione, qua de facto Michael se comprehendit, esset vere, et propria comprehensio Michaelis, quamvis non esset tantae perfectionis substantialis entitativae, quantae est cognitio comprehensiva, quae de facto datur, quia ea perfectio entitativa se habet concomitanter ad rationem comprehensionis. Haec ergo pars, quae ratione se habet, esset quod constitutivum formale comprehensionis, illa praecisse deficiente, deficeret ratio comprehensio: sicut quod ad rationem comprehensionis requiritur, quod cognoscant clare omnia, quae quovis modo in obiecto sunt, eo ipso, quod hoc auferat, auferet ratio comprehensionis; quamvis per impossibile supponat, quod cognitio sit tantae perfectionis, aut maioris in esse entis, quantae est comprehensio Michaelis, quae de facto datur.

Dices, est procus, impossibile, quod cognitio Michaelis sit tantae perfectionis in esse repraesentationis, quantae

ē comprehensio, quā ille de se ipso dēt, quin sit ety
eiusdē perfectionis in esse entis, atq adeo ex alterius
ablatione quodeunq deducit. fateor quidem id impossibile
imo inintelligibile; caeterum non propterea enervat argum fac-
tus, q.m tt ratio cuiuscunq sit cū respectu, per quem explan-
da est Comprehensio, q obti cognitio talis sit, ac tantae de-
natae perfectionis, male m̄ eo pacto explicat: q.m res
non ideo sunt talis, aut talis n.ae, q.m talis, aut talis perfec-
tionis sunt; sed e c.o ideo sunt talis, aut talis perfec-
tionis, q.m sunt talis, aut talis n.ae

Confirat q.m qui diceret Petrus ideo
esse hominis, q.m est talis, ac tantae perfectionis, male
illius naturā, et constitutivū explanet; q.m tt Petrus ratio
sit talis, ac tantae perfectionis hoc ipso, q ho sit; at non
ideo ho est, q.m sit talis perfectionis, sed q.m est prius tot,
ac talium operationum sensitivarum, et intellectualis, i.e. talis
n.o ho, talisq, ac tantae perfectionis: ergo debet
explicari per prius illarum operationum, quarum revera prius est: ita
et comprehensio obti ratio sit talis, ac tantae perfectionis
entitativae; at non ideo ē comprehensio, q.m talis est perfec-
tionis, sed ex eo ē comprehensio, talisq determinatae perfec-
tionis, q talis, talis obti cognoscat, et ideo per
hoc debet explicari illius n.a, quidquid sit de perfectione

en

entitativa, quae certe concomitant. solo se sit —

Accedit hoc de ea comprehensionis explicatio intensiva sit, nec obscura, per quod obscurum exponit: si n dicat comprehensionem hoc esse eam cognitionem, quae illi adaequat et aequat; ignorat utique quae ea cognitio sit, et aliquis omnis notitiae comprehensionem esse cognitionem, quae exhaurit obiectum; atque inde inquirendum superest quae sit ea cognitio, quae hoc aequat et adaequat; quod sane nullo alio pacto explicari potest, quam si dicat eam cognitionem esse comprehensionem obiecti, quae clare et distincte cognoscit quae in tali obiecto formaliter continentur, et ex vi horum reliqua etiam omnia, quae in illo eminenter, et virtualiter contineantur, ut in tr. de vis. Dei Disp. 20. satis explicamus.

Si haec ita sint, ut revera apud me sunt instaurat illud ipsum 2.m argumentum in casu 2. factum, nec cognitio, qua clare cognoscant omnia, quae sunt formaliter in Deo, ita illum cognoscit, ut nihil amplius ex vi illius supersit cognoscendum; cum ex vi cognitionis Dei nequeant cognosci possibilia; ut in sequentibus ostendemus, et ex antecedentibus facile constat; ergo ea cognitio erit comprehensio Dei, licet omnino hoc ipso, quod aliqua cognitio cognoscat clare quidquid ex vi obiecti cognosci potest, illud aequat et adaequat. Aut si id ex vi satis sit, quid quaeso aliud exiget? Atque si Deus nec connexione contenti cum possibilibus concerat, visio beata, quae de facto cum talis nexio est, ut cognoscit in ipsa quidquid ex vi cognitionis Dei cognosci potest: nam ex vi illius nequit aliud ab eo cognosci; ergo ea visio congruit, et adaequat divino esse

Tunc

Quemq̄ supponimus videri oia, quę in Deo pen:
citus cujq Beati, quę i nra antiqua sentia. Cęterum n me
fugit fuisse aliquos viros doctos, qui ne admitterent Deum
de facto à Beatis comprehendi, aut saltem comprehendi
posse; acerrimè negant, posse fieri ex Divinis, q̄ oia, quę
in Deo fradit sunt, clarè, et intuitivè per visionem Beo creaty
videant. Hos tn oīs refellimus expresse in tt scri-
sione dei, et in presentia revisimus ex eo, q̄ id sit augto facto
manus dedisse /

Vera solutio illius 2i fundamti, q̄ in cap. 1. adductum est.

Cap. 6.

Persuasus nobis iq quidem ē, tm abesse, q̄ ex sentia
in hac Disp. statuta deducat, posse esse, q̄ Deus ab intel creato
comprehendat; ut potius alii persuasus habeamus, eo esse Di:
vinus illud Numen incomprehensibilis, quo à creis absolutis
æstimat. Q̄ in presti cap. aperte, ut existimo, ostendet;
et quidem solutione ipsa illius 2i fundamti, q̄ in cap. 1°
adductus ē. Ut aut illud dissolvamus scire oportet, dupli-
cit posse cognosci, q̄ res aliqua sit polis: 1° ita ut cognos-
cat, q̄ illa sit abtè, et simplicit polis: et hoc fit cognos-
cendo, dari in Deo sufficientem virtutem ad illius product.
et ex pte rei ipsius nullius rio repugnantiis involvi, et deniq̄

nul

nullum praevium impedimentum ad illa producendum interponere. Sic
nec cognoscimus, quod aliud mundus sit nisi possibilis nullo modo ita
ut cognoscat res non ut possibiles absolute, et simpliciter, sed ut possibiles, quatenus
sunt ex virtute sua, aut illius causae; in quo modo cognoscendi se affert,
quod ea causa cognoscat, ut potens existere sufficienter producere tales
rem, quin cognoscat an res ipsa dicat esse. Si non dicat re-
pugnantiam; dicit. Si non dicit impedimentum ad producendum; sed ab
hoc cognitio sic abstrahat

Sic ita praenotatis statuendum est, quod ut Deus
cognitione aliqua comprehendat, non requiritur, quod cognoscat creaturas
possibiles, ut tales absolute, et simpliciter; requiritur tamen quod cognoscat
ut possibiles, quatenus sunt ex virtute divina. Haec assertio quoad
1am partem in cap. seq. probabitur. Quoad 2am vero, seu quatenus
dicit necessarium esse, quod cognoscat creaturas ut possibiles, quatenus sunt ex
virtute activa Dei, aperte ni fallor demonstratur: quia licet Deus
nullam dicat rem realem ad creaturas, nullamque praeviam connexionem
cum illis habeat; ad hunc vero est esse productivus illarum, nec de hoc
ulla est dissentio inter DDs; licet maxima in eo sit, quod affirmemus
id esse possibile, quin Deus dicat rem; hinc nequit Deus comprehendendi, nisi
cognoscat clare, ut potens existere producere hos, producere An-
gelos, et sic de rebus aliis. Sic pt, quod nisi exacte cognos-
cat Deus, non cognoscit perfecte, et quantum cognoscibilis est, ut latius
ostendo in tract. de Visione Dei disp. 2o. at hunc id est cognos-
cere hos, et Angelos ut possibiles quatenus sunt ex virtute activa Dei;
ergo Deo. Atque ex his patet quod si Deus esset etc, cum his, aut illa

cre

creas ex q[ta] ipsarum n[on] repugnent debent cognosci ut n[on] repugnantes hac ig-
tur, q[uod] comprehendentur Deus.

Ex q[uo] facile e illud, 2[um] fundam[ent]um, in cap. 2.
adductum, et q[uod] nostrates d[octo]res tam male tractant, unico verbo diluere,
si nimirum dicamus, eo arg[umen]to probari q[uod] ad Dei comprehensionem
necessum n[on] sit, cognoscere creas, ut actu, et simpliciter possibiles, hoc e
n[on] sit necesse cognoscere, q[uod] ex q[ta] sua nullam dicant repugnantiam.
Ceterum nullatenus probari, n[on] esse s[ati]s requisitum, q[uod] creas cognoscant
ut poles, q[uia] i ex[ten]s[iva] virtutis activae divinae, q[uod] sane requirit, ut pro-
xime probavimus.

Ex his aliqua colligunt, quibus etiam dissolvent
eq[uivoc]as rationes, quas in cap. 3. 5[um] solut[ionem] ibi relatam adduximus, simo-
lis fonte opponant. Colligit q[uod] in primis (et hac illatione
solvit 1[am] ro[nem]) eodem modo debere cognosci creas, sive ex
q[ta] sua repugnent, sive n[on] repugnent: n[am] in utroq[ue] casu de-
bent cognosci ut poles, quantum i ex[ten]s[iva] virtutis divinae, q[uia] in utroq[ue]
casu Deus, q[uod] i esse, i eodem modo productivus illorum. Colligit
2[o] (et hac illat[ione] solvit o[b]jectio ibi 1[a] ro[n]is) q[uod] et n[on] debe-
ant cognosci creae, ut actu existentes; quoniam hoc e s[ati]s accidit
divino esse, debent tamen cognosci, ut poles ex v[irtute] virtutis div[inae],
q[uia] hoc n[on] i Deo accidit.

Colligit 3[o] (et hac illatione solvit ro[nem] 2[am])
q[uod] et ad comprehensionem rei s[ati]s debeant cognosci sui esse de-
tractum, q[uod] sunt, illa entia, quae ad esse rei comprehensae aliquo
pacto ducunt. Sive tamen s[ati]s deducit, ad comprehensionem Dei

n[on]

n̄ requiri q̄ potia cognoscant detracti sim̄ n̄ repugnantiā, quam ex p^te sua sint, ut nos concedimus. Ceterum n̄ detrahit, n̄ debere cognosci ut potia, q.d. ē ex vi rationis activae Dei abstrahendo ab eo, q̄ ex p^te sua dicant — n̄ dicunt repugnantiā —

Colligit denique (et hac illatione solvit 3^m no) q.d. nullum obiectum possit detrahere ad alterius cognitionem, qua istud cognoscat sim̄ detractum esse, q̄ ex p^te sua sint; nisi illud prius obiectum, cum hoc aliquo pacto connectat; ut in cap. seq^ti ostendemus. Ceterum posse obiectum detrahere ad alterius cognitionem, qua istud cognoscat, ut potens bene aliquid ab illo priori obiecto; quamvis nulla inter utrumque connexio reperiatur: cum enim creae poles cognoscant ut poles, seu ut potentes bene esse, q.d. ē ex vi rationis activae Dei; potest quidem Deus detrahere ad illorum cognitionem, quamvis nullam con connexionem cum illis dicat —

Solutio praecedenti Cap. tradita aliquibus Confirmatur.

Cap. 7.

Duo potissimum dicta sunt in solut^e, quae in cap. praecedenti ad 2^m illud cap. 1^i fundamentum tribuimus: 1^m quidem requiri ad comprehensionem Dei, q̄ creae cognoscantur ut poles, q.d. ē ex vi pot. Divinae. 2^m n̄ requiri q̄ cognoscant ut abs^te, et simpliciter poles: et horum 1^m in cap. praecedenti pro

pae

ipsi i instituto aliqualiter probatum ... Superest proinde quod 2^m probemus, tametsi non professi quoniam id ad art. 7. q. 12. 1^e p. S. Thomae spectat; sed aliquibus duntaxat quae ad propositum institutum necessaria probata videntur. Probatur ergo ad comprehensionem Dei non requiri, quod cognoscant possibilia ut absolute, et simpliciter talia. Et quidem facile me iudice patet in iis sententiis, quas in praesentia profitemur. Enim vero cognoscere ex vi cognitionis Dei creaturas, ut absolute, et simpliciter possibiles, est cognoscere quod Deus quod est ex se, potest illas sufficienter producere, et insuper quod illae ex parte sua non dicant repugnantiam; sed ad comprehensionem divinam impertinens se habet, cognoscere quod creaturae dicant ex se, aut non dicant repugnantiam; ergo ad Dei comprehensionem impertinenter se habet, quod creaturae cognoscant ut absolute, et simpliciter possibiles. minor patet iis omnibus, quae in ipso art.° quod proximo cap. disseruimus adducta sunt, quae eandem minorem efficaciter suadent /

Confirmatur quoniam sive cognoscat quod creaturae dicunt ex se repugnantiam, sive non cognoscat, Deus ipse eodem modo cognoscit; ergo nullo pacto requirit quod creaturae modo dicto cognoscant. Antecedens patet quoniam quamvis cognoscat, quod equus verbi gratia non dicat ex se repugnantiam, non cognoscit melius potentiam divinam, quam si cognoscat ut potens ex se producere equum, quoniam nec cognoscit clarius, nec cognoscit ut perfectior; siquidem perfectio potentiae non sumitur ex eo, quod equus non repugnet; sed ex eo, quod illa sit se ipsa potens producere equum, sive equus ex se repugnet, sive non repugnet, quod nihil ad potentiam divinam

re

refert / Confirmat iterum et explicat ratio proxime facta q[uia] et si cognoscit melius libertas perfectissima Dei ex eo q[uod] cognoscat potuisse liberè equum, quia si cognoscat, ut potens per suam libertate illum producere; et cognoscat diversa veritas, q[uan]do cognoscit Deus produxisse de facto equum: atque cognoscit diversa veritas, qui nihil eo refert ad aliquam perfectissimae libertatis divinae: ita si melius cognoscit pot[enti]a activa Dei, si cognoscat equus ut non dicens repugnantiam esse; quam si cognoscat ea pot[enti]a ut potens sufficiens se ipsa producere equum; tametsi illa priori cognitione cognoscat diversa veritas: et ratio est q[uia] ea veritas diversa cognita nihil eo referat ad pot[entia]m activam divinam /

Dices, si cognoscat, q[uod] equus non dicat ex se repugnantiam, cognoscit Deus solum ut potens ex se producere equum; quia cognoscat ut proxime potens ad sui modi productionem: at si cognoscat q[uod] equus non dicat ex se repugnantiam, cognoscit Deus ut potens proxime illum producere; ergo cognoscit melius, et consequenter requirit cognitio non repugnantiae equi ad comprehensionem pot[entia]e divinae. Sed contra est alia 2a ratio q[uod] ad Dei comprehensionem non requirit, q[uod] cognoscat ut proxime potens producere equum; sed solum ut potens sufficiens ex se illum producere; ergo nulla est praesens solutio. Item pro quando perfecta rei comprehensionis non requirit q[uod] cognoscant ea, quae illi conveniunt pro accidit; et propterea (?) est ad comprehensionem sui non requiri, q[uod] cognoscat ut albus, aut

ut

ut ambulans, nec ad apprehens. Angeli requirit ut Cognoscat actu operans moty localy; nec ut m.ro l.o apprehendat naturam i. q. Cognoscat ut proxime potens recipere formam equi; sed so ut potens ex se recipere talem formam, et dispositiones ad illam: ò ut Deus comprehendat naturam n'i Cognoscat ut proxime potens producere equum; siquidem q. sit proxime potens tm i illi stingens, et accile in sententiis, ex quas loquimur; quae sunt stingentia, et accilia, quae numeravimus.

Ad hoc idem spandum aptissimum i ni fallor exemplum cuiusq. c.ae 2.ae, quae sola cum scursu Dei possit producere effectum, ut ignis ne ignis, et sol ne lucis. Enim vero ut Angelus solem perfecte apprehendat, so requirit q. clare Cognoscat illum, ut potentem producere lucem cum solo scursu Dei; quin necessum sit, Cognoscat, q. possit sol absolute, et simpliciter, aut n'i possit proxime producere lucem. Et ro i q.a quod possit absolute, et simpliciter so dicit supra virtutem solis, q. Deus decreverit cum illo scurrere, si sint reliqua requisita: illud autem decretum in Deo dari i oio stingens, et accile soli. Q. sicut ut Deus comprehendat, n' requirit, q. Cognoscat ut potens absolute et simpliciter producere equum; cum hoc so dicat supra virtutem ipsius n' repugnantiam ex p.te equi, quae i oio accilis ne Dei.

Dices impole i, videre clare latitudinem, longitudinem, et altitudinem tempoli vg., quin videant oia, quae in illo stinent, ex supp.e q. vere stineant; q. impole i videre clare Deum, quantum visibilis i; quin videant oia, quae in illo

perspicue continentur ex suppositione quod contineant. Equidem non possum non mirari, quod haec una argumenta viros alioquin doctos movere potuerint; nam et illud argumentum est omnino falsum: et maxime, si verum esset, nihil prorsus concluderet. Et inprimis argumentum est falsum, si loquatur de visione intuitiva; nam hac visione potest perfectissime videri quantum sit spatium templi; quin ea, quae intra illud sunt, ullo pacto videantur, ut est certissimum. Item falsum est illud argumentum, si loquatur de visione corporea: nam si ea, quae intra templi concavitatem continentur, sint spiritus; aut sint corpora diaphana absque colore, ut aer, aut sint minutissima, et colorata, ut athomi, potest quidem videri perfecte spatium templi, quin illa in eo contenta percipiantur, ut ipsa experientia evidenter docet.

Deinde etsi illud argumentum esset verum, ad rem nihil ex illo pro adversarijs deduceretur; nam quod corpora colorata, quae intra templum sunt, videantur simul cum visione ipsa templi, non id provenit, quia illorum visio ad perfectam templi visionem requiratur: sed quia sunt obiecta visibilia, et intra sphaeram potentiae visivae collocata: intellectus autem non est insufficiens, et determinatus ad cognoscenda possibilia, ut talia sunt abstracte, et simpliciter; nisi Deus aliquo pacto cum illis connectatur: cumque nulla omnino connexio Dei cum creaturis interveniat, nequit intellectus ex Dei visione ad possibilium cognitionem determinari.

Aliquot alia obiecta 3.º doct. in cap. 2.º statutum dissolvuntur.

Cap. 8.

Supersunt dissolvenda obta alia, quae 1.º dott. 3. in 2.º cap. statuti opponi possunt; et ii quidem tendunt ut probent onexiones, quae de tribuuntur cum negationibus, quae illi conveniunt, futuri naria onex. 3 ante, seu à priori. Et in primis opponit, q. hoc ipso, q. aliqua onexio dei ad negat. dictas admittatur, recte valet, n. sunt illae negat., q. n. i. Deus. Atqui ex hoc, q. ea argumentatio recte valeat, fit, q. Deus dicat onexionem antea ad illas negationes; q. aut nulla onexio admittenda i; aut ea sane adstruenda est ante. Maior pr. q. quaevis onexio i fundam. 3 recti argument. et propterea q. aliquid onectit cum alio, valet à positate illius ad istius positatem, et ab exist. ad exist. 3. Coent, q. à negatione sui 2. entis recte valet ad alterius prioris negationem: secus nequi. fieri potest, q. int. illa extrema det. aliqua materia onexio; quaecum q. illa sit.

Sol. rendus i q. eo ipso, q. int. Deum, et negat. dictas si det onexio conseq. seu à posteriori, n. infert detrahi ex negatione talis negationis negatio Dei; sed q. n. dent omnia requisita ad tales negat., aut q. Deus n. det. Ita ex eo, quod Deus sit c.º naria illarum negationum, et aliae ipsae n. dent; so lt arguere in hunc modum; q. aut Deus n. dat, aut n. dent aliqua requisita, ut negationes illae causent. St. n. ex eo, q. n. det lux, n. lt inferre detrahi negationem solis; sed sub disiunctione, q. sol. aut n. det sol, aut n. dent omnia requisita, ut lux producat: et sic de quavis alia c.º

na

necessaria. Confirmatur quia si valet argumentatio haec, datur causa necessaria, ergo datur effectus: sed argumentatio ista datur causa necessaria cum omnibus requisitis, ergo datur effectus: ita ex eo, quod non datur effectus, ad deducere est consequentia bona, ergo aut non datur causa, aut non dantur omnia requisita ad effectum.

Respondeo praecedentis doctrina satis facilis, et evidens est, quod negatio effectus provenire potest, aut ex eo, quod causa desit; aut ex eo, quod licet illa detur, deficiant tamen requisita. Atque hinc deducitur quod sicut potest dari sol, quin detur lux, scilicet quia deest aliquod requisitum ad productionem lucis, vel quia est aliquod impedimentum ad talem productionem: ita potest Deus, quamvis in esse, dari re ipsa, et esse sicuti de facto est, licet non darentur actu negationes physicae, de quibus loquimur; siquidem fieret per impossibile, quod non darentur omnia requisita extra ad illarum emanationem; aut quod daretur aliquod impedimentum extra, quo talis emanatio impediretur. Proinde quod nulla ratione deducitur connexio ens Dei cum praedictis negationibus, quoniam ad hoc necessarium erat, quod ita Deus illarum negationum existentiam ad suum esse requireret, ut illis ex quovis capite deficientibus, ipse etiam necessario, et debito deficeret. Quod tamen est omnino falsum, ut hucusque diximus.

Sed obiicit deinde, et simul refellit praecedentem solutionem, quia eo ipso, quod illae negationes non dantur, scilicet defectu alicuius requisiti ad illarum productionem, vel ratione impedimenti; inferretur necessario deficiens Dei potentia, aut eius esse imperfectum; quod absurdum. Antecedens patet, quia eo ipso, quod Deus non posset ponere requisita; aut non posset tollere impedimentum; fieret quod non esset omnipotens; quod [illegible]

e

levis quidem obiectio, quae facile solvitur 1° si dicamus, quod licet ex eo, quod reipsa Deus non posset ponere requisita omnia, aut impedimenta auferre, argueret imperfectionem potentiae; ad hoc cum in eo casu loquamur solo ex fictione, tantum fingimus quo ad praesens attinet, quod defectus requisiti, aut impedimentum interveniat; ut utrumque dari possit per impossibile absque ulla imperfectione Dei; et rogamus an ex ablatione negationis sequatur defectus Dei. 1. vel 2°. quod licet ea hypothesis afferat aliquam imperfectionem in Deo; potest tamen formari hypothesis alia, quod s. negationes ipsae sint ex se impossibiles, quo casu non producerentur, et nulla sequeretur imperfectio in Deo.

Obiicit 3° ad probandum, nullo modo dari connexionem inter Deum, et negationes, de quibus loquimur, quia si daretur aliqua, fieret quod existentia illarum negationum esset ita necessaria, ac est existentia Dei; quod tamen dici nequit; ergo etc. Quod id dici nequeat, facile suadetur ex eo, quod nequeat esse tam necessarium id, quod est ab alio, quam est illud, quod est a se; et cum illae negationes essent a Deo, et Deus esset a se ipso, nequeunt esse aequalis necessitatis. Quod autem id ex natura sententiae deducatur, probari posset multis, quo ad praesens attinet hoc sufficiat; quia quod Deus possit auferre impediens negationes illas, ita est necessarium, ac est ipse Deus. Rursus quod possit ponere omnia requisita, etiam aeque necessarium cum ipso Deo. 3° quod possit producere negationes praedictas, in natura sententiae aequaliter necessarium cum perfectione potentiae activae; ergo si sit causa talium negationum,

fiet

fiet vltrā q. neg.as productas sit æquè nesaria cum perfectione
Div.ª. Sic causa q.ª productio effus nariy è ita naria,
ac necessum è q. det causa cum oibus requisitis: atqui ex praedictis
pt esse æquarit nariy, q. dent oia requisita, et q.° det Deus:
q. productio illarum negationum erit eius æqualis necessitatis.
Rur in duplicit, 1.° admittendo exist.ª
illarum negationum esse æquè nariy, atq existª Dei. 2° q
niest q sint a Deo, quoniy sunt naria ... sicut .n. et
inter Diving distinguerentur realit à Deo, et ab isto procederentur,
esset quidem æqualis necessitatis cum Deo; cum q aut nec distinguat,
nec producat à Deo n. provenit ex eo, q esset minoris necessi-
tatis; sed ex simplicitate Divª, ita illæ negatª de quibus
loquimur. Rur 2°, admisso, q. sint minoris necessitatis,
negatur sequella; ad probatª, dicimus dua posse considerari
in eo, q. Deus possit ponere requisita, et tollere impedimtª:
1m, ipsa virtus Dei in se. 2m. ipsa requisita. Sicut
q ipsa virtus sit æquè naria, ac est ipse Deus; n. tn requi-
sita. Sed age et Deus sit causa cur posita talia sint, vel
ad onti facta, et ad alia quæ fieri possunt sequedere quod
ne ipsa illi effus sint metaphice narij, n. tn. q sint tantæ ne-
cessitatis. Soçans 2m explet sue rationali q si ex
aliquo cap. deficerent ea oia, n. esset ex defectu Dei, sed
ex defectu aliorum. Et sic suffiant pro negationibus, quas
Chimericas iudicamus.

fin

An pa Dei sit aliquid ab eis, inter, et volunt Dict?

Disp. 8.

Puncti difficultatis exponit

Cap. 1m.

Ut ea claritate, qua par est, hac in re procedam, operae pretium erit, potissimas praecipuae difficultatis puncti partes in hoc cap. exponere, quam ad DD. opiniones, vnaquae sunt, accedamus. Ut autem illud clarius exponi possit, aliqua sciendа sunt, de quibus nulla, ut arbitror, esse potest inter DD. dissentio. 1m quidem quod pa Div. saltem compleat in esse talis per intus divinus; quatenus velut nihil oio, etiam minutissimus, nisi ex directione intus divini operari potest. Nam Deus ut potens perfectissime agens intellectuale debet operari ex perfectissima arte, id est ex perfectissima cognitione practica operis; et pa motiva sua complet per artem saltationis ad certas n°s, certasque motus locarum periodos, qui persaltat educunt. Et hoc est, quod intendit SS., quando passim tribuit Sapa Dei, quod oia ordinarit, quae re ipsa ordita sunt psalm. 103. oia in Sapa fundasti, id est sapient. Proverb. 3. Dominus sapa fundavit terras. Et de Diva Sapa in Sap. 8.

cuius

Cuius bonus, quae et magis quam illa est artifex? Et similia sunt alia in sacro textu, quae longum esset recensere.

Hoc ipsum et nihil aliud intendit D. Thom. in 2. C. Gentes cap. 23. sec. 4. dum ait: Deus cognoscendo agit, et operat. Rursus, in 1. Dist. 38. q. 1. art. 1. Cons. constat, inquit, quod scia Dei est causa per modum efficientis, et exemplaris eius. Et 1. p. q. 14. art. 8. Corp. ducet sciam Dei se habere ad creata, ut scia artificis ad artificiata, post quam subdit scia artificis est causa artificiatorum, ut calor est princ. calefactionis. In quibus verbis non aliud intendit, quam quod caditas exemplaris ad caditatem efficientis reducatur ut in lib. 2. physi. tex. 6. diximus.

12. Sciendum est, diximus pro. ita esse vol. divinae subordinatum: ut nihil oio, nisi ex suo impulsu, et determinat. producat. Cuius ro est, quod Deus producat libere ea omnia, quae ea ipsa producit. Sane veritatem signat sacer text. multis in locis 1º Sap. 11. quomodo posset aliquid permanere nisi tu voluisses? Ad Ephes. 1. qui operatur oia secundum consilium vol. suae; id est secundum dispositionem, et modum, quem sua vol. eligit. Et Apocalyps. 4. tu creasti oia et propter vol. tuam erant, et creata sunt. Addit pro. rea illud Sap. 11. Subest tibi cum volueris posse, sed locus iste non tam signat quod nunquam operet pro. Deus, nisi ex determinat. voluntatis, quam quod in Deo det virtus, ut ea oia efficiat, quae sua voluntate voluerit fieri, ut satis diximus in cap. 7. ubi in eundem sensum plura alia testim. et SS. exponimus.

3° sive oportet nomen pot. tripliciter accipi posse. 1° quidem profusissime nimirum, et impropriissime pro quavis vi, seu qualitate, quae ad aliquem effectum quomodolibet concurrit, sive active per realem influxum, sive directive duntaxat, sive solum applicative, et impulsive. Sic pot. motiva manus, ars pulsandi citharam, et voluntas pulsandi dici solent pot. pulsationis citharae; quia spectant ad pulsationem aliquo pacto concurrunt. Et in hac sane acceptione nullum dubium est, quod intellectus, et voluntas Dei ad eius pot. spectent, nam iste intellectus dirigit, et voluntas applicat pot. executricem influxum.

Accipit deinde nomen pot. minus profuse, minusque improprie, pro virtute, seu qualitate, quae iste concurrit ad effectum per modum principii, sive sit principium influxivum, sive principium directivum duntaxat. Sic concurrunt ad pulsationem citharae pot. motiva manus, et ars ipsa pulsandi. Et in hac acceptione nullum etiam est dubium, quod intellectus divinus ad pot. eius pertineat: nam iste est principium dirigens ad opus. Quare sane solum voluisse arbitror doctores aliquos, qui cum dicant, voluntatem esse principium vere effectivum creaturarum; nihilominus docent, pot. Dei esse ipsum eius intellectum et voluntatem: tametsi aliqui ita loquantur, ut videant adstruere intellectum, et voluntatem principium influxivum ut cap. 3. dicemus.

Denique accipit nomen pot. proprie, et presse, pro ea nimirum virtute duntaxat, quae iste influit esse effectui per verum, et realem influxum, et de hac pot. procedit praesens disputatio, et in ista acceptione doctores sententias referemus, ne alias indistincte,

sicut ab alijs, à nobis referant.

4° pot. Dei (quidquid illa sit) veni dicit aliquid absolutum, et tribus divinis Personis, ut in Disp. 2. probatum est, sive eius dicat tanquam splem aliquid Personale, sive non, de quo diximus in 3. Disp. et in praes. nihil curamus. Ergo de illa perfectione divina tribus divinis Personis procedit ergo, an s. illa sit aliquid distinctum ab Dei essentia, intell. et vol. Et sane procedit disp. de separatione harum trium perfectionum: nam quod pot. Dei à reliquis perfectionibus divinis distinguatur, nullus unquam in dubium revocavit; et res ipsa adeo est clara, ut nequeat sub controversiam venire, nam quis, obsecro, dubitet, pot. Dei distingui ab eius immensitate, aeternitate, alijsque huiusmodi perfectionibus?

5° secundum est, Loqui nos in hac Disp. de dist. rationis praecisiva, et inquirere an pot. activa Dei ita distinguatur ab eius ess., intell. et vol. ut sit dicta perfectio ab illis cum fundam. in re? Et quidem procedit controv. de dist. praecisiva, quam inter ess., intell. et vol. reperiri, modo ex praecedenti sententia supponimus? Nam de dist. quae per ordinem ad diversa connotata extra desumatur, nulla, me iudice, potest esse difficultas, cum certum sit, quod pot. activa divina saltem hoc distinctionis genere ab ess., intell. et vol. distingui debeat, et inaequalit. ab illis pro diversis sent. ex ijs, quas audivimus. Denique procedit quaestio de dist. cum fundam. in re, cum certum quod intell. creatus plures in Deo perfectiones sine fundam.

con

confingat, nihil sic viro theologo curandum est.

Potentiam Dei distingui ab eius essentia, intellectu, et voluntate plurium sententia est.

Cap. 2m.

Mirum profecto est quam varii circa praesentem difficultatem Doctores fuerint; esset quidem longissimum omnes eorum opinandi rationes singulatim referre, et propterea ad quatuor tantum sententias omnes revocabimus, illam primo loco referentes, quae ut nos opinamur, longius a veritate abest. Ea sane est quam tradunt Alexander in 1. p. q. 27. membro. 4. et §. Durandus in 1. dist. 38. q. 1. Richardus ibi art. 1. q. 2. Aureolus dist. 42. art. 2. prop. 2. Rubion q. 1. ar. 3. §. quoad 1m. Si n. Doctores docent potentiam Divinam esse aliquid adaequate distinctum ab intellectu, voluntate, et essentia Dei, sicut ipse intellectus, et voluntas inter se distinguuntur. Adducit S. Bonaventura in 1m dist. 45. art. 2. q. 1. sed ibi nihil clare docet, et in loco cap. seq. referendo oppositum tradit. Citius tamen eo loci §. 3. Hanc sententiam secutus est, et eandem amplexati sunt ex commentatoribus S. Thomae sic Tumel disp. unica. Machin disp. 52. Ponce 1. p. 1. variarum disp. 3. q. 3. [illegible] cap. 6. P. Arrub. 1. p. t. 2. disp. 159 fine. P. Gilij lib. [illegible] tt. 2. cap. vlt. P. [illegible] 1. p. disp. 2. q. 11. dubio 2. P. Raynaudus in theologia nat. dist. 8. q. 3. art. 6. n. 383. P. Lorinus

in

in Psalm. 113. vers. 3. et Sap. 12. vers. 18. in eadem sententia, me iudice, est Richardus de S. Victore lib. 1. de sacramentis pa. cap. 26. fine

Arbitrantur aliqui D. Thomam suis eadem sententiae subscribat multis in locis; 1° in q. 2. de pot. art. 1. Compendium ubi ita sit: oportet in Deo tria actionis principia considerare, 1° intellectum, 2° voluntatem, 3° potentiam naturae; intellectus qui voluntatem dirigit, voluntatis qua potentia imperat, quae exequitur. Deinde in Sac. 1. p. q. 19. art. 4. ad. 4. inquit in nobis unius et eiusdem effectus scientia est causa ut dirigens, voluntas ut imperans, et potentia ut exequens; quod nominat immediatam operationis, sed haec omnia in Deo unum sunt. Cuius testimonii ais ea in quo docent S. Thomas ea tria esse tam idem re ipsa in Deo, neque de alia identitate loqui nequit, unde sicut intellectus, et voluntas, ita inter se distinguuntur, ita et potentia activa. 3° in q. 2. art. 1. ad 4. potentia, inquit, non ponitur in Deo, ut aliquid differens a scientia, et voluntate secundum rem, sed secundum rationem, inquantum scilicet potentia importat rationem principii exequentis id, quod voluntas imperat, et quod scientia dirigit. et in Sac. art. in solut. 4. 1ma solutio ex duabus, quas ibi adhibet, est ratio hanc eandem docet.

Verum sicut cum S. Thomas pro hac sententia referunt quod tamen negat, ut negandus est, pot. actionem Dei esse idem cum intellectu, et voluntate, non propterea docet, quod potentia distinguatur ab iis a natura, nec id S. levissime insinuat, potius in 1° testimonio

favet sent.ª, quæ docet pot. activam Dei ee ipsam ejus n. 3, dum ait 3.º pot. n.ª, quia plurali indicare voluit n. 3 ipsum Dei esse ejus pot. Itaq. recte dicit S. Thom. pot. intus, et voluntatis esse tria inter se dicta, ejusdem pot. n. propterea addi a n.º. Sed venit q nulla ratione S. Thomas n.º tiam virtutes operativas superaddit, nisi q sunt limitatæ perfectionis, q in Deo n. reperit.

Q sent.ª relata duo complectit. 1.m q pot. Dei distinguat ab ejus intus, et voluntate; q multis probare conat. sed suis ip.s probationes ad cap. 4. et 5. differendæ sunt. Docet deinde eadem sent.ª, pot. distingui dist.e adæquata ab ess.ª Dei, et probat imprimis authoritate S. Thomæ, qui q. 2. de pot. art. 1. ad 9. ita dicit pot. n. intelligit quasi quid ei addita sup.ª ess. 3, sed superaddit solu intus, relationem prij, ipsa n. ess.ª ex hoc, q e prij agendi. Sic ratio pot. et in respons.e ad 14. ita sub dit. dm q pot. Dei n. e media inter rem, q n. distinguit ab ess.ª mitione; q verº S. Thom. admitit dist. 1 rationis int.ª ess. 3, et pot. Dei.

Pa 2.º q pot. Dei e verum eius attributum: sed attributa ratio distinguit ab ess.ª: q et pot. activa Dei. De maiori, de qua si posset esse dubium, dubitari nequit, q nihil cois apud SS.tes PP.es, quam q pot. sit proprium attributum Dei, id q S. Thom. expressit in hac 1. p. et in hac q. 25: ubi int. reliqua attributa divina poam enumerat.

et

et a 2o. aut 1 ad 4 ita sequit' 2am attributorum ipsi accipit processio divi. Personar. sed hi processio creaturarum

Pr 3o a perfectiones, quae in creaturis reperiunt re ipsa dist. remanent in deo dist. roe et sic ipsa omnipotentia ... ipsa ... distingui ab eius intu, et voluntate ... ex ... divina ... sed potentia productiva ... reperit in creaturis dista re ipsa ab illarum naturis; ergo in deo reperit dista roe. Pr 4o nam potentia productiva verbi divini, quae est in Pre; et potentia productiva Spus Sti, quae est in Pre, et filio distinguunt roe ab esse Divo, ut est communis inter theologos: saltem de potentia productiva Spus Sti; ergo a fortiori potentia productiva creaturarum distinguet roe ab esse Divo.

Pr 5o quia si potentia activa dei esset ipsa eius esse, non posset hoc cognosci, nec deus ut talis; quin cognoscat ut potens producere creaturas. hoc tamen esse falsum, ipsa experientia stat; ergo potentia dei ab eius esse distinguit. Confirmat quia casu, quo creaturae essent impossibiles, deus non posset concipi ut potens illas producere; cum tamen posset recte concipi ut deus. Confirmat item quia potentia dei est aliquid secundum ad eius esse infinite perfectum; nam ex eo quod deus sit infinitae perfectionis, sequit' quod sit potens producere quid aliud extra naturam dicit ...

Pot. dei non distingui ab eius intu, et

voluntate aliorum sententia fert.

Cap. 3.

Dd.s ors, quos in pxt cap. referemus, abti docent pot. Dei
ee eij intus, et volt. Qd tamet in cap. 1 notari, nomen
pot. in 2a acceptione ibidem explata ... apparent, ut pt apa-
te ... q postquam id abti dixerunt, postea aliquid subiici-
ebant pot. executivy, et a qua influxus immte prodibat
esse so intus; alij v. esse solz voluntatem: ideo seorsim re-
ferendi sunt, et n quasi omig essent sent., sed ut reva
sunt oio diversi. Notandy tn e, q Albelda, et Ferrara
ita loquunt, ut videant adstruere utraq facultatq potum
executivy; sed pro 2a sent. in hoc cap. referendi illos
tandem interpretor.

q. Banes 1. p. q. 19 art. 4. Nigres
ibidem q. 23. art. 4. dub. 2. et Alvarez lib. 2. de
auxiliis disp. 17. docent pot. activy Dei, et quae immte exe-
quit opus, esse so imperiy divini intus. In hac ipsa
sent. abti est P. Deposito in hac q. 25. dub. 1.
qa Ut praesenty difficultatis problema iudicet, tandem in no.
22 concludit verius esse q pot. Dei sit eij scia. Pro-
bat hanc opinionem Alvarez ea rone, ijs 1o et S. Thome
testimonijs, quas in cap. 1. adduximus ad probandum q pot.
Div. ex directione intus semper operet. Atq ideo frus-
tra Alvarez eq roem, et textq alio detorquet.

Scotus in 1m dist. 37. q. unica §.
nos docet pot. Dei esse eij volt. Illy sequti sunt Liquetq,
Baron, et Tartaretq. Tandem sentq tradunt Marsiliq

in 1. Dist. 38. q. 44. art. 1. Serrena in 2. Dist. 1.
q. 44. notab. 3. ult. ex commentatoribus S. Thomae Caietanus
Sua. P. Albt. Disp. 2. c. ... quaest. 20 P. ...
Disp. 112. cap. 3. et 4. Ruiz ... cap. 17. ... P. Cam...
Disp. 2. P. Fonseca 5. met. cap. 13. q. 3. sect. 4. Accedunt
Dig. in hac ipsa q. Dub. 1. Albelda Disp. 78. Pesantij
... art. 2. Disp. 4. sect. 4. ferrara 2. ... Gentes cap. 1.
§. ult., et cap. 10. §. ult., et cap. 16. §. 2. ... [illegible]
suis temporis ... Adducit Argentina in 1. Dist. 38. q. 1.
art. 1. ad 1. sed ille ... docet, quod esse potissimum tribu-
ant volunti divini, quae ex eis detrahit Deus operari ... Adducitur
... Gabriel Dist. 44. q. unica art. 3. dub. 3. et
Dist. 45. q. unica art. 2. Sed in 1. Loco nihil ... sit
... nihilo favet quia eodem modo loquitur de voluntate,
et de ... divina. Maiori fundamento adducerent S. Bonav.
... Loci q. 2. Ricard. deniq. Sonnius ... 7. q. 2.
Sed ... dicit quod inter sciunt, ut disponens, aut ut affec-
tans; quod idem est ac si diceret applicans, impellens, aut intendens
finem.

In hac sententia esse S. Thom. ... in hac q.
in art. 1. et solut. 4., postquam aliam solutionem exhibuit, sic
subdit, ... Dicendum quod ipsa scientia ... voluntas divina sine
... effectivum rerum ... Quam solutionem,
ut quae ... esset, et ex eius mente ultimo loco exhibuit.

Nec

Nec audiend. e Ferrara, qui docet eg solut. suppositi[illegible]
[illegible] nec invetustis exemplaribus reperiri, sed quem 1° sol.
[illegible] tradiderat. Audiendus, inquam, n[illegible] nam in novis-
nibus editionibus ea solutio, et ult. loci habet: imo in ulta
editione; que paucis ab hinc annis Romae excussa fuit eius
doct.o continet —

Pr. 1° authoritate S.a, et SS. PP. psalm.
113. oia quecumq. voluit fecit. Psalm. 148. ipse dixit
et facta sunt; ipse mandavit, et creata sunt. Ubi nomine
locutionis, et mandati effax Dei vol.tas signat. Accedunt
SS. PP. Justinus martyr in respons. ad 3. q. expanon ad
gentibus ante medium ita scr. facere e Dei vol.te: et post
multa Deus non ri ess.e, sed volunt.e facit. Nisenus intram.
illud, inquit, nobis possibus, constitutus q. sit in n.o Div.o eius
voluntate ita scrunere potestatem, ut Dei potestatis mensu-
ra sit ipsa vol.tas; qua propt. simul et facienda Cognos-
cit, et nulla interposita concurrit verus effectrix vis, que
cognita perficeret; quando quidem poa vol.tas e —

Ambrosius in id Luc. 5. Domine si vis potest
me mundare: sic loquit in vol.te Domini posuit potes-
tatem, cui Dominus respondit, volo, mundare: videtis
q.a q. dubitari n. potest, q.a vol.tas Dei potestas e. Quibus
verbis utunt Beda, et Glossa interlinealis. Nec
minus dilucide Syeroni ad Ephesios 1. qui operat oia
sec subdit, universa, que Deus facit volunt.e facit.

Aug

August. t. 9. in lib. meditat. cap. 29. de Deo loquens ait cuius velle, posse est, qui omnia de nihilo creasti, quia sola voluntate tua fecisti. Et his similia sunt in lib. de speculo cap. 7. ~~[illegible]~~

Non minus diserte loquuntur alii PP. Leo 1us sermone 2. de Nativ. Deus omnipotens, cuius voluntas potentia est. Clemens Alexand. orat. ad hortatoria ad Gentes circa medium inquit, Deus sola voluntate operatur, et eius solo velle factum esse consequitur. Damascen. lib. 2. fidei cap. 29. factiva, inquit, ipsius Dei virtus bona ipsius voluntas est. Bern. serm. 6. de Quadrag. voluntas inquit, domini Angelos creavit faciens. Petrus Damianus epist. 4. cap. 2. voluntas Dei, inquit, omnium rerum causa est ut existant. Denique Alcuinus lib. 2. de Trinit. cap. 23. nec aliud est, inquit, Deo operari, aliud velle; sed idem est illi velle, et operari; ergo voluntas Dei effectiva est potentia. Quid clarius?

Probatur 2o. quia Angelus producit motum localem per voluntatem, nec in illo datur alia potentia praeter intellectum, et voluntatem; ergo similiter in Deo potentia activa erit ipsa eius voluntas. Ca pt à bonitate eius. Ans. tradit à S. Thom. Pr 3. quia voluntas divina intelligitur, et revera est infinite perfecta; et infinite efficax: sed non posset talis intelligi, nisi esset principium effectivum rerum, quas efficaciter intendit; ergo tale est. Minor probatur quia nequit intelligi perfecte efficax, nisi tanta sit eius efficacia, ut intelligatur principium influens in res. Et saltem negari nequit quod efficacior intelligatur, si dicatur esse principium immediatum actionis. Pr

4º, neq ex eo, q̄ vol.tas Dei intellat. efficax, quamvis alia spalis unq. n. adstruat, intelligit sufficiens priq. rerum; q̄ Dño. Verum ccº. praedictos Aut.res sciendi e esse quo ad aliquid inter se divisos, et n. in eo conveniant, q̄ vol.tas Dei sit eius poa activa; differunt tn in eo, q̄ aliqui ut Dr. Vasq. dicunt ipsam facultatem vol.tis, esse priq. immte. effectivum. Alij vero ut Dr. Molina e zº. docent ipsum actum efficacem vol.tis esse, a quo profluit immte. effus.; notant tn n. propterea actum ipsum esse poam, sed ipsam voluntatem, quatenus est priq. talis actus. at q̄ adeo dicunt actum esse productionem activam, facultatem vero voluntatis esse poam activam; qui modus dicendi coi Iuniorum plausu receptus est.

Poa activa Dei distingui quidem ab eius intu, et volte, sed n. ab illius essentia.

Cap. 4.

Qui, meâ quidem sentª. veritatem hac in re attigit, is sanè est Dr. Suarez in met. disp. 30. sect. 17. et item lib. 3. de attributis cap. 9. docens poam activam Dei distingui quidem ab eius intu, et vol.te, n. tn ab illius essª. Addit deinde ess. D. divinam n. est idea rerum, esse priq. immte. effectivum illarum. Haec sententia mihi verissima est, quatenus docet, poam activam Dei distingui dist. praecisiva ab intellectu, et dilectione divinis, n. tamen

ab ess^a, seu Deitate. Quemq. è mihi falsa, quatenq. sub dit q. Div^a ess^a sit causa imm^ta rerum, ut è illarum Idea: arbitror en. quod iss^a, eo ipso, quod talis sit, est etiam se ipsa imm^te. prin^a rerum, quae rerum ories, quae producunt, tt. ad actualem product. quae sub dat directioni int^s, et applationi vol^tis. Hanc eandem sent. postea amplexatus est Ægidius Lusitanus 1° 2^a. T. 1. Lib. 1. q. 18. art. 2. § 5. n°. 15.

Tres q. p^tes continet nra sent^a: 1^a est, q. po^a activa Dei, seu virtus, qua Deus imm^te producit creas, distinguat distinctione praecisiva ab intu. 2^a q. etiam distinguat à voluntate. Ceu^a quam utramq. p^tem sciendus è, nos n. admittere in Deo intum, et voluntatem, quae sint facultates mediis int. n. et actus intellectionis, et dilectionis. 3^a denique pars è, q. po^a activa Dei sit ipsa ess^a Div^a. Et quidem n. è cur in 1^a p^te probat detineamur, nam absq. ullo fundam^to, et ipse veritatis constituit intum immatum prin^m rerum: praesertim cum in Deo n. det. imperium, q. sit actus intus, ut late ostendo in tt. de Provid^a Div^a. Qua propter duo tantaxat nobis probanda sunt, 1^m q. po^a Div^a distinguat à voluntate. 2^m q. sit ipsa ess^a Dei, quorum 1^m in hoc cap: 2^m in seq^ti ostendemus.

In 1° q. S. Thom. distinxerit po^m activam Dei ab eius intu, et voluntate, pt appeati in locis adductis in cap. 2. insuper q. faveat 3^a p^ti nrae sent^ae ibidem notavimus. Sed ut verum fatear nihil certi de sent^a S. Thomae adduci potest. Probatur q. nra sent^a probanda è, et omissis aliis, quib. Adv^s

na

relati in cap. 2. probat voluntatem non esse ipsam potentiam activam, sum- [illegible] ciantur, qua deus imm^te producit effectus, quae revera inefficaces sunt, et facile pronuntiam ab adversarijs solvuntur. Rx 1º id ipsum ex dicendis in cap. seq^ti pro identitate potentiae activae Dei cum illis ess^e.

Rx 2º quod ut vol^tas sit infinite efficax ea efficacitate, quae propria est voluntatis, non est necesse, quod sit principium immediatum rerum, quod tale non est. Ga pt cumque potissima ratio ad- versariorum est; quod ut vol^tas Dei intellectus perfecte efficax necesse sit, quod sit proximum principium operationum ad extra: qua propter si id necessarium non sit, dum revera non est. Praeterea quod ut nullus negare potest productio rerum, et vol^tas illarum sunt ex suo genere sic diversa, et coinc^t non debent in eadem perfectione confundi, nisi ad id urgenti aliquo fundam^to Cogamur, ut suadet illud fa- missimum principium: et non sunt multiplicanda entia absque necessit^e ita non sunt illa confundenda, quae natura distinxit debent /

Ans quod quod 1. ad infinitatem efficaciae propriae vol^tis Div^ae non requirat, quod sit imm^ta virtus productiva rerum facile suadet quod efficacitas propria voluntatis non est in genere effi- cientis, sed in genere detrahentis, applicantis, excitantis, et moven- tis potentiam activam; et absque ullo fundam^to, ut opinor, oppositum Dr: at quod vol^tas Div^a potens est detrahere, et impellere virtutem infinitam, et ad opera infinita, etiam categorematice, ut nos opinati sumus in lib. 6. physicorum. tt. 3. quod est efficaciae infinitae. Con- firmat quod ut efficacia finis eo, quod est per modum allicientis, et attrahentis, non constituit in Divinum imm^te effectivum rerum, quatenus finis est; quoniam efficacia propria finis est alterius generis. Sic efficacia

co

voluntatis, quae in eo existit, quod divinae non substituit ipsius vol.is virtutem effectivam: quoniam in efficacia alterius generis.

Pa 3° quod si ex eo vol.tas Dei esset causa imm.ta rerum, quod est infinite effax, et ad perfectiones efficaciae spectat quod producat imm.te res ipsas, in quas tendit; fieret sane, quod non esset productiva rerum earum, in quas potest tendere actu efficaci: atqui veri potest plura efficienter producere, in quae nequit tendere actu efficaci, sed solo actu conditionato, et ex se inefficaci; quod aliud a vol.te div.a est pot.a activa Dei. Minor est certissima, nam Deus nequit tendere actu efficaci quod actus turpes, ut quod odii ipsius, aliosque similes, sed solo actu conditionato, si nimirum c.ae 2.ae ad similes actus determinentur. Confirmatur quod ut Deus dicat abte potens producere effectus, non requirit nisi actus conditionatus, quo velit concurrere ad effectus causarum secundarum, si se determinent; et sit det. effax in Deo, quo velit effectus non inordinatos, at actus iste non requirit ex vi productionis; sed datur in Deo, quia perfectissimum agens liberum est, ut latius tracto in ttl de providentia div.a.

Pa 4°, quod nequit virtus imm.te productiva ad extra esse ipse actus effax divinae voluntatis; nec ipsa facultas, seu voluntas, quae sit aliquid medium inter non divinae, et actus volitionis. quod pot.a activa Dei non existit in eius vol.te. Pros pa, et imprimis quod nequeat esse ipse actus effax Dei; nam virtus div.a imm.te productiva rerum convenit Deo naturo, et nulla parte non libere: sed actus effax convenit Deo non libere, ut effax est; quod nequit talis actus esse virtus imm.te productiva rerum, ut est efficax. Confirmatur quod de facto datur in Deo virtus vere productiva rerum infinitarum, quas

num

nunquam producet. et quod quasi non est actus efficax in illo; quia virtus productiva nequit in hoc actu sistere, ut efficax est.

Insuper dici nequit praedictam virtutem esse ipsam voluntatis facultatem; quod quidem ipso adversariorum argumento patet; nam si actus efficax divinae voluntatis non intelligatur immediate productivus rerum, non intelligetur perfecte efficax, cum aliud ab ipso sit potentia immediate executiva eius, quod illa intendit. Quod si adversarii reant, actum illum ex eo esse perfecte efficacem, quod possit movere, et applicare voluntatem, quae est potentia infinita; vere recidunt in 1am rationem, qua nos in hoc cap. usi sumus. Et confirmatur quia eodem modo dicere erit, perfectam efficaciam eius actus sistere in eo, quod applicet naturam divinam, quae, ut intendimus, est potentia activa Dei, et simpliciter infinita. Contra quia frustra productio rerum cum voluntate confunditur.

Identitas potentiae activae Dei cum illius natura probatur, et explicatur.

Cap. 5m.

Probato igitur potentiam activam Dei ab eius intellectu, et a voluntate totaliter distincte distingui, superest probandum, illam esse ipsam naturam divinam, quae se ipsa, et nulla alia perfectione, cum per intellectum superaddita est principium immediate productivum rerum extra, ut ultima nostra sententia pars ferebat. Et quidem quod huic sententiae maxime faveat S. Thom. perspiciet sane qui attente, et veritatis affectu conferat testimonium adductum in cap. 2. ex art. 1. q. 1a de pot., ut

pro

probat dari dist.s int pog, et n.J Divinq cumijs, quq nos
in hoc cap. videbimq, et videbit nihilo nos à S. Doct. discedere.
Incidenter vero ostat.s addnit, q. S. thom. in art. 5. huius q. ad
1.m ita hec ni ideo Deq potest q.o vult sed q.o talis e in sui n.a.
Sed hoc tertio ego n. vtor, q.o sive vol.tas sit poa, sive ipsa Di
n.a, sus illorq verborq e q ratio, quare Deq possit, n. sit ipsq
illq velle, sed eiq n.a; q verissimq e, nq ad illq via tandem revo-
canda sunt, quq Deo ovenient, saltq tanquq ad radicem .S. 1.m
fundam.J .S. nos a priori /

Pr. q roe q.o n.e Divine tribuendq e id, q
aiq perfectissimq potest intq ordenare: sed perfectissimq e, q
illa sit se ipsa paiq imm.J rexq: n. autq q sit paiq 6 radi-
cale operans per virtutq illi nro more concipiendi superadditam;
q illud paiq tribuendq illi est. Minor pa 1.o q.o operari imm.te
est e x se quid perfectq, quq operari mante alia virtute; ut ipsis
tris certq est, et vnq e potissimis paijs, quibq probari solet Deq
ourrere imm.te ad oes effq causarq secundarq; q eo perfection
concipit n.o Div.o, quo concipit immediatq operari. Pr 2.o
eadem minor nq operari per virtutq, quq se ipsa mediet int n.J
c.a, et effq, est esse reipsa quid imperfectq, i.o operari media
virtute, quq modo nro concipiendi mediet, est concipi tq mino-
ri perfectione, quam si conciperet, ut ita imm.te operans,
q nec nro modo concipiendi mediet aliquid /

Confrat 1.o ro facta q.o propterea tribuit
n.s creatis virtq, media, qua operent, q.o vlt sunt limitatq

per

perfect.s: sed n.ra div.na nullas sic patit limitat.s; ergo tribuen-
da illi n.i virtus operativa ad extra, quae media sit etiam per inter
inter illam, et effectus. Nec satisfaciunt adversarij quando dicunt
tribui creaturis virtutes re ipsa distinctas ab illis, quia sunt limitatae per-
fectionis; n.a autem div.a sic tribui virtutes non distinctas. Non
inquam hac solut.e satisfaciunt quia ex eo tribuunt creaturis vir-
tutem operatricem realiter distinctam ab illarum n.is; quia re ipsa
sunt limitatae perfectionis, et operari media virtute distincta
dicit ex se aliquam imperfectionem; ergo tribuere virtutes non di-
stinctas à n.ra, est constituere talem n.am cum aliqua imperfectione mo-
do concipiendi.

Contra 2.o quia ad quid, obsecro, ponitur illa vir-
tus à n.ra div.na per inter distincta (praesertim si nec sit ipse intellectus
divinus, aut vol.tas) ad quod non sufficiat ipsa n.ra div.na per se
ipsam? Profecto nihil sic est, nec ex p.te dei aliquod ea
potest fundam.tum ut adstruat; ergo debet non poni. Contra de-
nique quia plures c.e creatae substantiales sunt, quae non operantur me-
dia virtute ab illis distincta, sed imm.te per suas subst.s, ut in lib. 2.
physic. tr. 2. disp. 5. Late probavimus, et non semel alias
in nostris operibus docuimus; ergo à fortiori n.ra div.na operabitur
imm.te per se ipsam. Mitto probat.s alias, quae diversas diffi-
cultates attingunt, et celebraimus de constitutivo n.e div.e, de
qua nobis aliquid in seq.ti disp. dm. e; ubi quae dist.o det
inter pot. activam, et deitatem explicaturi sumus.

Dicet aliquis. Si rationibus huiusmodi factis so

pr

pa, q pra activa Dei distinguat ab illis intu, et volte dist. totali, et inter ipsas, et volo inter se distinguunt; et pa etiam q non distinguat a n'ra div. distinct. præcisiva. Cæterum non probant alia duo, quæ opus erat probarent; 1m quidem q pra activa Dei distinguat dist. præcisiva ab illis intellectione, et volitione. 2m q deus dicat operari ad extra immte per seipsum; nam ad hoc non satis est, q pra activa div. non distinguat dist. præcisiva a deitate; sed ulterius requirit, q ea pra sit de ceptu formali deitatis in esse talis. q tamen nondum fuerunt probatum est /

Petit obiectio hæc explicemus in quo sita sit efficacia rom, quibus in hoc, et præcedenti cap. usitimur. Et quidem licet nondum directe probaverimus, pot. divinam distingui dist. præcisiva ab intu, et volte, hoc est ab intellectione, et volitione; indirecte tamen probatum est, nam supposito, q intellectio, et volitio distinguant dist. præcisiva a div. n'ra, ut suppono ex tit. de scia Dei, ubi id late probamus: hoc, inquam, supposito, cum pra pot. div. non præscindat a deitate, pa præscindat ab intellecte, et volite, ut est certum: cum q probatum in hoc cap. sit, pot. divinam a deitate non præscindi, id, q in seqti disp. amplius statuit; probatum etiam est, q ab intellecte, et volite præcisive distinguat /

Insuper cum rones in præcedenti capite facte probent dist. adæqt. pot. div. ab intu, et volte; probant quidem dist. præcisivam apud illos, qui genus hoc distinctionis inter

pra

perfect.s Div.s adstruunt: apud alios autem, qui nullas Divinis potentiis pa(ssi)vis admittunt, probant teste q.d Deus non operet. ad extra activè per intelle., aut vol.s. Et quamvis X.ro Sanc ipsius sent. non probent, q.d Deus operet. ad extra immediate per eas non.; hoc tamen in seq.ti Disp. probabit.

Ex hucusque dictis facile igitur est exponere, quo ordinem inter se servent poa activa, intellectus, et vol.tas Div.a. In quo plus iusto alij laborant. Ad id autem sciendum est, praedictas perfect.s posse dupliciter inter se comparari; 1.o quidem in essando, ut vulgò dicitur, seu quatenus Deo conveniunt; 2.o in exercitio suorum actuum. Quod si 1.o m.o comparent, patet ex dictis, pot. activas convenire Deo immediatius, et prius, quam intellectio, et volitio conveniunt; cum poa Dei sit de ipsa eius n.a, ut in seq.ti Disp. probaturi sumus. Los.a v.o res se habet in exercitio suorum actuum; nam intellectus et vol.tas sunt priores, quam poa activa, cum hae suos effectus exequat. ex directione intellectus, et impulsu, seu determinatione voluntatis, ut dictum est in cap. 1. quem denique ordinem servent inter se intellectus, et vol.tas exponimus in tt 3. et 4. huius 1.a p.tis.

Fundam.ta in cap. 2. adducta diluunt.
Cap. 6.m

Superest dissolvamus fundam.ta utriusque sent.a, quas in cap. 2. et 3. retulimus, et prius in hoc cap. solvendo

Sunt

sunt fundam^ta adducta pro opinione, quę docet pog activam Dei esse spale attributy à n^ro distincty, ad quorũ 1^m ex authoritate S. thomę petity, respondendy ĩ Angeliꝗ D S in 1° illo testim° nobis favere, dum docet pog nihil addere sup^a nat J, nisi relationem pzij, quod verissimũ ĩ si recte intellet; nã illa relatio est duntaxat rõis, ut ex mille alijs Locis S. thomę cõstat, et in disp 5. vidimy, atq adeo in sent^a S. thomę pota activa Dei ab ei, ess^a si distinguit, quatenũ ipsa Dei n^ra considerat relatiꝰ ad creaꝰ ut princ illarũ, q verissimũ ĩ, et sõ arguit eg dit J in adęquatã, quam insequ disp^e exponemꝰ. In 2° testim° sõ adstruit Angelicꝰ Præceptor illud genꝰ distinct J, q nos proxime tetigimus

Ad 2^m fundam^tJ ex roe petity respon duplicit dici aliquam perfect J. divinũ attributy Dei; 1° Longe admodũ, et sumit idem ĩ attributy, q perfectio propria n^ę Div^ę, et aliquo pacto ab ista dista, seu pro qualis perfect^e propria Dei, quę n' sit ultimũ adęquaty eius cõstitutivũ. 2° m° proprie, et pressè pro perfect^e vlt, quę cũ sit propria divinę n^ę, ab ea distinguat dist^e adęquata ut cõis sent^a theologorũ fert in tt de n^ra Div^a, et illis attributis in universũ. Hoc q supposito resp pog activũ Dei dici attributy divinę n^ę Longe, et in 1ª acceptione attributi: n' v° dici proprie attributy, quoniã n' ĩ aliquid adęq^te distũ à n^ra div^a, et x^a sane solut J intelligendũ ĩ S. thom.

et

et quivis alter optime notu, quippe Dei attributa compellavit /

Ad 3^m resp. debilis esse, quem ut viris vocis liceat illud assumere; solvendum q. e duplicit. 1° in Deo distingui eas perfect., que in creaturis reperiuntur dist. ex eo, q. ex se afferunt mutuam oppositionem, ut intelli., et volunt. Ceteram perfectiones illas, que in creaturis so distinguuntur rone limitationis earum, tm abest, q. in Deo debeant distingui etiam per intellectum, ut illas distinguere sit concipere Deum cum imperfect.: ut cap. superiori probatum e, cum id sit genus aliquod limitatis. Cum q. virtus immediate productiva essentiarum distinguat in creaturis (si ita e, ut falso aliqui existimant) duntaxat rone limitatis earum; nullo pacto debet distingui in Deo etiam per intellectum, neque hoc esset videre Deum, cum aliqua limitatione. Resp. 2° omissa maiori negando distingui semper in creaturis virtutem activam ab ipsarum naturis; et consequenter nec in divinis debere distingui /

Ad 4^m resp. nullum argumentum desumi ex productionibus ad intra, neque virtus immediate productiva filii debet distingui a filio, et virtus immediate productiva Spiritus Sancti debet ab isto distingui; cum q. natura divina n. distinguat ab illis, debet esse aliud a natura virtus productiva: ceterum cum omnes perfect. divinae distinguant a creaturis debent hae produci per illam virtutem, in qua eminenter continentur; quin necesse sit virtutem aliam superaddere, et cum contineant in natura divina, ut negari nequit, a natura divina debent immediate produci, quin virtus alia faciat,

id n. esset tribuere Deo instrumentum ad operandum ad extra
quod summe illius perfectioni derogat

Ad 5um respondetur non posse quidem Deitatem
cognosci immediate, nisi cognoscat immediate principium rerum omnium, quae pos-
sunt esse in re. Imo nec posse cognosci ut Deitas est, nisi cog-
noscat ut virtus productiva creaturarum ut dicet in sequenti Disp. Et
n. qui dicunt potentiam activam Dei esse aliquid distinctum a natura, dicunt
etiam non posse Deitatem cognosci immediate, quin cognoscat principium radicale
creaturarum; quoniam Deitas est se ipsa principium radicale illarum: ita nos
idem dicimus cum hoc discrimine, quod naturam divinam constituimus principium
immediatum operationis ad extra; illi vero solum principium radicale

Ad 1am confirmat. respondetur etiam in illo casu non posse
cognosci naturam divinam immediate, nisi cognoscat perfectio, quae ex se
potens est producere quidquid in re non dixerit repugnantiam. Ad
2am confirmat. respondetur falsum esse quod potentia Dei sit aliquid coens naturam di-
vinam; est n. ipsa natura Divina inadaequate, ut in sequenti Disp. pro-
baturi sumus, nos tamen aliquando concipimus illam, ut quid conse-
quens quo imperfecto modo concipimus perfectiones divinas, et
non attento fundamento, quod ex parte obiecti tribuit intui

Fundamenta Cap. 1 3ii dissolvunt.

Cap. 7m.

Fundamenta sententiae, quam in cap. 3. retulimus, ni-
hilo difficilius solvunt, et quidem illa, quibus probari posset,

pot

pos proximi activi Dei, esse ipsum eius intus, non egent solutione, ut ex notatis initio huius Disp., et in ipso cap. 3. constat. Nec S. thom. in contraria sententia est, neque ex ipso, quod duplicem illam solut. exhibuit, neutram praetulit; et gratis dx, quod 2. praetulerit. Utraque enim usus est tanquam sententiis probabilibus, quarum quaevis sufficiens erat ad solvendum argum., in cuius solut. versabatur. Ubi notandum est, solutionem ferrariensis non esse reiiciendam esse, nam aliqui plura addidere ad scripta S. Thomae, quae in illis exemplaribus non inveniunt, et plura etiam detraxere. Quod plures alii ante me cum aliis mat. ... notarunt. Sed addiderim eam edit. minus credendum esse, quae ultimo loco Romae excussa fuit, ut quae magis distat a vetustioribus editionibus.

Quae vero probant vol. Dei esse ipsam virtutem imm.te productivam ad extra solvenda hoc pacto sunt. 1.m neg. quod ss., aut SS. PP.s contrariis sent. doceant, nam 1.o ea testimonia, et mille alia, quae possent adduci, ita intelligenda sunt, ut illorum sensus sit, tales res procedere ex Div.a vol.te, ut nihil possit produci, nisi ex eius nutu. Quam explationem esse genuinam, fatet. P.a vasq., et ipse ex hostibus unus. Accedit 2.a alia explatio mihi solidior, si forte diversa sit, ss., et SS. PP.s ea phrasi id significare velle, quod Dei potestas tanta sit, quod ut exequat. quidquid volit. est quantumvis difficile, non alio opus sit, quam velle. Qua phrasi nos etiam

uti

coti solemq ad significandq maximq dominiq alicuj po-
testatem, dq dicimq ipsiq velle, esse ipsq fieri. Quae ex-
platio adeo ē legitima, et facilis, ut frustra impugnet/

Ad 2m ret dupliciter; inprimis gratis dō
dici, q Angelq per suq volunt. producat motq ut ostendimq in
tt de Angelis. Ret 2o omisso, q Angelq per volJ producat motq;
idtn accidit qm cq Angelq debeat uti facultatibq in suis opera-
tionibq, eo, q sit crea (utrq ipsa adversariorq sentm) et
voltas sit proportionata ad productionq motq localis, nī ē cum
alia pca, seu facultq dicta illi tribuat. Gterq cq. dq, ut qui
illimitatq perfectionis ē, possit operari immte per suq nJ, nd
sit longe perfectiq, ut in prudentibq ostensq ē, per illq immte
operari debet, et animadvertant obsecro adversarii, id q prq
oculis semper illis tendq erit, nempe nunquam licere ā creis
ad creatorq arguere, nisi ut perfectio aliqua adstruat, de qua
certo ?tet, esse perfectionem sublatis, et resecatis imperfectionibq
oībq, nī aut in aliis casibq cq creq nihilo cq deo conveniant, nisi
sō per analogiq./

Ad 3m ro, quae uunt adversarii in 3o fundamto
suq sentiae facile solvit exijs, quq in nrq sentiae probationq
dicta sunt; enimuo efficacitas divinq volJ nō ?sistit in
eo, q ipsa operet ad extra immte; sed in eo, q sit applicatio
virtutis infinitq ad quodlis opus; ecq q voltas dei poteras
sit applicare virtutq dei, quq ē simpliciter infinita, et adopq,
q ex se virtutq infinitq exigeret, ipsa cq ē infinitq efficaciq,

qui

qui illi competere potest: Et nullus effacius beatibus generis, quod nullo pacto ad voluntatem spectat. Quale est effacius in producendo!

Ad 4.m fundam.tum ut ea hoc probari oportet non esse aliam virtute superaddita naturae Divinae ad operationem ad extra: non autem probari, quod natura ipsa Divina non sit principium proximum, et immediatum effectuum, qui producuntur. Quod si a natura Divina id auferatur, et nulla alia perfectio a volunt.te dicta tribuatur; erit Deus imperfectus quoniam ad operationes utetur instrumentis; tametsi illa hoc dicta huiusmodi instrum.ta ponantur: non enim hoc dictum genere sit obvium imperfectioni, ut in nostra sent.a probatum ostendimus.

Sit ne Divina potentia de conceptu formali ultimo Deitatis?

Disp.o 9.a

Potissimum praesentis Disp.is punctum exponitur. Cap. 1.m

Celeberrima est his diebus inter DD.s [illegible] conceptus ultimus, quo Deus in esse talis formaliter constituitur. Quam quidem [illegible] partim duntaxat nos in praesenti Disp. versamus; quoniam non inquirimus, an sola potentia Divina sit ultimus, et

adeq^{us} constitutivum Deitatis? Potis. n. supponimus dari de-
bene scripta aliq., per quas ult.° Deus in esse talis fualit^r constituat;
sive is sit Cognitio actualis, ut aliqui volunt; sive radix attri-
butorum, ut plerique opinant; sive ro intivum radicale, ut cui-
dq placuit; sive denique esse à se, ut multis, et nobis etiã pla-
cet quos sceptus fuit hucusq int DDs disp. Nos ꝗ suppo-
nentes ex sis sceptibus proximè dictis aliquem necio afferri in
ult.° constitutivo Deitatis, ut late probamus in tt. de n^{ra} Div.°,
et in hac Disp. breuit^r, ulterius inquirimus pro pas^{ti} instituto,
an ille ro constituat fualit^r Deitatis in esse talis, -L- requirat
etiã pro Div^{no} tanquam partiale constitutivum illius

Et quidem cum in definitione rei ii debeant
afferri expressè omnes vio scepti, quos ea essalit^r includit;
ut apparet in defi^{ne} hois aial rōale, quae aptissima ē, et ex-
pressè n'afferat alia praedata superiora, quae in hoc essalit^r
includunt: est tn aptissima propterea q afferat expressè
eos scepti, quibus sufficient exponit ho, et quorum quovis prae-
cissè ablato, auferunt ~~fualit~~ imm^{te} scepti fualis hois, et in quibus
reliqui oes essalit^r includunt; debent q afferri in defini^{ne} rei
illi scepti, qui eius sint ultimi, et res per illos sufficient^r, qua
talis ē, explicet^r, in illis etiã reliqui oes scepti essales includant.
ut in defi^{ne} proximè adducta aial rōale cernere est, nam in
his duob. sceptib. reliqua oia praedata superiora imbibunt^r.
Cum autem ii scepti tales debeant esse, ut neuter in alio includat,

ni.

nihil ad praesens institutum curandum me iudice e, neque tr. alt in alto indiget eit, ad hunc def. erit aptiss., si aliunde reliqua requisita servet, ut constat in definitionibus subst., et accidentis /

Quae cum ita sint, rogamus, an conceptus prop. Div. talis se habeat ad Deitatis, ut debeat afferri expresse in definitione illius, ut possit sufficient. quae e formalis deitas, explicari? Et quidem pro solam non esse conceptum ultimum, qui debeat in definitione afferri, supponendum e ex tr. dicto Div.; praeterquam quam ex dicendis in hac Disp. sufficient. probabit., praesertim ea ipsa ratio, quam pro nostra sent. producemus; et denique quod ipsis terminis satis apparet constat, non posse Deum sufficient. explicari, necdum contineri per hoc, quod sit productivus cuiuscumque rei, quae producibilis excogitet. Proinde quod in vocamus in dubium, an pot. Div. ita sit de ratione formali Deitatis, ut debeat afferri expresse in conceptu illius (simul vlt. cum alio conceptu, quem quisque pro sua opinione adducendum esse iudicaverit) et illa non expresse allata, non recipiat expresse Deitas, ut talis e?

Ut plenius ad hunc praesens diff. exponat., explandum praeterea e, quae ratio ea locum habere possit. Dicunt in proxima Disp. statutum, quam vlt. diximus, prop. dicimus nullam partem rationem a Deitate praescindi: hoc n. ipso fit, quod non recipiat imm. Deitas, concipiat eam formalit. et immediate pot. Div.: Ad quid. quod praesentem difficultatem

ins

instituimus. Denique i. q. tt. sapientia n.a Div.a scipiat nario eodem modo pon activa Dei; at io concipit specificativè, hoc i. concipit expressè id, q. i. frarissime poa activa; n. tn concipit expressè, ut i. fraht poa: nq ut hoc pacto scipiat n. satis i. q. attingat immte ab actu illa perfectio, que i frarissime poa; sed q. cognoscat expressè in ordine actus, cuius i productiva. Et hoc sané i. q. in praesentia senatamur, an. s. ut concipiat fraht. et expressè Deitas, ut Deitas i. debeat concipi expressè perfectio sibi à se productiva cuiuscunque polis

Notandus denique i. nos in pagi Disp. ita loqui, ac sin.o Div.o per esse à se, sine strov.a ostitueret. n. quidem quoniam id tanquam certus supponamus; sed q. cum nario signandus sit aliquis alt. sceptus, cum quo poa Div.o comparet, signamus nos illus, per quem n. Divinus ostitui, arbitramur. Et vice illius potest quisque illus sceptus supponere, quicunque illius sentit. fuerit vltimus, per quem n.a Div.a in esse Deitatis ostituat.

Ad aptam pagtis difficultatis resolutionem aliqua praenotantur.

Caput. 2m.

Vt ea claritate, qua per i. hac in re procea-

da

dans, aliqua praenotanda dixi ante quam ad sent.am ipsius gradus efficiamus. Et inprimis quoniam aliqui recentiores Magistri, qui dist. praecisivas ais negant, non sufficienter exponunt, qua ratione ex.a sane opinione dm sit, unum conceptum in altero includi; (imo aliqui hoc impossibile indicant) exponendum sane est, quo dicatur inclusio unius conceptus in alio, et dist.o praecisiva non intercedat. Dicitur tunc unus conceptus in alio includi, quando ea perfectio, quae habet hoc utrumque conceptum, nequit sub altero explicari, nisi afferat etiam notatum aliud, in ordine ad quod sub altero conceptu exponitur.

Cc.o proxime iacta ex.o clara fiet. Demus explandi rei causa, vivens non praescindi per intellectum ab animali, ut plures autumant. Vivens quod includi in animali; enim quod ea perfectio, quae est habet animal, et vivens, nequeat explicari, qua animal est, quin eo ipso afferat per actum notatum aliud, per quod, qua vivens est, exponitur: nam ut est vivens, explicatur per ordinem ad operationes immanentes; et ut est animal per ordinem ad sensationes, hoc autem ipso, quod afferant sensationes in actu cognitionis, afferunt operationes immanentes; et propterea afferunt notatum illud in ordine ad quod explicatur vivens, qua vivens est. Caeterum e contrario res accidit, nam qui concipit actiones immanentes non eo ipso concipit aliquo pacto sensationes; cum sint alie plures operationes immanentes, quae sensationes non sunt. Propterea hoc quod animal non includit in vivente, vivens vero includi

includitur, i.

Notari praeterea debet, non posse dici quod Deus constituatur sufficienter per id, quo sufficienter distinguitur a creaturis. Hoc est apud me evidens, quod plura sunt in Deo, in quibus nullo pacto cum creaturis convenit; quorum tamen singula non sufficiunt ad constituendum Deum in esse talis. Enim vero per hoc, quod petat essentialiter immensitatem, sufficienter distinguitur ab omnibus creaturis; non tamen sufficienter constituitur in esse Dei; quia non debet praecise attendi id, quod sufficeret, ut Deus a creaturis esset distinctus. Quod si aliquis dicat non dari medium inter Deum, et creaturas; et consequenter id constituere sufficienter Deum, quod illum ab omni creatura sufficienter distingueret. Occurrendum est, quod licet re ipsa non detur medium inter Deum, et creaturas; datur tamen consideratione mea. Nam qui id consideraret tantum naturam immensam, non consideraret creaturam; nec etiam consideraret Deum, ut Deus est; sed quid impossibile, si id solo absque reliquis praedicatis, quae sunt propria Dei, haberet, quia quod id solo non sufficit ad esse divinum.

Ex dictis deducitur, quod si in Deo detur aliquis suppositum toti Trinitati commune, qui ita sit ultimus, ut infra illum nullus alter Trinitati communis detur, et in quo reliqui omnes essentiales imbibantur; et per quem denique intelligatur vere distinctus ab omni creatura; is sane dicendus sit ultimus, et adaequatus constitutivus naturae divinae in esse talis, et per quem sufficienter expletur Deus, qua Deus est. Quod si duo suppositi sint in Deo, qui inter se comparati ita se habeant, ut infra illos nullus alter toti Trinitati communis detur, et illorum neuter in altero includatur, reliqui vero omnes Trinitati communes in illis duobus sint

im

imbibiti, dum rev.^{no} i, q. Deus constituat per illum utrumque in essentialis. Ratio, quia hoc ipso, q. neutrum seorsim solum reliquas omnes Deus essentiales includat, neutrum solum sufficit ad constituendum Deum, ut evidens; ergo alterum seorsim est requisitum et equaliter cum altero; et consequenter utrumque ex quo Deus in esse Dei formaliter constituit.

Doctrine huius capitis non contradicit opinio satis communis his diebus inter doctos, et veteranos magistros, que quidem docet dari mutuam inclusionem essentialem inter omnes perfectiones divinas toti Trinitati communes. Non inquam contradicit doctrina nostra opinioni si recte explicetur. Quia intelligenda est hec opinio quatenus id velit, quod perfectiones divine absque non praescindant mente, et hoc significat ea mutua inclusio, que adstruit: nam ijdem ipsimet magistri docent, quod nequeat ulla Trinitas praescindi per intellectum ab ijs, quas essentialiter includit. Perinde quod si inter perfectiones divinas absque ea inclusio reciproca inveniatur, nulla sane perfectio ab alijs praescindi per intellectum potest: et consequenter nihilo hec opinio differt a nostra sententia de re, que docet, perfectiones divinas, que sunt de conceptu essentiali Dei, nulla ratione praescindi inter se.

Quod si ea opinio rev.^{no} velit id, quod verbis significare videtur, nempe distingui quidem plures formalitates distinctas praecissiva, et adhuc dari inter illas mutuam, et essentialem inclusionem; nobis quidem contradicit: sed facile hinc contra illius auctores ita argui potest, ut aut falsitatis convincant, aut ad mutata extra praesentis huius difficultatis explicatione recurrant. Nam inprimis hoc ipso, quod inter perfectiones toti Trinitati communes et

mu

mutua illa inclusio, quae excogitant, nulla ratione ex-
facto, potius quam alia potest dici ultimum constitutivum Deitatis. In
super hoc ex ipso, quod quaevis perfectione expressa in definitione
allata, reliquae omnes implicite, et virtualiter afferant: idem paras
tur ad Dei definitionem, ut dicitur, quod hoc, aut illa perfectio
expresse in definitione afferatur: quod nec ipsi adversarij di-
cunt, nec potest me iudice probabiliter dici [illegible]
[illegible] Omnibus igitur erit contra opinionem, quae perfec-
tiones tot terminatas [illegible] per inter praescidat, et mutuam inter illas
inclusionem destruat; quod licet quaevis perfectio attenta simul in-
trinsece, quod in Deo dicit, eodem passus pacto, ac quaevis alia com-
paratione Dei se habeat, ad hunc tamen non eodem modo se habet
attenta connotato extra, in ordine ad quod omnia quae expresse
videntur; sed ita se habent perfectiones praedictae in ordine
ad connotata hoc, ac diversum ordinem fundamentalem inter se
servarent: Proinde quod illa perfectio debet dici ultimum
constitutivum Dei, et in illius definitione expresse debet afferri,
quae attenta in ordine ad suum connotatum fuerit ultima, iuxta
dicta in praecedentibus, et in subiiciendis dicenda. Hinc
demum apparet aperte, quod omnes isti qui distinctionem praecisivam
inter perfectiones et infinitatem eius negant, quam qui illam cum
mutua inclusione admittunt, recurrendum necessario est ad extra con-
nota, in ordine ad quae eae perfectiones explicent, ut praesens difficultas
apte explicetur [illegible]

Pot. divi. ee de scepta frali vlt.o De-
itatis.

Cap. 3.

Nullus, quos ego sciam, praesentem difficultatem attigit, oes obiter supponentes divinam potentiam n. modo n. esse de vlt.o scepta frali deitatis; sed nec esse de illius scepta essali, illis praetermissere. Et vo sentitati sunt, sit ne attributis quodd. à n.ro divo, intu. et volte. distij, ut prox.o disp. vidimus. iji dds duntaxat docent, potentiam divinam stituere deitatem, qui opinant, omnia attributa simul esse ipsam deitatem. Qui quidem quia roe intellendi sunt, et qua roe veritatem attingant (cum me indice nite expositi veritatem attingunt) in tt. de n.ro divo late exponimus.

Nos q. coent ad doct. 3. in prox.o disp. traditis, dm esse censemus. Pot. activas dei esse de ultimo stitutivo, seu de ultima roe frali deitatis, ut deitas e, quatenus nequit intelligi deitas, ut talis e, nisi intellat perfectio qua. oo oio à se productiva cuiuscumque entis polis. Sic assentio Sac. rnica roe. efficacit. nobis pa. Q.a si in scepta mentis intta. denti cognoscere deitatis, ut deitas e, n. affenat expressi pota divi, ut pota e; n. cognoscit frali deitas, ut deitas e; q. stituit frali in esse talis per pot. activas, ut pota activa e. Cons. pt ex anti; q.a si deitas n. stitueret frali in esse talis per pot. activas, posset utiq. cognosci expresse ut frali deitas e; quia cognosceret expresse pota activa, ut pota activa est: siquidem

ut

ut cognoscat expressè res sub suo nomine formalem dumtaxat, atque non cognoscere id, quod de tali re formali non sit; ut in oio evidens. Sed quod probandum est ans, quod assumimus ...

Pa quod ans illud, et imprimis pa, quod ens oio à se non constituat sufficienter deitatem: quia si praecisè concipiat ens oio à se, non concipit deum, qui verè deus sit; quod non constituit deum in esse talis praecisè per esse à se. Pa ans, quod si per impossibile poneret in re ens, quod esset oio à se, quin esset productivum cujuscumque entis possibilis; non esset verus deus; ergo si praecisè concipiamus ens oio à se, non concipimus verum deum, sed ens oio impossibile. Pa seq. pa quod si ex eo praecisè, quod concipiatur ens oio à se, quin concipiatur ut productivum cujuscumque possibilis; conciperet verum deum; fieret sanè quod posito praecisè in re ente, quale illud est, quod concipit, poneret in re verus deus saltem quoad essentiam; quod cum non ponat deum posito praedicto ente, fit, quod qui concipiat tale ens, non concipiat verum deum quoad essentiam ...

Sed dices, si ponat in re ens, quod sit oio à se, hoc ipso ponit ens quod sit productivum cujuscumque entis possibilis; quia ens oio à se dicit ex sua re formali esse productivum cujuscumque entis possibilis: et consequenter praecisè quod concipiat ens oio à se, concipit deum; quia licet non eo ipso concipiat expressè eius productivum cujuscumque producibilis, concipit tamen implicitè: et opus non est, quod concipiant expressè omnia essentialia rei, ut sic cognoscat

q̄d sat̄ ē, ut nos ipsi notabam̄ in superioribꝫ: Q̄ si fingat poni in rē ens, q̄ cū sit oīō à se, n̄ sit productivū entis polis; ponit quidem n̄ deū, sed ens impolē. Silr q̄ si concipiat q̄ ens aliq̄ sit oīō à se, et n̄ sit productivū cuiuscūq polis, concipit ens oīō Chymericū. Cæterū aliud ē, concipere, q̄ ens sit à se, et n̄ productivū creꝫ; et aliud longè concipere expressè q̄ ens sit à se, quàm concipiat expressè q̄ sit productivū. Q̄ quamvis ille priorē actu n̄ concipiat deū; q̄ concipit ens à se cū negatione virtutis activæ: alio tn̄ ē actu concipit deū, tt n̄ expressè ut productivū. Vnde tandem concludit, necessè n̄ esse, concipere expressè poꝫ activū dei, ut concipiat fnalit, et expressè deitas.

Supponit solutio sꝑe. poꝫ. divinū esse de roe fnali deitatis (et quidem rectè x^o dicta in præcedenti disp. ut mox in hoc ipso cap. dicemꝫ) docet tn̄ includi in altero conceptu, qui ē esse à se; et propterea n̄ debere afferri expressè in conceptu, et definit^e deitatis, nec essentiæmū huiꝫ constitutivū. Q̄ esse falsū, demonstrandū nobis ē. Demonstrat q̄ q̄ x^o sent̄, qui n̄ præscindit poꝫ activū dei ab ea perfectione, quæ ē oīō à se; sed docet unicā indiblem perfectionem, et esse oīō à se, et esse productivū cuiscumꝫ polis: x^o sane, inquā, sent̄, eatenū diceret poꝫ in hac iam perfectione includi, quatenū connotatū, in ordine ad quod ea perfectio explat, ut ē oīō à se, includeret connotatū, in ordine ad q̄ explat, ut ē virtꝫ productiva: at in conceptu explanti perfect^e

illq, ut ē oio ā se, n' debet affirmi ullo pacto quotaty, in ordine ad q explat, ut exiaty activa; nam scepty, qui pactio quai includat in scepty qui ē esse ā se: Conss. pt ex dictis initio Capitis superioris.

P° q in scepts explanti illq perfect, ut ē oio ā se, n' debeat affirmi quotaty, in ordine ad q explat, ut exiaty activa: quod tract minor prudentis Discursq, qua oporti qo quotatig, in ordine ad q. explat ea perfectio, ut oio ā se ē negatio cuicumq causa, sive intq: sive extq: ut auty sic negatio concipiat, n' debet affirmi simul aliquid producibile.

Quiq hoc nivideat: q in scepts explanti perfectionq illq ut oio ā se, n' afficiat quotaty, in ordine ad quod exponit ut activa. Confirmat nq potest mens concipere q aliquid careat ... ē° sui esse, nihil oio cogitans de ... quem possit producere: imo potest concipere q res careat omni ē° sui esse, et simul negare, q possit rem aliq producere; q Do. Atq sine scludit, q pca Dro sit ultimq sstitutivq Deitatis ex praedictq solutionq: pa q pca ē de roe frali Deitatis, at ea solutio fert; impra n' ē scepty, qui in aliquo alio ex ... includat, q ē scepty ultimq; et Comt debet affirmi expresse in scepts Deitatis, ut Deitas ē

Sent^m eadq prox° Cap. statuta ulterius Confirmat°.

Cap. 4^m.

Decernit et frati quidq[ue], quaprocedens ratio superiori
cap. facta roboret, et nostram sententiam efficac
citer suadeat. Confirmatio q. ita habet. q.m descriptio frati ult.o Deitatis i
q. sit productiva creaturarum; ut res sine strictio fatent, et si
i dubij, an sit radicalis productiva, ut aliqui opinant, s. ha-
bit productiva per se ipsam, ut nos dicimus; q. nequit concipi
Deitas, ut Deitas, nisi concipiat talis. Si talis conceptus pro-
ductivi, pro cuius q. ulte opinione; aut productivi radicalis; aut pro-
ductivi proximi, et immediati; atqui in precedenti Disp. probatum
est, n. posse n.d Divina talis concipi, ut concipiat radix, aut
fundamentum pot. activ.; sed debere concipi tanquam virtutem
ipsam, per quam Deus immediate operat. q. ex illis sent. debet afferri
pot. frati activa in ult.o scripto Deitatis sicut in aliorum sent.
debet afferri pot. radicalis

Confirmat item q.m hoc ipso q. n.a Divina
conveniat frati, quod sit productiva creaturarum, debet id habere
aut ex sua rone frati; aut ex aliquo illi s'addito; sed nequit
id habere ex aliquo s'addito, ut in proxima Disp. probatum est;
q. debet id habere ex sua rone. frati. Atqui scriptus iste n. in-
cludit in aliquo alio ex Dis, qui sunt de rone frati n.a Div.
ut in precedentibus ostensum est; q. est scriptus ultimus; et consequenter debet
afferri expresse, et immediate in definitione n.a Divine; ut constat
ex ijs, que in cap. 2. notata sunt.

Dicet aliquis, hec argumenta, et que in precedenti Disp.
facta sunt, id probare, q. n.a Divina et pot. activa n. distinguuntur
dist. precisiva, sed sit unica simpliciter perfectio indivis. et

omn

mente; quae et sit ab alio a se, habet per se ipsam, et sit etiam productiva creaturarum, non tamen probari, quod potentia activa sit de conceptu deitatis, ut deitas est, neque dici posset, et quidem dici debet, quod illa perfectio quae est divina, est ab alio independens sit deitas, et a se a se, et sit potentia activa, et productiva creaturarum requiritur nam ad conceptum deitatis requiritur, ex quo illa priora conceptu sufficienter distinguunt deum ab omni creatura, et illum sufficienter explicant.

[illegible] Cum solutio [illegible] sed valde subtilis est, aut certe illa secundum meam sententiam, quod si ipsa impossibile dicet in re omnis sententia, quae deus re ipsa sit. Hoc solo excepto quod sit productivum rerum possibilium, ad hunc esset deus quoad essentiam, et minus perfectum quoad non essentiam, quam qui de facto datur; quod est omnino falsum et apud me improbabile; quoniam certum est, esse de ratione formali naturae divinae quod sit productiva saltem radicaliter creaturarum et hoc praecise quod intelligatur ens non productivum rerum possibilium intelligitur non deus etiam quoad essentiam; ut talis non esset, si foret ab alio a se, et non infinitum aut non liberum.

Confirmatur quia in sententia praescindentium potentiam activam dei ab illa natura hoc praecise quod natura non esset radicaliter productiva non esset vera deitas quoad essentiam, quamvis reliqua omnia haberet, ergo contra nostram sententiam dicendum est, quod ea perfectio non esset deitas defectu alicuius essentiae. Hoc praecise quod non esset productiva immediate per se ipsam.

Porro autem dici debet quod praedictum ens esset quoad essentiam deus, si potentia activa non sit de ratione formali deitatis; probatur, quia si illa perfectio independens quam fingimus, esset formaliter vera deitas praecise quod est ab alio a se, et quod haberet reliqua omnia,

quę in illo ceptu apud nos includunt excepta pra, si ut
q̄ n̄ ęēn impoli ab illa extra se, q̄ esset potius productiva ad hoc manent vt Deitas; Dicto q̄ si alia perfectio esset eodē modo ā se; et i ma Divina, et n̄ esset productiva nexus potius, esset vera Deitas quoad essentia, et minus perfecta quoad n̄ essentia, quam quę de facto existit. Sicut si daret animal rationale, quod n̄ esset admirativus, daret utique verus homo, aut minus perfectus, quam qui de facto existit, si admirativus aliquid perfectionis, aut magis perfectus, si carentia admirativi maioris perfectionis aliquat: quia de re nihil impertinentia curandum ē; ita ens, cui illa perfectio conveniret, esset verus Deus et minus perfectus quoad n̄ essentia, quam qui de facto existit /

2° vero, distinguit Deus sufficienter ā ceteris per esse ā se, inefficaciter arguit. Nam in cap. 2. notatus ā nobis ē, q̄ quęris perfectio essentialis Dei, et illius propria ad id sola sufficiat: quin propterea ad Dei ratione sufficere possit, ut continere ē in hoc ipso conceptu esse ā se, nec enim, q̄ esset sola ā se, hoc praecise n̄ esset Deus; quamvis nihil aliud sentit exigis, quę Deus necessario essentiale sit. Esset itaque ens chymericum, ac probatum eo argumento id pa, q̄ oes perfectiones Divinę ita sint inter se nexę, ut nulla possit sine alia in aliquo ente reperiri /

Solutio aliquarum obiectionum sententię nostrę ulterius confirmat, et explicat.
Cap. 5.

ipsa

ipsa eius quamvis obiect. et solut. ma[illegible] sent amplius
rejiciant, et explanant. Et insuper aut qui probare possunt
n. Deus n. sistitui ult per esse a se, n. sunt huius loci;
sed ad eius disp. spectant, qua in tr. de n. Dei discutimus,
per quid illa ult. in esse talis sistitur. Ubi ea late refe-
rimus, et dissolvimus. Ibidemque ostendimus qua r[ati]one rationi
ess. concepta Deitati essentiales in hoc concepto esse ab a se inclu-
dantur. Nec tamen hoc conceptu in praesentiarum existimus quasi ulti-
mus inditum feramus; sed cum concepta aliquis alteri sint signum
admittendus sit, illum nos pro praesenti instituto supponimus, quem
ultimum eo pacto indicamus. Potest tamen quivis conceptum alium
(aut alios si placet) adstruere dummodo non pro activo de qua
sola nunc controvertimus ad ultimum constitutivum Deitatis spectare
dixerit. Perinde ergo ea aut. solo proponemus, quae contra hanc
nostram assertionem in hac disp. statutam militare videntur —

Obiicitur ergo 1.° quod si pot. divina esset ultimum
constitutivum Deitatis ea sane sola sufficeret ad explandum Deum
quoniam ea sola esset ultimum Deitatis constitutivum: sed hoc est fal-
sum ex apud nos; ergo et illud prius. Sequella patet quia illud est
ultimum conceptum adaequate constitutivum rei, in quo omnes qui concepti tali
rei essentiales includuntur, ipse vero in nullo alio inclusus est: sed
conceptus pot. divinae talis est, ut patet. Sicut nos documus, et suppo-
nimus. [illegible] sunt ergo pot. Div. est ultimum conceptum adaequate consti-
tutivum Deitatis. Minor huius syllogismi, quae sola indiget probari

hic

sic quod in scepta productivi cuiuscumque rei affert ma-
ale perfectio respectu productiva, sit à se, nam hoc ipso
quod esset omnino à se esset productivis ab ea perfectione, quae
ex se est productiva eius, quae ab alio produci debent: ergo accept.
esse à se includit in scepta pos. divine; et eorum includunt
eos in illa reliqui omnes; siquidem in sceptu esse à se ut
nos arbitramur includunt.

Huic obiectioni facile satisfit, si animadverta-
mus, duplicit posse rem aliquem dici à se; 1 quidem sm
quid, et in unico genere duntaxat: 2° modo abte, et simpli-
cit, seu adaequate. Priori modo esset à se quidquid non ha-
bet partes productivas sui esse; quamvis ex materia et forma, aut ex
partibus integrantibus componeretur. Ut si fingas hominem non habere
partes productivas sui esse. 2° modo esset à se, quidquid
nec habet partes productivas sui esse, nec ex partibus physicis,
aut integrantibus componeretur. Ut si fingas aliquem Angelum,
qui alias ex nullis omnino partibus componitur, nullas habeat partes
productivas sui esse. Ro huius doctrinae est, quod ens ex partibus
realiter distinctis compositum non sit omnino à se; siquidem vere est ex
partibus, ex quibus componitur, et à quibus realiter distinguitur:
nam hae partes divisive sumptae sunt vere causa illius.

Hoc ergo supposito dicimus praesens factum esse, in-
cludi quidem in scepta productivi cuiuscumque rei, quod res, cui
talis scepta productivi conveniat, sit à se, saltem inadaequate,
et secundum quid, quatenus videlicet ipso non habet partes productivas
sui

sui esse. Ast n includi in p[rae]dicto scepto productivi q[uo]d
res, cui ille convenit, sit à se simpliciter, et adequate, quatenus vtl nec sbeat quid extra, nec intus sui esse. Quando
d[icimus] divinum n[on] divinus distinctius esse à se, loquimur de scepto
adequato, et propterea semper diximus distinctius esse ò à se,
qui quidem scept[u]s n includit in p[otenti]a Div[in]o, et propterea n sola
sic, sed ille est ex quo n[on] divinus fuerit constituunt.

Dices, ex dictis deducit, q[uod] n[atur]a Div[in]a à p[otenti]a
activa distinguat; atque adeo q[uod] n operent Deus ad extra imm[ediat]e per
sua n[atur]a, ut in disp. praecedenti statuimus. Resp[onde]o, distingui quidem n[atur]a divinam ab op[otenti]a dist[inctione] includentis ab incluso. Quoniam
p[otenti]a activa Div[in]a so dicit sceptus productivi cuiuscumque rei possibilis;
n[atur]a autem Div[in]a ultra istum sceptum dicit etiam esse ò à se; atque adeo
ut vera deitas concipiat, et explicetur, debet exprimi perfectio
ò à se productiva cuiuscumque possibilis: qua inclusio exponenda est,
sicut illa in cap. 2. exposuimus x[?] sunt d, quae dist[inctio] p[er] p[rae]cisionis int[er] aliquos sceptus negaverit.

Obiici denique potest, p[lu]r[ibu]s sunt d esse operati
ss[?] d. Thomae, qui ubique suorum operum de Div[in]a op[otenti]a ut de attributo loquatur, et praesertim in hac ipsa q. 25. in qua sumus.
Fateor equidem ita Angelicum Doct[orem] de p[otenti]a Div[in]a frequentius loqui, ac si extra sceptus ess[enti]a esset: ex tamen n ita locutus
est, quoniam id ult[im]o definisset, numquam n. tale quid definivit,
sed eo pacto loquitur, quoniam nihil aliud opus erat ad expediendas q[uaestione]s, quas super Div[in]a p[otenti]a tractavit, et eo pacto

Cui

coit Dd.s tunc temis loquebant
Dicere praetendi ipm rev. j. Thom. quia intelligat, quando nos ipsos. Divinitatis significare idem potest, quod nos ipos, ut i. vide certus Caietanus q. ipsa, ut ipsa i, ni so dicit ipsa virtutem activam de qua modo loquimur, dicit etiam aliquid aliud, ut in disp. 14. Dicemus in nos hujus het ipsa, q. n. sit ultima constitutiva Deitatis, et q. in hoc sensu possit, et large attributum vocari. Denique dicere q. et poa Dei sit ultima constitutiva Deitatis, ut probatum manet, q. tamen illa sola n. e. ipsa deitas, sed ab hac dist. includentis ab incluso distinguit, fit q. ita de poa loquitur, aut semper loquamur, ac si nulla nos esset Deitas; sicut de intuiv loqui solemus, quasi nulla nos esset So

Artus 2us.

An potentia Dei sit infinita?

Cc. Artus affirmativa, et ro illis satis facilis: si quae autem ex utramque notatu digna sint, ea in sequentibus subiciemus, in quibus est discutiendum sunt nos, quibus ex effectis creatis infinitas poe Dei probari possit, quamvis nihil hic S. Thom. hac de re tractet, sed in q. 1. de poa aliqua tangat in hic art., quem fusius tradit.

Num poa Dei in nos talis sit simpliciter infinita.

Disp. 10a.

Ali

Aliqua oio certa, et duplex infinitatis genus exponunt.

Cap. 1m

Non e praesens q. an po̅a Dei sit simpliciter infinita entitative. Ea n. in confesso apud oes e, q. certis nobis sit, po̅a Dei esse re ipsa ipsius eius esse, sicut certum e, Deum esse infinite perfectum, ita extra oe dubium est, q. illius po̅a sit simpliciter infinita entitative, seu in suo esse reali. Proinde q. id in hac disp. vocamus, q. merito in disp. venire potest; nempe an po̅a Dei sit in re talis, seu in re pos simpliciter infinita. Ruris supponi debet, po̅ Dei esse eius maximam, quae possit sit, sive ea fuerit infinita, sive finita. Quod quidem duo aperte suadent; 1m no facienda in cap. seq. ut ibidem notabimus. 2m q. po̅a Dei possit, quid quid utique pot creatae vere possint, cu oes operationes dependent a po̅a Dei, ut late ostendimus in Libr. physicor. tt. 2. Ergo fuit q. explanari potest Deus facere, ad quae nulla potentia creata pertingere potest nali; quatenus efficere quae sua potentia produci per creationem. Itaque dubius de illius infinitate simpliciter.

Sed antequam ulterius progrediamur operae pretium duximus exponamus in hoc cap. duplex infinitatis genus q in po̅a Dei considerari potest: alteram e infinitas extensiva, et alia intensiva. Et quidem n. e intellendum q. aliqua illarum infinitatum, sit per modum compositionis aut ex partibus intensis,

aut

aut extens^s, sed de infinitas intentiva, aut intentiva per eius adeff^s quos producere potest, modo paulo post explicando; atque adeo utrumque predictu infinitatis genus potest in rem oio indiviy cadere

In predictu divisionis explat^e variant DD^es, aut nihil oio dicunt. Vnus tm. l. alterius explandi modus refrremus, qui probationes sent^t. Q^a D. Albertinus infra referendus ait infinitatis intentivus in eo sistere, q̄ si pote Dei dividi posset, divideret ueo in infinitas perfectiones; sicut infinitas intentiva qualitatis in eo sita est q̄ possit dividi in infinitos gradus intensionis. Infinitas autem subdit idem auctor extentiva sumit ex infinitate terminorum. Verum explatio sec nulla roe mihi placere potest q^a lt. exro, q̄ poa sit infinita, posset dividi saltem modo nro concipiendi in infinitas perfectiones (q^d falsum esse sup^a probatum e) adhuc tm n ostendit, quo differat infinitas intentiva ab extentiva: nam sec eius poterit dividi in infinitas perfect^s, quarum quevis sit productiva unius tei.

Alij q^e dicunt, infinitatis extentivus sumi ex multitudine effus; quatenus ut poa n̄ tot effus producere possit, quin plures valeat eius producere. Infinitatis autem intentivus sumi ex actione; quatenus .s. intentius, et intentius operari possit; aut quatenus eundem effus possit pluribus, et pluribus actionibus producere; l. ait perfectioni, et perfectioni sine tio; que explatio tribuitur Sto

Tho

Thomę: exemp. nec explicatio hęc S. Thomę ē, et ad gra-
tuita dicta sed, et, mea quidem sententia, novitas plenarie tradit.
1° propter dicenda in nostra explicatione, 2° quia id, quod de ba
actione falsum est, quocumque pacto explicetur; nam si nomine
actionis significet vel intensio effectus, quę possit esse maior,
et maior sine fine, id sane non requirit ut potentia activa sit
infinita; nam et nulla qualitas capax intensionis possesset,
adhuc possset potentia esse simpliciter infinita, ut mox constabit.
Insuper si nomine actionis intelligat vel actio, et dicat ex eo
posse aliquam activam esse simpliciter infinitam intensive quod possit
perfectiori, et perfectiori actione operari, et id bene inferret,
ut in sequenti disp. dictum est; at idem erit ex eo, quod pos-
sit producere effectus perfectiores, et perfectiores sine fine,
et consequenter non est cur ad alterum restringat
Igitur vero, et apta explicatio est, quod eatenus potentia
activa sit infinita extensive, quatenus producere possit
infinitos effectus, quorum omnes non plus perfectionis in tali
potentia arguant, quam illorum quivis; ut si omnes sint ejusdem speciei
exempli gratia potentia, quę possset producere infinitos ignes solo
numero differentes diceretur infinita extensive propterea
quod, cum esset in se finita, et determinati gradus perfectionis,
se extenderet sine termino in numero effectus, qui quidem
tales sunt, ut non plus perfectionis arguat posse
producere omnes, quam unicum dumtaxat;

quoniam

quorum re vera effectuum, quorum ad unumquemque producendum sufficit, sufficiens est ad producendum alios duos sibi similes, et alios quatuor, et sic in infinitum, si talia [illegible] non repugnent. Et tamen ista infinitatis apta [illegible] extensiva, propterea quod non est aliud quam multiplicatio seu numerus [illegible] quin spiritale aliquod perfectionis accrementum in causa arguat.

Illa autem potentia et vere est infinita intensive, quatenus possit producere infinitos effectus, quorum quivis arguat specialem perfectionem maiorem quam alter arguit: ut si potentia sit productiva infinitorum effectuum, qui sint perfectiones, et perfectionis sine termino et extra. Et quidem dixi sine termino et extra, nam si aliqua potentia aliqua sit productiva infinitarum specierum, quae sint perfectiones, et perfectiones sine termino intra, tamen [illegible], ut nulla pertingat ad perfectionem alterius speciei quae tamquam terminus deligitur, illa potentia non est simpliciter infinita intensive. Ut latius dicturi sumus in disp. sequenti, dum probemus qua ratione infinitatis [illegible] [illegible] effectibus ostendatur.

Ex doctrina proxime tradita duo apud me colligenda sunt. Primum, infinitatem intensivam [illegible] [illegible] infinitas extensiva. Ratio est, quia potentia, quae potest producere infinitos effectus, hoc ipso est infinita extensive; [illegible] quae producere potest infinitos perfectiones, et perfectiones vere potest producere infinitos, ut est evidens; ergo est extensive infinita. Colligitur deinde infinitatem [illegible]

ex

extensivam reperiri posse in potentijs activis creatis, ut in igne, alia verò [illegible] ignis potest ex se producere ignes infinitos, ut nullus negare potest. Denique hæc explicatio amplius elucidabit in disput. seq.

Cum explicatio proximè tradita divisionis infinitatis in infinitatem extensivam, et intensivam, ex usurpat. [illegible] non parum pendeat, videndum superest, an ea S.to Thomæ repugnet, qui in q. 2. de pot. art. 2. corp. in quo art. idem rogat quod in præsenti, ita habet, et sic potest potentiæ activæ attribui quædam infinitas secundum conformitatem ad infinitatem quantitatis continuæ, et discretæ; discretæ quidem secundum quod quantitas potentiæ attenditur, secundum multa vel pauca obiecta; et hæc vocatur quantitas extensiva; continuæ verò secundum quod quantitas potentiæ attenditur in hoc, quod remissè vel intensè agit; et hæc vocatur quantitas intensiva: prima autem quantitas convenit potentiæ ratione obiectorum: secunda verò ratione actionis.

Ultima verba textus proximè relati occasioni fuerunt aliquibus, ut S.to Thomæ tribuerent eum modum dicendi, quem in § alij dicunt referimus; sed revera idem omnino vult S. Thom. quod nos docuimus. Neque enim dicit infinitatem intensivam potentiæ sumi ex eo, quod remissè vel intensè operetur; nomine remissionis, et intensionis non signat illud, quod propriè, et philosophicè intensio est et remissio; cum paulo post apponat in exemplum in motu veloci, et tardo; velocitas autem et tarditas non sunt intensio, et remissio. Idem quod est ac si diceret perfectè,

aut

aut imperfecte, seu perfectiq, et perfectiq. Denique q° dicit infinit. intensiuq reperiri pos. in actionib, n' signat modq illq, qui influunt. c'm effq, sed signat modq operandi, ut paulo antea ille ipse dixerat. Atq adde docet infinitatq extensiuq esse ex multitudine terq; intensiuq v° ex perfectione m° operandi

Pos Dei esse simplicit infinitq in rōe talis.

Cap: 2m

Notauimq in praesenti cap. infinitatq extensiuq pos. posse reperiri in potentijs eq creatis; imo reperiri de facto ut in seq. Disp. dicturi sumq. Coent. q° nullq ē dubiq, poam dei esse infinitq extensiue q° rerū producere potest effq saltem syncatice infinitos; quatenq plures, et plures sine teo potest extra causas ponere. Sog q° erit q° de infinitate intensiua, an s. ea pos dei abte, et simplicit. 3ueniat. Q. ea in re eoq theologorq oiq sentia partem affirmatiuq tanquam certq amplectit. Scholastici quidem eq Magistro in 1m dist. 43. et theologi eq S. thom. in hoc art. quos necesse n'ē referre eq id oes passim repetant.

Pr 1°. Sqe veritas ab aliquib ex 11° psalm. 144. magnitudinis eq n'ē finis. vbi nōe magnitudinis vor significari poa Dei, ut verba sequentia innuunt; generatio

et generatio laudabit opera tua, et pot. tua pronunciabunt. quasi diceret, q. pot. Dei nullus sit finis, intenat Propheta Psalmista, generationes oes posse illa sine fine, et sine laudare. Et S. Sanctus illa accipiunt Lyra, et Sanserius. Consonat ergo illud Proverb. 18. virtutes magnitudinis eius quis enunciabit? Ubi noe magnitudinis signari pot. Dei, testat. Hugo Cardinalis. illa aut interrogatione, vere negat q. possit pot. Dei sufficient enunciari, quoniam cu infinita sit, nequit ullo pacto sermonib. comprehendi. Faventesque verba illa David. disput. allata quis loquet. potes. Dni &c. Cu enim effectus ipsi inenarrabiles sint, a fortiori pot. ipsa ineffabilis erit, et erunt infinita; seq. enim cum sufficient exponi n posset. Accedunt denique Hugo de S. Victore, et S. Hilarius; quorum verba in disp. seq. adducemus.

Probat. S. Thomas dans rag. et dicem asserit S. ex eo, q. Deus sit infinite perfectus in oi genere entis; facilis pot. debet esse simpliciter infinita, cu quid quid e proprium Dei, debet nario esse simpliciter infinitum. Ratio ista suis efficacia indubitat vocari solet: alii n. ut P. Vasq. dicunt n probari per illa immediate q. pot. activa Dei sit simpliciter infinita in roe talis; et probet esse infinitas simpliciter in roe entis, seu entitativi. Et quidem q. ea roe S. Thome probet, pot. Dei ee infinitas entitativi, pt ex dictis in causa superiori. Q aut n probet infinitas pot. Dei in roe talis, probat P. Vasq. q. et ea pot. sit propria Dei, n debet esse infinita

sim

simpliciter in ratione talis, nisi aliàs ia sit possibilis, et det effectus
aliquis, qui per se simpliciter infinitum requirat: quod si det talis
effectus, aliunde probandum est, quam ex infinitate Divina, at in hoc
schedit author. Sic enim nec solum probari quod potentia Dei sit maxi-
ma, quae possibilis sit; et consequenter probari esse quod sit infinita sim-
pliciter, si haec sit possibilis: caeterum non est probari abste

Recte quidem arguit Pater Arriaga suppositam
sententiam, quae docet, potentiam activam Dei per se realem actualiter ad po-
lia [illegible]; quod nisi ostendatur, ex aliquem effectum, qui infinitum vir-
tutem in causa extra se requirat, non probat potentiam Dei esse simpliciter
infinitam; et in hac sententia, quam tetigimus, non sit maior potentia Dei,
quam exigunt effectus possibiles, quapropter si solum esset possibilis equus, non
argueret potentiam Dei esse infinitam in ratione talis: sicut si solus hic
esset cognoscibilis non argueret illius cognitionem esse infinitam in ratione
cognitionis et esset propria Dei: quoniam ad cognitionem unius huius non
requiritur cognitio infinita; et haec sane argumentandi ratio tam
[illegible], quam Noster Arriaga nihil momenti habent quam aliqui ma-
gistri moliuntur

Caeterum supposita verissima sententia, quae Sanctus Thom.
esse [illegible] [illegible], et quae docet potentiam Dei talem esse ex praecise quod
propria Dei sit, quae quantum est ex se, non solum producere posset effectus
omnes, quos possibile est, re ipsa produci; sed illos etiam, qui implicant
in re involverent, si alioqui ex parte sua non repugnassent. Hac
inquam sententia supposita verè efficacissima est ratio Angelici Doctoris,
neque est huiusmodi ex hoc, quod potentia Dei sit propria cuiusdam esse simpliciter

in

infiniti in oī genere entis debet esse infinita simpliciter etiam in rōe pōs; quia debet ee proportionata praedicto ee infinito, atq adeo talis, quae quantum ē ex se, possit producere effectus, qui virtutem infinitam inītē per seas intus aequant; quidquid sit an tales effectus de facto repugnent. Cum ē ipse P. Vasq. Sane eandem sent. sequatur, et talem Dei pōtem adstruat, qualem nos illam adstruimus, ex eo praecisē q sit propria perfectio Dei ita esse, quantum existimo, dicere aie Doctissimus debuit rōem illam S. Thomae efficacem esse.

Probant deinde alij eiusdem pōs infinitatem intensivam ex eo, q pōa Dei includat essalit reliqua attributa, reliquas Divas perfectes, et nominatim ipsum Deum, qui cum sit simpliciter infinita, utiq ~~?~~ eius pōa, quae illas includit, infinita nasci erit. Verum nec haec merito displicet P. Vasq., alijsq DDbus. inprimis, quia forte inclusio illa omentitia ē, ut nos opinamur. deinde quia illa inclusio, casu quo det, sō probat infinitatem entitativam, n autem infinitatem in rōe pōs; quoniam haec nec maior, nec minor ē in rōe talis, sive includat illas, sive n includat, ut ex se ē certum. Demum longius deviat rō illa si velit pōm Dei ex eo esse infinitam, q includat infinitas perfectiones: nam rev. infinitae n sunt ut in tr. de nō Divō late probamus.

Aliquibus obiis in contrarium nrae doctae fit satis.

Cap. 3m.

Quamvis quae in praecedenti cap. statuta sunt, certissima apud omnes sint, aliquot obiecta diluere oportet, quorum solutio ea amplius exponent. Et inprimis opponunt, quod potentia Dei sit omnino indivisibilis, ut nos ipsi in disp. 4 docuimus; quae nequit esse proprie infinita. Consequentia patet quia enim omnino indivisibile, sicut dari nequit magis, aut minus, ita nec infinitas: secus enim si infinita sit, qua ratione potest esse indivisibilis? Respondetur tamen hoc argumento probari, potentiam Dei non posse esse infinitam in extensione, aut in intensione. Caeterum non probari; quod nequeat esse infinita in perfectione entitativa, et in perfectione in genere potentiae: nam quod hoc pacto infinita sit, non aliud est, quam quod sit tantae perfectionis, ut nullo tempore, nulla quaterus serie adaequari, et exhauriri valeat.

Obiicit 2o: si potentia Dei esset modo dicto infinita posset producere aliquem terminum simpliciter infinitum in sua perfectione; sed genus istud effectus est omnino impossibile; cum proprium solius Dei sit, esse infinitae perfectionis; ergo potentia Dei non est simpliciter infinita. Maior patet 1o quia omnis potentia activa habet aliquem terminum sibi respondentem, sibique adaequatum; ergo potentia, quae sit infinita, habet terminum sibi adaequatum; atque adeo terminum infinitae perfectionis. Patet 2o illa eadem maior quia virtus, et perfectio causae manifestatur per effectum, quem potest maxime producere; ergo virtus activa, quae nequeat producere effectum infinitae perfectum, nequit esse simpliciter infinita: et e contra virtus, quae vere infinita fuerit, poterit producere effectum infinitae perfectum, quod sane est absurdum.

Respondetur huic argumento negatione maioris. Ad

cuius

cuius 2ᵃ probat. Dm̄ ē ons ee falsū etc. in causis creatis;
na quę ꝰ ex sua roe cᵃ equivoce, nequeunt Sēe tuas illis
adequatus; quatenus oēt sit tuus tantæ perfectionis, quanta
est ipsa causa. Verū quidquid sit de cᵃ creata, falsum ē,
virtutis activæ infinitæ debere Sēe tuas aliquas singularem
et certatus infinitæ perfectionis: quoniā illius infinitas, non
ex aliquo spali tuo desumit, sed ex serie tuorum, in quibus
nullus possit assignari ita perfectus, quin det alter per-
fection: hanc qª seriem producere potest pōa activa Dei,
et propterea est simpliciter infinita in roe talis. Ad 2ᵃ
probat. eiusdem minoris id ipsum, qᵈ proxᵉ diximus dm̄ ē, nempe
virtutis infinitæ cᵃ non manifestari per aliquem spalem
effectum; sed per seriem effectuum, quam tetigimus, et in seqᵗᵉ disp.
explaturi sumus.

Dices, nō ē pōle, qᵈ ponatur in re talis series
effectuum, ut nequeat in illa assignari tuus ultimus ultra quem non possit
alter designari; ergo neque ex serie ista sumi potest, qᵈ pōa Dei
sit simpliciter infinita, sed occurrendum ē huic instᵃ duplici via.
in prima negat. antis, cuius falsitatem late ostendimus in
lib. 6. physic. tt. 3. dum probabamus, posse ee oīa infinita,
excepto solo infinito perfectionis specifice, qᵈ non esset Deus optimus
de facto existens. Sed omisso ante nec 2ᵒ negat. Coq. Rᵒ
est qᵒ ut pōa activa sit infinita, non requirit qᵈ possint poni
simul in actu effectus catice infiniti; sed satis ē qᵈ poni possint
syncatice: ergo cum virtus activa ad hos effectus requisita existat

tota

tota simul ì xeu simplicit infinita; nq si finita esset, hauriret utiq certo aliquo nº effy, ut seqⁱ disp. latius dmì /

Obiicit 3°, si poa Dei esset infinita posset quidem movere Corpus grave velocitate infinita; nq quo maior ì poa, eo velocius movere potest mobilia; g poa simplicit infinita posset movere Corpg grave velocitate infinita, atq adeo ea velocitate, qua spatiu infinitu finito temp percurreret. Qd quis nº videat esse impole? Reiicit nq posset ea poa, si infinita foret, movere Corpg in nº tempore seu in instanti: nq quo maior ì poa, eo breviore tempore mobilia movet; g poa, quae sit infinita, movebit tempore brevissimo; et cu hoc sit impole, movebit quidem in instanti. hoc autq oio repugnare, nullg dubitat, cu certum oibg sit, nº posse dari successionem, et fluxu partiu priorg, et posteriorg in instanti /

Respondetur nentuq ex inconvenientibg dictis ex infinita poe dei deduci; nq ad hanc infinitatq sufficit, q possit movere mobile velocius, et velocius sine tro, ut in seqⁱ disp. latius dmì. Inconveni deducit, q possit constituere motuq in instanti, quoniq exqt sua cotradict involvit. Qd si aliud illud utrumq q inconv deducit, exqt sua nº repugnaret, posset utiq per divinq poq facile fieri

Quae ratione infinitas poe dei ex effectis creatis evidenter probetur?

Disp. 11ª.

Ali

Aliquot aliorum roes pro ~~dei~~ infinite pot. Divae refelluntur.

Caput 1m

Ipse dispis titulus supponit posse infinitatem intensivam potis Dei evidenti aliqua rone, quae ex effectis ad extra sumat, demonstrari: quod quidem fatentur Dd. omnes, et propterea solum est inter illos dissentio circa rationem ipsam, nam alii hac, alii alia diversa utuntur. Ut ergo ad rones expendendas accedamus, duo praenotanda sunt. Primum quidem quod duo ratio requisita sunt, ut ratio, quae infinitas pot. Dei probet, evidens sit: alterum quod evidenter deducat ex effectu, esse reo infinitam simplicitatem virtutis, quae ad illum requirat. Reus exigit, quod evidens sit, talem effectum esse possibilem. Altero n. illorum deficiente, nequit ro evidentiam gignere: quoniam nihil refert, quod effectus, qui assignet, infinitatem in virtute productiva requirat, si dubium sit, an talis effectus sit revera possibilis. Similiter nihil refert, quod evidens sit possibilitas effectus, si dubium est, an ad illum virtus simpliciter infinita requirat.

2m praenotandum est, non esse exigendam evidentiam mathematicam; sed evidentiam solum Philosophicam, et quae inter viros doctos, qui non aio refellendi, sed veritatis inveniendae studio feruntur, inveniri possit; ea inquam evida, quae generatur ex propositionibus, quas si negent, evidens est, negari gratis, et

null

nulli priorg fundamto, et negat difficult probent, aut nullatenus probari possunt; cuius rei exa in subsequenti-bus producemus. Quo sic notatis prius pro more nostro aliorum rationes perpendemus, ut mox quae nobis aptissima et evidens videbitur, subiiciamus; nec rationes omnes in medium adducemus, sed illas duntaxat, quibus viri docti usi sunt, aut uti solent. Qui plura expetierit, facile adibit D. Albertinus 4. 2. q. 6. ci.o 6. corolarius per tota, ubi satis profusi, ut alias assolet, haec omnia persequitur.

Ergo aliqui sunt, qui dicunt pot. Dei esse infinitam, quia ex se habet, et independent a quovis alio, quia sit operativa, et productiva effectus, nec quavis pot.a finita naturalis, et ab alio dependens. Verumtamen haec omnia insufficiens est, et quidem tripliciter potest intelligi quod pot.a Dei sit independens ab alio: 1o quod ipsa in suo esse a nullo alio dependet, nec suam activitatem ab alio accipit; et hoc non satis est, ut sit infinita simpliciter in ratione pot.; sed ut sit infinita entitative, et in suo esse; de quo non disputamus: nam ex eo, quod pot.a sit a se, non ostendit, illam esse infinitam in ratione pot., nisi alias posset producere aliquem effectum, qui virtutem infinitam requirat, quia si solo posset producere formicam, ergo haec sola esset pot. non diceret esse infinita in ratione pot., quantumvis illius activitas esset a se.

2o potest pot.a Dei dici independens ab alio quo ad operari, quia operativa est absque dependentia ab ins-

rum ^{ti}; q plures viri docti his diebus dicunt esse propriu solius dei. Sed post quam q falsu e, esse propriu solius dei absq instrum^{to} operari, ut late ostendimus in lib. 2. physicorum ... 1. disp. sic inde ex ijs colligeret, casu quo verum esset, pot. dei esse entitative infinitam: sicut idem sic colligit ex eo, q independent ab alia causa efficienti operetur: quidq eatenus arguit infinitatem in pot., quatenus arguit divinitatem in agenti; et con.t sic arguere potest infinitatem in rat. entis. Q si dicatur ex eo argui infinitatem in rat. pot., q operativa sit ex se independent ab alio ex tanquam a subto, et c^o mat. effus; q idem e, ac si diceret, q operari potest per creationem. Siquidem sic dicat in seq^{ti} disp. expendet, ...

... Alij probant infinitatem intensivam pot. ex eo, q oes pot. creatae infinities replicatae n aequivaleant soli pot. divinae; quod quidem aperte ostendit, eam esse infinitam simpliciter; secus in finitis replicationibus potentiarum creatarum ea posset compensari, et exaequari. Verum ro haec inefficax est 1° quia id ipsum, q in ea supponit, contendimus ex aliquo effectu cognoscere, an s. pot. dei talis sit in se in rat. pot., ut creatae oes infinities replicatae, et multiplicatae illi n aequivaleant: q sane nullatenus ea rat. ostendit, ex probabilit, nedum evident. 2° quia inde n pr aliud, quam infinitas extension pot. dei, n enim virtutes creatae infinities replicatae n aequivaleant

leant pot. Div.e, ad hoc tn si in latitudine effus, quos
illa producere possunt, nullus sit, qui virtutis infinitatem
requirat, n. inde arguet, q. pot. aliqua sit infinita. Q.d. q.
pot. creatae infinities replicatae n. aequivaleant pot. Dei, si
suadet; quod haec sit altioris ordinis.

3.º aliqui idem intentum probant ex pro-
ductione unionis hypostaticae, inquiunt n. requiri virtu-
tis infinitae in c.º, quae illud genus unionis producere possit.
Nec vero haec ullius momenti e., 1.º q. unio hypostatica n. cog-
noscit evident lumine n.a; et si illius possibilitas certa sit,
ea tn certitudo n. est ex vi alicuius principii n.alis; sed ex revelat.
Divina. Certe q. nequit ex illa deduci c.º evidens. 2.º
q. quantumcumque perfecta sit unio hypostatica, ad hoc e. finitae
et limitatae perfectionis; q. nequit arguere pot. activam,
quae in vae talis, sit simpliciter infinita; et alias arguat
pot. infinitae entitative, de quo nihil in praesentia curamus.
A fortiori q. nequit probari evident infinitas pot. Dei
ex possibilitate aliorum entium finalis, quae vero possibilia sunt.

Aliae aliorum rationes pro infinitate pot. Dei reiiciunt.

Cap. 2.m

Praeter rationes, quas in cap. superiori retulimus, et refellimus

alii

aliis etiam superarunt, quae quamvis minus sunt insufficientes. in hoc
cap. reiiciendi erunt. 4° quod in ordine aliqui dicunt, infi-
nitatis potentiae divinae probari evidenter ex facilitate, qua Deus
omnia produxit: quae quidem tanta est, ut inde pro sent. S. dicat
Ludens in orbe terrarum, id est quasi per ludum, et ea fa-
cilitate, ac laetitia, qua quis ludere solet, Deus omnia con-
diderit. Quam eandem rationem elegantissime tradit Iren. lib.
2. advers. haereses cap. 6. universorum Deus sicut cogitavit,
perficit id, quod cogitavit; et sicut voluit, hoc quod voluit. Qui
ea respexisse Psalmista cum cecinit Ipse dixit, et facta sunt,
ipse mandavit, et creata sunt; et sapiens eo loco paulo ante
relato

Adducit etiam Chrysost. hom. 2.
de incomprehensibili Dei natura in Anomaeos ubi postquam
immensam caelorum molem, terraeque vastitatem pro suo more elegan-
tissime commendavit, et potissimum ex eo, quod omnia mira facilitate,
et quasi per lusum condita essent; mox ante medium homiliae
ita hic: cum non satis rerum conditarum magnitudo, et ornamenta potentiam,
facultatemque sui conditoris exprimerent; sed longe ab omni illius vi
et excellentia iacerent inferius, modum prophetae excogitarunt
alium, quo pro viribus possent aliquid plus nobis explicare de
Divina potentia, quae magnitudinem non solum creaturarum, sed etiam modum
creationis referrent; ut utraque parte vel tum rerum magnitudine
conditarum, tum facilitate condendi possemus dignum quid pro

visibilia de Deo omnipotenti intelligere. Alia huius possent alia ex aliis P.P.bus referri.

Verum haec nulla vis est, quoniam nec probat quidem potentiam Dei esse infinitam in ratione entis

enim vero quod omnia facta sint singulari facilitate, suadet, quod qui illa fecit habeat plenam, et absolutam potestatem ad omnia, sit quam altioris ordinis, quam sunt omnia haec visibilia. Quod sane dari posset, et cum particularis illorum non esset Deus, sed aliqua intelligentia Deo subordinata; et quamvis inde probaret talis causa futurus necessario Deus, non tamen probabat potentiam esse infinitam in ratione potentiae; sed solum in ratione entis. Nec oppositum insinuant loca adducta, solum non commendant divinae potentiae magnitudinem, et aperte ostendunt eam maximam esse, non autem quod infinita sit.

Secundo alii dicunt, infinitatem potentiae Dei probari evidenter ex eo, quod possit producere infinita individua eiusdem speciei. Ita Durandus, et Pater Vasquez ille in 1.° dist. 43. q. 2. n.° 13. hic vero in praesenti art. disp. 103. quamvis in eo dissentiant quod Durandus doceat sufficere quidem quod potentia Dei possit producere infinita individua successive; Pater vero Vasquez dicat requiri, quod possit producere ea omnia individua simul, sed neuter rem conficit; non quidem Durandus quoniam quaevis causa secunda potest producere successive infinita individua; quod ideo genus productionis solum suadet potentiam extensive infinitam, et infinitam esse, si velis, durat.

Nec

Nec 3° vasq. q° si eidem igni applicent intra suam sphaeram infinita combustibilia, posset utiq in ea sia s[imul] agere; quoniq ad id sufficit pot[enti]a extensivè infinita; quidquid sit, an ad producendum vitaliter infinitos actus, requirat virtus simpliciter infinita, q[uo]d sanè e extra rem praesentem, cum creaturarum productio non sit vitalis. Rursus nescibit D. Vasquez q[uo]d satis dubium e, an pot[enti]a Dei possit producere s[imu]l infinita entia; imo id gravissimi theologi accuratissimi negant.

6° Aris in 8. physic. ex eo probat infinitatem primi motoris, q[uo]d ab aeterno moveat, id e ab aeterno producat alia entia. Sed Aris in eo e aperte delusus, ut pt ex proximè dictis. Nq producere infinita per infinitum tempus, id suadet, posse infinitum duratione, aut, si placet, infinitum entitativè, quatenus ex eo, q[uo]d agens sit n[atu]ra sua ab aeterno, et ab aeterno operet[ur], debeat esse necessario Deus, quoniq nulla crea[tura] potest ee ex n[atu]ra sua ab aeterno. Imo nec hoc suadet ro Aris cum ex illius doct[rin]a aperte deducat[ur], m[undu]m et [illegible] esse ab aeterno n[atu]ra sua; cum tn. n[on] sit Deus. Itaq fatent[ur] ferme oes eorum Aris esse inefficacem, et plura alioqui c[irc]a res infinitas docuisse, in quibus haud facile l[oc]a invenit.

7° demiq alij ex eo probari, inquiunt, infinitatem intensivam pot[entiae] Dei, q[uo]d possit producere oia possibilia; cui rei maximè fidunt viri aliqui apud me docti; sed me iudice nihilo melior e praecedentibus, nisi iis verbis aequivaleat, quas

nos

nos in subsequentibus notiriemus. Si n. vident infinit. poe ex eo duntaxat; et praecisse probari, q. producere possit potia omnia, quaecumque illa sint, e aperte falsum, q. docent; neque si si essent potia 20 entia, n. esset simpliciter infinita poa productiva illorum: quis hoc n. videat? Proinde q. ostendendum e, q. inter entia potia aliquis effectus contineat, h. q. ipsa potia talia se habeant, ut infinitatem arguant in poa productiva illorum: q. sane ea eo n. ostendit.

Infinitas poe Dei evident probari ex motibus velocioribus, et velocioribus in infinitum.

Cap. 3m.

Gregorius in 1m Dist. 45. q. 2. art. 2. et P. vasq. hic opinant infinit. poe Dei demonstrari evident ex potte motuum velociorum, et velociorum in infinitum; ex eo n. inquiunt q. poles sint motus velociores, et velociores sine fine, deducit q. poa, quae illos producere possit, sit simpliciter infinita, neque si nevo so finita esset, iti venit motus aliquis adeo velox, ut velociorem alium n. posset producere. hoc sent. mihi verissima e; indiget tamen explatione; quoniam n. ita universim, ac tradit, accipi debet;

et

et nec ita generat quantus existimo ab illis DDbus acceptus est, ac verba ipsa sonant, sed cum moderatione subiiciendum.

Ut quae praedicta sunt ad veritatem exponamus sciendum est, dupliciter accidere posse, quod motus sint velociores, et velociores in infinitum: primo ita ut habeant terminum extrinsecum, et careant termino intrinseco, ut qui illis omnino repugnat. Tunc enim motus velociores, et velociores in infinitum habent terminum extrinsecum, quando nullus illorum tantus est velocitatis, quantus sit motus alterius determinati signatus, in illis autem non est dare ultimum, qui immediate accedat ad illum determinatum, qui ponitur. Tales sunt motus, quibus moventur partes proportionales primi caeli, qui quidem motus vere sunt velociores, et velociores in infinitum, quin in illis assignari queat aliquis, qui sit omnium velocissimus: omnes tamen hi motus minoris sunt velocitatis, quam quilibet motus, quo potest primum caelum moveri; atque adeo motus iste est terminus extrinsecus illorum. Secundo modo possunt motus esse velociores, et velociores, itaquidem ut non habeant terminum extrinsecum, et nullus possit assignari ita velox, quin non dentur infiniti alii velociores; quin perveniatur ad aliquem, qui infinitos supponat.

Hoc supposito certissimum esse indico ex motibus velocioribus, et velocioribus in infinitum, qui habent terminum extrinsecum, non probari infinitatem intensivam potentiae Dei. Hoc facile patet quia nullum agens creatum est potentiae simpliciter infinitae; ut est evidens: sed agentia creata possunt producere motus velociores,

et

et velociores in infinitum, quin detur extremus velocitatis; ergo ad huiusmodi motum non requirit potentia simpliciter infinita; nec hec exhiberi argui potest. Minor pt in motibus cuiusque rotę, seu partium rotę, quę in gyrum movetur; illi enim sunt infiniti, et pro proportionales talis rotę; sunt ergo velociores, et velociores sine termino intra, nam eo motus est velocior, quo pars mota magis distat à centro; ergo etc.

Posterior pars à me, ex motibus velocioribus, et velocioribus in infinitum, qui nullum terminum extremum habeant, probari aperte infinitatem intensivam potentię divinę. Hęc assertio æquè facile suadet ac praecedens; nam cuiuis potentię finitę est motus certus, ac determinatus limitatę velocitatis, ultra quem nullum alium velociorem producere possit; ut nullus quantum existimo negare potest; à qua potentia erit proprie, et simpliciter infinita, quę talis fuerit, ut quocumque motu signato; possit alium, et alium velociorem sine termino producere. Porro autem quis dubitet posse corpus moveri à Deo velocius et velocius sine ullo termino? Ego sane demonstrat physicum arbitror rationem proximè factam: sicut enim negari nequit, nullum esse spatium ita longum, quo non sit possibile aliud longius; ita dici nequit, esse aliquem motum ita velocem, ut non sit possibilis alter velocior, quo æquali tempore spatium maius percurrat.

Ideo etiam colligitur æquè aperte ex eo, quod motus sint æqualis velocitatis, si nimirum mobilia sint graviora, et graviora sine termino et extra: nam sicut potentia motiva non potest producere motum, nisi usque ad certum quendam velocitatis, si sit

fim

simpliciter finita, ita nequit movere mobile cuiusque gravitatis, ut est videns; quae potentia, quae talis fuerit, ut possit movere quodcumque grave, quin assignare sit aliquod, quod illa movere nequeat, est vere, et proprie infinita; at quis sanae mentis dicet, posse esse aliquod corpus ita grave, ut nequeat à Deo moveri? Aut quis obscuro negabit, quod sint possibilia corpora graviora, et graviora sine termino saltem syncategorematice? quod Deo [illegible]

Eadem infinitas potentiae Divinae fit aperta ex eo, quod possit Deus producere infinitas species rerum, quae sint perfectiores, et perfectiores sine termino extra. Id est aperta quod potentia quae finita sit, sit terminus eius finitus in perfectione specifica, quo adaequat, et ultra quem nequit aliquam perfectionem producere; quae potentia cui nullus terminus assignari possit, ultra quem nequeat aliquam perfectionem omnino producere; non potest non esse simpliciter infinita. Ad quod necessarium non est, quod eae species sint infinitae categorematice; sed satis est, quod sint syncategorematice infinitae. Quod eiusmodi species possibiles sint, inferius à nobis ostendendum est. Scio denique hanc ultimam assertionem non ita certam esse; quoniam viri docti sunt, qui species perfectiores, et perfectiores sine termino extra admittant, atque adeo hoc non ita certum est.

An, et quatenus ex creaturae infinitas potentiae Dei probari possit?

Disp. 12ª.

Exponit quid sub controversia veniat in praesenti disput.

Caput 1m.

Celeberrima e(st) int(er) DDes contro(versi)a an creare ita sit proprium soli Dei, arguat(que) infinit(atem) pot(entiae) creatricis, ut nulli possit creaturae communicari, quae omnino creet? Quam difficultatem in praesentia discutiendam putavi; quod de infinitate pot(entiae) Div(inae) controversia semper. Sed ne omnia, quae ab aliis discutiuntur, a nobis etiam discutienda videantur, prius in hoc cap. exponendum est quid potissimum sit huius difficultatis punctum; et inprimis non sibi ad praesens quod spectat an de facto detur aliqua creatura, quae omnino creet? Licet partis negativae supponendus esse sententiam, quin aliquid de illius certitudine, aut de censura partis adversae necessum sit proferre.

Rursus non est quod an creare ex elevatione supernaturali Dei et non omnino, arguat infinitatem in potentia, quae elevet. Suppono n(am) nullo probabili fundamento dici posse, quod id infinitatem simpliciter arguat, ut ex dicendis aperte constabit; nec propterea censeri debet posse, quod creatura divinitus ad creandum elevetur: neque potest id ex aliis capitibus repugnare, ut plures, gravesque DDes non levi fundamento opinantur. Hoc autem aliis expenderem, ad tractatum de Sacramentis ex more spectat, neque ibi frequenter eg(erunt) quod DDes tractant.

3° in quaestione praesenti non est accipienda creatio, ut abstracta ad creat(ionem) cum dependentia ab alio tanquam a comprincipio; quatenus rogetur, an creare dependenter ab alio comprincipio sit proprium

solius

solius Dei, arguat infinitatem in potentia creatrice? Nam si de creatione hoc pacto accepta praesens quaestio procedat, est penitus inutilis. Nam aut dominus arguere et non arguere infinitatem; aut Dei deitati debet, quod infinitas non arguat; imo, et quod nec sit proprium Dei. Ideo est quod dependentia ab alio tanquam a principio effectivo talis conceptus est ex se, ut non solum non arguat infinitatem potentiae; sed repugnat omnino Deo: unde si alioqui creatio infinitatem potentiae arguat; tunc sane quod ex coniunctione illorum conceptuum utrumque extremum contradictionis deducat. Quod si quis dixerit creare non arguere ex se infinitatem potentiae, dominus illi ratio est, quod creare dependenter ab alio tanquam a principio, non arguat infinitatem potentiae, nec sit proprium Dei.

Propter parem dicta non est quaestio est, an creare tanquam instrumentum principale arguat infinitatem potentiae? Et Nam. scilicet dominus ratio est, sequi utrumque extremum contradictionis; scilicet Dei deitati debet, quod infinitas non arguat. Nam conceptus instrumenti repugnat infinitati potentiae, et repugnat etiam Deo: unde si alioqui conceptus creationis infinitatem arguat; deducit sane utrumque extremum contradictionis. Quod si ex conceptu creationis non arguat infinitatem potentiae; patet aperte quod creare ut instrumentum, non arguat infinitatem potentiae instrumentalis. Proinde quaestio solum potest esse praesens quaestio de conceptu creationis abstractissime sumpto, pro creatione ut sic omnino se abstrahendo a quovis alio conceptu inferiori, qui ostendat existens scilicet potentiae ——

Sed dices, et sceptus ultimus creat. n̄ dicat esse infinit. pot.
creativ., adhuc superest aliq. de quo inne possit controversia
presens ~~xxxx~~ institui, qui nimirum nec dicat sceptum instrum.;
nec sceptum dependt. ab alio tanquam a comprio, sed ab hac de-
pendo sic abstrahat: et talis est sceptus creandi ut ca prialis.
sit ergo itaq. q° an creare ut causa prialis arguat infinitatem
pot., sit ergo proprium solius Dei, nam in hoc scepta nihil sic imper-
fectionis adducit, et alias relinquit locum alteri q°., qua inqui-
rit, an sit pote. instrumentum inale creandi? Q. de illo scepta
debet etiam praesens q° procedere —

Scio, esse graves aliquos magistros, qui
dixerint pote esse instrumentum inale ad creandum; ad hoc tamen
docent q° creare tanquam causa prialis arguat infinitatem pot. cre-
ativae. Sed tu doctoribus nulla ego roe acquiesco; nec prioribus
fundamentum invenio int DDes, qui praesentem statum de scepto Coissi-
mo creationis instituunt. Et ro id asserenti, ni fallor, suadet:
nam hoc ipso, q° semel admittat, conceptum Coissimum creationis
n̄ arguere ex se infinitatem pot.; certe apud me deducit, q° cre-
are tanquam causa prialis n̄ arguat infinitatem pot. creativae: nam
sceptum ca prialis n̄ arguit ex se infinitatem; ergo neque utrumque simul
eam infinitatem arguere potest. Coa hoc in cap. seq., et inpe-
nult° latius probabit. Ergo q° debet esse, et verum est de creatione
Coissime sumpta —

Denique notandum est, ne q° tandem evaderet de voce

noe

noe creationis signari product ũ veng ex nihilo: in qua definitione per paulo illo ex nihilo excludit quoquis res positivum, que alr ad effi, quam ut c̃ efficiens, aut finalis concurrat: atq adeo excludit concursus c. mat.s, excludit etiam cons à quo positivum: et excludit concursus c. finalis, et quivis alter qui reipsa in aliquo casu daret, ut latis exposuimus in Lib. 2. physic. tt. 1. disp. ult.

Ex creatione nullam infinitatem in pa arguî opinio Durandi fuit.

Cap. 2m.

Q̃ accepta creat.e, ut in presenti cap. accipiendam esse docuimus, fuit opinio Durandi in 2m dist. 1. q. 4. creat.ẽ ñ arguere infinitatem simpliciter in pa productiva, posse esse propriam poe creat.e: atq adeo docet Author dic, polem esse creatum, que tanquam c. principalis creat. P. Fonseca referendo incap. seq.ti adducit pro sac eade Durandi opinione Magistrum in 4. dist. 5. qualem asserit pole esse instrum. creationis. Sed ibi ñ loquitur Magister de instro, sed de instrum.to elevationis. 1m Suis sent.a fundam.tum est, q. ex nullo cap. nulla q̃ efficaci roe ostendat creationem arguere infinitatem poe creative, q. quidem ostendit à Durando diluendo roes, que in contrarium adduci solent, quas

ut erat vir ingeniosus, non difficulter dissolvit; imo aperte ostendit illam plures esse paroas, inefficaces, ut nos etiam in sequentibus ostendemus.

2.m fundamentum est, quia si causa, quae crearet, esset causa univoca; si esset causa aequivoca: sed ad neutram causam requiritur virtus infinita; ergo ex creatione non arguitur infinitas in potentia omnino creativa. Minor probatur quia ad causam univocam non requiritur aliud, quam quod sit aequalis perfectionis cum effectu; sed si effectus fuerit limitatae perfectionis, ut nempe futuri sunt omnes, qui per creationem producuntur, non requiritur infinita perfectio in causa univoca. Rursus nec in causa aequivoca ea requiri potest; neque ut causa sit proprie aequivoca, solum requiritur quod superet perfectionem effectus excessu aliquo etiam finito, atque adeo eo ipso, quod sit perfectior effectu, quamvis excessus iste sit solum finitus, est proprie causa aequivoca; ergo nullo ex capite requiritur virtus simpliciter infinita ad producendum per creationem effectum finitae perfectionis.

Quoniam huic argumento proxime facto responderi solet, eo solum probari, quod attenta perfectione effectus, qui per creationem producatur, non requiritur virtus infinita in causa: quod sane verissimum est. At eo argumento nulla ratione probatur quod attenta perfectione modi producendi, hoc est attenta perfectione, quam ipsa actio creativa ex suo genere dicit, non requiratur virtus simpliciter infinita in causa omnino creante. Quoniam inquam hoc responderi solent argumento dicendi, ipsi quod responsionem istam praevidentes, 3.m aliud fundamentum

adducit, quoque perseveranet, et sui sunt 1. alterius haec-
net. Sequit g° in bono modo, q. c^a aliqua producat
per creatõ effy. n^a aliud, neq. effy producat independent
à secunda c^a. nali; sed ad hoc n requirit virt. simplicit
infinita; q. ex nullo cap. ea ad creation. requirit.
C^a. q. n requirat virt. infinita ad ope-
randu independent à c^a nali; quae erat minor praedictis
syllogismi, sic probat. dicendo, g^o secunda c^a nalis n est
secunda virtutis infinitae; sed secunda virtutis finitae, et infi-
mi ordinis; q. n requirit virt. infinita ad supplendu ejus
secunda. pt ha, g^a nullo probat fundam^to dicet, requiri vir-
tute simplicit. infinita ad supplendu secunda c^a finitae, et
creatae, et quae m^o finito, et limitato operat. Imo ad
oppositu i adeo firmu fundam^tu est. l. ipsis tris apparere
videat, q. secunda c^a finitae, et creatae possit per secunda c^a
eq finitae, praesertim altioris ordinis, suppleri. Cu g^o esset
secunda c^a nalis esse secunda c^a finitae creatae, et quae modo
limitato operat; dm sane ea, q. per secunda alia c^a eq
finitae suppleri possit

4^m fundam^ty potest esse g^o difficilius
est q. res entitative nalis habeat maior proportion. ad producen-
du ens entitative s'nale; saltem dependent à Compcio enti-
tative s'nali, quam q. res aliqua habeat proportion ad pro-
ducendu aliud effy. l. minoris perfectionis per creation. saltem
dependent ab alio Compcio infinito, nempe Deo: sed deni

po

potest res entitativè nalis, quae habeat proport. ad producendum ens entitative snale, tametsi dependent à Concursu supernaturali, ut visum est in intell. qui habet proport. ad producendos actus supernales, et dependent ab alio concursu snalis; sic tamen potest res, quae habeat proport. ad producendum aliquid per creat. et dependent ab alio concursu sibi proportionato. Maior ex se certa, et negari nequit quod maior dist. sit inter ens nale, et snale, quam inter duas res eiusdem spei; aut si diversae sint, sint tn eiusdem ordinis.

Ex creatione angeli, Potentiam Dei esse infinitam, communis DD. sent. docet.

Caput 3m.

Communis religiosorum omnium Doctorum sent. contra Durandum constanter docet angelum quidem ex creatione virtutem simpliciter infinitam in causa quae connaturaliter creet. Sic scholastici in 2o dist. 1. Albertus artic. 7. Richardus art. 4. 9.

q. 4. Gabriel q. 4. Capreolus q. 3. Oramus quodlibeto 2. q. 9. Henricus quodlibet 4. q. 37. Egidius quodlibeto 5. q. 1. Scotus in 4to distinct. 1. q. 1. S. Thomas 1. parte q. 45. articulo 5. eiusque interpretes Caietanus, Ovandus, et alij thomistae, qui omnes acerrime hanc veritatem defendunt. Recentiores sunt pro hac ipsa opinione P. Valencia, P. Molina, P. Vasquez, et plures alij recentiores. P. Rubalo de Angelis q. 50. quaesito 2. difficultate 2. in posteriori parte difficultatis §. 4. versu conveniunt cum his. P. Granado controv. 6a. disp. ut 3. P. Fonseca 5o. metaph. sectione 2a. q. 8. P. Suarez disputatione 20. metaphisicae sectione 2a. P. Albertinus tomo 2. corolario 20. ex primo principio phylosophico. q. 17 Theologica. Deniq. 2o. contra Gentes cap. 210. et plerique alij scriptores novissimi, qui iure optimo sententiam Durandi carpunt, quae sane [illegible] sine urgenti aliquo fundamento relinquenda.

Praedicti doctores, et recentiores alij, quorum nomina [illegible], [illegible] probant, [illegible], [illegible] nullus [illegible] efficax, et [illegible] Graecis [illegible] potissimas in hoc cap.

referam aliquib. aliis omissis, quae aut nullius roboris momenti vesunt, aut ita effusse a suis Authoribus proponunt, ut longissimum esset ad vera, et apta ratiocinationes componere. Videant ex DD. citatis, potissimum D. Thom. et D. Albertum, quorum quisq. plurib. e in suis oribus prosequendum.

Subtilis Scotus probat impossib. ea creaturam, quae naturalit. creet, facta inductione per diversa entium genera, quae cognoscunt. Brevius autem in hunc modum proponit id, in quo eius argumentum maiorem vim habere vr. enim vo. si creatura aliqua posset naturalit. creare, maxime creatura spiritualis, ut Angelus. Siquidem cum perfectissima sit, haberet utique eam virtutem creatricem, si possibile esset, quod huiusmodi virtus creaturis conveniret posset. Atqui creatura spiritualis nequit naturalit. creare; ergo &c. Minor probatur ab Scoto quod talis creatura deberet operari per intellectum, et voluntatem; nam revera operaretur cognoscendo, et volendo id, quod re ipsa produceret; sed nequit creare per actum intellectus et voluntatis; quia nulla res creare potest.

Quod huiusmodi creatura non possit creare per actum intellectus, et voluntatis probat Scotus, quia id, quod producendum esset accidens; et hoc dici nequit, quia nullum accidens potest produci naturalit. per creationem; nam cum accidentia dicant naturalem ordinem ad subiectum, in quo sint, et a quo pendeant; nequeunt aliter, quam dependenter a subiecto produci, atque ideo generari, et sic nequeunt naturalit. creari. Respons. ideo quod per actus intellectus,

et

et volitio crearet, non potest esse substantia, quia nullum accidens potest attingere immediate productionem substantiae; quod prius latius idem Author persequitur, tum eo Loci, tum saepe alias ut vidimus in lib. 2. physic. tt. 2.

Probat 2° Ocamus quia vel illa creatura, quae creaturam crearet, ageret naturaliter; vel ageret Libere: sed neutrum potest dici; ergo alliqui alterum naturaliter dandum sit; quod est ... Minor patet quia si talis creatura ageret naturaliter, ageret quidem omnia, quae potest simul, et in eodem instanti; nam cum non penderet à materia applicata, nec à Dispositionibus; sed ex nihilo effectus produceret; ageret sanè quidquid potest; atque adeo produceret simul infinitos effectus, quod est omnino impossibile saltem creaturae. Quod si dicatur creaturam illam agere liberè. Dicendum est quia posset velle producere simul omnia, quae ex se producere posset, atque adeo illa omnia simul produceret, quod ut proximè dictum est omnino repugnat; ergo nulla creatura est possibilis, quae creaturam creet.

Probant alii 3° quia inter ens, et non ens datur inst^a infinita; ergo actio productiva, quae extrahat ens ex non ente, seu ex nihilo, est simpliciter infinita. Antecedens probatur 1° quia nulla est maior distantia, quam quae datur inter ens, et non ens; ergo ea est infinita; nam si finita esset, posset alia maior reperiri. Probatur 2° illud idem antecedens quia distantia omnium contradictoriorum est aequalis; sed datur aliqua distantia contradictoriorum infinita; ergo quaelibet est infinita; et consequenter distantia, quae datur inter ens, et non ens, est infinita; cum verè sit distantia contradictoriorum. Minor patet quia

dis

distinctum, quod det inter Deum, et non Deum, est simpliciter infinita; ut in suo centro; ergo Deus ——

Alij cum Caietano probant 4° quia educere aliquid ex potentia passiva in actum 2m, requirit virtutem aliquam in causa eductiva, ut ex se certum est; et quo remotior est potentia passiva ab actu, eo maior virtus eductiva in agente requiritur. ut si potentia passiva sit impedita contrarijs, eo maior debet esse virtus eductiva agentis, quo maius fuerit impedimentum; ergo educere effectum ex nulla sua potentia passiva in actum 2m, requirit virtutem infinitam in agente. Atqui producere per creationem, est educere effectum ex nulla sua potentia passiva in actum 2m; ergo ad id requirit virtus infinita in agente; et consequenter ex creatione arguitur, quod potentia Dei sit simpliciter infinita.

Denique plures, et graves Magistri s. id ipsum probant, quia modus operandi sequitur modum essendi: sed nulla res potest esse, quae non pendeat in suo esse ab aliqua potentia passiva, quatenus aut illa pendeat a subiecto; aut debeat habere rationem subiecti, saltem suis accidentibus, quae illi debeant; aut saltem comparatione actionis, qua producitur; ergo nulla res operari potest, nisi dependenter ab aliqua potentia passiva. Et confirmatur quia aliquis modus operandi debet esse proprius soli Dei; ut negari nequit: sed nullus alter est, quam operari independenter a composito et materia; ergo hoc proprium est soli Dei. Confirmant iterum P. Molina, et P. Suarez quia nulla creatura ex ijs, quae de facto existunt, potest producere per creationem; cum alliqui

stent innumeris proprietatibus, ac virtutibus activis, quae merito omnium admirationem in se convertant; quod signum est nullam esse potentiam creaturae, quae valeat creare possit. Denique pro sententia ipsa sententia ex PP.ibus, quos in capite sequenti referemus.

Praesentis Disputationis quaestio deciditur.
Cap. 4um

Id imprimis supponunt DD.es, quos in praesenti cap. memoravimus, nempe non probari evidenter ex creatione, quod potentia Dei sit simpliciter infinita: ipsi non agnoscunt, rationes adductas tales esse, ut hoc unicuique suo authori placeat, aliquis tamen scilicet illorum plerisque maxime displiceat: quod quidem signum est, ut Pater Suarez notavit, nullam esse scludentem. Proinde quod solum potest esse dubium, an id ita efficaciter rationibus adductis probetur; ut possit quis absque nota ulla temeritatis, aut levitatis sententiam Durandi amplecti?

Verum ut sane quod absolvamus, revocandum in memoriam est duplex illud infinitatis genus, quod supra in DD.o potentia ex eius DD. distinximus, aliud est infinitatis in esse entis, quam infinitatem sit potentia Dei ex eo, quod sit realiter ipse Deus. Et aliud est infinitatis in ratione potentiae: quam infinitatem sit potentia penes ordinem ad effectus, quos producere potest, scilicet in ordine ad modum producendi, seu genus productionis, quo potest illos producere.

Et

et de utroque loquemur in hac nra resolut.e, et fortasse sent.a in duob. praecedentib. capitib. relatas in studiam vocabimus.

Ut, quae nra sent.a statuamus, supponendum est id, quod apud me est indubitatum, et arbitror a nemine negari posse; nempe esse aliquod genus operationis, quod vel attenta perfect.e termini producti, aut attento genere ipso actionis, non arguat infinitatem in potentia productiva; adhuc tamen attentis omnibus, quae in productione interveniunt, nequeat dubitari, illud opus ita esse proprium solius Dei, ut nequeat creaturae svenire. Talis est constitutio corporis divisibilis in loco modo indivisibili. Quis enim dubitet, ita esse proprium solius Dei, quod rem existentem extensam modo inextenso, et indivisibili in loco constituat; ut nequeat id creaturae marit svenire? At si attendatur ubi, seu praesentia localis, quae producit, est quidem finita, et limitatae perfectionis: immo, si attendatur genus ipsius actionis, est etiam limitatum ex se, nam est actio generativa cum sit productio termini dependentis a subiecto.

Quo nec supernalitas illius praesentiae localis potest aliquid arguere, nam intellectus, et volitas sunt virtutes proportionatae, saltem ut c.te instrales, ut producant actus supernales, qui longe nobiliores sunt illo ubi, de quo loquimur. Adhuc tamen si attendatur quod praedictus illud ubi repugnet naturali modo existendi corporis, quod ex se sit extensum, et quod modus existendi indivisibilis tamquam strarius est rei corporeae, ut videatur impossibilis: si inquam, haec attendant, arguit aperte quod constitutio rei divisibilis

mo

modo indili sit propria soli Dei, in cuius potestate, et dominio sit, creis oibus pro sua Sapa uti. Qd si dicat Sine eius deduci infinitatem poss in esse poss. n. video quo fundamto id dici possit.

Hoc ita notato dm. i. 1o ex creatione argui infinitatem entitativam poss Dei; quatenus arguit, qd agens potens creare sit verè Divinum, atque adeo Deus. Hanc assert. 3 amplectendam putari propt authoritatem DDs, quos in proxo cap. retulimus, et potissimum propt aliquos eclesiae PPes, qui illam disertissimè tradunt, Athanasij in primis serm. 3. in Arrianos Glum. mihi 11o, alias 5. in hec verba neque Angeli creare possunt, cum et ipsi sint creae: ubi ex eo, qd Angeli sint aliquid creatum probat sapientissimum Pr qd creare nequeat: signum qd est, repugnare primus creae in illis sint. nqd possit creat creare: secus n. futilis esset ro Athanasij. Qd absit dicat.

Clarius ad hunc Cyrill. Alexandrinus lib. 6. Thesauri cap. 2. ubi int alias roes, quibus Verbi Divini Divinitatem probat, hanc subdit ad hec nulla crea unquam substantiam à nihilo producere potuit; finitae nam qd virtutis id esse n. potest: filius autem creator oium est, quomodo qd sit crea? Et sub finem capis hec verba het, numen excogitare potest quispiam mentis compos creare qd creat, et à nihilo producere, qd à nihilo productum ê? ... velint quaeso diligentiam quid dicunt perpendere: praecipua nam Dei verè proprietas ê; ut à nihilo possit substantias producere: id filium posse, n. negant; quomo qd n. Deum

verum

veng, sed ma erit; nihil sanè dissentis, gravius dici potuit.

Accedit August. Lib. de Genesi ad Litt. cap. 15. Angeli aut, inquit, nulli sic possunt creare n. solus n. unus cuiuslibet n.a, seu magnae, seu minimae creator est Deus; id est ipsa trinitas P.r, Filius, et Spus S.t. Et prope medium cap. ita subdit creare n. quod nullus Angelus potest, qui nec se ipsum. Cuius nos vim perpendit P. Fonseca ut erat vir ingeniosus, et q.a SS.tos PP.es mirabili affectu, et rev.e: sed n. est cur in ea perpendenda detineamur, ne P.m nrum Fonsecam concertationis vertamus, cum alioqui liquido constet sent. D. Augustini esse ipsius assertionis, quam statuimus.

Ro. efficax pro hac veritate nulla mihi prorsus occurrit, nec quae praecedenti cap. adductae sunt robur aliquod habent; ut inferius in cap. ult.o constabit. Quapropter assert. Sancta posita propter solius authoritatis adductae admitto, admissurus sanè sent. D. Durandi, nisi tanti authoritatis pondus ad oppositum impulisset. Accedit, q. n. levi fundam.to eam assertionem tanquam I.m princ. esse probabile supponere possumus, cum apud antiquos Phos tale haberet, apud quos I.m princ. erat ex nihilo nihil fieri, q. adeo rigide plerique accipiebant; ut Deo eiusmodi creat. negarint. Caeterum cum constet, Deum verè creare posse, pro solius creaturis illud princ.; tanquam suis tunc probabile accipiendum est.

Confirmat. n. levit q.a si crea. n. repugnet q. creaturae creet; nulla sanè ro. erit, cur homo n. posset creare aiam realem; q. tn dici tuto nequit: nam cum certum sit, dari idem fundam.tum, ut dicat hominis posse producere suas alterius

So

hominis, q[uo]d dat, ut illa quid dicam de equo; sicut de hoc dic, quod possit producere hoc equi, ita de hoc dicere erit, q[uo]d realem aiq producat. Quod si dicas hoc so. stare efficacit ex authoritate, cui nefas e contradicere: admitto quidem. sed inde arguo, mea quidem sent[enti]a, si licit, id, q[uo]d ex authoritate stat accidere, q[uo]d ne[mp]e creatio i impossibilis cuiq creaq; nq si poss esset nulli sani aptius conveniret, quq hoi in ai realis alterius hominis /

Dm 2° censeo, creat[ur]as si arguere in poa creativa infinitas in esse poe; atq adeo existimo, q[uo]d si alias poa Div[in]a n[on] habet hujusmodi infinitas, ut in proxima disp. probatu est, n[on] eq habet ex eo, quod creare possit. Ducor in hanc sent[entiam] q[uonia]m ex tio producto nequit argui infinitas, de qua loquimur, ut e evidens ex modo aut producendi so argui potest, si aliquid arguit, infinitas in esse entis; quatenus arguat, esse agens oio a se, quod aliquid aliud ex nihilo producere potest. Res v° in contrariu adductae inefficaces sunt, ut infinitatis poe in ree talis suadeant, sicuti in cap ult° ostendemus. Et forte hanc assertionem n[on] negant DD[octore]s sup[r]a relati /

fundam[en]ta Durandi in cap. 2° adducta, quatenus 1[am] nrq assertionem oppugnant, diluunt. Cap. 3[m] /

ly geng aliq infinitus in Dei pon excreat. angui Diximus, opus i, q. act. Durandi, que oppositu stendunt, diluamus. Et ad 1.m dm i, q. Et inulla sit ratio sio effax, qua Durandi sentia refellat; ad hue tu maximus est authoritatis pondus, cui stradicere, nec ipsi Durando licuit. Et quidem si id fundam.tum satis debeat esse, ut admittat crea, que possit snatu creare, et admittenda essent alia plura, que absq. gravi nota admitti nequeunt; nempe q. sit potis crea, que possit sstituere corpus ex se extensu modo inextenso. Imo que possit sstituere rem in duplici loco adequato; cu hoc n. sit aliud, quam rem eandem duplici loci affici: in quo sane si res speculative accipiat, nihil apparet, ad cuius requisita sit infinitas pot.

2.m fundam.tum probat, nec iudice efficacit id, q. in cap. 1. notavimus nempe dm esse, q. sceptus ipse creationis exse anguat infinitatis inagenti; aut si hoc n. dicatur, q. admitti debeat c. 2.a, que possit snatu creare. Nq. si sceptus creationis exse, sit indifferens, ut stra hat ad eu limitatis perfectionis, neq. exse pracisse infinitatis agentis anguat; nequit fieri aliquid simplicit infinitus ex illo scepta, et ex scepta c.e paialis; quoniq sceptus iste n. addit sup.a alius, nisi aliquid finitus. Propterea q. respondendus e, creationis n. repugnare crea. roe tui, qui producendus est; sed roe modi operandi; qui exse anguit infinitatis agentis, et propterea nulla crea potest snatu creare, sive ut c.a univoca; sive ut equivoca;

sive

sive denique ut instalis. Cuiq rei et nulla ro urgens occurrat, ad hunc tn ea debet admitti propter dicta in cap. praedti

... 3m fundamentum Durandi, quo praesens solutio refelli possit, ut apte dissolvamus, notanda e nostra doct.a de actione eductiva, quam in lib. 3. physic. ... late probavimus: nimirum actionem eductivam n consistere in eo, quod subiectum tri producti in talem tum vere influat; sed in eo quidem quod actio, qua agens illam tum producit, recipiat tanquam in subiecto inhaesionis in ipso subiecto tri producti; atque adeo ipsissime influxus sit actio, ut exit ab agenti, istudque respicit; et sit passio, ut subiectatur in subiecto tri; hoc n. ipso, quod actio, qua producit ignis ex c., recipiat immte in m.a, n potest n talis fa pendere a m.a tanquam a subiecto; nec potest n m.a ipsam dici sustentare fam, cuius actionem immte sustentat, quamvis in talem fam nulla prorsus roe influat, ut late in loco citato persequuti sumus.

Hocque supposito ret, quod et 3m illud argtum Durandi, videatur here vim aliquam in sent.a, quae docet, subiectum tri producti influere in illum, et in hoc consistere, quod talis tum ex pota subiecti educat; ad hunc tn in nostra opinione, quam proximi exposuimus, nullam omnino vim habere potest, namque rendum est, quod et virtus cuiusque c.a finita possit suppleri sibi alia, aut maiori virtute; caeterum id, quod so e modum operandi, nequit suppleri additione alicuius virtutis, sed so per modum alium operandi alterius ordinis. Hincque est, quod cum operari per actionem eductivam,

n

n sit aliud, quã modus operandi agentis, et n influxus alterius causæ, nequit suppleri, nisi per alium modum operandi; nullus autem alter datur, quam creatio, quæ uti diximus, ē propria solius agentis infiniti, et propterea repugnat cræ creatæ, quæ valeat creare possit.

Ad 4m argtum dm ē, nihil illo probari: propterea qd nos n dicimus, argui ex creatne infinitatem agentis zostri, qui per creatnem producendo ē, sim. Soc diceret, convinceret sane argtum petitum ex productne entis finalis; cum qm dicamus, creatnem arguere infinitatem dictam, qa ē talis spalis modus operandi, nihil vero refert, ut dat cræ creatæ, quæ valeat creet, qd det cræ, quæ producat valeat effus finales, quoniã illos produceret modo debito, et proportionato cæ 2æ. Sin creare n repugnasset creæ, cur, quæso, Sol n posset, producere per creatnem aium realem alterius? Nam si tribuit equo, qd possit producere immte fig equi; etiam Soli tribuendum esset, quod possit, producere fig alterius Solis. Quod si dicat, id nulla roe humana repugnare; sed sola obstare authoritate, cui stradici nequit; ita nos dicimus de quacumque crea poli, ut cap. superiori notabamus.

Roes in cap. 3. adductas pro cõi sentª inefficaces esse ostendit.

Cap. 6m

Cogimur propter duo roes illas diluere, quibus

cuj sent.m probari solet: 1° quidem q.a repugnare videt.r
2.a nræ assertioni, qua negamus aliqui ex creatione infinit.s
pos in esse talis. Deinde q.a talis, me iudice, sunt, ut quomiis
id n̄ doceamus, adsunt: rees illæ requiri deberent. Et 1.m Scoti
quis viti Lenis; nullus videt, ng q̃ crea. spualis debeat ope-
rari per intus, et vol.t n̄ i, q̃ actus ipsi intus, et voluntatis in-
fluant effient. in effus producendos; hoc n. sine fundam.to
dicit. Id h est; q̃ int. dirigat; et vol.tas applicet virtutem
activus subst.a spualis, ut suas operat.s exerceret. Et mitto
alia, quæ in ea. re satis falso miscet Scotus.

Verum prætermittendus n̄ i, q̃ et eare efficacit
probaret, repugnare pronus creq, quæ indolet caret; id tn n̄ pro-
bat ex eo, q̃ creatio arguat infinitatis in pona creatrice: ng eadm
arg.to pro. ets, etiam spuals n̄ posse producere per actiones eductivam
aliquus aliq subst.s, ng verò Scotus debuisset operari ea crea per
actus intus, et voluntatis, qui sunt accidentia: huiusmodi autus
accidentia, et et quævis alia, nequeunt attingere productionis
subst.a etsi per actions eductivas, ut fert Scoti sent.m; ergo
illis id ex nullo capi. efficaci.

2.am vero Lecanii Lenis etus censeri debet: 1° q.a
et illa crea operaret libere, diceret qui infiniti potitatis ne-
garet, q̃ illa crea n̄ posset, velle producere simul oia, quorus
esset productiva, et simile quid multi graves Auct.s de Deo
ipso docent. Imo ea crea se haberet . l. x.m ordinat.s divi
. l. ex.m rectus regulis rais. Aut dicere 2° i, illis creus posse

pro

producere ill. sia, quę per creat. esset producturą quin id aequat infinit., ut sup. in praesenti disp. docuimus. 3° si dicat illas creą. agere naxio; dmetą esset, q eą detraxet deq ad suas operationes, q adeo vulgare ē in schola ceu oes cS., atą adeo q naxio dm sc. plures, ut opus n sit hoc pro fissio sfrare.

Ad 3 neg. net satis apte durandus, et ex illo reliqui DDes. eą qui durando ipsi stradicunt. Det q negatione antis. Adeuij probationg dicimus, nulla utiq esse maiorę dist. in esse oppositionis, quą quę dat inter ens, et n'ens, q nev nulla extrema possunt int se magis opponi, quą quę stradictorii opponunt: at in esse entis n'eą esse distantię maximę, quę dari potest. Et roi evidens q 2° unu extremu distat ab alio immte per se ipsu, et n' per aliud 3m int positu; tantu dista. int illa extrema dat, quantu ē excessus unius sup. aliud, ut cernere ē in cubita, et semicubita: eą q ens distet a n'ens immte per se ipsu, quatenus ult. et reaxij, et reale esse, tanta utiq erit dist. entis a n'ens, quantus fuerit excessus, quo ens excedat n'ens. Atqui ens se excedit n'ens per suum proprium esse, q det: q si tale esse sit finitu, dist. erit finita; sin vero esse fuerit infinitu, dist. erit infinita. Unde tandem scludit ens finitu distare a n' ens per dist. finitu.

Ad 2 probat ... einsdę antis similit. reddę, q dist. vrij stradictoriorum * roi, q deus distat a n' deq per

suą

...nalis in eo oppositis; ...ą n' magis opponunt ... extrema stradict., ...gnent, quą reliqua ...tionis hęc opposi...nit ex repugnant. ... extrorum in ordine ...itatis, et tu repug... ... stro hęc extra al... n' aliorum; quą hęc ... deus; cęterum in roe ... magis distat deus ... deus, quą hoc a n' ...no;

suæ propriæ quidditatis, quæ cum sit simpliciter infinita, distantia eius est infinita; at eius esse hominis sit solum finitum, et per illud distat a nihilo, sed solum distantia finita, quæ datur inter hominem; et nihil homo.

Ad 4. 3um, quod calculat se separare rx, rendum est. 1. 3 log impte deduci; nam ex regulis calculationis retinenda sunt extrema, in quibus illa fundatur; nam ablatis, aut mutatis extremis, super quæ fit calculatio, hæc etiam perimitur, et nulla est: atque adeo ex illo anti, quod assumit, nempe quo remotior est potentia passiva ab actu, eo maior virtus in agenti requiritur. Ex hoc in quo anti solum deducitur consequens istud: quod ad educendum effectum ex potentia passiva, quæ infinitum distat ab actu, requiritur virtus infinita agentis; non tamen deducere est, quod ad educendum effectum ex nulla potentia passiva requirit virtus infinita agentis. Hoc non pacto agitari est quidem proprietates calculationis ignorare, et de industria calculationibus abuti. Ita quod ex illo ante assumpto nullo prorsus pacto deducitur consequens proxime dictum quod est diversi ordinis, et in illo auferunt extrema, super quæ facta est calculatio in anti. Et sane facile erat animadvertisse

Ad 5. 3. ros est pro bonus illud, quod sibi thomistæ formaverunt, et plures alii admittunt, debere accommodate accipi, quatenus vitæ velit proportionari quidem modum operandi, et modum essendi rei quoad aliqua; non vero quoad omnia, secus enim omnia convenirent in suo esse, cum omnia in modo operandi conveniant: aut tanta diversitas in modo operandi debuisset

ras

adstruit, quanta e, qui int quidditates, seny q n̄ invenit,
q̄ m̄ nō falsy: Sensj q̄ e q̄ mody operandi proportionetur
modo essendi; quatenj mody operandi causæ limitatæ debet
esse limitaty; quoniā repugnat ex se causā limitatam
esse, et mody operandi illimitaty. Sine autē n̄ pr, q̄ operari
independent à subto afferat ex se illimitat. poβ in esse ta-
lis. Accedit eo arg.to sō probari, si aliquid pr, q̄ sit illimi-
taty in esse entis agens, q̄ possit creare, ut dicty e —
Ad 1. I. rspat. ut 1° dari quidj modum
operandi propriū Dei, quamvis alias diceret, q̄ operari per
creationē, posset svenire creaꝗ: dat n. q̄ Dey operari possit
independent à quacūq c.ª, et compriō. Ct Et crea posset
operari per creat. esset tn dependent à Deo, sicut de facto
operat n̄ sō dependent à c.ª mali, sed etā à Deo. Ret 2°
ad eandem 1. I. oratiōnē q̄ Et dicamy, esse propriū solig Dei,
operari per creationē; inde tn sō deducit, q̄ creatio arguat in-
finitaty agentis in esse entis, n̄ v° infinitaty poβ in esse talis.
Ad ultimā, rspat. ut plura esse poßia, quā quæ de facto pro-
ducta sunt, unde nully desumit arg.ty ex ijs, quæ de facto sunt.
Accedit eo arg.to sō probari, q̄ creatio sit impoβis creaꝗ: q̄ v°
infinitatē poβ in nōr talis arguat, nulla tenē pr. Atq ex
his rstat, quā sit 2.ª nra assertio probabilis —
Rones in hoc cap. solutæ sufficent, ut vity
e, dissolvant, debuit movere Racone, ut crea, quæ aliter
creare possit, admitteret in ttt de prijs sect. 1. q. 2. cy

7
10

id adeo aperte sit sm̃ PPs edetis, quos retulimus. quorum potissima verba si P. Aconius vidisset, tantum ita facile ab illorum sentia discessisset; et tamen verba, quae ipse refert, illius expositionis .s. invite patiant, verba tamen à nobis relata nullus tergiversationis admittunt. Ad haec tamen excessit P. Tannerus qui in 1. p. disp. 6. q. 1. dub. 2. sentiam Durandi parum in fide tutus appellat. Denique ex dictis constat, eorum sentiam non esse dogma, sed dogma illius appellet P. Montoya 4. de trini. disp. 110. sect. 8. nº. 18.

Artus 3us.

Utrum Deus sit omnipotens?

Arbitrant aliqui idem esse in praesenti articulo inquirere an Deus sit omnipotens, ac si rogaret, an potentia Dei sit omnipotentia? sed aliter longe ego sentio. Et .n. ad huius articuli expositionem spectet, expendere, an potentia divina sit tantum id, per quod Deus dr., et est omnipotens: ceterum S. thomas, dum rogat an Deus sit omnipotens, sive potentia activa illius sit ipsa omnipotentia; sive sit aliquid ultra potentiam, et propterea dubio proposito affirmative respondet S. thom. Notat insuper, et satis quidem apte, in eo potissimum esse difficultatem, ut exquirat ratio, cur Deus sit, et dicat omnipotens, namque nullus est dubius, nec ab aliquo negatum est, quod Deus sit vere, et proprie omnipotens, ut deinde nos, et à S. Thoma praetermissa in huius

arti

art. commentariis expendimus.

Qd sit obtum pot. activae Divae universim acceptum.

Dispo. 13a.

Varia DD. placita proponunt.

Cap. 1m

Nequit sufficienter exponi, sit ne Deus verè omnipotens, q in presti arto potissimum inquirit S. Thom; et insuper nequit exponi an pota Divina quam hucusq explicuimus, sit facillimè id, quo Deus omnipotens constituit, nisi prius de obto pot. Divinae universim accepto disseramus. Ccu quod nra hic profusiùs referemus, quae aliqui plus iusto in Aureolum, et Scotum invecti congerunt: sed eius graves hi DDs possint, et debeant commodè explari, eo sanè pacto exponendi sunt; et inprimis Aureolus in 1m dist. 42. pte. 2. art. 2. negare cum idem esse, q aliquid contradictionem implicet, et q repugnet; atq adeo docet, q tts Deus nequeat facere id, q implicat, involvit; potest tn id efficere, q repugnat. Nam accidens, inquit, ille esse alq subto, repugnat; et tn dubitari nequit, hoc posse fieri à Deo.

Verum tn Aureolus nimium rectè, et clarè loquatur,

ita

ita tn. accipiendo ē, ut si velit n' implare contradict.s abte. et exse id, q si repugnat virib; nt fieri, quale ē exemplum adductu de accidentib; sine subto z n' v. negat coem sent. 3, quem infer; exponem; de repugnant.ª extremorum. Et quidem intelligi nequit: deu verē, et re ipsa efficere id q verē, et abte repugnat fieri: unde si Soc dixerit Auneoly, aperte falsu est: nt Soc ipso q extrema, ex quib; res aliqua constituenda ē, talia sint in re posita, ut unu inferat nazio negationem alterius, fieri nequit, q talis res producat, cu fieri nequeat q duo extrema contradictoria simul existant

Sotus item ex Soc in re nunq apte loquutus, nq in 3º physic. q. 4. docet, q te sint extra obtu pot. divin. ea, quę contradict.s involvunt; at n' ea duntaxat, sed illa etiā, quę propt difficultates occurrentes nequit intus sufficient. capere: Probat ille; qª q verbu divinu producat aliud verbu n' affert implicat.s extremoru, cu tn id fieri oio nequeat. Si Sęc Soti doct.ª stricte, ut sonat, accipiat, plus quam falsa res ē; cu fide Div.ª constet plura ab eo fieri posse, et de facto facta fuisse, quę mente humana nequeunt sufficient. capi; ut q deu sit 3º, et alia huiusmodi; in ciuius rei confirmat.s possemus adducere plura S.S.ru P.P.m testim.ª, quę passim occurrunt, et facile inveniunt apud D.D.s cu de n're fidei sacram.tis tractant, ut de incarnat.e, de altiss.º trinitatis misterio, et alijs generis misterijs

Ex dictum in mente Soti sit, ut q. n. sit necess. involvi apertè stradictionē; aut involvi immediatè ex hypotesis, quæ supponat; ut prudent. et probabilit. dicere sit, q. aliquid existat extra obiect. divinū pror; q. sane satis probabilit. ... et ... sent. 3 mox referendū n. semul... sed iterum, ac saepe ea doctr. inculcat. Sin autem Sotus voluerit, n. esse necessū, ut censeamus, aliquid ex sptte sua abtè repugnare; q. afferat saltem mediatè implationem stradictionis; falsa prorsus è illius doctr., ut inferius sub finem ... ostendemus. Oppositum n. cernere est in ex. ab ipso Soto proposito, lic. n. ex hac hypotesi præcissè, q. Verbum divinum Verbum aliud produceret, n. sequat. implatio stradictionis; sequit. tn ex hoc duplici extremo, nempe q. Verbum sit adæquatum terminus mentis divinæ, ut necessariò debet esse; et q. aliud Verbum producat; cum q. illud prius extremum auferri nequeat, fit apertè, q. si dicamus, poni simul extremum aliud, ponant simul duo stradictoria.

3° denique ... coit. docent, obiectum adæquatum pot. divinæ esse id, q. ex spte sua n. involvit stradictionem; atque adeo esse extra illius obiectum, quidquid ex spte sua stradictionem involvit. Sic sentiunt, et quidem coent. ad hunc sent. 3, qui opinant, pot. Dei sistere in nexu reali actuali ad creas; aut docent huiusmodi pot. dicere nexionem coentem cum polibus. Imo plures ex iis, qui dicunt, pot. Dei absolutè oio esse à nexione coente cum creis, hoc ipsum (q. mirandum è) n. semel alliqui

Do

docent tt illos incap. seq. omodo, ut pon. i exponemus.
q. loquunt de poa Div.e, ut i proximè apta ad operandum.
Respondent. pr imprimis ijs fundam.tis, quibus
illius DD.s probare solent, q. poa activa Div.a in rea actuali ad
potia consistat: quae fundam.ta cum supra relata, et soluta sint,
n. opus i hic denuo referant. Pa deinde independent. à
praedicta sent.a q. si poa Div.a posset proximè producere Mi-
notaurum vg. quem supponimus impossibilem, verè esset extensivè
maior, quam de facto i; q. sò i intra obtum illius id, q. nullum in-
volvit contradict.m; nec Con. pbt. ex anti, q. ita pa, q. si dei pos-
set proximè producere Minotaurum, se extenderet ad aliquid,
ad q. de facto n. se extendit; q. fieret extensivè maior.

Statuit Vera Sent.a de obto poq activq Divinq.

Caput 2m.

Cum supra diximus poq activq Divinq ita ee
à cunctis oibus absolutam, ut nec connexione quidem cum illis nec-
tatur; proximè ad hanc doct.m, dm pro pp.ti difficultate est,
obtum praedictq poq esse quodcumque ens, q. mente fingi potest, et
n. sit Divinum, seu qcumque ens, q. si per pole, l. impole po-
neret in re, n. poneret à se ipso. Huius assertionis debentur,
q. existimo, DD.s oes, quos pro sent. proximè tacta in hoc

Loco retulimus; quicquid quo alias docent objectum potentiae Divinae esse id, quod nullam implicat seu involvit, non loquuntur de obiecto, ad quod Divina potentia ex parte sua se se potest extendere; sed de obiecto illo, quod Deus de absoluto, et simpliciter posse producere, quod certe solum est ens, quod nullam prorsus contradictionem involvit.

Est etiam in hac mea assertione S. Thom. in hoc art. 3. corp. ibi enim explicans quid cadat sub potentia Divina, ita habet; hoc quod repugnat rei possibili absoluto; quod sub ditione Divinae omnipotentiae, quod implicat in se esse, et non esse. Quibus verbis docet non contineri intra rationem entis possibilis illud, quod contradictionem involvit, mox quod notat illud non subdi omnipotentiae Divinae; advertit tamen, quod licet praedictum ens non subdat omnipotentiae Divinae, id non accidat ex defectu ipsius omnipotentiae; sed quia ipsum ex se, et ex parte sua involvit implicationem. Verba illius sunt, hoc enim omnipotentiae non subditur, non propter defectum Divinae potentiae; sed quia non potest habere rationem factibilis, neque possibilis. Ex qua doctrina infert idem sapientissimus Praeceptor, non debere dici quod Deus non possit huiusmodi entia facere; sed quod illa fieri nequeant. Unde convenientius dicitur, inquit, quod ea non possunt fieri, quam quod Deus ea non possit facere.

Si haec, quae ex Sancto Thoma retulimus rite perpendant, deprehendent sane, non alium posse esse mentem Sanctissimi Doctoris, dum negat, impossibilia subdi Divinae potentiae, quam asserere, quod non sint intra obiectum, circa quod talis potentia potest absolute, et simpliciter se exercere. Ceterum quod subdant Divinae potentiae, si haec sint secundum se, et sint perfectiones, quae hic attendat: patet; nam expresse docet Sanctus Thomas

thomas non excludi absolute pot. Div.ª ea, quae exse repugnant,
nec aliquis defectus, qui ex p.te illius det: insuper dissertè
docet, non debere dici, quod Deus non possit illa facere: at nisi di-
camus, pot. Divinam non esse comprehendere intra suum
obiectum illa, quae verè repugnant, nequit non dici, quod etiam ex defectu
Div.ae pot. praedicta entia sint extra illius obiectum. Insuper d.m
nario est absolutè, et simpliciter, quod Deus nequeat illa producere:
ne quod hoc dici dicant, ut dicenda non esse docet S. Thomas
d.m sanè est, quod pot.a Dei complectatur exse ea entia, quae v.i
m.o repugnant. Porro autem d.m esse, quod impossibilia non subdant
Div.ae pot. ex defectu istius, et quod Deus absolutè nequeat illa producere;
si aliquis dicat, quod huiusmodi entia non contineri intra obiectum pot.
Divinae, etiam si hoc s.me se evidentur: patet quod hoc ipso,
quod pot.a Div.a non possit exse producere entia, quae de facto
repugnant, fitque si per impossibile accideret, quod huiusmodi
entia denuo non repugnarent exse; ad hunc non possent produci
ex virtutibus divinae, quae de facto datur; quod impossibile sit,
ea entia re ipsa produci, non solum provenit quod ex parte sua repugnant;
sed etiam quod Deo deest de facto virtus, qua illa produceret. Insu-
per hoc ipso, quod Deus non habeat de facto virtutem, quae exse
sit sufficiens producere praedicta entia; necessario d.m est, quod absolutè
et simpliciter non possit illa facere: nam dicere absolutè, quod nequeat
illa producere, est, dicere quod non habeat virtutem exse sufficientem
ad illa producenda; quod hoc ipso, quod quis opinetur Deum non habere

hu

Suis modi virtutis, omninio illi ē, q̄ Deus ñ possit prædicta entia producere. Maneat q̄ Doct. J. S. Thomæ ñ nisi in ma assertione consistere posse.

Resolutio primæ nræ assertionis facilis ē ex sent.^a altera, quam in assent.^e ipsa tetigimus, et sup.^a latè probavimus: nã sub obiecto pot. Div.^æ continet, quidquid ipsa potest esse producere: sed pot.^a Div.^a talis est, ut possit esse producere ñ modo ea, quæ nullã implic.^t involvunt, sed ea etiã, quæ ex p.^te sua repugnant; ergo hæc oĩa continent intra obiectũ pot. Div.^æ; et cõnt quodcumque ens, quod etiã perfecte mente fingi potest, et Divinum ñ sit, est intra obiectũ pot. activæ Divinæ. Syllus ē legitimus, et ex præmissis sola minor indiget probat.^e; ea tñ latè sup.^a probata ē, et proinde nihil in præsentia probandum superest, et deniq. concludit q̄ ens ñ a se; ut complectit.^r entia polia, et impolia, quæcumque illa sint, est obiectũ pot. activæ Divinæ.

Sed dicet aliquis, si scia Divina talis à nobis adstruat.^r, ut q.^ty ē esse, possit exprimere alias veritates præt.^r illas, quas de facto exprimit; ad hoc tñ dm ñ est, q̄ sint obiectũ suæ Div.^æ veritates, quæ de facto ñ dant, ut quod Chymæra sit polis, et alia huiusmodi; ergo si pot.^a Div.^a possit esse producere ea, quæ de facto repugnant; ad hoc dm ñ ē q̄ illa sint intra tuã talis pot. Et confirmat.^r iis ipsis, quæ nos in casu præcedenti tetigimus, q.^a si denuo redderet chymæra polis ex p.^te sua, plura posset pot.^a Div.^a,

quæ

quo de facto de actu posse, et objectum illius extensionem accipere; ô signum ê, quod entia ex se repugnantia non sint objectum, seu terminus potentiae divinae —

Occurrendum tamen î huic argumento satis esse discrimen inter cognitionem, et potentiam divinam. Enim vero ut aliquid dicatur proprie secundo objectum cognitionis actualis requiritur quod actu feratur cognitio in talem rem; quidquid sit an ipsum intelligens possit, aut non possit aliam cognoscere. Verum ut aliquid sit proprie objectum potentiae productivae, non requiritur, quod talis potentia actu illud producat; sed quod possit ex se illud producere: ergo quod potentia divina possit ex se producere ea etiam, quae ex parte sua repugnant; hec etiam proprie sunt objectum, seu terminus illius.

Ad confirmationem dicitur aliud esse, quod objectum partiale potentiae divinae immutetur, et incrementum aliquod accipiat; et aliud esse, quod objectum adaequatum, et totale crescat. Hoc secundo numquam fingetur accidere, quia quocumque pacto res ex parte sua se habeant, semper ex virtute divinae eodem modo produci possunt; potest tamen fingi, quod altera pars objecti crescat si nimirum fingatur, quod denuo ex parte sua non repugnent, quae vere repugnant. Quod autem ex hac fictione deducatur, posse dici, quod Deus possit actu, et simpliciter plura facere, quam antea, non est, quod objectum adaequatum suae potentiae denuo crescat; sed quod in aliquo partiali objecto detur additio requisita, quae antea non dabatur, ut Deus posset proxime res illas producere —

Objectum potentiae divinae amplius elucidatur.
Cap. 3.

ita in praesenti cap. obiectum per Div.a expressimus, ut abstra-
heremus ab eo, quod ea sola sit ex se sufficiens, .i. non sit ad
producendum id, quod diximus esse illius adaequatum obiectum. Superest
ut explicemus, an praedictum obiectum comparetur ad potentiam divinam
tanquam ad potentiam ex se sufficientem, et adaequatam? Circa quod
aliquid dissidii inter DD [illegible], aliqui n. triplex genus
entis distinguunt, aliud est, cuius adaequata productio arguit im-
perfectionem in deo, ut peccatum; aliud, quod ex sua speciali ratione formali
respicit etiam causam 2am; ut actio agentis creati, et in sententia pro-
babili actus omnes vitales. 3um denique genus entis est, quod nec arguit
imperfectionem in deo, nec respicit ex sua ratione formali causam creatam
determinatam, ut ignis .i. equus

Hoc supposito docent Docti aliqui magistri
duo priora genera entis, quae diximus, comparari ad potentiam di-
vinam tanquam ad virtutem partialem: 3um vero genus comparari tan-
quam ad virtutem ex se sufficientem. Probant inprimis 1am partem
suae sententiae quia .s. ens arguens imperfectionem in deo, si ab illo
solo producatur, comparari ad potentiam divinam tanquam ad virtutem
ex se duntaxat partialem. Quia si virtus Divina esset ex se
sufficiens producere sola peccatum esset quidem ex se sufficiens
producere aliquid, cuius productio arguat imperfectionem
maximam in deo, quod tamen dici nequit; nam sicut repugnat deo, quod
solus efficiat id, quod in illo arguit imperfectionem; ita repugnat,
quod possit solus illud ipsum efficere

Pa deinde quod ens respiciat ex sua

[illegible]

sue frali c3 a3 comparent ad virtutem Divinam, tanquam ad virtutem esse partialem, et inadequatam, quia eo pacto quodlibet virtus est causa entis, cuius est productiva, quo est tanquam talis entis, id est eo pacto, quo à tali ente respicit; quia si virtus causae solo sit tanquam partialis entis producendi, seu solo respiciat partialiter, solo erit virtus partialis eius illius. Atqui virtus Divina solo respicit partialiter ab eo ente, quod ex sua specie sue frali respiciat c3 a3; ergo virtus Divina erit solo virtus partialis eius talis entis. Minor patet quia eatenus virtus activa talis est eius entis, de quo loquimur, quatenus respicit à tali ente, ergo eo pacto erit causa talis entis, quo ab illo respiciat: nam si aliter sit causa, quam respicit, non utique eatenus est causa, quatenus est tanquam, qui respicitur; quod est. 3m. Denique probant ipsos DDs, sicuti nos id ipsum in 1a assertione subiiciendo probaturi sumus.

In hac difficultate sit 1a conclusio: ens, quod nec arguit imperfectionem in Deo, et ab eo solo producatur, neque ex sua sue frali respicit determinate c3 a3; sed se habet ut ignis, aut equus, comparatur ad propriam Divinam tanquam ad virtutem exsecutive sufficientem et adequatam ad producendum tale ens sine concursu alicuius alterius causae 2ae. Haec assertio praeter quam ab omnibus admittitur facile ita demonstratur imprimis quoniam quaecumque entia, de quibus in hac assertione loquimur, semper, aut fere semper à solo Deo observant, regerere perseverent alias in absentia causae 2ae aqua 1o producunt, à virtute Divina ~~potens~~ esse, illa 1o promeri: patet ea quia virtus, quae sufficiens est,

ssewane sola effs potens est i. illy 1° sola producere; cy eadē virtus ad vtrumq sufficiat; ̄q X —

Pr deinde 9º si virtus Divª ń esset sufficiens se sola producere effm, quinec arguit imperfectionē inde, et ab illa solo producat, neq ex nra spali roe frali respicit eē rē; ń posset ń esse imperfecta. Hoc autē dici nequit; (q Dº = Sequella pr, gº Soc ipso, gº illa sola ń esset ex se sufficiens producere praedictū ens nario penderet à scausa ad illa productionē. Quis autē neget imperfectionē esse nec levem; q̄ virtus Divina pendeat ex se à concausa ad productionē alicuj effg; praesertim si nihil in isto apareat, roe cuiꝫ ea deaª virtuti Divª tribuat? Confirat gº perfectio esset virtꝫ Divª; si ex se sola esset sufficiens, producere effm. de quo loquimur; quam si sō. sit virtꝫ ex se partialis; q̄ istituenda est virtꝫ ex se sufficiens, et adequata. Et quidem ipsis tris clarig aparet, quod virtꝫ Divª talis debeat esse, ut sit ex se sufficiens, producere praedictos effg: quā ut aliꝫ probationē requirat —

La razon por que se manda borrar esto, y lo siguiente es la que esta puesta al margen en la disputa 5. cap. 8.

~~Asserdo 2ª, virtꝫ productiva Divª ē ex se sola sufficiens ingenere ̄e efficiendi, producere effm, qui si à solo Do produceret, esset in illo maxime imperfectio; qualis ē actꝫ peccati. Ut Sec assertio probet notandū ē, duo nario concurrere ad actū peccati. 1ᵐ vol libertatem agens ex se ad illū debet, 2ᵐ virtutꝫ effectiva, quo efficiat producit. Assertio ē q̄ attenta duntaxat virtute, quę det esse actū peccati efficient, ecū virtꝫ Divina~~

i

~~ē esse sufficiens solū illū producere, si aliqd n repugnan-~~
~~tia, q Deus ad illius productionē se detineat: quod autē Deus ne-~~
~~queat se detinere, n provenit ex defectu virtutis activae requi-~~
~~site imperfecte efficientis; sed ex infinita rectitudine suae divinae~~
~~voluntatis; unde provenit, q nequeat velle id, q ē recte rōi~~
~~difforme, sive ab ipso fiat, sive ab alio agente creato: seu~~
~~permittere potest, q ā creaturis actus peccati producantur.~~

~~Pro huius assertionis ex praedictis evidenti~~
~~ne Secundo, q virtus activa Dei n esset ex se sufficiens producere~~
~~solū actum peccati attento praecise eo, q ex parte virtutis efficient~~
~~influentia requirit; fieret, q talis virtus esset imperfecta in~~
~~genere efficientis; siquidem n tm n posset secernere sola ad pro-~~
~~ductionē huiusmodi effectus, q̄ n posset applicari per volunt.~~
~~Divinam; sed etiā q̄ ipsa esse esset insufficiens, et dependens~~
~~ab alia cāā illius productionis; q secundum arguit apud me imper-~~
~~fectionem. Constat q nihil potest exigi in virtute produc-~~
~~tiva actus peccati, q n reperiatur in Deo eminenter. Sola sol-~~
~~licet, q nequeat Deus, ad huiusmodi productionē se se detinere;~~
~~id autem se spectat ad rectitudinē voluntatis eius, n vero ad effi-~~
~~caciā virtutis activae~~ [1] q R.

Assertio 3a: virtus activa Divina ē ex se
sola sufficiens producere ens illud, q ex sua rōe formali res-
picit immediate [1] 2]. Haec assertio pa ipsa rōe, qua 2]
assertionē proxime statutā probavimus; q̄ alit pa Divina

esset

esset imperfecta, cum esset impotens producere eius modi effectum, non modo quod iste ex se petit secundum cause 2e, sed quod eius virtus Divina penderet ex se a tali concursu; quod quidem semper affert aliquam imperfectionem. Confirmatur quod quo, obsecro, fundamento dicere est, quod ignis verbi gratia A non deat ex se sufficientem virtutem ad actionem, qua ignis B alium ignem producit; si alias actio illa non respiceret ex natura sua distinctione numerica ignem B? quod ideo a fortiori cum est de virtute Divina

Solutione aliquarum obiectionum Doctorum capitis praedentis Confirmat.

Cap. 4.

Adeo est ordinem nota assertio 1a in praedenti cap. statuta, ut nec argutandi causa aliquid in illam opponi possit. 2a ~~vero assertionis, qua docemus virtutem Divinam esse ex se sufficientem, ut sola produceret actum peccati, sine concursu causae 2ae, attenta praecisse virtute requisita in genere causae efficientis influentis, opponunt viri aliqui docti quod id esset, posse Deum ex se peccare; cum possit esse causa totalis actus peccati, non potest non Deum esse, quod peccare possit: hoc autem blasphemum est, ut nullus dubitabit; quod 3o Confirmat quod longius exit Deus optimus ab eo, quod sit potens peccare; si dicat, quod virtus activa illius non est esse sufficiens, producere sola actum peccati; quod hoc dicere viro Catholico, et de Deo in bonitate sentienti; cum tamen~~

~~bunda Deo sit ea sanctitas, et impeccabilitas, quoniam~~
~~exercitari negaret, ergo Deus~~ [illegible]
[illegible] ~~Sed dicunt, quod multi neoterici de-~~
~~finitionis facerint, facillime [illegible], neque requiri ex ea~~
~~dicta quod Deus possit et velit esse peccare [illegible]~~
~~[illegible] virtus erat [illegible] quia actiua [illegible] est [illegible]~~
~~sufficiens producere actum peccati, ergo quod Deus posset ab~~
~~illo productus se detrahere, ratio quia [illegible] actiuam [illegible]~~
~~[illegible] repugnat [illegible] infinitam~~
~~rectitudinem [illegible] Dei, repugnat et quod Deus [illegible]~~
~~[illegible] nihil [illegible]~~
~~magis [illegible] minus impeccabilis quod virtus actiua illius~~
~~esse sufficiens producere solo actum peccati, [illegible] non sit~~
~~sufficiens; quod adeo facile demonstrari potest ut~~
~~mirandum sit [illegible] grauiter [illegible]~~
~~[illegible] non [illegible] negaretur.~~
~~Demonstratur quod [illegible]~~
~~ad impeccabilitatem Dei, quod~~ totum negotium impeccabilitatis
ad rectitudinem voluntatis diuinae pertinere. Quia si decerem
virtutem actiuam Dei esse solam insufficientem
ad producendum actum peccati; adhuc si Deus posset
velle actum peccati, et ad virtutem productus se determinaret
ob deserendum a cursu causae eius; vere peccare posset:
imo et nullo pacto haberet virtutem actiuam,
~~quae in~~ actum peccati immediate influeret; adhuc pecca-
re posset si posset velle, quod talem actum creat[illegible]

quod

produceret, quod in illo actu posset separare, quod de

necessitate peccare [illegible] quod nequeat actu

peccatum. Confirmatur, et quia opinio fere evidens? quia creatura li

bera potest peccare, et de peccato, [illegible] indicat un[illegible]

tantum [illegible] voluntas, posset producere actum peccati, quia virtus

non est causa sufficiens, sed sufficiens non est, ut actum

peccati sola producat, nihil omnino refert ad impecca

bilitatem.

Ad 3m nostra accepta obiicitur 2o, quod in causa

producenti vestigium, quod est virtus divina, castitas non producit

[illegible] entis, quod ex sua vi formali respicit causam 2am;

quae respicit a tali ente: sed nequit respici nisi

partialiter; ergo non est virtus causae partialis. Respondetur

[illegible] quod licet, ut de facto res habet, nequeat virtus divina

respici adaequate ab ente, de quo loquimur. Ut ignis

ab actu, qua ignis alium ignem producit: at causae

talis est, ut causa ipsi non repugnet, quod non sit adaequata

seu respiciat adaequate; tota non repugnantia se

habet ex parte entis, quod producitur est, nam si ita loqui non

repugnaret, fingi est dico indicatoria; talis quidem

ex parte virtutis divinae, quae exigit potentiam, ut adaequate se

producat ens, quod ex sua vi formali respicit immediate

causam 2am; cum hoc in virtute divina eminenter, tineat.

Ex hoc ergo dictis colligitur impossibile

dari in Deo virtutem activam [illegible], quae

~~posset producere iacere motū localem, quamlibet~~
~~aliā rā; [illegible] aliunde hoc n̄ [illegible] rer al~~
~~teri perfectioni divinae; rec sit immutabilitāti, [illegible]~~
~~[illegible] reimo, [illegible] Dei [illegible] quam [illegible]~~
~~dam dicit, [illegible] Deū posset [illegible] impossibile~~
~~subire motū localem; [illegible] virtutem [illegible] debeat~~
~~habet, [illegible] tale motū producere, et~~
~~[illegible] [illegible] divinae [illegible]~~
~~[illegible] [illegible] [illegible], [illegible]~~
~~[illegible], quā [illegible] poā divinae [illegible] imperfectionibus [illegible]~~
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
in disp. [illegible]

Deludit denique, obtū, quod vōe divi^s ari^g
nasum separari ad illā, tanquā ad virtutem exse
sufficientem et adaequatā, et ad Deū tanquā ad cau
sā totalem exseq integre efficientiam. Ut admittam,
ut narrio admittere, ~~[illegible] impossibile, quod [illegible]~~
~~Deus produceret [illegible] [illegible] in illo, [illegible] ad~~
~~[illegible] produceret~~. Et esse re ipsa impossibile, quod a solo
Deo produceretur, [illegible] extra [illegible] [illegible] causā
[illegible] superveniat explicare, quia vōe negatur et
probatur [illegible] obtū divi^s [illegible] cadant. [illegible] hac de re
[illegible] sententias aperiem[illegible] de quo dicit negatur et pro
batur disseram [illegible]

Num aliquid aliud, praeter potentiam divinam, ad conceptum omnipotentiae formaliter spectet?

Disputat. 14.

Duae oppositae sententiae circa potentiae difficultates proponuntur.

Caput 1m.

Non ita in speciali super potentiae difficultate Doctores loquuti sunt, ut unam potius quam aliam sententiam illis tribuere possimus; imo ex iis quae dicunt, haud facile colligere est, quam sententiam quisque secutus fuerit. Duas autem opiniones, quae esse possunt circa dubium esse possunt, in praesenti capite proponemus, ut quae institutam mox sequenti capite advertimus absoluam. Et certe quod potentia divina ad conceptum omnipotentiae saltem in aliquo pertineat, nullum potest esse dubium; cum certissimum sit spectare debere ad conceptum omnipotentiae id, quo Deus constituitur potens producere omnia: sed potentia activa illa est, qua constituitur potens producere omnia; ergo ea spectat saltem partialiter ad conceptum omnipotentiae. quod quidem ex rubricis dicendis amplius constabit. Proinde quod hic erit dubium huius disputationis, an sola potentia sit formaliter omnipotentia, an aliquid aliud ultra illam ad conceptum omnipotentiae formaliter spectet.

Hac in re 1a sententia esse potest, quod omnipotentia divina dicat formaliter in recto tria: 1m ipsam potentiam activam divinam; 2m intellectum; et 3m libertatem voluntatis.

Ratio huius sententiae est, quia id est formaliter omnipotentia, per quod Deus constituitur potens producere omnia, quae revera produci possunt, et eo modo

modo ac circumstantiis, qq possit produci: Sed aut Deus constituitur 133
fabilit potens non solo per virtutem activam, sed etiam per instinctum
et per voluntatem liberam; quod ad receptum oppos. ea tria fabilit
spectant modo de maiori premissa videtur dubitari non posse, et nam
hoc ipso, quod Deus non posset efficere aliquid extra, quod in
ea premissa tetigimus, non esset omnipotens; Unde retrorsum
est verum, quod per id constituatur Deus fabilit omnipotens, per quod
constituit fabilit potentiam producere: quod producibile est, et eo
modo, ac circumstantiis, qq produci potest.

Minor quoque probatur, quod id constituatur Deus
fabilit potens ea omnia non solo per virtutem activam, sed per
instinctum etiam et per libertatem voluntatis: quod plurima sint, respectu quorum
Deus nequit constitui potens praecise per potentiam productivam,
seu influxivam; quoniam eorum productio non tantum consistit in
influxu aliquo, quo nova aliqua entitas producatur;
quam in directione intellectus et electione liberae voluntatis. Exempli causa
quod Petrus et Paulus producantur sibi in eodem instanti, quod res
haec illi succedat, aut ante illam producatur, et alia huiusmodi.
Haec namque omnia nullam dicunt specialem potentiam productivam in
multitudinis vel successionis ultra potentiam productivam extremorum
seorsim; sed dicunt cognitionem intellectus, qua cognoscat ins-
tans, in quo producendo sint sibi duae res, et cognoscat
etiam non repugnantiam, quod idem id dat; et insuper dicunt
liberam voluntatem applicantem potentiam effectivam in illo ins-
tanti, ut utramque rem illam producat, quod respectu Dei

operis, ut includit simultatem, aut successivam horum extremorum, constituit Deus potens in persona potentia effectiva, sed per intellectum et per voluntatem liberam.

Dico 1°: quia si Deus esset agens necessarium non posset plura facere, quam revera facere potest, et saepe facit; ergo constituitur formaliter potens omnia, non solum per potentiam activam, sed per intellectum et voluntatem liberam. Vel eodem dicam semper per voluntatem liberam: quia vel rerum alicuius operis efficere posset voluntas necessaria, aut rerum plurium requisita est necessario libertas, ut negari nequit. Dico 2°: quia ad omnia arte facta necessario requiritur ars seu scientia practica, et per huiusmodi scientiam constituitur agens potens artefacta facere: sed plura sunt inter possibilia, quae sunt proprie artefacta, seu rem praxis; ergo ad illa requiritur necessario scientia practica, et per hanc constituitur Deus formaliter potens illa facere.

Dico 3° sententiam esse potest: quod omnipotentia dicat formaliter in recto solam virtutem activam Dei, intellectum vero et voluntatem liberam in obliquo duntaxat. Quod intellectus et voluntas liberi saltem in obliquo ad conceptum omnipotentiae requirantur, efficaciter, me iudice, a priori sententia ostendit. Quod vero non requirantur in recto, sic potest ostendi: quia ideo est analoga, et formaliter omnipotentia, quod est virtus productiva creaturarum, sed solum potentia activa Dei est virtus productiva omnium, neque exigitur; vel ad aliqua requiritur ea virtus directionis intellectus et applicatio voluntatis; ergo sola potentia activa est formaliter in recto omnipotentia. Quoniam autem plura sunt, ad quae nequit potentia activa se

exer

exercere, nisi directa, et applicata ad intellū, et voluntas; nequit intelligi, q̄ sit ipsa, nisi intelligat ut diri-gibilis ab intellū, et applicabilis a volunt: q̄ cū in hoc sceptro afferant duntaxat in obliquo intell et voluntas, fit q̄ sit in obliquo ad sceptrū saltem ipsa pertineant.

Quid utraq sentª 13 xº capite relata veritatis habeat exponit.

Caput. 2m.

Nulla, ut opinor, potē eē dēre dimicatio int duas sentas, quas 13º cap. 12e proposuim, et signū ē, ea quidem sive potē eē dē uoce negari non. imprimis nequit q̄ intell et voluntas libera ita requirantur, ut deus sit potē et abre omnipotens, q̄ si sit ablatis eo ipso auferat; q̄ ipotens sit ut opē et efficacit probat 1a sentª proposita. Deinde, certum eē debet, q̄ si noē pot. rigeat, q̄ q̄ a exp 12e agentis ad effum quoquo pacto concurrit, q̄ ad sceptrum omnipot spectent, salt in recto intell et voluntas; q̄ concurrunt aliquo pacto ad effm directive ult et applicative, ut negari nequit.

Verū si noē pot ipso rigeat, q̄ omn 12e influit per ueram actos in effm; negari sane nequit id, q̄ 2ª sentª dicit: nā sola poa activa illa ē, quo imm. 12e influit per uerā actos in effg. non intell aut voluntas, lt idem poa dictā poā dirigat, et voluntas eandem ulto applicet. lt vast ē, q̄ ...

generat omnipotentia 2ª sancti acceptus, quod est virtus immediate productiva per veram actionem omnium effectuum qui produci possunt; quia in sola potentia activa est Deitatis, sola illa erit formaliter in recto omnipotentia: At vero respicit intellectum dirigentem, et voluntatem applicantem illam ad tales effectus. Unde sit, quod intellectus et voluntas afferant necessario in conceptu omnipotentiae ceterum in obliquo dumtaxat.

Hoc ubi probatur, probatur: quia tunc aliquid affert dumtaxat in obliquo in conceptu alicuius obiectivo, quod talis conceptus non constituitur intrinsece per illud, ita quod nullo modo entitatis sit de quidditate talis conceptus, sed affert ut tanquam terminus, per respectum ad quem conceptus ipse obiectivus talis, hoc ita, Sed intellectus et voluntas non afferunt intrinsece in conceptu omnipotentiae, ita quod sint de quidditate et ratione formali eius, sed afferunt ut tanquam terminus, per respectum ad quem potentia activa Dei est expedita, quod afferunt dumtaxat in obliquo in conceptu omnipotentiae. Maior huius dicitur satis explicata et probata ... non remeat. in tr. de Trinit. Minor vero probatur: non imprimunt intellectus et voluntas, nec influunt per veram actionem in effectus, qui a Deo producuntur; atque adeo nequeunt esse formaliter per modum quidditatis de conceptu formali omnipotentiae.

Rursus potentia immediate influens in effectus est omnipotentia, quae dirigibilis est per intellectum, et applicabilis per voluntatem, ita quod eo ipso quod auferatur hic nexus, et dicitur, quod potentia activa Dei non sit subiecta intellectui et voluntati, nequit esse omnipotentia; quod intellectus et voluntas afferunt in obliquo in conceptu omnipotentiae, sed afferunt tanquam terminus, per respectum ad quem

quem virt. activa Dei producit formaliter seipsa.

Quoniam initio huius ** diximus, nos per

id significare eam virtutem, quod per veram actionem influit imm^te

in effectum: et quoniam id non importat magis, conformis eius

dictam; dicendum ulterius est, 2° sentit caput de divinis opportere,

et q^ae explicata est verborem, atq adeo, solam virtutem

activam divinam esse formaliter in recto omnipotentiam. Ostendo hoc sit

non importat conformi, inde coniector, quod quis dicitur aliquid ig-

narus, i. [illegible] artis canendi, aut edificandi, cui [illegible] dici

dici solet, neque quidem quod hic ille canere aut edificare

nequeat; sed quod hic aut alia [illegible] efficere nesciat.

Cui loquut. ratio est; quoniam ut sciat potentia, quia ea via exe-

quat, si sit adeunt; ita dicere oportet, quod talis hic

nequeat ea facere, quae quod nesciat; signum igitur est nos per

id significare virtutem imm^te exequi operationes, et artificia-

les agentis.

[illegible] Ex dictis colligitur, quod discriminis sit inter

potentiam divinam et omnipotentiam: et quidem non est distinctio formalis, ut

ex dictis [illegible] ** satis constat: est tamen distinctio aliqua,

quae sumitur per respectum ad diversa extrema, et connotata.

Quod dictum sola sua explicatione sufficienter probabit. Quia virt.

activa divina dicitur et est potentia, ut operatur ad opera, quae

imm^te et directe producunt per veram actionem, ut legas, hoc;

Angelus [illegible] abstrahendo adeo; quod talis virtus subdatur

sive non subdatur directioni intellectus et applicationi liberae voluntatis;

sed hoc ipso quod suscipiam virtutem productivam omnium, quae possit

tra

trare imm.te et directe per se ipsa actus supra dictos;
quamvis nihil cogitem de intellectu et volunt. et de
subordinatione pot. activae ad has facult.

Omnipotentia vero dr. et est eadem virt., ut diri-
gibilis, seu potens dirigi per intellect. et potens applicari
per volunt. ad omnia, quae Deus ordinaverit, et decreverit.
Sive fit q. in concepto omnipot. afferat expresse aliquo modo
tactum seu aliquid tr., qui non afferit in concepto pot.: afferunt
n. int. et voluntas, et affert etiam opus ad extra, q. n.
trat imm.te et directe actus; et dicat trahe illa
per partes, ex qq in suo est sponit. Talia sunt arte
facta, item siunctio stringeni duorum extremorum, et alia
sexcenta, quo facili occurrunt, quam numerari permittunt.
Atque adeo denique fit, q. ddt distincti includenter ab in-
cluso int. pot. et omnipot., quoniam haec illa includit.

An ad omnipotentiam requiratur, q. possit se solo Deus, quae cum causis 2is operatur? Caput 3m.

Iuvenit int. DD., q. ut Deus dicatur
abte et simpliciter omnipotens, necesse n. sit, possit efficere se solo, quae
de facto cum causis 2is efficit. Primo q. ut Deus dicatur abte
omnipotens, sufficit, q. abte possit efficere, ut reipsa efficit
carit. generat., quicquid intenderit. [illegible] addi so., q. possit se
solo efficere, quae reipsa cum causis 2is efficit; ergo necesse [illegible]

re

requiritur quod sit a bte omnipotens. Minor p[robatur] q[ui]a Deus
ipso q[uod] applicet causa 2[a]m ... ut illa determinet ad opus, id
statim re ipsa ponit, ergo ut ponat in re effectum, quem intendit,
dat, necessario sequitur quod possit per se solo illum producere.

... [illegible] ... physice quod in sensu rationi probabili actus
tales dependent ab influxu actuali potentiae vitalis, itaque
sit impossibile ... actus ... a solo Deo produci, ad hoc tamen
dicitur esse a bte omnipotenti erga illos, quia licet fieri nequeat
ad solum Deum illos producat, potest tamen causam 2[a]m determinare
ut ... actus ... re ipsa eliciat. Ergo quem in omni sensu
... respectu actus, quam agens creatum operatur, hoc non actu
nequit non causari ... cui est in fluxu immediate cedere; ... nihilo-
minus Deus potest re ipsa ponere talem actum, determinando
causam 2[a]m ... [illegible] ... determinare potest ... quod ampli... ex
... [illegible] ...

... Interrogabit aliquis quando Deus possit dici a bte,
et simpliciter omnipotens, licet non concurrat immediate ad omnes effectus causa-
rum secundarum. Et ratio dubii desumitur ex praedictis:
nam ut Deus dicatur a bte omnipotens, satis est, possit efficere,
quod efficiant, et infallibiliter ponat id, quod intendat: sed hoc
efficere potest, quamvis non concurrat immediate ad talem effectum;
ergo non requiritur immediatus concursus Dei erga effectum, erga quem
est proprie dicitur omnipotens. Minor probatur; quia hoc ipso, quod
Deus possit applicare, et determinare causam 2[a]m, ut talem
effectum producat, potest efficere, quod effectus iste re ipsa ponatur:
... autem possit causam 2[a]m applicare ad effectum, ... non est
quod ipse ad talem effectum immediate concurrat, ut ex se fa-

ale sistat; ergo &c. Accedit, Deum facere, ut talis effectus absolute et simpliciter Deo tribuatur, propterea quod tribuerit virtutem ipsi causae 2ae, illamque applicaverit, et adegerit ad opus. Imo licet causa 2a sit absolute libera, verum saltem videtur, quod ex dictis est, non posse Deum illam detrahere ad opus media promotione physica; licet alias ipse ad effectum non concurrat immediate.

Ego igitur 10 eo, quo videtur in dicto in absolutum et quaestiones, impossibile difficultas duplici acceptione ipsam in dictis firmi. 1a acceptio est, ut Deus dicatur absolute et simpliciter omnipotens respectu effectuum causarum secundarum, quae necessario operantur, non est necesse, quod ad illarum effectus immediate ipse concurrat; sed satis est, quod possit tales causas ulterius applicare, et substituere cum omnibus requisitis ad productionem effectus, quem intendat. Sane acceptio probat rationem dubitandi in precedenti § 4o factam; quia sicut Deus dicitur omnipotens ex eo, quod possit efficere, quae ponat efficiant in re quod ex parte sua non repugnat poni, sic respectu effectuum qui a causis 2is naturalibus producuntur sic potest efficere; quamvis ad illos non concurrat immediate, ut dictum est; ergo &c.

Acceptio 2a: ut Deus sit omnipotens absolute et simpliciter respectu effectuum, qui a causis 2is fatalibus liberis producuntur, necessarium est, quod ipse ad suum modum effectus immediate concurrat. Ut hoc acceptione facile ostendit, duo suppono, quae licet alias minora sint, ego tamen necessario semper arbitratus sum: Imprimis necesse posse, quod Deus ita predestinet causam 2am liberam ad aliquem effectum, ut cum relinquat illi libertatem physicam, necessitet tamen moraliter, quae sit infallibile, poni effectum;

et

et quod si apponat, iungat hanc implicationem contradictionis. Deinde
respondeo, non esse possibilem permotionem physicam, nec qualitatem aliquam, qua
Deus necessitet causam liberam ad ponendos effectus, excepta visione
beatifica, qualitate [illegible], quod, cum non sit ex parte [illegible]
potest rapere voluntatem ad actum, est apud me omnino impossibile,
ut in tract. de div. auxiliis late [illegible] 60.

[illegible] Sint duo impossibilia, quae, uti dixi,
fore certa apud me [illegible] probat facile praecepta statuta:
quod ablatis illis duobus modis, quibus Deus determinet causam
quodlibet ad opus non est alius modus, quo determinando talem
causam per influxum concomitantem, applicando vel [illegible]
per concursum simultaneum; et quod si haec [illegible] auferat, nulla
via poterit efficere Deus, quod talis effectus ponatur in re, si illum
efficaciter intendat. Imo nec poterit Deus intendere
illum actum omnino absolute et efficaciter, nisi actu suo conditionato
et inefficaci; quod vero non est de conceptione absoluti et simpliciter
respectu horum effectuum, de quibus loquimur, nisi sumat immediate
ad illorum productionem. Nec ad hoc sufficit via conditionata:
1° quia semper imponit obiectum eo pacto, quo obiectum est; 2°,
quia possibile est esse, quod Deus videat, voluntatem creatam in
nullis circumstantiis determinandam esse ad talem actum; quod dico.

[illegible] Dico denique [illegible] Deus sit omnipotens,
sicuti par est, et ipsum decet, necessario requiritur, quod ita possit
producere omnia, ut quodcumque est, possit ipse illa producere,
excepto peccato, et huiusmodi effectus. Probatur; quia nequit dici

Deum esse potentem ad omnia, nisi esse habeat quod possit solum unum quod quod producere, in attenta perfectione divina, quod sequitur quod Deus possit producere infinita et adequate quod enim quam non ars: et in infinitum Divinae virtutis eius excipiunt imperfectionem, ad quod non sufficit virtus influxiva sola, quod exigit a perfectione voluntatis. Verum notandum est, hoc non recte esse, quod Deus sit impotens ex eo, quod possit solum quaepiam creata non inordinata producere; quam quod sit Dei omnimodae omnipotentiae, ac etiam non possit esse producere effectus eo modo, quem de facto ille producit

An, et quomodo Deus sit proprie, et simpliciter omnipotens?

Disputatio 15.

Deum esse proprie omnipotentem fide divina certum est.

Caput 1m.

Notavit S. Thomas in hoc articulo, non posse esse sub dubio, quod Deus sit absolute et simpliciter omnipotens, sed non posse esse dubium eo ratione, qua est omnipotens; et recte quidem Angelicus Praeceptor hoc notavit: et proinde quatuor in hac disputatione faciam: primum est, statuere Deum esse omnipotentem, quod in hoc capitulo primo fiet, ubi etiam exponemus, qua ratione dogma fidei accipiendum sit. 2m erit, expendere, an id naturali ratione evidenter monstretur, quod in sequenti capitulo absolvendum erit. 3m, an ex infinita

138

quo deduceat, quod Deus sit omnipotens: et hoc in cap. 3° discutiem. 4m denique, cur potius Deus dicat omnipotens: quod dubium in cap. 4° definiet.

Certa tuendum imprimis est, Deum esse absolute, et simpliciter omnipotentem: de qua nempe gentes duntaxat dubitarunt, qui non unicum, sed plures Deos agnoscebant: reliqui vero omnes, qui Deum unum in essentia, ut vere est, posuerunt, nullatenus propterea de ipsa veritate dubitarunt. Ditat ex ipso ex mille sacrae scripturae testimoniis Genes. 17. ego Deus omnipotens, et cap. 18. numquid Deo quidquam est difficile. Exodi 15. omnipotens nomen eius. Job 42. scio quia omnia potes. Ecclesiastici 1° unus est altissimus creator omnium omnipotens. Matth. 19. et Marci 14. apud Deum omnia possibilia sunt.

Accedunt Simbolum Apost. et Sinodi Nicenae Patrem omnipotentem. Simbolum et Athanasii omnipotens Pater, omnipotens filius, omnipotens Spiritus Sanctus. Denique hoc ipsum definit in cap. Lateranensi, et habet cap. firmiter de summa trinit. unus Deus omnipotens. Mitto plura SS. PP. testimonia, quae in tomo 1° theravri Catholici facili videri possunt. Et mitto denique plura eruditione plenissima, quae circa rem hanc alii satis apte accumulaverunt.

Pro huius veritatis ex huiusmodi dictis fautis ... ... Deus ipsum producere quidquid ex parte sui non repugnat, ... reliqua omnia, quae exigi possunt ut sit vere

et

et proprie omnipotens. Imo tt ad hoc requirat, q. ejus virtus, et potestas quanta esse i, ad impossibilia etiam extendat; id est Hec dominus, ut sup. late probatum i. Et denique tt exiret, q. omnia, quae sub objectum pot. divinae cadunt, ad illum tanquam ad virtutem ex se sufficientem, et adaequatam compararent; hoc utique est divina virtus, ut in Disp. 23. docuimus. Est q. Deus vere, et proprie omnipotens quocumque rigore acceptionis omnipotentia accipiatur.

Ex proximis dictis orit. Dubium quartum quo accipiendum sit articulus fidei docens Deum esse omnipotentem. Et ne multis detineamur, Dm imprimis, praedictus articulus non debere taliter accipi, quasi in illo definitum sit, q. Deus ita sit omnipotens, ut possit se solo, quidquid cum causis 2is re ipsa potest. Quae nec hoc requirit ad rigorosum, et absolutum sensum illius dogmatis; et res id sub opinione quo ad plura positum i. Deinde praedictus articulus non taliter intelligendus, ut definierit Deum ita esse omnipotentem, ut immediate per se ipsum efficiat ea omnia, quae per causas 2as in rerum n. producunt, q. tt hoc certum sit, et oppositum parum tutum, ut 1o Durandi in lib. 2. physicorum. tt. 2. late probavimus; ad hunc tn n. i. id expresse definitum; nec opinio Durandi a melius sentientib. haeresis censet.

3o q. dicendum Dm articulum fidei, quo definit Deum esse omnipotentem debere ita accipi, ut definierit, q. Deus possit absolute, et simpliciter facere immediate per se ipsum .l. interventu causarum secundarum quidquid n. repugnat fieri. Pa haec assertio q. ut Deus sit absolute, et simpliciter omnipotens, necessum e. q. possit absolute efficere omnia: q. debet posse facere illa immediate per se ipsum, .l. saltem per intermedias causas 2as,

quas

quas ita possit ad operat. deducere, ut re ipsa in talib. fiat, quidquid Deus efficacit. intenderit; et insuper q. possit Deus absolute, et efficacit. intendere ea omnia, quae absque illius imperfectione sub intentionem cadere possunt.

Hinc colligit praedictus articulus non esse talitan accipiendum, ut id definiat, Deum suscipere effective sive immediatione virtutis, sive immediate suppositi ad omnia possibilia, abstrahendo ab eo, q. possit intendere illa efficacit. quae sub intentione divina directe, et immediate cadere possunt. Et ergo id solum non sufficit, ut Deus dicat posse absolute omnia: nam ad hoc necessarium, q. saltem possit applicare causas 2as talit., ut vere fiat ex illius voluntate, et intentione quidquid fieri potest. Nam si ea tantum duntaxat ad aliquos effectus suscitat, licet id ex defectu alterius, non diceretur absolute posse illos, sed cum addito, q. possit in illos influere; et propterea non dicitur Deus potens efficere actum peccati, q. nequit se, aut causas 2as efficacit. ad illum applicare; ergo etc.

Constet ne ratione naturali Deum esse proprie omnipotentem?

Caput 2m.

2m, q. sub praesenti disputatione stinet, illud est, an probet evidenter ratio naturalis, Deum esse proprie, et simpliciter omnipotentem? Circa quod dubium plerique Doctores notare solent, constare omnibus, q. evidenti ratione probet. Deum esse omnipotentem, quatenus possit immediate per se ipsum, aut per causas 2as efficere, quidquid

rev^a per aliquam virtutem fieri potest. Et recte quidem id notant, quia cum evidens sit debere omnia productione saltem mediate a Deo, ut qui 1^s est rerum omnium principium; evidens etiam est, quod sit omnipotens, sive illa immediate per se ipsum producendo, sive causas illorum ultimo applicando, nam tandem tandem omnia, quae fieri possunt ad Deum, ut ad 1^m fontem revocanda sunt. Quis non evidenter videat quae proxime diximus, si alias se se Atheismum non affectet, aut barbarie, et stulte Gentilismum sequatur? —

Est quae difficultas probetur ne evidenter, quod Deus possit se solo efficere ea, quae cum causis 2^is operari potest. Et sat in re est certum, quod nequeat solus efficere illos effectus, qui exposcunt imperfectionem in illo, ut actus peccati: nec illos, qui ex sua speciali ratione formali respiciunt causam 2^am, ut actiones, aut influxus sent^a actus vitales: quia propterea tota quaestio devolvitur ad eos effectus, qui ex parte sua non afferunt specialem repugnantiam, quominus a solo Deo producantur, cum alioqui a Deo, et causa 2^a simul produci possint. Et quidem loquimur de huiusmodi effectibus, nam de iis, qui ab se repugnant, ut Chymaera, dubitari nequit quod non possit probari evidenter, posse a solo Deo quantum est ex vi virtutis Divinae produci.

Hoc pacto intellecta difficultate Scotus in 1^m Dist^e 42. q. unica, et Gabriel ibidem opinantur, demonstrari non posse ratione naturali, quod Deus sit omnipotens, et consequenter quod sola fide Divina credi certo ea veritas possit. Probant: quia etsi sit evidens, Deum continere eminenter effectus, quos

cum

cu causis 2ᵈ producit: ad hunc tr. inde n̄ infert certe q̄ pos-
sit solus huiusmodi effectus producere; nq ut illos eminenter con-
tineat, id necessarium n̄ est. Probant 2° q̄a nequit demons-
trari r̄oe nali, Deus posse creare; cu alioqui plures effectus
sint poles, qui nequeant aliter, quam per creationem produci:
Ut ā q̄ demonstrari nequeat, posse Deus se solo producere,
quid quid n̄ involvit implicationem. 3° demum probant, q̄a
si demonstrari posset Deus esse omnipotentem, quatenus
posset se solo quid quid ex p̄te sua n̄ repugnat produci a
solo Deo; posset etiā demonstrari, q̄ sint poss̄ia plura entia
s̄naria, de quorum politate stat certo n̄ posse certo sstare
nisi fide Div̄a: talis ē unio hypostatica, et alia id generis
entia

[illegible] verò P. Mol.ª P. Vasq. et alij
ad hunc art. 2ᵐ docent demonstrari quidem, quod Deus sit
oipotens. Probat hanc sent. P. Vasq. ex infinitate
virt. Divinae. Verum huius rōis efficacia in cap. seq. pen-
pendet. Probari autem in hunc modum potest. Ex. 1.
sermo ē de effectibus, quos Deus producere potest cum causis
2ⁱˢ, ex ijs, qui cu poles sint ex p̄te sua, debent tn a solo
Deo produci: sed eos produci posse a solo Deo, demonstrari
nali potest; ē et q̄ Deus sit verè oipotens. Minor pa-
nq inprimis quis n̄ videat, q̄ si Deus possit producere ali-
quem effectum cum cā 2ᵃ, et sine ista nequeat illum producere,
ostinat illius pōa, et virtus activa cum dependā ex sua rōe nali

a

a 2a causa creata. Quod quod ea sit hoc pacto dependens, quis ne-
get, esse assertio imperfectionis? Ad hoc ipso, quod Deus possit
producere effectus aliquem simultaneum causae 2ae, potest illum se solo pro-
ducere. Quae causa tamen est demonstrativa, quae demonstrari potest
nullam in Deum imperfectionem recidere.

Rursus quod effectus, qui alioquin ex parte sua
non repugnant, possint a solo Deo produci, quamvis a nulla
causa 2a produci valeant; sic demonstrat quia si potentia divina ne-
queat producere huiusmodi effectus, esset sane imperfecta;
siquidem ex defectu suae perfectionis id provenire potest, quod
nequeat praedictos effectus producere, cum dici nequeat non posse
produci ex defectu alio Deo extrinseco. Accedit tamen evidens esse,
quod Deus possit creare, quamvis quod non abeat in infinitum in ge-
nerationibus substantialibus, nec saltem ad subiectum aliquod de-
veniendum est; quod a solo Deo per creationem producatur, cum subiectum
nequeat produci dependenter ab alio subiecto... Denique evidens est
aliquem rationem servari extra omne subiectum, et conservari per creationem.
Quod autem id sit evidens adeo est inter Doctores certum, ut plerique do-
ceant errorem esse id negare.

Pater Molina notat non posse demonstrari mathe-
matice, aut metaphysice Deum esse omnipotentem; demonstrari
tamen posse physice, taliter quidem ut ex iis rebus factis, et
ex ipsis tribus nequeat non admitti Deum esse omnipotentem; nisi
aliquis aliquod ad id non admittendum moveat; ut supra in [illegible]
quae nos ipsi docuimus. Cum hac quoque nota sapientissimi
magistri nobis hic 2am sententiam verisimiliorem esse, et ad fundamenta

Soli

Scoti ret. ad 1^m quidem q^d tt necessy n'sit, q^d c^a possit se sola producere effum, ut dicat, stinere illy eminent' ut cuyi; at ut illy otineat, et alliogui nulla imperfectio misceat, id sane necessy e ut vidimy. Ad 2^m pt ex dictis, evenidenty evidens q^d Dey creare possit. Ad 3^m ret n' esse evidens an entia illa s'nalia ex p^te sua repugnent; et propterea demonstrari nequit, posse Dey illa producere: est tamen evidens, posse Dey producere quidquid ex p^te sua nully dicit implicationg, quominy a solo Do producat', secus n' poa div^a sititueret cy aperta imperfectione, ut diximy. Ubi notandum e, nos n' definire, an hoc l. illud ens sit evident' pole; sed quod evidens sit posse Dey soly producere, quidquid ex p^te sua n' repugnat, et alliogui n' respicit determaté causy 2^m, nec arguit in Deo imperfectiong, q^d illud soly producat.

Ex sola infinitate poq Div^a n' probari evident' Dey esse oipotentem.

Caput 3

Contendit P. Arrig relaty q^d ex infinitate poq Diving probet' evident Dey esse abte, et simpliciter oipotentem, q^a, inquit, hoc ipso q^d ea poa sit infinita, debet se extendere ad oia polia: sed p^r evident' poq Diving esse simpliciter infinitg &c et q^d sit poa ad oia polia. Maior p^r 1° q^a si poa Div^a n' se extenderet ad oia polia, n' esset

simpliciter infinita, cum aliquid posset signari, quod eius nequiret producere. Ex 2° eadem maior quod ex eo quia divina se extendit ad omnia cognoscibilia, quod sit simpliciter infinita, ita ex infinitate potentiae divinae inferatur eius quod ad omnia possibilia se extendat.
Admittunt aliqui viri docti quod ex infinitate potentiae divinae probetur evidenter eius se extendere ad omnia possibilia, de quibus modo loquimur, et tanquam virtutis ex se adaequatae, et totalis; nihilominus dicunt, non probari evidenter ratiocinatione P. Vasquez quod deus sit simpliciter omnipotens, quam, inquiunt, ex motibus velocioribus, et velocioribus, ex quibus P. Vasquez infinitatem potentiae divinae demonstrat, non primo aliam infinitatem quam simpliciter quid, nam maior velocitas non differt specie a minori praecisse per excessum velocitatis; verum hi DD. in utroque deviant: inprimis quidem in eo, quod admittant probari evidenter quod deus sit omnipotens ex infinitate potentiae divinae, quae debet pro antecedenti assumi, ut mox 3° P. Vasquez ostendemus.
Deviant praeterea in eo, quod negent aliqui infinitatem potentiae divinae ex infinitis motibus velocioribus, et velocioribus sine termino eius extra. Nam evidens est quod potentia motiva quae non est gravitas, aut levitas, sed vera virtus naturalis, eo sit specifice perfectior, quo velocior est motus, qui illi correspondet; ut contingere est in omnibus rebus quae non gravitate vel levitate sunt productivae motus localis, ut Angeli, et alia id generis entia. Unde ex eo, quod potentia divina possit producere motus sine termino velocitatis, fit apertum, quod sit absolute, et simpliciter infinita
ex

ex eo autem quod hoc pacto infinita sit, evidens est e debere illum esse, qualis Deum optimum decet, nam ubi invenitur aliquid proprium solius Dei, inveniuntur necessario reliqua, quae Dei propria sunt, quaecumque illa sint.

Quamvis haec, quae proxime diximus, vera sint, adductissimo ex infinitate potentiae divinae non deduci immediate, et evidenter, quod Deus sit simpliciter omnipotens. Hanc assertionem ut demonstremus notandum in primis est duplicem infinitatem considerari posse; alteram quidem, quae vere sit infinitas simpliciter abstrahendo ab eo, quod tot, et tales effectus producere possit; ut si concipiatur potentia requisita ad producendos infinitos Angelos perfectiores, et perfectiores sine termino extrinseco, concipit sane potentiam activam simpliciter infinitam, tametsi ea cognitio abstrahat ab eo, quod praedicta potentia possit, vel non possit plura alia entia producere. Alia infinitas est in omni genere causae productivae, quae ultra ad omnia genera entium sese extendat, qualem hucusque Deo optimo concessimus.

Notandum insuper est, quod in argumento, quo probatur potentiam Dei se extendere tamquam virtutem ex se adaequatam ad omnia, quae non repugnant, nequit assumi pro antecedente infinitas secundo proxime explicata. Esset enim argumentum identicum, et nugatorium; siquidem assumeret pro antecedente id ipsum, quod in consequenti deducit. Debet ergo assumi in antecedente infinitas simpliciter, ut abstrahit ab eo, quod talis sit, quae producit infinitos effectus talis vel talis generis, qui se excedant in perfectione specifica exaequ

aequal. sed qua se extendit ad omnia, quae veri ex parte sua non repugnant.

His ita notatis facile est demonstrare, quod non demonstret deum esse omnipotentem ex eo quod illius potentia sit infinita: Primo quia ut intellamus potentiam activam esse simpliciter infinitam, necesse non est, quod ad omnia producibilia se extendat, ut patet ex antea dictis. Et revera ita res habeat, quod cum infinitate potentiae activae spectant ratio reliqua, quae divinae potentiae conveniunt, non tamen patet evidenter ex eo, quod sit simpliciter infinita, convenire illi posse omnia producere, sed ex alio capite id patet, ex eo scilicet quod in praecedenti capite proposuimus. Insuper et ex infinitate potentiae divinae probaretur clare debere illam se extendere ad omnia, quae ex parte sua non repugnant, adhuc non patet evidenter ex praedicta infinitate, quod deus sit absolute omnipotens; nam quis dicat probari ex infinitate potentiae activae, quod deus sit liber? Atqui ad omnipotentiam requiritur necessario libertas, ut in superioribus probatum est; quod ex praedicta infinitate non patet evidenter omnipotentia.

Verum notare oportet quod quando dicimus ex infinitate potentiae non deduci evidenter, quod talis potentia ad omnia possibilia se extendat, id asserimus quod ex illa praecise deducatur immediate, sicut immediate deducitur potentiam esse simpliciter infinitam ex hoc praecise quod possit producere infinitos effectus perfectiores et perfectiores sine termino extrinseco. Caeterum ex praedicta infinitate probari fatemur, potentiam divinam se extendere ad omnia possibilia hoc discursu. Impossibile est quod potentia activa simpliciter

in

infinita sit propria eius; & hoc ipso, q aliqua pot. acti-
va sit simpliciter infinita, i propria soli Dei, et conve-
nit reliqua oia, quae pot. Divinae convenire debent; q i talis
pot. absq. ulla limitatione ex pte sui; et absq. imperfectione ex
pte modi operandi. Cum ratiocinatur videtur predicta pot.
se extendere ad oia, et q in hoc sit major, id est ad oia
se extendens. Et sic quid de cognitione Divina eadem ang. probandum.

Cur Deus dicat et sit omnipotens ex dictis concludit.

Caput 4m

Visum in praecedentibus i Deum esse abte, et simpliciter
oipotentem, et visum insuper i quare id evidenter & probabiliter
probet; proximum q accedit ad huius disp. complementum, expen-
dere cur Deus dicatur oipotens, q potissimum S. Thomas in
hoc art. tangit. Q aliqui, quos tacito nomine idem S. Thomas
refert, dixerunt, Deum dici, et esse omnipotentem, q potest
oia possibilia; vocabant autem possibilia ea, quae fieri possunt: ni quidem
q existere, et ante quam ad pot. Divinam referuntur, possibilia sint sive
per aptitudinem aliquam positivam, sive per negationem repugnantiae,
& materiam extra denotant possibilia abscripta pot. Div., quae existere
potest, ac talia producere, perinde q dicebantur posse
produci, seu esse possibilia / Sent

Hanc ipsam sententiam tribuit P. Vasquez in disp. 114. cap. 2. Gabrieli in 1.º dist. 43. q. 2. et vero attribui posse iis doctoribus, qui dicunt possibilitatem rerum consistere formaliter in extrinseca denominatione à potentia divina proveniente; quod idem fuit fundamentum ut ea opinio à nostro Gabriele Gabrieli attribueretur. Verum nec Gabriel iste, nec reliqui, qui sententiam de possibilitate rerum proximè tactam sequuti sunt, ita loquuntur ut negent, dari etiam ex parte rerum possibilium non repugnantiam, quae saltem conditionatè in hunc modum explicetur, si extrema ex quibus res constituenda est, talia sint in re posita, ut sibi non repugnent nec alterum alterius neget per se ipsum naturae affirmat. Fateor tamen non ita expressè locutos, sed debebat Pater Vasquez commodè illos exponere.

Quaecumque tamen ea sententia sit, refellitur, et satis quidem aptè à S. Thoma ex eo, quod perinde esset dicere, deum esse omnipotentem quia potest omnia possibilia, ac si diceret deum esse omnipotentem quia potest omnia, quae potest, vel quae possunt ab eo fieri. Quis vero non videat esse circulum vitiosissimum? Necessarium igitur est, quod crea[turae] aliunde supponantur aliquo pacto ex parte ipsa possibiles, ut potentia divina ad illas omnes tanquam ad terminum, quem possit producere comparata, Deus dicatur omnipotens. Adducit aliqua adducere P. S. Vasquez ex Aristotele, quae videntur favere modo illi dicendi, quem refellimus. Apud ipsum autem videri possunt; non enim est cur Aristoteles in re theologica nos detineat, sed quidquid ille docuerit, satis sane nobis perspicuum, dixi. Aliae demum opiniones hic referri solitae non tamen ad praesentem dubium, quam ad sequentem disputationem spectant.

Ad

Ad resolut. 2.i q. dubij propositi notandum e, dupliciter posse attendi praesentis cap. dubij. 1.o modo ita ut roget cur Deus dicat omnipotens eo pacto, quo fides Div.na docet, esse omnipotentem. 2.o modo ita ut roget cur Deus dicat omnipotens ea rõe, qua ipsum dicit. Et ro.ne 1.m dubij colligit ex dictis in hac disp. q. Deus dicat omnipotens in re dogmatis fidei, quatenus absolute potest, quid quid ex p.te sua n. repugnat, abstrahendo ab eo, q. illa oia immediate fiat, aut interventu causarum secundarum: Ro. huius e, q. hoc sufficit, ut intellat Deus proprie omnipotens in sensu, in quo dogma fidei propriissime verificat; q. Ro.ne.

Ro.ne 2.m dubij colligit ex superiorib. dictis in hoc tit. Deus dici omnipotentem q. potest quantum e ex se sufficient et totalit omnes ens n. ase. Facile hec assertio pz ex alijs sententijs a nobis statutis; q. hoc ipso, q. virtus activa Divina n. se extendat quantum ex se e, ad quodcumque ens sive illud repugnet ex p.te sua, sive n. repugnet, esset imperfecta, et indigna Deo, ut a disp. 5. probatum est; q. oipa, qua Deus dicit omnipotens, sicut debet esse, nasio se extendit q. ex se est, ad oia sive ex se repugnent, sive n. repugnent. Atqui Deus vere est omnipotens toto perfectionis rigore, qui potest excogitari; q. q. potest ex se oe oio ens, quod concipiat n. ase; et n. tm q. potest ea omnia, quae ex p.te sua n. repugnant, nam sicut eius virtus activa esset imperfecta, si so. ad huiusmodi entia extenderet; ita esset imperfecte omnipotens, si talis diceret,

q.

q° præcisse posset ea, quæ ex se n' repugnant; q̃ Dx. —

Sed dices, ea oia, quæ ex pte sua repugnant, n' aliter sunt polia, quam cu addito, nempe ex vi virtutis divinæ; q̃ poa div. ex oipoa, q° potest quæ ab ipsa fieri possunt, et conl. incidimus in sentm, quam initio capitis cum Sto Thoma, reliquisq doctoribus refellebamus. — Rt Lay esse discrimen intr nrã sententiam, et quæ initio capitis refutata ē; hæc n. explat oipoē divinæ per respm ad polia; et cu alioqui doceat, polia esse talia per respm duntaxat ad oipoē; committit quidem circulū; nos v° n' per respm ad pole oipoam explamus; sed per respm ad ens, q° concipiat n' a se, q° cumq illud sit, et cu virtutem divinam esse oipoē, quæ ē productiva ex se prædicti entis; in quo quis n' videat nullius paronis circulū committi.

Ex dictis q̃ quæ proxime dicta sunt pt satis facile quid intersit intr nrã sentm, et quæ dictis dicbus coīs ē; hæc n. docet poam divinā dici oipoam, q° se extendit ad pole ex pte sua; quem modum loquendi plenius cu illorum retinent, qui docent pōē divinæ esse oio abtz a creis: nos q° divinā deum dici oipotentem abtè, et simpliciter loquendo, q° potest quantu ē ex se, ens n' a se, sub quo ente comprehendat cu illud, q° ex pte sua repugnat, quin opus sit aliquo alio addito, nec aliud requisitu ad huiusmodi denominatm.

An

An Deus per suā oipoām sit cā n̄ repugnantiæ exptē creaturarum? —

Dispº 16ª —

Qua roē ptī affrmativam aliqui profiteant.

Caput 1ᵐ —

Non inquirimus in hac Disp. quā roē oipoā Divᵃ concurrat ad politatē; qua res, quæ ex pᵗᵉ suā n̄ repugnant, dicunt absē poles; hoc n. in seqᵗⁱ Disp. discutiendum est. Sᵈ quæ quærimus, an Deus per suā oipoam sit aliquo pacto cā, cur crea ex pᵗᵉ sua nullā afferat implicatē.? Exempli cā an oipoa Divᵃ cā sit cur aial n̄ repugnet roali, et reliqua huiusmodi. Et quidem ēt aliqui Ddᵗˢ sint, qui dixerint creas poles dicere quoddā esse essale ante quā producant, seu quandā nexionē positivā, in qua earū politas sistat; n̄ instituimus præsentem difficultatē cᵃ huiusmodi nexionem, sed cᵃ n̄ repugnantiæ extremorū; quoniā hanc omnes admittunt; illā verò plerique negant, et quidquid cᵃ n̄ repugnantiæ dicat cᵃ illā nexionē intelligendū etiā ē, si alias ipsa admittat —

Aliqui ḡ dicunt Deum n̄ esse causam n̄ repugnantiæ, quā exptē creaᵐ dat, per suā omnipotā; sed per suā naturā, ut hæc ē Idea et exemplar illorū; quod

ut

ut clarius explicent, dicunt sane propterea ideo creaturas non repugnare quia Deus potest illas producere esse falsum, quod signat dispositionem divinam esse causam non repugnantiae creaturarum. Sane vero propositionem ideo creaturae non repugnant, quia natura divina est imitabilis ab illis (quod est non divinam esse causam exemplarem non repugnantiae creaturarum) esse veram. Sic sentiunt Aureolus in 1m dist. 42. p. 2. art. 3. proposit. 2. Pater Lessius Lib. 1. de perfectionibus divinis cap. 2. n.o 10. P. Granado tt. de dispositione disp. 7. sect. 2. P. Albertinus T. 2. disp. 2. de praedamento subst. q. 2. Albelda hic disp. 37. sect. 3. n.o 37. PP.es Conimbr. 2. physic. cap. 9. q. 17. art. 1. et 3. et plures sui temporis satis docti Magistri.

Notant tamen aliqui id, quod ego ipse a P.e Granado voce tenus accepi, ita sane sentiendum accipi debere, ut dispositio divina sit complementum naturae in esse exemplaris; propter duo, 1m quia est complementum illius in esse naturae; et consequenter in esse exemplaris obtivi, nam id complet rem aliquam in esse exemplaris obtivi, quod complet illud in suo esse perfecto; cum autem potentia divina compleat deitatem in esse deitatis, et naturae, complet etiam illam in esse exemplaris obtivi. 2m quia creaturae non tantum imitantur divinam naturam in hoc, quod est habere verum esse; sed etiam in virtute productiva effectus: imo eo perfectius naturam divinam imitantur, quo perfectiores sunt in virtute activa; quod dispositio divina afferat ut complementum divinae naturae in esse exemplaris

ob

ostivi; unde tandem infert quod potentia Divina causet non repugnantiam, quae ex parte creaturae se habet, ut complementum causae potissimae suae non repugnantiae.

Ratio huius sententiae est, quod creaturae catenus non repugnant ex parte sua, quatenus possunt esse imitationes naturae Divinae; sed catenus possunt esse imitationes Divinae naturae, quatenus haec talis est in esse, ut creaturae possint illam imitari hoc, aut illo pacto; ergo catenus non repugnant, quatenus natura Divina imitabilis est ab illis. Explanari hoc potest exemplo picturae, quae ad Petri similitudinem efformetur. In imagine enim, quae ad Petri similitudinem exprimendam, catenus colores possunt taliter inter se iungi, et secundum artis praecepta componi; quatenus illo pacto iungant, verè Petrum referent, et non aliter: unde ex eo, quod Petrus talis sit, et non aliter dispositus, provenit, quod in illius imagine possint colores taliter iungi, et componi, et non aliter: atque adeo si per impossibile fingamus, ideo esse possibilem iunctionem colorum, quod ea referat Petrum; ideo sanè erit possibilis ea iunctio, quae refert Petrum quod ille talis est; nam si alius esset, non foret possibilis ea coniunctio siquidem non referret illum: ergo quod creatura catenus non repugnet, quatenus potest esse imitatio naturae Divinae; habet sanè quod catenus non repugnet quatenus Deus talis est [illegible].

Alii moderni Magistri in eius sententiam appulsi sunt, ut dicerent ipsam Divinam, ut talis est, esse causam proximam non repugnantiae creaturae; et naturam Divinam esse causam remotam, seu quasi radicalem. Et ne viderent de genere

ē, quo ipsa Div.ᵃ e.ᵃ ē prædicte n̄ repugnantis, stendere, quoniā illud sane facile poterat assignari: dicebant esse quidem c[ausa]m f[orma]lē quatenus hæc signare solet rōem à priori aliquius rei: quoniā, inquiunt, ipsa Div.ᵃ ē proxima rō à priori, et Divina n[atur]a rō à priori quasi radicalis, in quam ultimo resolvit[ur], cur creaturæ ex p[ar]te sua n̄ repugnent.

Dicebant itaq. Sane causalem esse verbis idea creaturæ n̄ repugnant, q[ui]a ipsa Div.ᵃ talis ē, et q[uia] hæc Div.ᵃ ipsa ideo talis sit q[ui]a n[atur]a Div.ᵃ, cuius ē ipsa, talis ex se est; fit tandem, q[uod] ideo creaturæ n̄ repugnent, q[ui]a n[atur]a Divina talis est.

Probant sane hanc mentem q[ui]a aliqua rō à priori assignanda ē, cur hæc creaturæ n̄ repugnent, illæ vero ut Minotaurus, et Syrena, repugnent: sed nulla alia esse potest præter n[atur]am Divinam, et illius ipsam modo dicto; ergo hæ sunt rōes à priori prædictæ n̄ repugnantiæ. Confirmat[ur] q[ui]a si rogemus, cur hæc n[atur]a creata, aut illa possit hos vel illos effectus producere, et n̄ alios; dicendum sane est, id esse, q[ui]a ea n[atur]a talis ē ex se; nec aliqua alia rō congrua reddi potest; ergo similiter, quatenus n[atur]a Div.ᵃ producere potest ea, quæ vere produci possunt q[ui]a talis ē ex se: et cum implicet, aliquid ex p[ar]te sua n̄ repugnare, q[uo]d Deus ex se producere nequeat, fit q[uo]d ideo hæc creaturæ n̄ repugnent, q[ui]a Deus talis est, et comm[unite]r n̄ repugnantia creaturis in illis tanquam in rōem à priori tandem tandem resolvitur.

Deum nulla prorsus ratione esse

c[ausa]m

causam non repugnantiae creaturarum - 147

Caput 2m,

Vera mihi fuit visa aliquando ea sententia, quam in praecedenti cap. proposuimus; et propterea illam in nostra Dialectica Granatensi non semel insinuavimus; verum melius perspecta ait in praesentia indicamus, nempe Deus nullo modo esse causam, cur creaturae ex parte sua non repugnent. Cuius sententiae mihi sunt doctores, quos in seq. disp. referemus; et cum ea negativa sit, non aliter melius probabit, quam refellendo duas alias opiniones, quas in praecedenti cap. retulimus. Et quamvis aliqui ex eo priorem refellant, quod dari nequeat causa exemplaris sui effectus necessarii, et sui effectus, quod quem nulla activa potentia exercet; ostendimus nos satis late in tt pro 2a nostrae Dialecticae Granatensis, quam sit inefficax haec refutatio, et quam falsum assumat. Quod quidem iterum in tt de natura Divina ostendimus. Deinde quod ait praedicta opinio refellenda est.

Et quidem quod creaturae non eatenus non repugnent, quatenus natura Divina imitabilis est tali vel tali modo pa; quia independenter ab eo, quod Deus talis sit, qualis revera est, homo habet ex sua ratione formali, quod sit animal rationale; ita quod etiam aliqui per impossibile Deus ipse mutaret; adhuc tamen ad conceptum hominis requireret animal rationale, nec posset intelligi homo, quin intelligeret

animal

aial roale; q. q. ho sit ej rois fralis, cuius veri ē, non provenit ex eo, q. Deus sit imitabilis, L.n. imitabilis. et coent q. 5o ex p.te sua nulla involvat contradictionem, non provenit ex eo, q. Deus sit, qui verè de facto ē. Pr. 5pe coa, q.o q. 5o ex p.te sua n'repugnet, est, q. sit talis rois fralis, que nulla misceat contradictione: sed q. ro fralis hominis ea sit, que est, n'pendet ex eo, q. Deus sit, qui de facto est, vel sit alter diversus; ergo &c. C. idem arg.t fit de ipsis extris divinis, quibus 5o estituit, nq q. aial sit ex sua ro frali, quale est, nullatenus pendet a Deo; ergo &c.

Pr 2°, q.a si n' repugnantia, que ex p.te creat repexit proveniret ex eo, q. Deus esset imitabilis; fieret sane q. plura n'repugnarent, que apud oes repugnant; ut q. ho sit equus, et alia huiusmodi; q. n' inde provenit, creat ex se n' repugnare. Ans pr q.e si ideo ho n' repugnat q. imitat esse divinum, et silr equus, ō idem esse divinum imitat, quo obsecro fundam.to dicere est, quod ens 5o equus n' imitaret esse divinum? Sin. roale iunctus aiali estituit quoddam totum, q. esse divinum imitat, et silr gignibile aiali iunctum q.dam totum estituit q. idem divinum esse imitat; qui potest intelligi, q. si roale et gignibile simul aiali iungant, n' estituant aliquod totum, q. imitet esse divinum; imo et perfectius longe quam alia duo tota predicta.

Pr 3° q.a explicari nequit aliter quam in abstracto, et in generali, in quo estitat, quod equus ergo Deus imitet,

part. qua in hoc; q̄ ē bene esse vividū, et esse operativū; nā in operationibus ipsis nulla penitus roe dari potest imitatio, q̄ haȳ n̄ ē ptiū sensationis, nec gignitur; nec in se hēt aliquid, q̄ hīs operationibȳ reat; sicut nec cognitio divina operationibȳ intellectualibus hoīs. q̄ eatenus extrema, quibȳ equus stituit, n̄ repugnant inter se; quatenus stituunt quoddam totum, quod sit vivens operativum. Atqui si reale, et gignibile sibi ūnerant, stituet n̄ vivens operativum; q̄ hoc sufficit, ut huiusmodi extrema inter se n̄ repugnent; et similiter de quovis alio ente, q̄ repugnare dicat, argumentari possumus, et demum nullum sic repugnabit, q̄ est apertè falsum.

... n̄, fallitur, ad hoc refellit rōnes in precedenti cap. proposita; nā ipsa sui explicatione falsitatem quā stinet, apertissimè prefert. In primis q̄ falsum est q̄ n̄ divinum talis sit ex se, ut eatenus nequeat producere minotaurum, q̄ ex sua roe fieri dicat, q̄ nequeat illum producere; ut supra latè ostensum est. Ita n. n̄ aliud esset, quā n̄ divinum limitatum stituere, et eodem pacto ceū illū, ac ceū vilissima queq̄ creata philosophari; ac potius dm sit, ut ipso n̄ lumine stat, talem debere esse n̄ divinum, ut nequeat perfectius aliquid excogitari: esset autem ea longè perfectior, quæ talis foret ex se, ut ad plura se extenderet, et plurium rerum possibilitatem causaret, si ita est, q̄ n̄ divina rerum n̄ repugnantiam causet, q̄ &c.

Deinde q̄ ut n̄ divinum dicat esse talis, ut ex se sō hēat, posse producere, quæ verè n̄ repugnant;

n

n̄ requirit q̄ nulla alia ex p.te sua repugnet, neq̄ Et n̄ repugnassent ad hoc ille saptus n.o Divine recte intelligeret: sicut recte intelligere ē, q̄ Ds nequeat producere operationes spirales equi; Et huiusmodi operationes ex p.te sua n̄ repugnent, q̄ Et Minotaurus ex p.te sua n̄ repugnaret, recte intelligi potest, quod Deus talis sit ex se, ut nequeat illus producere. Et quis n̄ videat, q̄ ut aliquod agens sit productivum tot, et talis operationis, nihil oio refert, q̄ aliae operationes ex se repugnent, l. n̄ repugnent.

Sed rebat illius opinionis author, esse impossibile, q̄ aliquid ex p.te sua n̄ repugnet, et q̄ Deus nequeat, illud producere; Et id in rebus creatis accidere possit: fateor quidem; sed quorsum? Aliud n. ē, q̄ Minotaurus ex se n̄ repugnet, et Deus nequeat illus producere; et aliud longe, q̄ repugnantia Minotauri intellat ut proveniens ex eo, q̄ Deus talis sit, ut nequeat ex se illus producere: hoc 2.m arbitror esse prorsus improbabile, Et illud prius sit verissimum. Et quamvis satis probabile sit, q̄ deficienti creaturis n̄ repugnantia, vires etiā Divina ratio deficeret; hoc tn dicere est, cum quasi vires activa Dei, et rerum possibilitas sint correlativa; neq̄ eo ipso debent esse simul n.o, et cognitione; n̄ vero alterum prius alio, et causa huius. Accedit q̄ in ant.o facto n̄ exprimimus: an Deus debeant simul, q̄ Deus nequeat tale ens producere, et q̄ illud ex se repugnet; sed id dicimus, q̄ ut intellat, Deus n̄ posse, hoc, aut illud ens producere, opus

n̄

n. i intelligere q^d causet repugnantiã, quæ ex p^te talis entis proveniat. Quod vero illa causet, et sic falsum ē, et in Deo imperfectionē arguit.

Siquibus obiectionibus in contrarium nræ doctrinæ occurrit.

Caput 3^m.

Ex dictis in præcedenti cap. constat, falsum esse, q^d prior sent^a in cap. 1° proposita assumebat; nimirum eatenus creas n. repugnare, quatenus possunt imitari n^ram Divinam; constat inquam, hoc falsum ee., q^a si n. repugnassent ex se, et ex suis ro^ibus formalibus veri plures imitarent Deum; imo et perfectius quam plures, quæ de facto sunt poles. Repugnant q^a q^a id hent ex sua roe formali q^a vlt. ro formalis Divinibilis affert ex se oppositionē cum ro a^ti, et sic de reliquis. Qua propt. solu superssunt dissolvendæ object^s ali, quæ in eā sententiā aliquos alios ex modernis magistris impulerunt.

Opponit q 1°, q^a si n. repugnantia creaturæ n. proveniret à Deo in aliquo genere causæ; sequerent duo, I, q^d tūc naria esset n. repugnantia creaturæ, quæ est naria n. repugnantia Dei. Quod quis n. videat esse absurdum. I^d autē sequi pa., q^a hoc ipso, q^d ea n. repugnantia creaturæ sit independens à Deo, est etiā independens à quovis alio; cum

in

intelligi nequeat quid illud sit, a quo ea n' repugn^a dependeat, sed eatenus Deus è tantæ necessitatis, quantæ verè è, q^d à nullo alio dependet; q illa n' repugn^a esset tq. naria, quæ è Deus: proinde q ne hoc dicat, dm sanè è, q talis n' repugn^a a Deo dependeat; et cum nequeat pendere in alio genere c^æ, quæ exemplaris, in hoc sanè genere pendere debet. —

2^m, q ex mea doct^a deduci opponit, è, dari aliquid, q cum verè sit, et alioqui n' sit Deus; adhuc tn nullo pacto pendeat à Deo: hoc autem ee prorsus absurdum dubitari nequit. R. q id inconveniens sequatur, suadet in hunc modum; q^m n' repugn^a creaturæ verè est, cum verissimum sit, q^d Antichrum n' repugnet; et verissimum est, è eq n' repugn^a Antichri n' esse Deum; q si alias dicat eq n' pendere à Deo in aliquo genere c^æ, saltem tanquam à roe à priori; dm naria est, esse verè aliquid, q cum n' sit Deus, nulla tn roe à Deo pendeat. Urgent aliqui existimantes creaturæ posse sine aliquod esse positivum, n' quidem actuale (ita ipsi loquuntur) quomodo n' existit, sed potiale, seu ess^k, q è inquiunt connexio quædam positiva extremorum, ex quibus res possit constitui: hoc autem esse positivum n' pendere aliquo pacto à Deo, quis n' ducat inconveniens maximum?

Facile huic arg^to fit satis, nam ad 1^m inconveniens, resp^m duplicit è; in primis ita esse, q^d n' repugn^a, quæ ex p^te creaturæ dat^r, sit æqualis necessitatis cum Deo, ut aptius loquamur dicere è, tq necessum esse, q^d creaturæ possit

in

150

in re contradict. non implicent, quis quod Deus sit. Quod esse inveniens probandum erat, non supponendum, cum viri gravissimi id admittant; sed rest 2° omittendo id ex inveniens, adhuc tamen ex nostra doctrina non deducit, quod sicut magis repugnat quod duo sint mille, quam quod sint tria, et neutrum ex iis obiis pendeat ab alio, ita dominum est esse longe impossibilius, quod Deus non sit, quam quod homo contradict. involvat; et contentum magis necessarium esse, quod Deus sit, quam quod Sol non repugnet.

Quae in hac solutione proxime tradita diximus duplici propositione conditionali explicari possunt: etenim quod impossibilius sit Deum deficere, quam deficere non repugnantiam Solis; hoc pacto intelligitur ea virtus, quae esset sufficiens auferre non repugnantiam hominis, non esset sufficiens auferre Deum; unde fit, quod sit impossibilius deficere Deum, quam deficere non repugnantiam Solis; et impossibile est dari virtutem, quae possit auferre eum non repugnantiam, et dari etiam virtutem superiorem, quae possit auferre Deum; quam dari solam virtutem potentem auferre non repugnantiam Solis. Utrumque explicatur hoc ipsum hac alia conditionali, si ablatione unius extremi auferendum esset utrumque, non posset incipi a Deo; sed ab non repugnantia Solis incipiendum esset, quod latius tractamus in tit. De nostro Dicto.

Ad 2um inveniens facilius ad hunc constabit in sequenti Disp., nam illud argumentum procedit ex falsa opinione, quam aliqui nostri temporis opinantur creas poles esse aliquid, ante quam producant; aut saltem esse aliquam non repugnantiam, quae

alte

150 actu det; sed ver̄ crea polis dy n̄ produciť ē oio, et purē nihil; ea aūt n̄ repugn̄, quæ sedimꝫ n̄ ē aliquid, q actu det; sed quę explat per prop. 1 oditionalꝫ, sane vtt. si ponat in re equꝫ voꝫ, aut so, nulla involuit implatio terminorum. Hęc q cū ita sint, ut in seq. disp. latiꝫ dicturi sumꝫ, pt. nullā vim hēre argūm illud, nec ex tra sent. deduci, q aliquid verē sit, et n̄ pendeat à Deo. Præt quam quod si aliqd inveniens illud esset effecto n̄ ratonet, ex eo q ea n̄ repugn. polius penderet à Deo in genere causæ exemplaris, q quidquid ē extra deū debet pendere ab illo etiā tanquā à cā efficienti.

Opponit 2o, q si ostitutiva Dei int se repugnarent, etiā sois ostitutiva pugnarent int se; q deꝫ ē cā aliquo pacto, cur sois ostitutiva int se n̄ repugnent. Ans pt. quis n̄ negabit q ostitutiva sois possent int se apte onecti, si dei ostitutiva int se repugnarent. Cons. probat, q si deꝫ nullo prorsus pacto esset causa n̄ repugnantiæ sois; sequeret, q et ille repugnaret in se, n̄ eo ipso sois ostitutiva int se pugnarent; q ex eo, q auferret n̄ repugn. sois ablato Deo, fit q talis n̄ repugn. pendeat aliquo pacto à deo; q. Resp. n̄ deduci per locū intrꝫ q ablato Deo auferret n̄ repugn. sois; sed tm deducit per locū extrum, et à paritate rōis. sicuti si quis argueret, potest reddi impolis so, q etiā et equꝫ; cū alias neutra polītas ab alia dependeat.

Sent. alia grarius aliquorum ma-

gis

Quaestio: Sac in re expenditur. Caput 4m

Praetermittenda non fuit in praes. difficult. aliquorum sent., qui apud me, serio, et ingeniose res expendere solent. docent quidem creas esse ab intu Div. quod non repugnent ex. sua, quatenus Divinus intus eas practice cognoscendo reddit possibiles, seu non repugnantes. ... autem, inquiunt iidem Magistri, ... Dei sit ... intus et vol... Dmi, Deus esse causa non repugn. creaturarum per suam ... . Tribuunt huius sent. ... suam mentem Scoto, qui in 1o Dist. 43 q. unica docat, creas Deus possibiles principiative ab intu Divino, quatenus illas cognoscit, et sub quadam esse diminuto producit: quam doct. arbitrantur hi DDs, aliter intelligi non posse, quam ... sent. proxime dicta. sed quam falso hanc sent. subtili Scoto attribuant in seq. cap. ostendemus.

... si hi DDs dicat, indicium intus semper supponere obiectum ..., quia obiecti, ac proinde debere supponi non repugnant. creaturam ad indicium, quod de illa formet; et ... non ideo creas non repugnare, quod Deus id indicat, sed potius e contra rem habere quod s. ideo Deus indicat, creas non repugnare, quod ille ex. sua ... quod non repugnent. Si, inquam, hoc praedictis magistris opponant, ... eius doct. ... solius intus speculativi; non vero ... intus practici. Et ... est, in

inquiunt, quod cum intellectus speculativus in tota rei contemplatione versetur, supponit quidem rem ipsam, quam contemplatur; at intellectus practicus cum sit causa huius obiecti nequit illud supponere, sed potius obiectum ab intellectu dependet. Sic enim domus pendet ab arte, non vice versa. Confirmant quod non ideo iudicium artis domificatoris verum est, quod domus se habet in re, et tale iudicium dictat; nam etsi domus aliter se haberet, adhuc illud iudicium esset verissimum; potius non ideo domus recta est, quod artis iudicio conformatur.

Ad hunc igitur modum ideo hoc verum non repugnat quod conformatur cum iudicio practico, quod Deus de hoc habet; quod quidem iudicium esset verissimum etiam alias hoc repugnaret; quod tandem ad hoc iudicium, quod est prima regula, revocandum est, quod hoc non repugnet, et idem est de reliquis creaturis. Confirmant quod veritas transcendens, quae est passio, seu attributum entis, sumit principium respectu ad iudicium dictum intellectus divini, quatenus ut ex eo hoc est verum hoc, quod conformatur iudicio divino de homine. Confirmant denique quod omne, quod omnia, quae de creatura dicuntur, proveniant a Deo aliquo pacto, et consequenter quod ipsa non repugnantia, quocumque pacto explicetur, proveniat a Deo, sed contra hanc sententiam non facile dicendum, quod tenenda est.

Refutant aliqui Scotum quasi docuerit res possibiles habere ab aeterno ab intellectu divino aliquod esse diminutum quod sit aliud, quam intentionale, seu obiectivum; et ex hoc capite sententiam proxime relatam etiam refellunt. Sed revera perperam Scotum interpretantur

pugnant, ut notavit P. Vasq. disp. 104. cap. 3. Si n. signat Scotus convenire quod res habent in intellectu divino, quod repugnant. Verum non propterea acquiesco P. Vasq. qui arbitratur Scotum locutum fuisse de intellectu speculativo. Sic enim verum Scotus, ipse non satis exponit intellectum, per quem habent res, quod sint possibiles; et propterea intelligi potest de intellectu speculativo, sicut à doctoribus huius sententiae intelligitur.

Haec tamen opinio nunquam mihi vera videri potuit, non quidem propter causas, quibus aliqui oppugnant illud esse diminutum ab intellectu productum, neque enim nihil ibi absurdi sequitur, ut in seq. cap. pro Scoto dicemus. Verum quia veritatem abesse generis de iudicio, quodcumque illud sit, sive practicum, sive speculativum, ideo verum est, quod obiectum enunciatum ita se habeat, sicuti ab ipso iudicio enunciatur, at quod ad iudicium, quo Deus dicit, hominem in re positum non misceri contradictionem, ideo verum est, quod si homo in re ponatur, nullam involvit contradictionem; non vero, e contra, ideo homo contradictionem non involvit, quia Deus id enunciavit. Quis hoc dubitet?

Constat ergo, quod chimaera et reale habent ex se, et independenter à iudicio divino, quod sibi repugnent, quoad identitatem, quae non habent, si concipiantur ante illud iudicium et sine eo ad illud. Si tamen dicatur, homo utique intentum, quod res habeant facultatem esse, quod repugnent, vel non repugnent; non autem ex iudicio divino. Quod si dicat illa extrema non habere quod sibi repugnent ex se, et independenter à iudicio divino,

rogo cur Deus potius indicat illa inter se repugnare, quam non repugnare, cum nequeat dici Deus pro sua voluntate id indicare? quod dm e huiusmodi iudicium non esse causa, una equus, bos . . Angelus non repugnent, sed id habere a se, et ex suis ceteris fratribus

Ca. que de actu practico adducunt nullius momenti sunt, quod licet artefactum nequeat esse ipsa fieri, nisi ex directione iudicii practici artis, ad hoc tamen artefactum non tale debet esse, quod id iudicium dictat; sed potius e contrario res se habet, quod iudicium verum sit id dictans, quod artefactum tale debet esse in ordine ad suum finem, quale iudicium dictat. Coincident huius ipsius ostentat mea sunt, et refellit ea, quam initio capitis retulimus, nam quodvis iudicium practicum vg. iudicium de domo facienda verum est, quod dictat domum faciendam esse eo pacto, quo res vero facienda est; quod hinc sumit suam veritatem

Quod vero aliqui postea adversus dixerunt, nempe iudicium practicum rei, quod non ordinat ad aliud tamquam ad finem, non habere aliam veritatem, quam quam sumit ex obiecto, quod ab ipso iudicio causatur, nec intelligit sufficienter, nec intelligi potest de iudicio alio, et aliqualiter intelligat de iudicio rationis, ut in cap. 6. ad rem aliam diximus. Demum quod veritas transcendentalis entis non consistat in ea conformitate cum iudicio Dei, latius ostendimus in lib. 1. metaphysicae tit. 4. tenearum sententiae Kiniana dialectica Granatensi intimaveramus.

CW.

Quæ fuerit in præsenti difficultate Scoti Sententia.

Caput 5.^m

Propria ē quæ hoc loco expendat sent.^a quā cc.^a causā possibilitatis rerum subtilis Scotus in 1.^m Dist. 43. q. unica tradit. Quoniā autē reliqui omnes DD.^res sinistrè nimis illum interpretantur, operæ pretium duxi ad illius mentis sent. Iexponere, et q.^a ingeniosa admodū, suoq. authore dignissimā; et q.^a ut existimo, ad veritatem ōīo composita ē. Q.^a Scotus tria cc.^a rerum possibilitatē loco memorato docet; 1.^m ē obta, quæ possibilia dicunt, n̄ habere à p̄sa Divina, q. possibilia sint. 2.^m ē obta, ante quam possibilia sint, produci per intellectū Divinū in esse intelligibili. 3.^m denique docet rem per intellectū in esse intelligibili productā habere formaliter à se ipsa q. sit possibilis; quoniā de ipsa formaliter n̄ repugnat sibi esse.

Cc.^a impossibilitatem v.^o, abtē docet eā n̄ posse ee 1.º ex p.^te Dei, sed rem quamlibet impossibilem ex se ipsa, et ex sua repugnantia habere formaliter q. impossibilis sit; sed q. Dei posse, q. privativè habeat à Deo eā impossibilitatem: quod in hunc modū exponit. Produxit quidem Deus, inquit, per intellectū duo entia in esse possibili, et illa sic producta se ipsis formaliter sunt incompossibilia, ut n̄ possint simul ee unū, hoc est neutrū possit esse idem cū altero: nec aliquod 3.^m ex eis, id ē, nequeat ex illis aliud

tertiy ostitui l. sponi; ex repugn. q bony entiy int se & tertiy illud impole; et dicty impole q vny sit identice aliud: quoniā aut illud utrumq. extremy productu ē à Deo & cony repugn. priative ab illo —

Sic quidem, Scoti Doct. ut contex ipse verbony fert, et miry sane ē quam devii DDs alij illy interpretent, quony potissimy miror PS Vasq. loco supr. citato, et Bassiy Ponce in ma relect. l., quonia alioqui Scotice Doctrinę studiosi sunt, nec livore eiy refellendi fuerunt. Q. ut mea fert interpretatio quando Scotus docet res n. bene ab aeterna Div., q. sint ex. p. sua poles, recte quidem docent, q. id ex se ipsis, et ex suis rebg habitibus creg sint, ut supra nos ipsi diximg, et Scoti aucto probavimus. Deinde quando docet res produci per intē divina in esse intellecto, n. intendit q. cognitio divina tribuat illis realē aliquod esse quodcumq illud sit; sed sō significet esse intentionale, et obiectivy, q. res sint in intu ē ipso, q. cognitione abstractiva cognoscant; istud aut esse obiectivy dr. ab intu produci per analogiā ad veraq productionę, q. vlt inty instar producentis se sit, ut nos in rica Lib. l. tt. 2. dicebamy. — 3º deniq quando dicit Scotus praedictas res ab intu in esse intelligi producty, vnse ipsis hene habet, q. sibi n. repugnent, verissime id docet, ut in praecedentibus dictum est. —

Dicet tn aliquis. Deus tribuit rebus q n.

n repugnent, et antequam per intellectum cognoscant; verum hoc refellit Scotus, et recte quidem, quia Deus non potest tribuere nihilo quod repugnet, seu non repugnet; neque pure nihil nec repugnare, nec sibi non repugnare dicitur: sed res antequam a Deo cognoscant, seu, ut Scotus loquitur, antequam per intellectum divinum in esse intelligibili cognoscantur, sunt omnino, et pure nihil; quia nequeunt habere a Deo, quod non sibi repugnent. Ideo sine fundamento, cum Scotus dixerit, res prius habere esse per intellectum divinum; quam dicant possibiles: id quidem dixit aptissime, quia cum antequam cognoscantur, nullum omnino esse habeant, sed sint pure nihil; nequeunt dici possibiles, nec impossibiles ex parte sua ut in sequenti disputatione latius exponemus.

Ex his facile explicatur, quare sit impossibilitas seu repugnantia rerum se habeat formaliter ex parte earum. Homo est, nam ... et rationale exempli causa, si ipsis haberent ita pugnare, ut nequeant esse idem; et ex hac eorum repugnantia habet homo equus quod repugnet. Similiter actus visionis habet ex sua natura formali, quod nequeat in lapide tanquam in subiecto collocari (cum exempli causa doceamus nihil verissimam) et ex hac repugnantia habet compositum visionis, et lapidis quod repugnet. Denique quod ... nile quod non sit animal habet ex sua natura formali sibi ipsi repugnare: neque hoc ipso, quod sit ...nile est formaliter animal; cum sit prius sensationis; quod si alioqui non sit animal, sibi ipsi repugnat, seu quod afferat formaliter extrema contradictoria.

Sic tamen notandum est, Scotus non fuisse loquutum de hoc de ente impossibili proxime explicato, quando dixit quod ea,

qu[illegible]

quæ repugnant, habent repugnantiam privative à Deo: sed locuti de oe illis rebus, quæ repugnant, quod extrema ipsa, ex quibus constituendæ sunt, sibi repugnant; ro autem cur hujusmodi quod impossibilia dicant habere à Deo privative quod repugnent; non autem aliud impossibile dictum, est quam extrema, roe quorum hæc impossibilia repugnant, habent in intellectu Divino aliquod esse, per quod sibi repugnare dicant. Illud autem impossibile, quod tale est, quam immediate per se ipsum affert repugnantiam, non potest esse obiective in intellectu Divino in sententia Scoti; ideo nec privative habet ab intellectu Divino, quod sibi repugnet &c.

Qua roe potentia Divina sit prior, quam non repugnantia creaturæ ex dictis colligit.
Caput 6.m

Facile igitur est ex dictis colligere sitne potentia Divina prior vel posterior, quam non repugnantia creaturæ. Qua in re quisque pro sua parte diversimode opinatur; nos quod pro nostra parte hucusque iuxta dominum esse arbitramur, parum esse, quod Deus sit omnipotens, quia quod sit non sibi repugnet. Ad huius rei probat vel sciendum est propositionem istam. hoc non sibi repugnat non esse quoad praesens attinet oio negativam, ita ut sensus illius sit, non est verum, quod sit sibi repugnet: sed esse propositionem vel infinitam huic equipollentem; hoc est non sibi repugnans. Inter quas propositiones id discriminis, ut dialectici docent, quod propositio illa sumpta oio negative non requirit ad sui veritatem

rōem subti: sunt autē ut indefinitē aequivaleret, requirit ad sui veritatē rōem subti ī est quod ī et subtē

Hoc supposito pro assertio statuta q̄ prius est q̄ Deus sit in se oipotens, quam q̄ Hō beat esse obtivū, q̄ prius est q̄ Deus sit oipotens, quam q̄ Hō sit n sibi repugnans. Pā hoc pt, nā cū hō nequeat dici sibi n repugnans, nisi heat aliquod esse, et nullū aliud ab ēterno, quā obtivū heat: fit q̄ tunc primus dicat n sibi repugnans, cū īnhet esse obtivū. Ans q̄ pro q̄ prius est, q̄ Deus sit in se omnipotens, quam q̄ actu cognoscat possia; cū oipoa sit de rōe frali deitatis, ut supra probatū est, n autē cognitio possiū; ēg prius est q̄ Deus sit oipotens, quā q̄ possia heant esse obtivū in intu divino. Imo hoc doct̄ verū esset, quamvis omnipoa esset attributū extra scentiā est, nā quocūq̄ pacto ponat est prius quam cognitio actualis possiū.

Dices q̄ Deus sit omnipotens quantum est ex se ē indepndens a n repugnantia creatū; silr quod creaū ex se n repugnent, est oio independens a Deo, ut in hac disput. statuimus; ēg nequit unū esse prius alio positive, et quodvis ē prius altero negative, quatenus alterū n est prius illo: seu ut aptē tandem loquamur, īm est, q̄ se heant concomitanter. Confirmat, q̄ nullū instans n̄ cōsiderari potest in ēternitate ita ans ād alia instā,

ut

ut si in illo diceret, q° So ex se n repugnat, n esset ve-
ry tale iudiciy; q in illo ipso instanti n°, in quo 1^m in-
telligit Dey omnipotens ex se, esset verum illud iudicium,
si tunc daret: Atqui iudiciy n e veru; nisi hō in
illo ipso instanti heat, q° n sibi repugnet: q iam
in illo instanti id het; et pary refert q Dey in eodem
instanti id n cognoscat; q tandem concludit q° illi duo
sapsty dicti concomitant se heant

Praeoccupat hoc argtum ingeniosissimi Scoty
et ex illij doct^a rendum e, n pendere à Deo sm ratem
praedati; q hō n sibi repugnet, et q reale n opponat
quo ad identitatem aiali, id e n pendere à Deo, q subiecty
huij dicta praedicata conveniant, n.m. hō n sibi repugnat
q^a Dey potest illum producere, aut q^a imitabilij e, aut q^a
id iudicet: sed q^a hō seipso habet id het, eo praecise
q sit. Pendet tn à Deo sm ratem subti, q° So sibi n
repugnet, id e pendet à Deo, q sit illud subtum (. I. sm
esse obtivy, . I. sm esse reale) cui conveniat hanc ex se fa-
lit n repugnare. Sicut pendet à Deo, q in Petro ponat
albedo tanquam in subto, q e pendere q° Petrus sit alby
sm ratem subti à Deo: n tn ab illo pendet, q albedine
in Petro posita iste sit alby; aut q alit, quam per
albedinem possit Dey Petrum constituere albu, q e n pen-
dere sm ratem praedati. Nam eo ipso, q suscipiam

in

in hoc subiectatq albedinem, concipimq hoem albq: quidquid sit de esse divino. Solut q in nro casu /

Ad 3tiat dicet q lz nullq sit instans nae, ita ans ad alia instantia, ut in eo n esset vera propositio enuncians, hoem sibi n repugnare; id tn accidit, q ea prop°, et reliquae propes essales sunt virtute sditionales, nec supponunt realem subtam; sicut qui dicit <u>ho e aial</u> sensus e iste, eo ipso, q sit ho, et ut sit ho e nario aial; abstrahendo ab eo, q det actu subtq, vl. n det; imo abstrahendo etq ab eo, q dari possit subtq, vl. n possit. Cq q propes sditionales n sumant veritatem ex eo, q illorq obta actu dent; sed ex eo, q in hypotesi allata herent; n infert, q in illo ipso instanti, in quo esset prædicta prop° vera, det etq obtum sic se hens, sicut ab illa enunciat; sed q eo ipso, q danet, danet 50, heret fralt se ipso, n sibi repugnare /

Ex hisq etq sstat Deq ee abte, et simplicit oipotentem prius nae, quam ho sit abte polis, etq eo genere denominationis, q in seqti Dispe dicturi sumus. Sto e q ut Deq sit abte, et simplicit potens producere oia in illo instanti nae, in quo 1m concipit here virtutq ex se sufficientem, satis e q in illo ipso instanti esset verq dicere, hominem sibi n repugnare, si id in eo instanti dici potuisset: cq autq id verq esset; fit q Deq concipiat ut iq abte potens

in

in illo instanti, quamvis hoc in seqᵗⁱ enunciet; ceterum ut So dicat abte polis requirit qᵈ heat aliquod esse; et propterea non subit eius denominat., donec saltem esse obtinuerit, qᵈ quidem het in instanti seqᵗᵉ —

Quo sic ad finem notanda sunt: 1ᵐ nos presentem difficultatem per instantia rois. seu naturae explicuisse, qᵃ sic com. Loquunt. DD. seu qᵃ ipsa facilius intelligitur. Qua aut. roe instantia hęc accipienda sint, dicimus expro fesso, ni semel aliqui in hac 1. pᵗᵉ oblata commodiori ocasione. Deinde notandum ē nihil nos addere ad Scoti Doct. cc. rerum impolitatem: qᵃ discutiendum prius est, an et quatenus cognoscat deus impolia, qᵈ in tt. de scia Dei late discutimus.

An, et quatenus omnipoa Dei sit Causa politatis abtę creaturę. Dispᵒ 17ᵃ.

Omnipoam esse causam fralem extram politatis creaturę aliquorum sentᵃ ē. Caput 1ᵐ.

Longe alia ē diffᵃˢ presᵗⁱˢ Dispᵗⁱˢ ab ea, quę

in

in superiori disp. discussimus. Ad quod scire oportet id, quod nulli dubium esse potest, nimirum non sufficere, ut creatura aliqua v.g. Angelus dicatur absolute possibilis, quod ex parte sua non repugnet; sed requiri etiam, quod detur virtus activa potens illud producere: unde si per impossibile daretur, quod Deus nequiret producere Angelum, hic non diceretur possibilis absolute, tamen alioqui nullam ex parte sua implicationem involveret. Ex quo ultra non repugnantiam, quae ex parte cuiusque creaturae requiritur, et ut paulo ante disp. dictum est, ex parte illius se habet independenter ab omnipotentia divina; alia etiam requirantur, et verae alia requisita sint, ut Angelus dicatur absolute possibilis; rogamus an omnipotentia divina aliquo pacto concurrat, et qua ratione, ut Angelus (idem de reliquis creaturis esto) dicatur absolute, et simpliciter possibilis.

Est quod plurimorum sententia, qui docent omnipotentiam divinam concurrere necessario ad earum possibilitatem tanquam causam formalem extrinsecam, a qua creaturae dicantur possibiles. Cuius sententiae sunt Alexander 1. p. q. 20. memb. 3. Aureolus in 1.^m dist. 42. p. 1. art. 3. Ocamus dist. 43. q. 2. Gabriel ibidem Soncin. lib. 9. metaph. q. 2. Pater Fonseca ibidem q. 3. sect. 2. et 3. Pater Suarez disp. 31. metaph. sect. 3. Pater Hurtado disp. 8. metaph. sect. 1. Alii plures referunt, sed immerito probatur. Tenent tamen hanc ipsam opinionem plures docti magistri huius temporis, sed notandum est, quod aliqui ita hanc sententiam tradere videntur, ut negent aliquid ultra omnipotentiam divinam esse causam formalem extrinsecam, a qua Angelus denominetur possibilis. Alii vero dicunt, esse causam partialem; quoniam, inquiunt, denominatur Angelus possibilis a quadam non repugnantia extra Deum existenti.

fundam^tū huius opinionis ē, q^a nequit intelligi q^d Angelus
sit abs^te poss, nisi intellat^r oipoa Div^a, q ia ē abs^te, et simpl.
cit requisita, ut Angelus sit abs^te poss: sed ū requirit abs^te
quis ut c^a fsalis extra; cū requiri nequeat, ut c^a malis; aut
ut effiens, ē requirit ut fsalis. Confirat q^a oipoa Divina
includit essalt in scepta pssitatis absq Angeli; q includit
tanquā fra denominans, cū nequeat abs^t includi. Ans pa
q^a si poa Dei ū includeret in scepta pssitatis absq Angeli;
fieret q^d lz auferret oipoa, adhuc posset intelligi, q Angelus
esset abs^te poss, q^d tn ē evident falsū: q^d Ks. Confirat item
q^a hoc ipso, q poa dei auferat quamvis reliqua oia perseve-
rent, auferat naio q^d Angelus sit abs^te poss; q poa Div^a
constituit pssitatem absq Angeli. Coa hęc probat, q^a si poa
dei ū esset cstitutiva pssitatis, maneret utique res cstituta
in esse poss. Et talis poa oio auferret; dum reliqua oia
manerent: q^d tnē oio falsū; q Ks —

Hoc arg^to proximi facto utunt Dd^s omnes
huius sent^a. Verū qui dicunt, solam poā Divinā esse cā
fsalem extris, a qua creq denoant poss, id probant ēxo,
q^d nihil aliud sit extra intus praeter poā Divinā, a quo creq
possint denoari poss; a ā sola poa Dicta denoant. Pr
ans q^a creq ex p^te sua sunt purē nihil; q nequeunt deno-
ari ab aliquo, q^d se teneat ex p^te illarū. Porro autē creas
poles esse purē nihil, antequam re ipsa producant, pro-
bant sicuti nos id ipsū in seq^ti cap^e breviter probabimus.

Et

Et quantum à parte tum ideoq. n̄ a aliud, quam quod Deus possit illas producere: sed Deus constituit potens producere creaturas esse solam suo omnipotentia; qua hoc sola ē, quae constituit creas formalit possibs, cum nequeat alio pacto, quam in genere causae formalis eas inesse possibs constituere.

Qui vero opinantur, nos Divinę esse causę formalem extra duntaxat partialem possibilitatis creaturę, dicunt, concurrere etiam quandam non repugnantiam, quae de facto datur, tanquam causam formalem. Atque de facto, inquiunt, non datur repugnantia positiva, quominus producat Angelus, et datur non repugnantia. Et ne quaestio sit de voce, saltem verum ē, inquiunt, quod non est predicta repugnantia positiva; et consequenter quod datur negatio repugnantiae, ē ab hac negatione repugnantiae denominatur creatura possibilis. Hoc confirma probat quod ea negatio requirit ad possibilitatem absolutam creaturae: sed non aliter, quam ut causa formalis, ut instauratione argumenti paulo antea facti facile suadet, neque de hac negatione repugnantiae fit illud argumentum, quod de ipsa Divina factum ē; quare talis negatio ē causa formalis partialis extra possibilitatis absolutae creaturae.

Fundamentum ad veram huius quaestionis resolutionem praejacitur.

Caput 2m

Ut difficultates partis dispositionis cum eodem ad veritatem solvamus, praejacimus in hoc cap. extra metaphysica tanquam

firmu fundam.tu breuit ē, q̄ creat. poss. sint absolute, et proprie logo. n. ens, et purè nihil. Et quidem cu dicimus creat. poss. ēe abte purè nihil extra intell., n. ē intellendu, eas esse negat. aliqu., aut privat., sed dicunt oio. et purè nihil, id ē nullo modo entia, et nullu oio here esse extra intelu, quodcumq illud sit. Sanc sentam late probavi in metaph. lib. 1. tt. 2. disp. 3. et in apologia p hac ipsa disp. et ē ut arbitror oiu scriptoru, qui vbiq in oiu operu iterat acterio repetunt, poss. ēe nihil vno. l. altero excepto scriptore novissimo. Est postea expressissima sentia Anselmi in lib. de casu diaboli cap. 12. vbi ex hac veritate, quam ut manifestu supponit, difficultates alias excitat, et acutissime dissolvit.

Ratio huius veritatis ē, q̄ sit implatio terminorum aliquid esse simpliciter ens, here q̄ aliquod esse, et q̄ n. sit ens in actu. ... ita pa oa ens actu nihil aliud ē, quam id, quod actu het esse; et coent ens reale in actu illud ē, q̄ extra intell. het esse: sed creat poss. n. sunt ens reale in actu; q nullu esse hent extra intell.: atqt si aliquod esse hent, q̄cumq illud sit, verè sunt ens reale in actu.. Sed rent docti Magistri, creat. poss. n. here actu, dum poss. duntaxat sunt, esse actuale; here in actu esse poale, seu essale; et propterea ēe so de facto ens in poa; n. vo ens actuale, seu in actu, q ens in actu significat, n. quidem id, q̄ actu het aliquod esse, quodcumq illud sit; sed id, q̄ actu het esse actuale, seu existens. Sed inprimis quis n. videat solutam sanc verbis duntaxat n.

nam negationis ang. facty dicere?

Rejicit deinde ng. 1. here actu ee pnale, jo.t, q modo sit veny dicere, creas posse here esse; 1. e, here actu aliquod veny esse, n'tu existentia, seu acty existendi; et propterea dici, q ni heant esse actuale. Non enim ally alter e sens, quem proposito illa here possit: Atqui nentry potest dici pro 2. Minor pa, et imprimis dici negrit 2m, nempe nes poles here actu aliquod veny esse, n'tu here existentia; q intelligi negrit, q actu heant aliquod veny esse, quin actu sint veny ens: sed actu existere aliquid n'e aliud, quam esse actu veny ens; q creo actu existunt ante intus, dum mere poles sunt. Ng quid, obsecro, aliud e actu existere extra inty, quam actu here veny aliquod ee extra inty? Mitto plura alia, ne ad Metaphysicy opus videamur regredi.

Quod si dicat 1m, nempe creas poles eateny dici here esse pnale, quateny modo veny est dicere eas posse here ee facultas pa nra sunt q.s. sint abti n' ens, ng sicut posse ee alby n'e esse alby, et posse currere n'e currere, ita posse here esse n'e here aliquod esse. Et cfat ex ipsis adversariis, ng posse existere, n'e existere; q posse here veny ee, n'e here veny esse. Deniq nra sunt, et hoc ipsy cfat ng si hec propositio Antichrus e homo vera sit in tu abto, hec etz Antichris e composity ex ma organisata, et fra roali erit propositio va, cy hoc ex tua roe frali heat, q sit composity ex ma, et aio roali.

At

Atqui n. videat ee prorsus inintelligibile, q.d. est propositio ex
nunc existenti (ex hac n. statu debet Antichristus) et ex aio
reali n. producto ? q. ea propositio prior n. i. v.a in sensu absoluto.

Sed dicunt adversarij de re positi, verus de
Antichristo predicat modo cum veritate q.d. sit homo, animal, vivens, subst.
et ens, et ea propositio est aeternae veritatis, et ceterae propositiones
necessariae; ergo Antichristus est modo simpliciter ens. Patet Consequentia
quia ad veritatem propositionis affirmativae requirit necessario q.d. obiectum se
habeat sicut ab ipsa enunciat. Confirmat 1.o q.a Petrus exis-
tens est idem ipse nunc, qui fuit possibilis, ergo quando erat possibilis,
erat simpliciter ens. Patet Consequentia q.a implicat contradictionem,
q.d. n. sit aliquid positivum, et reale id, q.d. est formalissime idem
cum re positiva, et reali. Confirmat 2.o q.a quod est aliquid re-
ale positivum sub aliquo statu, n. potest n. tale esse sub quo-
cumque statu, sed ergo id, quod sub statu existentiae est aliquid posi-
tivum, et reale, n. potest n. tale ee sub statu possibilis. Sed Consequentia,
q.a esse sub statu existentis, aut sub statu possibilis, id est,
rem ee sub diversis statibus; et cum status rei n. mutent eius
naturam, fit q.d. quidquid in uno statu est verum ens, etiam in
quovis alio tale sit. Mitto alia, quae in loco citato nuper
adduximus —

Huic tamen argumento mille modis reponi potest, pro-
positum tamen institutio reddens est illam propositionem Antichristus est homo, et
ens n. ee absolutam, sed conditionatam, et sensum illius esse q.d. si An-
tichristus existat erit necessario homo, et ens. Itaque n. affirmat con-
venientia actualis predicati ad subiectum, quae connexio necessaria, quae est

exq[ue] partis ex illo praedicato. Ad 1[um] 3. ohnat 3 ret homines existentes n[on] ee eundes n[on] ex poss[ibi]li nec n[on] ditos proprii loquendo; q[ui]a hic polis i[n] puri nihil: vulgari aut[em] loquendi more ita de hoc poss[ibi]li, aut destructo loqui solemus, ac si res esset verus ho, et ille viviscimus, qui existit: et sibi alias locut[ione]s vulgares hem[us], quae vero improprie sunt, si rigore scholastico perpendantur; illis tn vtimur, quoniam facile ig res quam intendimus; per illas explanamus. Ad 2[um] 3 ohnat 3 dei debet statum possibilitatis, et statum existentiae n[on] ee proprii loq[ue]ndo duos status rei, sed so ee, q[uod] res sit, aut n[on] sit.

Oipoam Dei nulla roe esse causam possibilitatis abtae rerum —

Caput 3[m].

Ex fundam[en]to praecedenti cap. iacto videor mihi aperti colligere, oipoam Divinam nulla praorsus roe esse causam fralem extra, et partialem possibilitatis abtae creaturarum; q[uo]d idem in nra met[aphysica] lib. 1. tt. 1. disp. 4. et inapologia docuimus. Sed ne de verbis duntaxat videamur stenderei sciendum i nos loqui seclusa praorsus quavis operat[ion]e intus (quid aut[em] huius operat[ion]e dm sit, suo finem disp[utatio]nis aperiemus) asserimus q[uod] attentis iis duntaxat quae sunt extra intus, pra divi[na] nullo prorsus pacto i[n] causa fralis extra et partialis denuans creaturas possibiles.

Ro, qua in hanc sent 3 trahor, i, q[uod] puri

mi

nihil nec potest aliquid denoare, nec ab aliquo alio denoari; quae propositio usque adeo vera mihi semper fuit, ut nunquam de illius veritate [illegible] dubitarim; atqui cum poles sunt pene nihil, quia nequeunt aliquid aliud denoare, aut ab aliquo alio denoari, seclusa prorsus intellectus operatione, quae videret illas, aut quasi denoantes, aut quasi ab alio denoatas. Cum enim denoatio extra dicat in suo formali conceptu duo, id ult quod denoat; et id etiam, quod denoat, intelligi nequit, quod seclusa intellectus operatione det aliquid vere actu denoans aliud, et quod nihil prorsus denoatum det; quia nequit intelligi, quod pro a dio denoet actu, et seclusa intellectus operatione; et quod nihil prorsus det actu extra intellectus denoatum: sed nihil prorsus dat denoatum quoniam quidquid praeter propositionem Dei videret, est pene nihil.

Sed ecce Magistri aliqui docti, et ingeniosi rent ad extra denoationes non requiri, quod utrumque illius extremus denoans ult, et denoatum actu existant; sed sufficere, quod illorum alterum actu det; ut dicat, dari in re extra ipsa denoatio. Non alit ut video hoc probant, quam ipsa quaestione in qua sumus, quod ult Antichristus est pene nihil, et vere denoat polis, nam vere dicimus absolute loquendo Antichristus est polis. Idem cernere est, inquiunt, in denoationibus cogniti, et amati; nam res poles vere dicunt cognitae, et amatae. Sed inprimis aliud exemplum afferendum erat praeter denoationes, quas rebus polibus tribuimus; nam denoationes hae non sunt vere reales, sed duntaxat rationis, quatenus intellectus [illegible]

illas

illud esse, de quo huiusmodi denominatio enunciatur. —

Praeterea hac solutione non solvitur argumentum: nam iterum eodem modo instaurari potest, quia denominatio intra requirat duo actu existentia, et unita inter se, provenit ex eo, quod ex suo conceptu formali afferat duo inter se copulata; denominatio vero extra in eo solo ab intra differt, quod ea duo, quae ex suo conceptu formali afferat, debeant esse non unita inter se; quod autem duo necessario afferat extra rem formaliter, negari nequit; quod nisi sint in re duo, nequit dari in re denominatio extra, et consequenter quaecumque denominatio, quam dari dicamus, erit solum rationis, constituta vel aut ex duobus extremis, quae solum habeant esse per cognitionem, aut quorum alterum saltem non habeat esse reale. Nec refert quod extrema haec non debeant esse unita, ut non debeant existere actu, ut dicatur esse in re actu id, de cuius conceptu sunt. Sicut intelligi nequit quod sit reipsa numerus binarius hominum, nisi reipsa sint duo homines. —

Tum praeterea denominatio polis, quae hac propter Antichthon et polis significari videtur, nulla prorsus ratione esse realem. Quod intelligi nequit, quod aliqua denominatio extra sit vere realis, et quod nullum extremum illius actu detur; quod quidem mihi est omnino evidens, et tale arbitror visum iri cuique, qui animo veritatis sectandae feratur: sed denominatio, quae per illam propositionem signari videtur, dari potest, et nullum extremum actu existeret: ergo nequit ea denominatio esse vere realis. Dicimus

pra

px, q° tt re ipsa impossibile sit q° poa Dei actu n' existat, at ut ea prop° sit v^as, id n' requirit, sed satis e, q° predicta poa existere possit, et hoc ipso, q° dari posset vint, activa Divina, tt actu n' daret, et q° chimericus ex se n' repugnet, diceremus illius ee polem; q° denoatio, quae hac prop^e signari va, requit esse realis sumpto arg^to ex tali propositione.

Confirmat' amplie q^a ut dicimus absté chimericus e polis, eods pacto dicimus: odiu Dei et blasphemia sunt poles: at hec denoatio n' sumit adequaté ex poa divina; sed potissimus ex poa creae intualis. Et q° q° nulla talis crea existat, eodem utiq pacto ea prop° esset vera, ac de facto est; q° n' significat' per illam aliqua denoatio extra, quae sit ex se realis; neq ex tali prop^e sumi potest arg^tu ad ostendendu, q° denoatio polis sit realis. Nisi forte dicat sufficere ad denoationes extras veré realem, q° existat aliqua partialis fra denominans, quamvis mille requirant.

3° sic. sufficiat ad extrae denoat' absté realis, q° sola fra existat, quamvis res denoata sit pro nihil, ergo an vice versa sufficiat rem denoatam existere, tt^a fra denoans sit puré nihil, l. n' sufficiat. si dicat hoc 2^m neutique n' suffire; inquiro inquimus diceremus, cur suffiat exist^m fre denoantis, et n' exist^m

rei

rei denoate? Insuper argui potest in stratiis ex denatione, qua Deus dr actu potens producere Antichum ad hanc n. denoat. requirit extra n. requiram, quae ex pte Antichristi se het; hanc ad denoat. extra n. requirit, q. sua partialis denoans actu existat. Quod si dicat, hanc denoationem, qua Deus dr proxime potens, producere Antichum, n. esse veram, et realem. Rogari potest, et debet, cur denoatio, qua Antichus dr potens produci, sit realis, n. vero ea, qua Deus dr potens producere? —

Iam autem si dicat sufficere ad extram denoatm, quae actu sit realis, q. res denoata existat; licet sua denoans actu n. sit; Rogari debet, cur Petrus existens n. denoet actu cognitus ab ea cognitione, quae dari potest de illo, et n. datur? Et similiter cur Deus n. dr visus intuitive ab ipsis hoibus, a quibus revera videndus est, licet actu n. deus videat? Et idem est de quavis alia denoate extra, quam res actu existentes subire possunt, et re ipsa subirent, si darent actu sua denoantes. Sed sane oia aperte suadent, intelligi n. posse, q. det vera, et realis denoatio extra, quin vere, et realiter dent duo extrema; cum sint de rone status illius.

Senta in proximo Capo statuta ulterius roborantur.

Cap. 4m.

Probarimus ipsos dicimus n. esse veri, et realem

nai intr. denat. causa fralem extra politatis abte realem ex eo, qd res poles sint pene nihil, et nequeat qd nihil est vere denoare, aut denoari. Cumig autem in ea ipsa sentia sumus independent. ab illo pncipio, qd incapi 2. iecimus, et ad rem factum assumimus; damus argumentandi causa adversariis, et ut nra opinio amplius roboret, duo: 1m, qd crea poles sciant aliquid esse, quin proptrea sint entia in actu; ut plures graves magistri hac tempestate autumant. In hac.n. sentia vix reperi nay fundamentum, nisi illud esse, qd modo damus, est capax denoationis polis; at qd adeo nequit ex hoc cap. repugnare, qd pna Divina sit causa fralis extra politatis abte realem, ut sentia incap. 2. relata stendit.

2m, qd in praesenti qd damus adversariis est suffic. ad denoatm extra abte realem, et ut aliquid sit vere causa fralis extra, qd id det. actu, et res denoata dari possit in re tñ actu n. det. Si.n. hoc admittamus, inefficax est argumentum in praedenti cap. factum ut aperte pt; et vim retinet fundamentum, qd in cap. 2. pro straria sentia retulimus. Fateor.n. has sentias, quas falsas esse probavi, nullam here vim argumentum a nobis Sucusq. factum: adhuc in opinione, qd tñ altera harum opinionum, aut utraq admittat; dm nihilominus est oppo. Divinus nullatenus esse causa fralem extra, etiam partialem, quo crea n. existentes denoent poles —

Assertio proxime iacta pro qo in hac propos. Angelus est polis n. afficit ut fra poa Divina; qd ea n. est causa fralis extra politatis Angeli. Coa hec patet qa ex eo pna

Divo

div^o esset c^m fratis extra positatis dicit, q affert ut fra, à qua saltem partialit^r denoaret Angelus potis; atq adeo eo ipso, q n' afferat ut fra, fit apparet q n' sit c^m fratis extra. Ans q pr. q in nulla denoatione, quae signat trus relativus, idē signantibus relat^s, affert ut fra id, q i trus relat^s significatu: sed denoatio potis signat per trus relativus; q n' affert ut fra id, q i trus relationis signatu, aut denoationis relativa. Sylus i Legitimus: et maiorem probarimus tum in nra Dialectica lib. 2 ... et in ttt de trinit^e, disp. 24. Minor demiq. stat ex se q^a Angelus ee potem abs, i esse producibilem ab aliqua causa: trus aut producibile signat ..., et relationem, sive ea det, sive n' det v^o, et realis —

Sed oportet, q in praesenti q. alit^er probemus in denoat^e potis, seu producibilis, n' afferri tanquam fra signum diving, pr aut in hunc modum; q^a id affert pro fra in denoat^e producibilis, q signat in recto per producibilitate: sed per producibilit^e id signat in recto aptitudo ad tandem productionem; q ergo aptitudo sola, et nihil aliud affert pro fra in denoat^e producibilis. — De maiori praemissa dubitari nequit q^a producibile n' ē aliud quā aptum produci, atq adeo producibilitas ē aptitudo ad produci. Minor v^o pr, q^a licet aptitudo ad produci nequeat intelligi absq product^e, ad sue tn productio haec n' spectat per se ipsam, et per suā quidditate ad ..., intus aptitudinis; sed id ē trus, in ordine ad quem aptitudo ad produci in essentialis constituitur; q id affert productio in obliquo —

Sic doct^m pt mille exemplis sepe alias à

no

nobis repetitis; sic n. ipsa productio nequit intelligi in esse productionis absq agenti, et tamen adhuc tn agens, et tunc n sunt in recto de quidditate product.is; sed sunt tn per res ad quos productio in esse talis constituit. Vel i in unione, quae nequit intelligi absq extremis, quae uniat, cum tn extrema n sint de quidditate unionis, et sic de rebus aliis innumeris. Similiter go producibilitas, et nequeat intelligi absq actione, adhuc tn actio n est de conceptu producibilitatis; sed e tam, in ordine ad quem producibilitas in esse talis constituit, q nomine producibilitatis id affert in recto aptitudo, quaecumq illa sit, quae ex parte rei producendae se habeat, et cointelligitur haec sola aptitudo affert tanquam forma in denominatione producibilis, seu potius, q idem est

Praeterea multa sunt quae ut haec prop.o Angelus e producibilis sit vera, n requirit ex vi veritatis eius ut vera sit, q in Deo detur potentia ad producendum Angelum, q in ea denominatione producibilis n affert ut forma potentia divina. Probatur go si potentia haec afferret ut forma requireret necessario ex vi veritatis prop.is; sicut ex vi huius propositionis Petrus e albus requirit ut vera sit, q in Petro detur albedo. Ans adeo ut probetur, sufficiens est, aliud esse, q aliquid requirat immediate, et necessario, ut aliqua prop.o sit vera, et aliud esse, q requirat ex natura rei, ut detur id, sine quo veritas prop.is existere nequit. Hoc cernere est in hac propositione Petrus e albus ad cuius veritatem n requirit q Deus producat albedinem, aut q Deus ipse determinet hoc ipso, q Petrus subiectaret albedinem esset vera praedicta prop.o; et alias nec daret Deus; requirit tn Deus ex natura

rei ut det albedo in Petro.

Assumimus q in anti illo antea assumpto, q ut hec propo Angelus e producibilis, sit vera, non requirit immediate, q Deus possit illum producere, nam si fingamus posse dari actionem, qua Angelus producat, quamvis a nulla causa profluat, tunc talis actio esset a se; tunc ergo id esset possibile; Angelus esset producibilis, et ea propositio esset vera; q potentia Divina non requirit immediate ex vi veritatis illius propositionis; sed id ex natura rei q posit impossibile. quod est q det actio, qua producat Angelus, quin profluat a Deo, et consequenter quin det Deus, et sit productivus Angeli.

Fundamentum prioris sententiae in cap. 1o propositum dissolvitur.

Caput 5m

Superest dissolvamus fundamentum prioris opinionis, quod in cap. 1 proposuimus, explicemus q an hec propo Antichristus e possibilis abstrahendo significet aliquam extrinsecam denominationem saltem rationis, ut supra explaturos promisimus. Respondetur q ad fundamentum dicimus, 1o illius ans rigorose loquendo falsum esse, nam ut probavimus in cap. 3. non oportet, q potentia Divina actu existat, ut propo hec Antichristus e possibilis sit vera, ut constat saepe pate. licet n. potentia Divina actu non daret, dummodo dari

posset ea propo veriss.o esset; q.d v.o impole sit pog Divini n dari actu, et adhuc posse dari; n provenit ex veritate illi propon. sed ex n.o perfect.s Divinaxy, que oes existunt na- xio, quin in illis politas absq actuali exist.a reperiri possit.

Sed age, et omittamus 1.m illud ans; eo q omisso cedendus e totus 1.m entimema: quando aut dx poam Divina n abt requiri, ut Angelus sit abti polis, quoz ut e3 fralis extra, negandus id sane e: q.a id requirit in obliquo, et tanquam tus, per ius, ad quem politas Angeli in esse talis xti- tuit: Ex quo pt ad utramq ofrat.s; ing q ablatione pog Di- vine auferat politas Angeli provenit ex eo, q ablato tea ali- cuius nus aufert natio nus ipse; sicut ablato agenti aufert ac- tio; ablatis extris aufert unio, et agens n sit de quidditate ac- tionis, aut extra de quidditate unionis —

Solvimus arg.tu illud, quasi xev.o Angelus denoaret polis, ut in predenti cap.e pro ampliori nrae sent.e pro- batione omissimus; eq xev.o Angelus nequeat sublime denations aliquas seclusa nra ints sideratione; quoniam e pure nihil, et intelligi nequit, q pure nihil, aut denoat.s vere, aut reals tribuat, aut illus ab illo recipiat. Proinde si aliquid probaret arg.tu illud, id esset q poa Div.a esset c.a fralis extra denoans Angelus supposita nra ints sideratione, que frat sua cognit.e Angelus, et de illo esse obtivo, q format, ita loquit, ac si esset verus, et reale, et de illo enunciat, q sit pole. Cetersi nec hoc pacto afficit poa Div.a ut c.a fralis extra, sicut ius in predenti capi.e ostendimus. Nec arg.ts partis advers.e

id

id probat ut in salut.e tradita in præsenti § circa an

Itaq. Sgc prop.o Antichrus ē posse potest duplicit.r attendi 1.o modo supposita operatione intus mei, et x.ra ea, quæ in intus, et extra intus dant. 2.o modo x.ra ea duntaxat; quæ rev.ra dant extra intus. Q.d si priori modo ea prop.o accipiat, enunciat quidem de illo esse obiectivo, q.d ipsa enunciatio mentalis format aptitudinis ad existendum, quæ idem intus in tali esse videat; n. quaten. vnius actu prius formet intus illud ce, q.d vocat Antichrus; et mox alio actu quasi reflexo enunciet, q.d diximus: sed enunciatione ipsa, quæ ē cognitio mentis, format illud esse, quasi haberet veri eius aptitudinis, quæ de illo enunciat. Sicuti eius format res impossibilem, ut Minotaurus, et de illa enunciat repugn.a ad existendum. Ro huius est, q.d familiare Doribus sit, ita de rebus, quas solam mente formant, loqui, ac si essent extra intus, quoniam perfectissime assimilant rebus extra intus existentibus, et ut unico verbo dicam, loquimur com.r de rebus veris in illis spectris, quæ mente formam.

Si illa prop.o 2.o modo accipiat x.ra ea v.t, quæ sunt extra intus, n. alit vera est, quam quaten. æquivaleat huic modali posse ē dari Antichrus: secus.n. ē ōio falsa attento rigore dialectico; quoniam ē affirmativa de subiecto n. supponenti, eo q.d Antichrus ē extra intus pure nihil, id aut q.d pure nihil ē (ut tenē. quaten. repetis) nec habet

ap

aptitudinem ut denominet sive intrã sive extrã, nec habet aliquid aliud, ut mihi ẽ oio certum. Proinde q propositio, quæ enunciat de Antichro aptitudinem, quæcumq hæc sit, ẽ propriẽ loquendo falsa: unde propriẽ loquendo potiũ ẽ vera hæc Antichrus n' ẽ possibilis attentis duntaxat iis, quæ dant extra intrũ; quoniã propriẽ accepta hac propõe n' ẽ sensus illius, qd n' sit possibile dari Antichrum s.n. huic modali æquipolleat ẽ oio falsa: sed sensus illius ẽ n' esse verum qd Antichrus heat aptitudinem ad existendum qd verissimum ẽ, de quacumq aptitudine sermo sit.

At comr loquendo idem ẽ dicere Antichrus ẽ possibilis, ac si rigore dialectico loquentes diceremus possibile ẽ Antichrum existere: quoniã sensus ẽ ex nullo capite repugnat qd Antichrus existat; ad quam propõem requirit quidem poa divina: alterum sicuti obiecta requirunt ad veritatem propõnum quas terminant, requirit, inquam, quatenus requirit ut propõ hæc, n' repugnat ex pte dei dari Antichrum, vera sit: nam si in deo n' daret virtus productiva Antichri, repugnaret quidem ex pte dei illum produci: hoc autem quis n' videat n' esse qd poa diva requirat tanquam cã formalis extra denominans, vere aliud, quodcumq istud sit? Solum n' ẽ requiri tanquam obiectum propositionis, et tanquam virtutis effectivam, quæ producat Antichrum, si producendus fuerit, ut vere producendus ẽ.

Artus 4us

Utrum

Vtrum Deus possit facere quod præterita non fuerint?

Cc° huius articuli est non cadere sub pot. Dei, præteritum non fuisse præteritum, quoniam implicat contradict. et licet sic ita sit dissenta, ut nihil dissentius dici potuerit, non defuerunt aliqui, qui ne Lanaq discipuli Sti Thomæ, qua sola discipuli sunt, viderent errare; illius ita exponunt, ut dixerit Deus non posse iungere simul hæc duo extrema in præterito non in præterito, quasi dignus esset -l. homine infimæ notæ inquirere specialim de rebus præteritis an possint eius huius contradictoriis iungi. Quis non videat non posse esse illius sensum Sti Thomæ si dm sit, ut vere dm est, Sti Doctoris ad rem fuisse loquuti, et aliquid speciale circa quod posset se difficultas inter viros doctos, inquisierit?

Sit ne possibile fieri quod præterita non fuerint?

Disp.° 18ª

Affirmativa pars plurium opinio fuit

Caput 1m.

De industria præsentis disput. ita instituimus ut sic rogemus sit ne possibile esse, quod præteritum non fuerit præteritum? Neque cum potentia divina talis sit apud nos, ut possit ea

eis

...ctis, que expte sua repugnant, sic inquirendus fuit, an ex pte sua implicatio afferat qd praeteritum n fuerit. Et licet qo hec ad explicat. pot. divae n videat expectare; sicut nec alie aliq, que possent cca res alias spales institui: debuit tn à nobis tractari; quoniam spale articulum q illum S. Thomas instituit. Et quidem praesens qo n e, possit ne Deus efficere q praeteritum manens praeteritum, n fuerit praeteritum; et idem sit ac si rogaret, possit ne Deus iungere sl hec duo extrema e praeteritum, n e praeteritum: hec n qo inutilis esset, et indigna viris doctis, cum pars ~~affirmativa~~ negativa omnibus evidentissime constet.

Insuper n rogat an Deus habeat de facto cum virtute activa, illum intus, et voluntatem, quibus potuit efficere, q ea, que modo sunt praeterita n fuerint, quatenus potuit n producere illa: constat n. eas omnes perfectiones de facto habere Deum, et eodem modo quantum e quoad esse, et perfectionem illorum. Sit q qo praesens an Deus possit abste, et in su diviso efficere, q praeterita n fuerint, id e an Deus modo possit efficere q extremum istud praeteritum e, q de facto enunciat cum veritate, auferatur omnino, ita q n sit verum enunciare praeteritum e: et quoniam ut supra diximus, Deus quantum e ex se id efficere potest, si aliam contradict. n involvat; q erit an involvat contradictionem q praeteritum n sit praeteritum, n quidem in su composito, sed in su diviso; et accipiendo praeteritum specificative, ex ca an involvat contradictionem q Adamus n sit praeteritus, que n e qo de voce, ut falso autumant S. Vasquez, S. Valentia, S. Monsl., P. Theslty, Rippa, et Mechin.

§

q̃ plures opinant̃, n̄ involvi contradiction̄ in eo, q̃ preteritũ n̄ sit preteritũ, atq̃ adeo docent id Deũ posse absolute loquendo. Sic sunt Alexander 1. p. q. 22. memb. 5. art. 5. Gregorius in 1°. Dist. 42. q. 1. art. 2. qui etiã testat plures Anglicanæ universitatis hoc ipsũ docere. Altissiodorensis in summa lib. 1. cap. 11. q. 6. Cordoba lib. 1. quæstionarij q. 55. dub. ult°. Frigoss 1. p. q. 20. art. 4. dub. 3. de nra societate Pr Val.as hic puncto 3. Pr Vasq. disp. 105. cap. 2. Pr Suarez lib. 5. de atributis cap. 9. n°. 23. Pr theophil. in sua theologia nat. disp. 6. q. 5. art. 2. quæst.a 1. accedunt Machin, et Ripa in Socrat.° Dins dub. unic. n°. 3. Tunel disp. unica in sectario 3a sec. et plures docti magistri huius temporis; sed aut plerique horũ DD. n̄ ita loquunt, ut videant accipere præsens dubiũ sicuti à nobis explatũ ē, adhuc tn pro hac opinione referendi sunt q. affirativũ prius sequunt

Quatuor rões adducunt aliqui pro hac opinione: 1a ē q. præterita n̄ sunt minus contingentia, quã præsentia, et futura; sed præsentia, et futura possunt absolute n̄ ee talia; ergo præterita possunt absolute n̄ ee præterita. Maior pt expli; nam quã contingens ē Petrũ cucurrisse, ac actu currere, minor n̄ signat q. præsentia, aut futura, ex supp.a q. talia sint, possint n̄ esse præsentia, aut futura; sed signat quod ea, quæ actu sunt possint absolute n̄ esse, etiã quando sunt, q. sicut præterita possunt esse n̄ præterita modo quando præterita sunt. Atque hinc constat à paritate rõis; q. n̄ minus repugnat iungi simul futuris

cy

cu n̄ futurit, quā iungi poterit ℥, cu n̄ pręterit, ǵ sicut futurū potest abtē esse n̄ futurū, ita pręteritū potest abtē esse n̄ pręteritū.

2º no; gº qđ n̄ est abtē nariū potest abtē n̄ esse, sed qđ Adamū peccaverit n̄ ē abtē nariū; ǵ potest abtē n̄ esse. Minor pz gº si esset abtē nariū qđ Adamū peccaverit, n̄ utiq peccasset; nq ad peccatū requirit libertas, Libertati autē opponit abta necessitas; ǵ qđ Adamū peccaverit n̄ ē abtē nariū, et coent potest abtē n̄ esse. 3º no gº qđ semel ē ex se abtē stingens, nunquā potest n̄ esse stingens, quoniā naē n̄ immutari nequeunt, sed pręterita sunt sm̄ se stingentia, et stingent eveneunt; ǵ n̄ possunt n̄ ee stingentia, et coent ē modō stingens gº illa fuerint, proinde ǵ possunt abtē esse n̄ pręterita. 4º no, gº Deū n̄ minū potens ē hodie, quā erat antea, esset autē minū potens hodie, si n̄ esset illi pole efficere qđ pręterita n̄ fuerint, siquidem antea id potuit; ǵ Rᵒ

Sic accedit authoritas August. Petri Damia. et B. Thomę. Augustinū n. lib. 26. cº faustū cap. 4. ait eq n̄ possunt futura n̄ fieri, quā n̄ fuisse facta pręterita; sentit qđ August. eodē modō esse impole gº futura n̄ sint futura, et pręterita n̄ sint pręterita: futura autē sō ex suppᵉ n̄ possunt n̄ esse futura, n̄ vº abtē: atq adeo eodē pacto pręterita sō ex suppᵉ n̄ possunt n̄ ee pręterita. Refert Damianū in epistª 4ª cap. 4. sed in primis nec hent capª epistolę, et pręterea plures epistolę 4ę sicut plures libros epistolarū het, forte dm̄ē lib. 4. epist.

sed quouis pacto res habeat verba, quae referunt ita habent. Si potuit Deus antequam quae sunt facta essent, ut non fierent; ita potest, et nunc, ut quae facta sunt non fuissent, illud enim posse, quod tunc habebat neque immutatum est, nec ablatum.

Disertissime quidem S. Thom. 2. contra Gentes cap. 25. nº. 11. eiusdem, inquit, necessitatis est, aliquid esse dum est, et aliquid fuisse dum fuit; ex quibus verbis satis significat quod sic potest absolute non esse id, quod est, ita id, quod fuit, potest absolute non fuisse. Sed ubi tergiversari non patitur Angelicus Doctor est in quaestione 23. de veritate art. 4. ad 1. ubi ita loquitur: Dicimus quod aliquid dicitur necessarium dupliciter; uno modo absolute, alio modo ex suppositione. Absolute quidem dicitur aliquid necessarium propter necessitudinem terminorum, qui in propositione ponuntur; sicut hominem esse animal. ... esse magis ... ut aliqua huiusmodi necessaria ... ex suppositione est, quod non est necessarium ex se; sed solummodo posito alio: ut Socratem cucurrisse. Socrates enim quantum est de se, non se habet magis ad hoc, quam ad eius oppositum; sed facta suppositione quod cucurrerit, impossibile est non cucurrisse. Sic S. Doctor satis clara ad nostrum propositum.

Absolute non esse possibile, quod praeterita non fuerint.

Caput 2m.

Melius longe sentit S. Thomas in hoc art. negans posse esse, quod praeterita non sint praeterita. Illum sequuntur Caietanus, Banes, Zumel, Aboldea, Pater Albertinus, Pater Granado, Pater Lorca cap. 27. q. 5. Pater Ripponius, item Fonseca 2º contra Gentes

cap.

cap. 25. Accedunt S. Bonav.^a in 1.^m dist. 42 q. 3. Dica. q. 3. Capreolg q. 1. art. 2. Palacios disp. 2. Et quamvis aliqui Magistri, qui sunt in praecedenti cap. relati sequunt. dicant S. Thomas, et plures horum DD. loqui in sensu composito, quatenus Deus nequeat componere sl. praeterit. cum non praeterit.; audiendi quidem non sunt, neque aliud dicerent, Deum non posse facere, ut futura non sint futura, cum illis esset evidens, Deum non posse componere sl. futurit. cum non futuritione, cum dicant, posse Deum efficere, ut futura non sint futura, negent tamen posse efficere, ut praeterita non sint praeterita, loquunt quidem absolute. et pro praesenti q. ut ut digna est viris doctis. Quae ipsa nota accipienda est pro SS. PP. ecclesiae subjiciendis.

Pa in primis haec sent.^a ex SS. PP.^bus qui eam disserte docent. Imprimis August. lib. 26. c.^a Faustum cap. 5. Dicit, quisquis dicit si omnipotens est Deus, faciat, ut quae facta sunt, facta non fuerint, non videt, hoc se dicere, si omnipotens est, faciat, ut quae vera sunt eo ipso, quod vera sunt falsa sint: ubi eandem implicationem involvi arbitratur sapientissimus P.^r in eo, quod praeterita fiant non praeterita, quae involvit in eo, quod vera falsa sint. Et sane quidem ut mox ostendemus. S. Hieronimus in epist.^a ad Eustochium audenter loquar, inquit, cum omnia possit Deus suscitare virginem non potest post ruinam. In quibus verbis non intendit Hieronimus quod nequeat Deus claustrum virginitatis amissum iterum redintegrare, sed quod nequeat efficere, quod femina semel corrupta non amiserit integritatem.

Anselmus in proslogio cap. 7. Deus, inquit,

non

n̄ potest facere, q̄ factū ē n̄ fuisse factū. Et lib. 2. cun deū ho. cap. 17. ita hēt cū deus facit aliquid, postquam factū ē, id n̄ potest n̄ esse factū. Lib. itē de scdā pscië, et pdestinat. incap. 1. aptis quidā quevis scholastic. ita loquit, in re pterita est quoddā, q̄ n̄ ē in re psenti. l. futura; nunquā n. fieri potest, ut res, quę pterita ē, fiat n̄ pterita; sed res quędā, quę psens ē, potest fieri n̄ psens; et aliqua res, quę n̄ neceo futura ē potest fieri, ut n̄ sit futura. Quid aptiꝰ proinde sentio dici potuit? Deniq S. Bernardꝰ epist. 2. q̄ factū ē, inquit, n̄ potest n̄ fieri. Mitto alia, quę ex iure canonic. et civili possemꝰ adducere; quoniā aut ea ipsa sunt, quę adduximꝰ; aut loquunt attentis ainibꝰ causarū secundarū.

Pr assertio nobꝰ. 1° ē q̄ nequit fieri ētiā divinitꝰ q̄ ex se involvit 2° dict. : sed pteritꝰ n̄ esse pteritū involvit ex se 2° dictionē : ḡ nequit. abte fieri etiā divinitꝰ. Ut minor probet notandū ē, n̄ debere accipi in su reduplicativo, quatenū vlt asserat, q̄ pteritū, ut pteritū ē, n̄ possit esse n̄ pteritū: hoc n. pacto lt ea minor evidentissima sit, esset tn extra rē psentē: accipit ḡ in su specificativo, et quatenū significat, afferre ex se 2° dictionē, q̄ res simul affecta pteritione, possit aliquando pteritione n̄ affici, dici q̄ n̄ pterita amittendo pteritatē. Hoc q̄ pacto minor illa intellecta sic aperte patet, q̄ si fingamꝰ fieri re ipsa, q̄ Adamꝰ creatꝰ n̄ sit pteritꝰ: hoc ipso, et pcisse dant simul duę 2dictories, et q̄ auferat ab Adamo pteritio, et q̄ n̄ auferat. Q̄ auferat

quidq. quod id supponimus; quod non auferat quam hoc ipso, quod verum sit ablatum fuisse praeteritum ab Adamo, verum est quod Adamus fuerit praeteritus; et &c.

Vis huius rationis proxime facta in hunc modum explicatur; enimvero si possibile sit, quod Deus auferat praeteritum ab Adamo, demus quod id hodie faciat. Tunc sic: vel Deus cognoscit se abstulisse praeteritionem ab Adamo, vel id non cognoscit: sed dici nequit, quod non cognoscat; ergo vere id cognoscit; et consequenter dicit, se fecisse, quod Adamus non sit praeteritus; atqui hoc ipso dicit Adamum fuisse praeteritum, quia intelligi nequit ablatum fuisse ab Adamo, quod fuerit praeteritus quin modo verum sit illum fuisse praeteritum; quare vero manet modo verum, quod Adamus praeteritus fuerit, et consequenter involvit ex se implicationem efficere quod res praeterita non fuerit praeterita.

Dicunt aliqui, hoc argumento probari non quod absolute loquendo sit impossibile rem praeteritam non fuisse praeteritam; sed quod ex suppositione, quia fuerit praeterita sit impossibile, non fuisse praeteritam. Sed contra est aperte quia quod aliquid est impossibile ex aliqua suppositione, quae absolute, et simpliciter loquendo nequit auferri, est absolute, et simpliciter impossibile: sed suppositio praeteritionis nequit ullo pacto auferri: sicuti argumentum factum demonstrat; nec aliquid potuit Deus efficere, quod auferat praeteritio ab ea re, cui semel evenit; et potuerit fecisse, quod tali rei praeteritio non eveniret; ergo absolute, et simpliciter loquendo est impossibile, rem praeteritam non fuisse praeteritam. Et hoc consequenter, quia ipsa supponit praeteritio, et nequit ea ullo pacto auferri. Confirmatur quod quod praesens est,

an

an ea praeteritio... quaenam de iis hic, possit auferri divinitus à tali re: quod si ablatio haec involvat contradictionem; ut verè ex se involvit, sicuti argumento facto probatum est; erit absolutè, et simpliciter impossibile, quod res praeterita non sit praeterita; sicut est absolutè, et simpliciter impossibile, quod ex se contradictionem involvit.

2° ro procedit ipsa sententia à priori est quod nihil prorsus excogitari potest, quod Deus efficiat, ut auferat praeteritionem ab Adamo; quod impossibile est absolutè loquendo, efficere quod praeterita non fuerint praeterita. Antecedens probatur quod nequit fieri Adamum non fuisse, cessando ab aliquo influxu; aut novum aliquid producendo, quo id fiat; ut ex se est evidens; quod est impossibile absolutè, quod praeteritum non sit praeteritum. Scio hoc ipsum argumentum ab adversariis in nos retorqueri in re futura; cum quaerunt rogare solent, quid facturus erat Deus, qui verè futurus est, futurus non sit. Sed rerum adeo est apertum discrimen, ut necesse non sit, illud in medium producere; tametsi inferius in cap. 4. producet, ubi instantiae adversariorum dissolvemus.

Rationes contrariae opinionis Refutantur. Caput 3^m.

Ex eo ulterius nostra sententia suadetur, quod rationes pro adversis nihil aliud roboris habeant, quam quod aequivocationem patiuntur, ut illarum solutione patebit. Ad 1^am quae nos reddit est, praeterita sive considerata id est sive suum esse, non esse minus contingentia, quia

præsentia, et fut.ᵃ, neque præterita sunt sunt ex attenta possunt iterum produci, et possunt iterum ac millies destrui; imo ipsa eorum præteritione evidenter ostendit, quod sint contingentia quo ad suum esse, neque si contingentia non essent non utique præteriissent.

At in ratione præteriti non sunt contingentia sicut talia sunt præsentia in ratione præsentis et futura in ratione futuri; sed omnino necessaria est absolute loquendo quod sint præterita, ut in solutione confirmationis iam diximus, exponentes discrimen horum entium. Ad confirmationem minor est ita est aperta discrimen inter præterita ex una parte et præsentia ac futura ex alia, ut mirandum sit fuisse viros graves, qui eo argumento uterentur. Discrimen est in eo consistit, quod præsentia adhuc pendeant actu a sua causa, quæ cum absolute possit cessare ab illorum conservatione potest absolute efficere, quod non sint præsentia. Similiter futura continentur adhuc intra suam causam, quæ libere est, saltem contingenter ad illorum productionem determinanda est: cumque possit absolute Deus impedire ne producantur neganda quod concursum aut auferendo aliquod ex requisitis; potest absolute efficere, quod futurum non sit futurum. At præteritum existit iam omnino extra causas neque ab illis ulla ratione dependet et propterea est absolute impossibile, quod non fuerit præteritum quia nihil omnino est, quod causa efficiat, ut a præterito præteritionem auferat.

Ad 2. rationem quæ apertius æquivocationem præfert Resp. maiorem præmissam ita accipi debere quod absolute possit nihil id, quod non est absolute necessarium eadem vel ratione, quam est absolute necessarium. Minor vero distinguenda est quod sit Adamum peccasse non sit necessarium simpliciter et

sin sua entitate. Caeterum l abs.e narium in ill preterit, q'
mo abs.e necessu l q. Adam peccaverit. q. am in eiusmo
nois phat. dicit, q. si erret narium Adamum peccasse vere ille
ri peccasset, q. ad peccatum requirit libertas occurrendum, q. si
esset narium sinse vere .ri peccasset Adam, at nil obest quo
minus peccaverit, q. mo sit narium eius peccati in ll preterit. i. q.
mo narium sit abs.e et simpr Adamum iam peccasse

Ad 3. rone aptiss. res Pater Molina
falsam ll maiorem nempe semper ll contingens q. q. semel
contingens fuit. lt enim plura sint, quae neguunt redd ina
ria, si semel contingentia sint, ut existentio cuiusq. creatura et alia
huiusmi, at preteritio semel data redit ol. naria lt aliq. fue
rit contingens. rao l q. ita exiit extra causas ut nulla rone sub
illarum potestate maneat nil enim fieri pot a ca quo talis p
teritio auferat. Itaq. potuit qm fieri, q. Adami peccatum
ri preteriisset quam fieri potuit, q. ri poneret semel tamen posi
tum et preteritum necessu olo. l sit positum et preteritum et appositum
appetam um invo lvit

Sed dices: haec quae dicta sunt solum verum
hent ex supp.e q. res preterita fuerit q. ri abs.e et abstracte
ab omni supp.e Ecce redit aequivocatio. verum ita habet,
q. quaestio procedat facta supp.e preteritionis, nam si ri supponat
preteritio nulla sane ll pot quaestio an illa posset divinitus aufe
rri? Sed dicimus, q. semel posita preteritione dari l abs.e q.

illa nequeat auferri, ut dicimus, q. facta supp.ne futurit. is
pot ea abs.e auferri ppt dicta in solutione ?firmationis i. ronis.
neq enim dri e, q. data semel ptteritione, nequeat res n. il
pterita ex supp.ne q. pterita sit, quasi hac pne siget, q. ne
queant iungi ?l pteritio et n. pteritio, sed al.e dri e, q. neque
at res pterita ?l n. pterita ess insensu diviso, ad eu. m.z, quo dici
solet caecos posse videre

Ad 4.m ronem. R. semper Deum
ex p.te sua esse eodem m.o omnipotentem aliud enim e q. res ipsa
aliqm mut.s circunstantias subeant rone cui, mutationis m.o.
implicent s.adictiones, q.m antea n. implicabant et ita accidit in re
pterita, quae q.m exerg.d semel pterit.e afficiat exiitiam
o.io extra causas ita q. intra illas potestas nulla rone
remaneat. Horam nul. inconvenientis e, ut dici levis q.
Deus numq.m potuerit efficere res pteritas n. fuisse pteritas
ut vere potuit efficiendo q. n. essent, aut q. n. pteriissent: at
exercita semel pota Dei cc.o pterit.s exiit haec o.io extra illius
virtutis et aliqui s.adicti.s involvit q. n. exierit et ideo d.s
dicit n. posse facere, q. n. pterierit.

Deniq. ad authoritates Augustini Dami
ani et S. Th.e facile e. vere ad aug.m q.m illu. velle e. tam
impossibile, q. futura ex supp.e qua futura sint (n. enim alit.
potest loqui) q.m q. pterita fuerint n. pterita, q.d verbis com

parat impolitas ꝗ̃ in futuris exsuff.ᵉ futuris. cujus impolitas in preteritionis, quæ impolitas est apertissimæ artis loquendi sicut dicere solemus tam impolet rem exsuff.ᵉ quam futura sit, in est futura, quam impolet homines in est animal: in quo modo loqui risigcamus est solum impole exsuff.ᵉ homines in esse animal similiter loquitur est Aug. adducens in exemplum rem quæ supponetur omnibus est notissimis. Unde e nostris testimonijs. Ad Petrum Damianum ut sensus illorum verborum esse quod ea, quæ facta sunt, possit Deus efficere, quod actu non sint, non vero quod non sint facta. S. dicito desserere nos sapientissimum Damianum ut ter supra in cap. 2. relatos sequamur. Ad S. thomam ut in illis verbis sit significari compositionis sensus non esse simpliciter necessarium, sed sit factum esse in præteritione: hac autem facta esse ab æterno necessarium est, quod fuerit. sive oppositum S. Thom. docet —

Instantia quædam contra nostram doctrinam dissolvitur.

Cap. 4.ᵐ

Vir quidam doctus, qui sententiam in cap. 1. propositam avidissime sequebat, contra doctrinam nostram sic aliquando arguebat. Enimvero, aiebat ille, illud ipsum argumentum, quo nos nostram sententiam suadere conamur, formari eodem pacto potest circa res futuras, quin aliquid discriminis sit;

q aut probat res stingere futuras, non posse absolute Logoni esse futuras, quod est aperte falsum, ut nos ipsi fatemur: aut non probat esse absolute impossibile, quod praeterita non fuerint praeterita. Antecedens probat, quia si esset absolute impossibile, res futuras non esse futuras, debet quod Deus re ipsa efficiat, eas non esse futuras: sed hinc fit dari simul duo contradictoria, nempe esse futuras, et non esse futuras; quod est absolute impossibile, res futuras non esse futuras, et consequenter concludit intentum.

Porro autem in eo casu dari rationem debere, quod res sint futurae, etiam postquam factum sit a Deo, quod futurae non sint, sic probabat, quia hoc ipso, quod modo sit verum Deum abstulisse futuritionem rei alicui, verbi gratia Antichristo, verum etiam est, quod antea essent futurae; quod cognoscerent a Deo ut tales; et iudicium illud non potuerit non esse verum: quod cum adhuc iudicium illud perseveret verum; ergo, quod nequeat a Deo auferri, nec possit reddi falsum: fit quod adhuc Antichristus sit futurus: quod si dicat auferri iudicium illud vel reddi falsum, reverà dat aliquid, quod est plane absurdum, et impossibile; quod tandem concludit, quod ex illa hypotesi dentur simul duo contradictoria, quod erat una 1^a ratio in cap. 2. propositionis. Et urgebat, quod reverà reddimus de voce quae, quam aliàs de re solo esse profitemur, neque dicimus, quod esse, an Deus possit, auferre praeteritum ea semel supposita: quod idem est quaerere de futuris an scilicet possit auferri futuritio semel supposita.

Si 1° aspectu instantia haec aspiciatur, efficax reverà videbitur: at si altius inspiciat, deprehendet sane solo

in

ineffax, et que to discrimine potest, ut nsq sunt 3. et 173
Discrimen latissimq int præterita ex una pte, et futura
ex alia clariq exponamq. Qd discrimen in eo cõsistit, qd
e possit comparari ad effectq, quos re ipsa productiua e, abs-
tracte pronsq ab eo, qd se detratura, vel n detratura sit, nq
cq nondq ad alterq extremq se detraxit; potest attendi to
sm id, qd modo het, abstracte pronsq ab oi detratione in
alterutrq ptem. at vero præteritorq nequit eo pacto cõsiderari
nq cq ipsa sese detraxerit ad alterq extremq; nequit cõsiderari
modo, nisi cq ea detrat; qa iq re ipsa set, qd se detraxerit

Sine Obijit inprimis qd vero futurorum
dicat ca here abte loquendo potestatq ad n ponenda futura:
qa hoc nihil aliud e, quam dicere qd si ea causa cõsideret
abstracte, et abte a quavis suppositione, quam mens cõsiderat
detratq, aut n detrationis, vere est indifferens ad qvis
extremq cõditionis, qd quidem verissimq e. Verq cq nequeat
cõsiderari ca abstracte a detratc præterita; nequit dici, qd
heat potestatq ad n se detraxe; qa iq nequit auferre id, qd
semel libere possuit, quoniq effq exijt oio extra illq po-
testatq. Alic dicere e, qd abstrahat mens a præterito, et
n præterito; qa hoc n e, comparare causq cq rebq præteritis.
sed cuq istis sm se cõsideratis: nec autq istorq reorq. ~~ne~~ si
eo pacto cõsiderent, ca oio indifferens ut nullq dubitat.

Sine ad hactq factq in fra ut falsq esse,
qd eodq modo format nrq actus ca futura, ac ca præterita.

ẽ

2º autem vt efficiat deus, quod futura non sint futura, si hoc sit possibile absolute loquendo; ... vendo, et dando, quod ita res accidat sine tamen non deducunt contradictionem, quam argumentum deducere intendit.

Ad 3um, quo hoc probant dicimus, non debere admitti quod Deus auferat futuritionem rerum. Quia in re falsi sunt, et egregie adversarij; aliud non est efficere, quod non sint futura, si contra considerent abstractè, et absolutè ab eo supposito; et aliud est auferre futuritionem. Discrimen autem in eo consistit quod quando dicimus quod ego hoc, quod est deus absolute loquendo posse efficere futura non esse futura, innuat quod faciat, ea non esse futura, quae modo scimus futura esse; idem est, ac si supponeret, quod causa esse indifferens ad operationem, et non operationem, se determinet ad non operationem, in quo nulla involuitur contradictio, sed non involuitur in eo, quod supponat se determinata ad operationem, atque adeo idem est ac si supponat quod res opposito modo accidant, ac revera accident.

At auferre futuritionem est efficere, quod id, quod supponitur futurum, reddat non futurum. Ergo agit duntaxat auferat proprie loquendo, quod vere erat, hoc ipso, quod supponat auferri futuritionem, supponit futuritionem contractam et coniunctim involuit implicationem contradictionis, nempe quod res sit futura, et non sit futura. Quod sit futura quidem, quia id iam supponit: quod autem non sit futura, quia dicitur quod auferat futuritionem, quae eam dabat. Atque contra Sanctum Doctorem hoc vim argumentum, quod sumitur ex cognitione divina; nam hoc ipso, quod supponat futu-
ri

ritio, supponit cognitio, qua Deus de illa scit, quae cogni-
tio nequit auferri, sicut nec futuritio ipsa ex supp.e a.et
Caeterum aut. ex div.a cognitione ge-
mina locum habet, si supp.o sit n. q.d auferat futuritio, sed
q.d c.o considerat abs.te, et huic scripturi iunctae q.d effat rem n.
esse futuram. Sicut n. in hac consideratio n. involvit futuri-
tio effectus; ita n. involvit cognitio futuritionis: q.a id so
cognoscit Deus q.d iungit c.a abs.te consideratio; et cum so iun-
gat n. futuritio, so dat cognitio n. futuritionis. Circa prae-
terita tamen e contrario res accidit, nam ut antea dicebamus, ne-
quit c.o considerari abstracte ab eo, q.d fecit, q.a iam affecta
est hac circumst.a determinationis, et convincit, si Deus possit a proximo
efficere q.a praeterita id so e auferre praeteritionem: in hoc autem
involvit contradictio, ut probatum est, et propterea id fieri nequit.
Atque his ipsis liquet q.d n. esse de voce

Solutio praecedenti cap.e tradita, utra q.d sint tandem efficaciter suadent.

Caput 5.

Diximus in probatione nostrae assertionis, et in solutione argumentorum prius adversorum, et potissimum in cap.e praecedenti in solutione instantiae ibidem propositae, Deum n. posse efficere etiam absolute loquendo, quod praeterita n. sint praeterita, q.a cum semel exstiterint extra causas, nihil omnino est, q.d Deus efficiat, ut praeterita

n.

n' sint praeterita; at cu(m) fut^a intra suas c(aus)as adhuc contineant(ur) potest Deus absolutè loquendo efficere, ea n' esse fut^a; quatenus absolutè potest, illa n' producere, et ex eo, q^d n' producat n' sint futura. Ut q^d Doct^us Sp(eciali)s, quae fonte ex hic usq(ue) dictis n' ita clarè constat satis apertè demonstret aliqua in hoc casu subjiciendа duximus, quibus ostenderet discrimen maximum, q^d int(er) praeterita ex una p(ar)te, et fut^a ex alia.

Ad n(ost)ram q(uo)d efficacius, et clarius probandam supponamus oportet q^d Deus crastina die producturus sit illum ipsum effectum, quem heri destruxit; q^d ult(ra) Deo placuit reproducere illum n° actum iam destructum, q^d fieri posse, nullus probabiliter dubitare potest. In hoc n. casu effectus ille et e praeteritus q^a heri praeterijt, et e futurus q^a die crastina producendus, iterumq(ue) e ut supponimus. At si Deus absolutè consideretur, et abstractè prorsus ab o(mn)i suppositione praeteritionis, et futuritionis, potest quidem efficere, q^d talis effectus n' sit cras futurus, et nullo pacto potest efficere, q^d n' sit praeteritus; q^d maximum discrimen e int(er) praeteritorum, et futurorum, ut nequeat absolutè loq(uen)do Deus, efficere, q^d praeterita n' sint praeterita; possit autem absolutè, efficere q^d futura n' sint futura —

Cum praedentis discursus evidens, me iudice, est ex ante posito; nam si Deus esset eodem modo potens efficere, q^d futurum n' sit futurum, et praeteritum n' fuerit praeteritum; eodem utrisq(ue) modo se haberet in casu proposito int(er) praeteritionis, et futuritionis illius effectus: proinde q^d eo ipso, q^d n' eodem modo se habeat; fit apertè latum esse discrimen int(er) futuri, ac int(er) praete-

ri

niti. Pa q in primis, q possit Deus absolute efficere, actum illum non esse futurum cras. Atque Deus absolute potest illum non producere; siquidem cras ita producet, ut operetur omnino libere: sed hoc ipso, quod illum cras non producat, non est futurus effectus; quod potest Deus absolute, efficere, quod effectus praedictus non sit futurus. In cuius rei probatione, opus non est, detineri; cum ea sit omnibus omnino certa.

Quod vero Deus nequeat efficere effectum illum non esse hesterni producti, demonstratur quod Deus duplicit duntaxat potest se gerere aut nihil omnino operando, et se ab omni operatione cohibendo, aut producendo non solum illum actum; sed ea omnia simul, quorum est productivus (Da hoc sit etiam naturaliter possibile) sed neutro pacto efficit, quod effectus ille non fuerit productus: nam si nihil omnino operetur, quis dubitet quod ille effectus maneat sicut antea erat? Rursus si omnia simul operetur, quae operari potest; adhuc manet quod effectus fuerit antea semel productus, et destructus. Quis hic non videat? quod nulla prorsus ratione potest Deus efficere quod praeteritum non sit praeteritum; atque adeo est apertum discrimen, quod iterum ac saepe a nobis traditum est.

Sed ne ab adversariis tergiversationibus patiamur, et verbis nos deludere conentur, sumendo praeterea in argumentum facti rationem retinere, ut esset impossibilis reproductio effectus, nam posset supponi tamquam verum id, quod verum esse negaret, minimum possibilem esse reproductionem illius numero effectus; et hac suppositione facta fiet eodem pacto argumentum; immo formatur in alio quovis effectu numquam antea producto; tametsi nescio clarius appareat, si in eodem numero effectu argumentum procedat. Atque ex his constat, quod licet Deus

non

videret non abstracte non loquendo, quod se detrahat, aut non detractus sit; sed ab eo, quod produxerit, et non produxerit effectus nequeat absolute efficere, quod praeterita non sint praeterita.

Denique ut postremum, quod principium, et naturam sint exponat, aptissimum est exemplum ex sibi quod posui desumptum. Enimvero si rogaret, an Deus possit efficere, quod caeci videant? Dupliciter posset accipi quod hoc; primo modo in sensu composito, ita ut rogaret an posset divinitus fieri quod esset caecus et videret. In quo sane sensu esset quod satis indigna arrugantis. Secundo modo in sensu diviso id est an fieri divinitus posset, quod auferret caecitas a caeco, et esset videns. In quo quidem sensu apta est quae discutiat; et pars affirmativa certo omnibus esset, quod scilicet possit Deus efficere, quod homo, qui caecus est amittat caecitatem, et visum recipiat. Quod si ablatio caecitatis afferret ex se duo contradictoria, dubium sane esset, quod absolute loquendo non posset fieri divinitus quod caecus videret. Similiter quod in re nostra, et cum implicet contradictionem auferre praeteritionem a praeteritis est absolute impossibile, quod non sint praeterita.

Rursus sit quod haec an Deus possit facere quod caecus videat. Procedat supposita caecitate in hoc caeco; non propterea quod est, an ex suppositione quod homo sit caecus, possit videre. Quasi interroget, an possint ea duo extrema, caecitas videlicet, et visus simul iungi. Sed ea suppositio caecitatis est solum fundamentum quaestionis, quatenus est fundamentum, ut roget an possit auferri caecitas ab homine qui illam contraxit. Cuius haec dubi-

bitet. ... Q. stat cuj roget. an Deus possit efficere, q. praeterita n. sint praeterita n.i q.o an ex supp.e q. praeterita sint, possint n. ee praeterita. Quasi roget, possint ne iungi simul seo Dio extrema praeteritio, et n. praeteritio. Sed supp.e praeteritionis est fundamt.s stuo.a, qua roget; an ea possit auferri aliquo pacto a praeteritis. Et dixi sane i nulla rationes noe auferri posse; q.a ig.e nio extra virtutis causae.

Sufficiat ne ut concedat Div.a pot aliq ens, q.d n. dicat aperte 9dict.S.

Disp.o 19.a

Quaest. p.s affirmativus plexiq. RR.i sequuntur.

Caput. 1.m

Quoniq novas indies q.e cc.a ea, quae dixinimus fieri possint, excitaui vides, in quibus plus sane temporis ac laboris insumit, quam doct.e fructus ex illarum scrutatione collegit, nq multi infinitate pot Dei hac tempestate abutentes, quae ipsis pro sua libertate placent, facile in scholas inducunt, q. quidem n. semel fit sine gravi eorum principiorum iactura, quae ab antiquis temporibus in hac ... manarient. Quaniq. inquq. i. ... experimur, ... dixinit

ope

opere pretij me facturu duxi, si q̄o de Div^a oipoa, etiã
tro in universu, nobis sermo ē, illud prius expenderem,
quo plerique in hoc difficultatis genere ducunt; quoniam
in illis usu ess sane per extrema versari possumus; aut
plus iusto ny: oipoe extendentes, aut aliqua sine gravi
fundam^to negantes

Q^ plerique hij dieb potissimu ex ijs, qui
sua scripta publ mandarunt existimant, suffire qui-
dquid ut aliquid Div^e oipoe subdat, q stradict^e n involvat apert-
te; et propterea quoties de hoc, aut illo spectante stov^a ins-
tituit an possit Divinit^s fieri. Pro p^te affirmativa ita
frequentissime ratiocinant: hoc ens n involvit aperti d
dictionē, q ē pole Deo. Ans aut vx ipsis suffient proba-
ri solutione ipsa argumentorum, que in strariu adducantur.
In quibus solutionibus ipsis n'alt vere solent, quj affirmando,
ea prius, que in arg^tis strarijs assumunt, locu hexe nalt
loquendo, n v^o divinit^s

Quoniam aut huiusgeneris diff^s cc^a quatuor
procedere potest inprimis cc^a possibilitatē alicuius entis hoc se con-
sideratj; ut an sit pole corpus completu substale expers m^a
et fra; 2° cc^a product^s ex elevat^e Div^e: ut an hoc l.
illud ens possit divinit^s producere aliud, cuius nulla potens
sit ē nalt productivu. 3° cc^a receptionē ex elevat^e Div^e:
ut an hoc l. illud subiectu possit divinit^s recipere fag sive
substale, sive accidentale, cuius nulla potens sit ē nalt recep-
tivu. 4° denique cc^a distinct^s unius ab alio. cum quo

ex

ex nᵒ rei Copulat; ut an possit fra esse sine rēto, aut nᵒ sine ei fra? cc° hęc, inquq, quatuor genera q̄ȝ eodȝ eo fundamᵗᵒ p̄ȝ affrativȝ ijdȝ DDᵗ sequunt, et eodȝ solutⁱȝ genere argᵗᵃ instantiȝ dissolvere conant

Confirant praeterea hunc suȝ opinandi modȝ, q. Deȝ, inquiunt, maior ē Corde nro, id ē plura potest ipse pro sua virtute effice, quęȝ nos mente Cognoscere; ut cernere ē in ipsis mysterijs, quę fide Divᵃ docemur; quorȝ plerȝ virtuti humanȝ negaret, si solo rōis nalis fundamᵗᵒ ducent. Negaret quidȝ posse Deȝ assumere nᵃ humanȝ, huic qȝ immᵗᵉ vnire, quin mutat̄ aliquȝ, vllȝ ve aliȝ imperfectȝ pateret. Tiltᵒ, posse rem Corporeȝ, et ex se extensȝ poni in Loco modo indivisi, et instar spūs. 3° denique ut alia plura omittamȝ negaret posse accidens esse in rēȝ nᵃᵉ sine vllo rēto. Quid q̄ mirȝ, q̄ alia minȝ difficilia Deo recedant eo sō fundamᵗᵒ, q̄ sit rerᵐ maior Corde nro, et nullo argᵗᵒ efficaci oppositȝ apparenti suadeat?

Intᵃ hęc tn aliqua alia sunt, quę hi ipsi DDᵗ, impossibilia esse, constantissime supponunt; ut hoc equus, leo faunus, Syrenes, et alia huiusmodi, quę vocari solent entia rōis, et figmenta. Cur ergᵒ hęc repugnent eodȝ argᵗᵒ probant exiᶜᵃ in hoc equo qᵒ vlt reale sm̄ se opponit quoad identitatȝ cognitᵒ, et vice versa hinnili reali, et propterea nᵒ ē potiȝ hic equus, et nᵒ ē possibile reale, et similᵉ identificari. ccᵃ producet, ł vᵒ ex elevatᵉ Divᵃ coitᵉ hȝ ē ideo dici

solet posse q̄dlibet eius assumi pro instro ad producendum q̄libet aliud, q̄ ita prohiberi admissum ē, ut admitteret q̄ fr̄e sacramentorum possint producere physicè aut Corpus Christi Domini, aut gratiam, quæ per Sacramta confert.

Circa recept., et informat. negant hi ipsi DDs posse esse, q̄ fr̄a substalis recipiat in subto accidentali: Et probant q̄ inquiunt eo ipso, q̄ alterum extremum sit accidens, unio, quæ int illa versat., debet esse inhærentia, q̄ debet ee naturæ accilis: eo autem ipso, q̄ unio sit inhærentia, fr̄a quæ per illam unit, dicit inhærere; et consent dicit esse accidens: q̄a illud ē accidens, q̄ alteri inhæret. Circa reliqua vº faciles admodum sunt admittentes posse q̄uis accidens, in q̄uis alio subto recipi etiam si subtum incapax sio sit denominationis fr̄e receptæ. 4º Denique ccª distinct. entis int se docent posse fieri Divinitus q̄ sit sine subto, quid quid n̄ ē modus illius, aut quidquid n̄ pendet à subto per actualem influxum ex natura fr̄ali; nihil autem admittunt, q̄ hoc pacto à suo subto dependeat. Atque hinc plura inferant, quæ nos postea obiter tangemus.

Quid in præsti difficultate circa entia sim se considerata sentiendum sit.

Caput 2m.

Nos etiam aliquando ad doct. in præcedenti capº relatam

nº

n' parum adhesimus, ne tn maturiq considerata, in eaiq sent.ª fir-
mati sumus, ut iudicemus ea oia, q. que proximo cap.º retulimus
ita expendi debere, ac siue nihil oio de opione Div.ᵒ ab̄ta
nobis innotesceret; sed q.d de rei possibilitate ex solis priis nobis
alias notis, et n' ex sola opione scrutandus esse; tametsi suppo-
nendus oibus sit, posse Deum, quid quid exp.ᵗᵉ sua nullus involvit
s.ⁿ dict. Utrum autz implicat, involvat hoc, aut illud, ex aoibus
prabilis rerum expendendus ē; quin ad tales res adstruendas .l.
negandas assumere liceat pro anti, q.ᵈ Deus possit talia .l.
talia entia producere. Rursus rerum n.ª n' taliter componendę
sunt, ut dici possit, q.ᵈ à Deo possint produci, cum pro Div.ᵒ
n' sit finis, propter quem nos sunt pōles.

Sinc colligo, et statuo, l.ᵒ n' semper esse
sufficiens fundam.ᵗᵐ ut probabiliter adstruat positas alicuius entis,
q.ᵈ deo sudendus sit, quid quid n' dicit apertā contradictionem, et
solvere sufficienter argta, que in contrarius adducantur. Pr q.ᵃ
si hoc fundam.ᵗᵐ sufficiret, esset admittendus ho equus, leo
taurus, et alia huiusmodi, que monstra esse, et figmenta .l.
ij ipsi fatent, quibus cum modo pugnamus. Imo admittendus
esset ens, q.ᵈ esset ho equus, et leo, et ens aliud, q.ᵈ
simul esset ho equus, leo, et taurus, et sic alia innu-
mera, que nullus sane mentis Phus admittet; q. &c.ᵃ
q. ho equus deberet admitti probo ipso
adversariorum arg.ᵗᵒ q quidus efficacius, quam ab ipsis cc.ᵒ
alia entia proponi solet, cc.ᵃ Sed ijsus proponere possumus

in

in hunc mod. Deo seclud. i ens, q° n° dicit aperte
5° dict 5: sed ho eqz n° so n° dicit aperte ° dict 5, verum
dant coniecturas positivas pro illius n° repugnantia (ecce mi-
noris premissa efficaci proposita) q seclud. i posse
Divinitus produci predictum ens. Minor quo ad priorem
p. probat solut. argumentorum p. adversae, ut mox sta-
bit; et eo certe efficacius probat, quo facilius argta solvan-
tur: quae autem facile solvi possint, ipsa probat. 2a p.tis
ejusdem minoris aperte stabit /

Pr. q 2a pars Minoris. Dari coniecturas
positivas, quibus suaderi possit, q. so eqz ex se
n° repugnet. ° Et det spes animalis, quae ex sua roe
frali sit auditiva, et n° visiva; ut spes Talpe; et detur
alia, quae ex sua roe frali sit visiva, et n° auditiva, ut spes
piscis (sic docet Comm. sent. Phorum) et sic duae spes
heant ex suis roibus fralibus opponi int. se quoad identitatem;
ad hoc tn n° repugnat 3a alia spes, quae ex sua roe frali sit
auditiva, et visiva, ut spes equi; q simile Et det spes ani-
lis, quae ex sua roe frali sit gignibilis, et n° realis; et detur
alia, quae ex sua roe frali sit realis, et n° gignibilis; et sic
duae int. se opponant quo ad identitatem; ad hoc dari potest
3a alia spes, quae ex sua roe frali sit realis, et gignibilis;
atque adeo quae sit ho eqz /

Pr. 2 roe a priori q° productivum gignibilis
ut abstrahit a productivo immanenti, et transeunti; et

pro

productiva discursus, ut est abstrahit à productione immanente & transeunte, non ita opponuntur, ut non possint contrahi in eandem entitatem realem; quia productiva immanens gignitiva, et productiva immanens discursus, non ita opponuntur, ut nequeant in eandem entitatem realem strahi. Ans stat in Deo, qui est productivus transiens gignitivus, et discursus, est immat. suppositi, ut est communis sententia Durandi. Coa vero pro quo producere immanenter non est aliud, quam quod gignitus, et discursus maneant intra idem suppositum, à quo producuntur: in hoc autem nulla est oppositio. Et nulla est in eo, quod aliæ operationes corporeæ maneant simul in eodem supposito cum discursu; quia gignile, quod est parvi immanens gignitivus, et roale, quod est parvi immanens discursus, non opponuntur ex suis rationibus formalibus, ita ut nequeant in eandem realitatem strahi; Et tale gignile, et tale roale opponuntur.

Similiter argumento probari potest, posse esse divinitus ens, quod sit leo equus, et leo; et aliud est quod sit leo equus leo, et taurus, et sic alia sexcenta monstra; aut ex aliis diversis extremis compacta. Rursus eo ipso argumento manet solutum quod in contrarium adducitur solutum est ex eo, quod gignile, et roale talia sint, ut quodvis dicat ex sua ratione formali negationem alterius, solvitur inquam hoc argumentum, quia id solum est verum de gignili et roali actu existentibus, non vero de gignili, et roali sumptis secundum se consideratis; et ut abstrahunt ab his, quæ de facto existunt, et ab aliis, quæ per potentiam dicuntur: nam gignile sumptum secundum se

sideratu (dicet is, cuius Personu agimus) abstrahit ab e gigniti, q. de facto existit, et ab aliis possib., int. quae e gignile reale; et virt. reale abstrahit ab eo reali, q. de facto existit, et ab aliis possib., int. quae e reale gignibile, atq. adeo sic extrema sm. se siderata n. dicunt mutuu negationem; sicut nec aial, et irrationale sm. se siderata. q. e aliud exemplu ad rem praesentem —

Objicit 2o q. fra equina, et fra realis petant ex se temperamta oio diversa, quae nec diminuta quide possunt compati in eodem subto; q. e impossib. hoc equs.

Sed facile admodu reri potest q. tt. fr. de facto existentes ita se heant, ut petant temperamenta prorsus incompatibilia quoniam nec fra equina e realis, nec humana e gignilis: at ea fra, quae simul esset equina, et humana, tale temperamtu peteret, q. ad oes eius operatnes servire posset, ut cernere e in fra talpae, et fra piscis; fra.n. talpae quae visiva n. e, petit temperamentu, q. nequit servire visui; et fra piscis quae auditiva n. est, petit temperamentu ineptu auditui: at fra, quae visiva, et auditiva est, ut fra leonis, et canis, tale temperamtu sibi vendicat, ut utriq. operati aptissime serviat. Cruunt ne propt. hec, quae diximus, posita ea monstra, quae initio retulimus? —

Circa product., et receptionem ex elevat. div. iudicii fert.

Caput. 3m —

Am

An possit divinitus elevari quodlibet ens ad producendum quodlibet aliud quod est celeberrima his diebus; et quae altius examen requirit, quam pro praesenti instituto fieri potest; et licet pro parte affirmativa ita profusse adversarii opinentur, ut vix sit aliquid, ad quod tanquam ad absurdum deducere illos possimus: possunt tamen eorum plexi ad id absurdum deduci quod admittere tenentur posse res possibiles elevari ad producendum aliquod ens; quod ita probari potest. Quia possibilia sunt apud ipsos aliquod verum esse, licet non actuale; ergo elevari possunt a Deo, ut producant aliquid aliud. Consequentia patet quia ex parte productionis id requirit, quod vere sit aliquid, quod elevatur: sed cum possibiles sunt aliquid, ut ipsi docent; ergo vere elevari possunt ad productionem si alioqui sufficiat quodlibet ad quodlibet. Et confirmari potest ex eo, quod non defuerunt Auctores, qui dixerint rem praeteritam elevari posse ad productionem; ergo sufficienti fundamento dicet idem de re possibili, si genus illud arguendi quod in cap. 1. retulimus aliquid valet.

Circa receptionem vero nihil aliud pro absurdo adversarii ducunt, quam quod forma substantialis recipiatur in accidenti aliquo v.g. in quantitate, de qua ipsi stuporem instituunt. Insuper impossibile iudicant, quod subsistentia recipiat accidentia. Hoc autem utrumque possibile esse, illorum argumento ita ostendo. quoniam neutrum dicit apertam contradictionem, ergo utrumque concedendum in Deo. Aut pro solvendo argumenta, quibus oppositum suadere conantur. Argumentum autem, quo probare intendunt, non posse formam iniri v.g. in quantitate,

aut

aut in alio accidenti poni, relationem ig in cap. 10 § vlt.
q.a sequeret, inquiunt, q talis fra inhæreret, et conseq q
esset accidens

Huic tn arg.to dupliciter resp. 1.o quidem n repugnare rei substali, q n.a sua alteri tanquam subto inhæreat: imo cm loquendi modo S. Thomæ, et aliorum gravium DD. fræ substales corporeæ dicunt inhærere m.æ; et rev.a inhærent si proprii loquamur, ut late ostendo in met.a lib. ttt. 2. q si adhuc dicat repugnare quidem fræ substali, q inhæreat per propriam inhærentiam, quæ sit accilis; adhuc tn fit satis illi arg.to 2.o hac solut.e, q s. id sit accidens, q inhæret alteri snalit per propriam inhærentiam accilis: id v.o q sic inhæreret divinit. n esset accidens. Sicut n. tt id subst.a sit, q existit in se snalit; n tn id, q sic divinit., et supernalit in se existit; ita in nro casu dicere est.

Argumentant 2.o q.a fra substalis ordinat ex n.a sua ad constituendum vnum per se: sed nequit constituere vnum per se cum accidenti; q nequit recipi in subto, q sit accidens. Hoc tn arg.tum n modo facile solvit; sed est ex se oio futile. nam in primis si is sensus antis sit q fra substalis ordinet n.a sua ad constituendum tanquam actus vnum per se; ita q ratio fralis illius in eo consistat, q actu vnum per se constituat; est oio falsum etiam apud adversarios; cum ipsi admittant q possit fra substalis sine vllo subto divinit. existere. q si sensus illius antis sit fram substalem ita ordinari ad constitutionem vnius per se,

ut

ut casu quo uniat alteri tanquam subto, debeat constituere unum per se quatis oio. assumit, et propterea facile negat, imo argui potest ad hos contra adversarios, quod sicut risio ordinat natura sua ad constituendum ridens, ita forma ignis ad constituendum ignem ita sicut risio sm adversarios potest poni in lapide, quin constituat ridens, ita forma ignis poni poterit in quantum quin constituat ignem; atque his ipsis patet, quod forma substantialis possit recipi in ente completo etiam spirituali, ut in hoc .l. Angelo forma ignis; quod est apud adversarios inter absurdissima absurdissimum

Quod subsistentia quod nullus dicat implicare, quominus accidenti conveniat; facilius sane ostendere est. Quod subsistentia est id, quod ex sua ratione formali habet, constituere cum subto, quod afficiat aliquod tertium incommunicabile rei alteri, in qua dicatur existere etiam tanquam in toto, ut late ostendimus in nostra metaphysica lib. 2. tit 2. quod vero huiusmodi ens sit modus, ex aliis principiis probari debet. Rursus quod sit aliquid substantiale ex se, ex aliis etiam principiis patet ex eo vel quod sola substantia sit, quae innate petat affici tali ente, cum quo constituat aliquod tertium in se positive existens. Ex his tamen deducitur quod ex nullo capite repugnet poni accidens divinitus extra omne subiectum, et affici ente praedicto, quod sit modus accidentalis, et quo retento nequeat poni in subto

Nec propterea licet arguere, quod praedictum accidens esset substantia eo ipso, quod posset affici subsistentia. Nam ut paulo antea dicebamus, dicere iterum est, id sibi esse substantiam, quod ex

n^a sua pecit subsist], n^o v^o id, cui sô Divinit^s, et ex elevat^e ovenire possit: cu^j g predicty accidens, cui subsist^a coiconet, n^i ille petiret ex n^a sua; sed ex div^a elevatione duntaxat ei sveniret; n^i vtiq esset subst^a; g si genus illud arguendi, q supra diximus, suffiat ad ads tuendu^s positatu^s saru^s reru^s admittenda sane sunt ea q^e sa, que adversarij omnes, qui eo eju^s genere vtunt^r, ostanter negant —

Cadg nra sent^a cc^a disiunct^e vnius entis ab alio ostendit.

Caput 4^m.

Superest loquamur de disiunct^e. l. separatione vnius entis ab alio, cu^j quo ex n^a rei petat esse siunctu^s, aut vnitu^s tanquam fra. l. tanquam subtu^s. Qua in re co^r dici solet, posse divinit^s separari à subto omnem fam, que n^i sit modalis; et vice versa posse quodvis subtu^s separari divinit^s ab oi fra, que n^i sit actio, qua producat^r, aut vbi, quo ponat^r in loco. Rō suius doctrine ê q^a nunquam subtu^s ê proprie modus rei fae, quam subiectare dicat^r; l^t sit aliquid modale rei alterius rei (excipienda ê in mea sent^a quevis vnio infrationis, que ex sua roe fral^e ê subtu^s fre.) atq adeo potest absolute conservari absq oi subto; et similiter potest m^a p^a

con

conservari absque omni forma

Sed rev.mo si fundamentum, quo adversarii ducunt, ulterius momentum, eo quidem inter duo extrema premunt; nam dum unius extremi pro divina potentia absoluta admittunt, aliud absque fundamento eius oppositum negare coguntur. Nam in primis quo fundamento negat divinam oppositionem, quod sit illi possibilis aliqua forma substantialis, et aliqua etiam accidentalis, quae licet absolute sint, nequeant etiam divinitus sine subiecto conservari, eo quod petant ex sua ratione formali pendere ab illo per actualem influxum; sicut plures graves theologi docent de actibus vitalibus, quod scilicet pendeant ex sua ratione formali per actualem influxum à suo principio vitali? Et ostendi potest quod etiam ipsos adversarios admittunt polemicam realem, quae in ratione sua pendeat à materia prima tanquam à subiecto, inquio; et alioqui aiunt realis de facto existens sit omnino independens; quod inter formas corporeas aliqua potest esse ita imperfecta, ut ex sua ratione formali pendeat actu à subiecto

Quod si dicat, negari oppositum divinae, sine --- fit, quod possit conservare formam absque sine subiecto, quoniam in hoc nulla involvit contradictio, dicam et ego quasi sane fundamento et libertate, denegari quidem oppositum divinae, si neget posse producere aliquam formam absque, quae eo genere dependentiae, quo divinitus à suo subiecto dependeat; cum in hoc nulla prorsus apparens implicatio involvatur. Quid in eo dicam? Si licet eodem fundamento dicere erit possibile esse aliquam materiam

quæ à fra substati ita dependeat, ut nequeat esse Divinitus sine ipsa substati existere: et si adversarij negant posse esse ejusmi modi, ut dicere illis sit, posse quamlibet modi conservari Divinitus modo ci fra: ita quisque, si placeat, hoc ipsum negabit; ut si illud admittat: neque si ad opera Divinam solum attendamus, ab ipsa utique in ipso argumentari, quisque pro sua lubentia poterit. Et sane nullus fundamentum est, ut dicat commendari magis opera Divinus, si possit conservare omnes modi sine ci fra; quam si dicat, posse producere aliquem modi, qui ex sua ratione frali pendeat actu à fra.

Sed dicunt adversarij hoc ipsum, quod intendimus esse impossibile quamquam quemvis modum in eo ipso, quod talis sit, debet produci per creationem, quoniam est in omni subiecto, quod nequit ad alios per influxum pendere; eo autem ipso, quod per creationem producatur potest sine ci fra conservari sicut propter. Sane quamvis nos ipsi dicimus modus actu existentes posse Divinitus sine fra conservari. Sed contra est fere aperte quod vel influxus fræ in modum obstat creationi, vel non obstat. Si dicat obstare; dicere erit posse Divinitus produci aliquem modum, qui ex natura sua pendeat actu per influxum à fra; et consequenter sit generabilis vel non creabilis; cum hinc non deducat, debere recipi in alio subiecto. Quod si e contra dicat, nempe influxum fræ in modum non obesse creationi; dicere sane erit, quod sit possibilis modus aliquis, qui et per creationem producatur, et sit ex sua ratione frali pendens actu per influxum à fra.

Denique ratio argumentis deservire potest, ut

quedat n[atur]a substalis, quæ n distinguat realit a sua subsist[enti]a; ati adeo quas nequeat propria subsist[enti]a spoliari. Nec licebit effugere ad Soc, quod talis n[atur]a n[on] posset assumi a Persona Div[in]a tanquam ad absurdum: nam imprimis absurdum nullum erit; et nullum e, quod nisi docti negent, posse n[atura]m irroalis, ex ipso, quod talis sit, a Persona Div[in]a suppositari. Præterea et negat talis n[atur]a, ut dici possit, posse Deum assumere quamlibet n[atura]m creatam: ita negari poterit, posse Deus Soc[ratem] 2[u]m, ut illud 2[u]m adstruat. Nec iuvas dicere e, argui infinitatis perfectionis ex eo, quod aliqua subst[anti]a per se ipsam subsistat: nam hoc oio gratis dicit, cum identificari subst[anti]am cum subsist[enti]a n[on] sit aliud, quam quod talis subst[anti]a fruat per se ipsam sit incircalis alteri, in quo dicat existere, ut ego opinor, et tanquam supposito, ut plerique alii opinant.

Ex dictis in hac tota disp[utation]e aliqua colliguntur.

Caput 1[m]

Ex iis, quæ in præcedentibus capitibus dicta sunt iis facile e tangere præcipuas difficultates aliquas his diebus agitari solitas, et quid circa illas sentire oporteat, definire. Inprimis quod colligitur n[on] esse sufficiens fundam[entu]m ad admittendum frequens substalis spualis, quæ solum sit sensitiva, et nullo modo roalis, ut ab aliquibus admissa e, illud, quod initio

dep.s retulimq, neq eodq fundam.to posset admitti fra substalis spualis gignitiq, aut angeliq, aliqd huiusmodi; imo posset admitti subst.a completa spualis n' intiva, sed talis equina, aut leonina. Quid ni, si semel destruat hoc princ., q.d s. subst.a spualis, que n' sit m.a, possit esse n' intualis? Itaq si absq levitate procedendum nobis sit, hoc princ. retinendum ē, tt n' ita evidens sit, ut negatum possit aperte probari.

Sed dices, satis probabilit.r admitti m.a 1.a spualis, sq satis probabile ē n' esse de rõe subst.a spualis, q sit intiva; et cõnt.r admitti poterit fra substalis spualis n' intiva. Huic enthimemati maxime fidunt aliqui; sed n' animadvertunt, posse eos s.o illos in hunc modum frani. Non implat m.a 1.a spualis, sq n' implat fra spualis n' vitalis. Et ba ad hoim, q.a m.a 1.a spualis n' ē vivida. Concedant q adversarij frq spualq nullo modo vividq, si à parint.e m.a argumentari tt.? Imo cedant, necessq ē, frq corporeq, et spualem nullo prorsq pacto operativq cq m.a n' sit operativa. Quis sanę mentis hęc oia dicet? Itaq n' tt argumentari quo ad hęc à m.a 1.a ad frq substalem, secq n. cogemur, sursq oia ac deorsq confundere. Mitto aliq, quibq probari potest impossibilitas frę spualis n' intivę, quoniq in psentia hò intendimq ostendere, quę sit futile illud fundamentq, quo aliqui ducunt.

Colligit 2.o quę sine fundam.to dici ab aliquibq, posse fieri divinitq, q motq localis, et

sub

subsist. separent à reb[us], quib[us] conveniunt, et ad hoc negari mot[us], et subsist. esse modos. Miror profecto q[uod] ijs, quib[us] nit[untur] sine fundam.to dicu[n]t, q[uod] per tot saecula ad hoc usq[ue] constanti DD. consensu dict[um] e[st], videat[ur] fundam.to dici opposit[um], nulla alia roe adducta, qua[m] q[uod] id divin[a]e oipo[tentiae] n[on] repugnet; et q[uod] sine fundam.to dicat[ur], mot[us] et subsist. esse modos: Loqu[untur] aliquo[rum] licentia procedit. Sed omissis verb[is], qu[ae] independent ab alio, q[uod] mot[us], et subsist.a sint modi, suadent posse divinit[us] à subst[anti]is separari. Refellit hoc doct., q[uod] eod[em] fundam.to dici poterit act[um] i[ntellectu]s n[on] e[ss]e mod[um], et co[mmun]i[te]r posse et[iam] divinit[us] à subst[anti]o separari. Et sané quidquid co[ntra] mot[us] dixerint adversarij, co[ntra] act[um] i[ntellectu]s q[uo]q[ue] facile dicet[ur] —

Colligit 3.o n[on] dari fundam.t[um] suffic[ien]s ut admittat m[ateri]a[m], qu[ae] sit nat[ural]it[er] susceptiva duar[um] fra[rum] substa[nti]a[lium] simul; n[a]q[ue] eod[em] fundam.to posset admitti alia, qu[ae] nat[ural]it[er] reciperet simul tres fras, et alia, qu[ae] reciperet quatuor, et sic in infinit[um], n[a]q[ue] eo ipso, q[uod] aliqu[a] h[uiu]s ultra unica[m] possit m[ateri]a recipere, null[us] i[n] numer[us] frar[um], in quo sistere cogamur. Simil[ite]r admittenda erit fra, qu[ae] possit nat[ural]it[er] infor[m]are simul duas m[ateri]as; et alia, qu[ae] posset infor[m]are tres, et sic sine t[ermi]no. 3.o posset admitti actio, qu[ae] simul produ-cat duos t[ermin]os, et alia, qu[ae] tres, et sic deinceps, ut vidi ali-quando admitti, et alia huiusmodi, qu[ae] an[ima] i[ntellectu]s .l. invite extorquebat —

Colligit demu[m] qua[m] sine fundam.to sedant

ali

aliqui Colores spuales, ut sudent q̄ poa visiva elevari pos-
sit Divinity ad videndy Spy. Ny in primis sibi sudendi
erunt odores, sapores, soni, et 1ª qualitates spuales. Quid ni?
Sed bone Dey quam indigna sunt Sc vivo Pho! Prete-
rea si sint poles Colores spuales n̄ vtiq̄ erit Dm, q̄ poa visi-
va ad illory visiony elevet; sed q̄ possit attingere visibus
suis huiusmodi colores, qª nihil oio refert, q̄ color sit spualis,
aut corporeg, si semel dicat, q̄ sit verg color, cy n̄ impediat
spualitas, quominy mittat speciem: 3° cum n̄ erit potis ali-
qua subst̄ia q̄ p se ipsa sit Colorata, atq̄ adeo, q̄ iden-
tificet eius colore.

Profecto hec oia, que diximus, satis aperte
suadent futile oio esse, et indignum maturo cilio fundam̄ty
illud, q̄ initio Disp̄is retulimus; nq̄ rerum verum potestas ex
eorum vribus fratibus expendenda e. Circa q̄ vlterius viris
prudentibus animadvertendum e, n̄ posse oia, que cu DD. assen-
su recipiunt, ita certo pro sui veritate constare, ut sine-
gat, effax argum̄ty occurrat, quo possint neganti probari, qua
propt huiusmodi pia ita debent admitti, ut n̄ nisi vrgen-
ti aliquo fundam̄to positivo negent, q̄ efficienti debent sane
admitti si Gi diversary calculo firment.

Art.us 5us.

Utrum Deus possit facere que n̄ facit?

Non

Non opus ē in ommentat S. Suig. art. Lug. Dips. instituere, sed breuit, qui circa illas scire oportet subijcere. Confuit q̄ error Scan. Haus, q̄ Deus nequeat plura efficere, quā fecit, et facturus ē; in quo errore cecidit ad aliud procedebat, quo docuit Deus agere ex necessitate abta, et nulla roe libera, q̄ ides de Bonis docuit, ut estat ex scilis estantientis sessione 8. Cū n. hac inne ita praue errabat, cogebat etiā asserere, Deus, et Bonis n̄ posse plura facere, quā quae reipsa faciunt, et facturi sunt. Vnde errorē tribuit Abaylardo Vualdensis Lib. 1. Doctrinalis fidei art. 1. cap. 20. Notat tn P. Vasq. n̄ facile inueniri fundamtū, quo Vualdensis errorē hunc Abaylardo tribuerit; quoniā illius n̄ meminit Bernard. in epist.ª 190. Et quāuis n̄ oēs Abaylardi errores ibi Bernardus ommemoret, n̄ inuenit, vbi hunc errorē Abaylard. docuerit. Alijs etiā eundē tribuit P. Bellarmi. Lib. 3. de Eucharist. cap. 2.

Certū tñ ē, ē fide, Deū posse facere plura, quā quae reipsa fecit, et facturus ē, ut estant tanquā Dogma fidei tenent scholastici cū Magistro. 1. Dist. 43. Et Theologi cū D. Thoma in hoc art. Haec veritas apertissime tradit Mathei 3. Potens ē Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. I quem locū videndi sunt Sicuri. Chrysos. Theofilac. et P. Maldona. qui illus, ut sonat, accipiunt. Et cap. 26. an n̄ possum, inquit Chrus domi, rogare P. S. meū, et exhibebit mihi plusquā duodecim

Le

Legiones Angelorum &c. Et Marci 14. Abba Pater omnia tibi possibilia sunt, transfer calicem hunc a me. Quae omnia facta non sunt. Mitto illud Mathei 19. facilius est Camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum caelorum. Quibus locis aliqui ad hoc ipsum comprobandum adducunt. Mitto insuper plures ecclesiae Patres, qui non modo obiter, sed serio, et ex instituto hoc ipsum contra Hereticos efficaciter probant, quae facile cuique obvia esse possunt.

Ratio est, id idque aperte suadet, cum n. Dei virtus, et potentia sit vere, et simpliciter infinita, imo talis ut nulla prorsus possit excogitari perfectio, ut in superioribus satis demonstratum est. Fit aperte quod possit plura, quam reipsa facit, et facturus est. Si n. sic id efficere posset, quis dubitet quod ea non esset infinita; imo nec inter finitas esset perfectissima? Itaque intra eandem speciem, quam specie, et genere differentia potest infinita alia producere. Et sane non nisi in stultum hominem cadere potest, quod cum causae possint plura efficere, quam quae reipsa faciunt, et facturae sunt, et liberae non sint, ut omnibus notum est, Deus nequeat alia plura facere, quam quae fecit, facit, et facturus in posterum erit.

Articulus 6us.

Utrum Deus possit facere meliora ea, quae facit.

Cui

Cui dubio tribus assertionibus S. Thomas satisfacit, quarum 1a est, quod Deus non possit facere meliorem sui esse rem, quam facit. Et quidem recte, et efficaciter sane eam ex eo probat, quod nequeat res fieri melior sui esse, nisi illi addat aliquid per partes essentiale: at hoc ipso, quod per partes aliquid essentiale addat, res est alia specie diversa, et non ea ipsa species, quam supponimus fieri, quoniam species sunt ut numeri, qui nimirum mutant eo ipso illi, quod unica duntaxat unitas sit addatur: ergo nequit fieri quod Deus efficiat meliorem sui esse rem, quam facit, nec circa hoc aliquid amplius nobis est immorandum; quoniam res facilis, et fere evident ab Angelico Doctore demonstrata.

2a assertio est, Deus potest facere meliorem accidentaliter rem, quam facit. Haec etiam assertio facilis est intellectu, et sequenti efficaciter ex probationibus a S. Thoma patet, quia vult Deus potest ornare species, quas producit, melioribus accidentibus, aut eiusdem meliori et perfectius inter se temperatis, ut cernere est in hominibus, quorum plures sunt longe perfectiores aliis, non quidem quoad perfect. essentialem, sed quoad potentias, organa, et facultates. Videmus enim aliquos optimae indolis, acres ingenio, et faciles admodum ad plura, ad quae alii ita sunt hebetes, atque tardi, ut vix in re ipsa cum reliquis sentire videantur. Nec circa hoc nobis est mora facienda, cum facile, sine ignorantia cuique constare possint.

3a assertio est, Deus potest facere speciem aliquam cuius perfectionis quamvis alia, quam facit. Haec assertio nimirum

centa i int Deos, et indiget sane non paucissimis hui explat. et probat. propterea q. cum Sane duntaxat sequentes disput. instituemus, quamvis alij cum precedentes ex asser. tis aliquanto altius provecti fuerint —

Possit ne Deus signata quavis specie Entis alias perfectiones sine termino producere?

Disp. 20.

Pars affirmativa statuitur. Caput 1m.

Non defuere graves aliqui Magistri, qui opinati sint Deus non posse producere species rerum perfectiones, et perfectiones sine termino; sed tandem tandem ad aliquem deveniendum esse, qua perfectior alia sit omnino impossibilis. Cuius opinionis sunt Durandus in 1m Dist. 44. q. 2. Aureolus ibidem art. 4. prop. 1. in eandem inclinat aliquantum Scotus Quodlibet. q. 3. licet ex volto definire non audeat. Referunt et Scotus in 3. Dist. 13. q. 1. sed revera nihil ibi hac de re agit, nec q. de qua eo loci docet, ad rem ipsam — 1. sicut sonuit. Ratio autem huius opinionis est, q. in unoquoque genere det aliquid detractum, et primum, q. sit 1m, et reliquorum mensura; q in genere entis creati dari

velit aliquid detrahi, q. sit 1m, et reliquorum mensura, et conti-
nuatum in speciebus in infinitum abiri

Nihilominus sicut opposita sententia Caiet.
ita mihi verum, et certa, quae volt docet posse Deum producere species
rerum perfectiorum, et perfectiores sine termino, quin ad aliquam per-
veniri possit, ultra quam non sit possibilis alia perfectior. In hac sent.
sunt reliqui omnes DD., quos in hoc ttt. semel retulimus,
quos propterea opus non est singulatim referre. Imo P. Mol.
et P. Henriq. de fine hominis cap. 10. docent oppositum
esse parum tutum, et periculosum. Et e contrario P. Vasq. Bona.
et Aegid. dicunt, nulla censura dignum esse Durandi sent.
At P. Suar. quem sequitur Lumel. censent oppositum esse im-
probabile; et recte quidem id censent, quia nullo penitus funda-
mento negatur a Durando id, quod ipsis terminis se se insinuat

Probant aliqui hanc Com. sent. quia
Deus est infinite imitabilis; ita quod nulla creatura possit illum ita perfecte
imitari, ut eum omnino adaequet; quod nulla est possibilis ita perfecta, ut non sit
possibilis alia perfectior eo, quod perfectius imitetur Deum. Verum cum supra
dixerimus, possibilitatem rerum non sumi ex imitatione Dei, sed ex
repugnantia: non repugnantia quae extra ipsa ex suis rationibus formalibus
inter se dicant, semper ratio haec inefficax mihi visa fuit, adhuc
in dicerrime potest, ut nequeat repugnare creaturam perfectior, et
perfectiorem ex eo, quod aliqua daretur, quae Dei perfect. adaequaret,
ex hoc in quo capite nequit repugnare, quod quantumvis sedant

crea

cuiq infinitis perfectiones, et perfectiones sine fine, eo ete pacto, quo in cap. seq. dicturi sumus; adhuc n. sequit, q. aliqua sit equalis perfectionis cu Deo, et n. sequit q. aliqua sit infinite perfectionis.

Nomihi sufficiens i q. ex nullo cap. ostendi possit afferre implat q. Angelos perfectiones, et perfectionibus sine fine ex suis nobilis fructibus, neq. cu ei sint perfectiones quo ad plura obta cognoscenda, et velociones motus producendos se extendant, n. vtiq aliqua ro ee potest. ... quae ostendat implatio fore in eo, q. iste Angelus plura obta, et perfectiones motus producere. Nec aliquid alicuius momenti in strariu adducit, neq. q. tactu e in § 1. futile quidem censeri debet, neq. falso parens, et gratis sic dr. q. in vnoquoq. genere debeat assignari aliquid debatu, q. sit 1m, et mensura reliquoru. Accedit q. lt id admitteremus adhuc n. esset nra sent. statuta, neq. ut cap. 3. ostendemus fieri Diuinitus potest, q. infra quemlibet spem entis, que signet infinitas alias imperfectiones, et imperfectiones producant, et insuper q. intra duas spes debatas, possint produci infinitas alias perfectiones, et perfectiones

Rogari hic solet an sicut diximus q. in tota Latitudine entis creati pole e, dari infinitas spes perfectiones et perfectiones (sicut dm sit in vnoquoq. genere entis vg. in genere animantis sensitiui, aut in genere animantis roalis, et sic de alijs ? Negant quidam n. pauci, nec ignobiles DDes ex ijs, qui cu sent. statutu tuent. Nos Pa

vasq

Vasq., et P. Hurtad., et alij negant poss. esse aliqu-
num spe distinctas, qui modo dat, nec dari poss. in perfectiones,
et perfectiones s.oes sine t.no: et aliqua alia entis genera sunt,
in quibus n. ita facile ē, processum illum infinitum specierum constituere,
ut in albedinibus, caeterisque coloribus, et in alijs similis generis
entibus; q. omne n. esse poss. in quovis genere entis infinitas
spes perfectiones, et perfectiones sine t.no —

Posset dici nullum efficax arg.m esse, quo
ab affirmativa p.te depellamur, ab ea vel quae doceret in quovis
genere entis esse poss. infinitas spes perfectiores, et perfectiores
sine t.no; nec sufficere ad p.m negativum, q. nobis n. occurrant pro-
prietates spales. l. essentiae, per quas illae spes distinguerentur,
et sui perfectione se excederent, propterea negandas esse, nam
videmus, et. l. int. reptantia quaeque tot, ac tam varias spes,
ut si oculis ipsis eas n. perciperemus, vix possemus animo in-
duci, ut tot esse poss. crederemus. Quid pisces commemorem?
Quid volatilia persequar, inter quae tanta ē specierum varietas,
ut difficile videri possit sent.m affirmativam n. admittere, quae
tot spes sufficient narrasse. Hoc inquam posset dici, sed
q.d praesentis ex ijs arbitramur, in quam alteram p.m gratiose
animum inflectendum ē —

Sent.a proximo Cap. statuta am-
plius elucidatur.

Cap. 2m —

Tri

triplici accidere posset q[uod] spes se excedant s[ecundu]m perfect[ionem]. 1[m]o excessu proportionali, hoc e[st] excessu minori, et minori sine ter, quatenus 3[a] spes n[on] t[anto] excedat 2[am] q[uan]to 2[a] 1[am] excedit, nec 4[a] spes t[antu]m 3[am] excedat, quantum 3[a] superat 2[am]. 2[o] modo excessu equali; ita quod 3[a] spes t[antu]m excedat 2[am], quantum 2[a] 1[am] excedit; et spes 4[a] tantum superat 3[am], quantum 3[a] superat 2[am], et sic de reliquis. 3[o] modo excessu maiori, et maiori; ita ut 3[a] spes maiori perfect[ioni]s excessu superet 2[am], quam 2[a] superat 1[am], et maiori adhuc perfectionis excessu 4[a] spes 3[am] excedat, quam 3[a] excedit 2[am], et sic de reliquis in infinitum.

Video graves aliquos magistros hunc triplicem modum excessus n[on] admittere solem; sed so[lum] 1[m]: quoniam inquiunt perfect[ione]s specificae rerum sunt o[mn]io indiv[isibi]les, et proinde nequit observari in illis equalitas excessus, sed so[lum] excessus proportionalis quatenus spes perfectior talis e[st] excessu indiv[isibi]li hoc e[st] excessu perfectionis indiv[isibi]lis. Sed revera negari nequit triplex ille modus excessus, quem diximus, nam et perfectiones ipsae sint in suo esse indiv[isibi]les; adhuc tamen excessus possunt int[er] se d[iffere]n[te]r comparari, nam quis dubitet q[uo]d Deus cognoscat an leo tantum superet sua perfectione equum, quantum equus superat taurum, an minus, vel magis? Sicut q[uo]d Deus veri cognoscit quantum superet leo taurum, ita cognoscit, q[uo]d aliud animal t[antu]m superet leonem, quantum iste taurum excedit. Quis

hic dubitet, cum alioqui nititur nequeat dare inaequalitatis excessus inter animantia?

Hoc quod triplici genere excessus supposito, illud imprimis est extra omne dubium, nempe esse possibilia infinita entia, quae se excedant excessu proportionali. Cum enim dixerimus possibilia esse infinita entia perfectiora, et perfectiora sine termino; saltem de excessu dicto proportionali id intelligendum est. In quo nulla prorsus apparere potest difficultas, ut ex subiiciendis amplius constabit. Sic autem excessus perfectionis intelligi debet ad eum modum, quo per se proportionales continui intelliguntur, quatenus scilicet 2.um species superet 1.^am^ duobus gradibus perfectionis; et 3.um superet 2.^am^ unico gradu, et 4.um superet 3.^am^ gradu dimidio, et sic proportionaliter deinceps sine termino.

Manet ergo difficultas an sint admittenda infinita entia, quae se excedant excessu quali modo est explicato? Et mihi verissima est affirmativa sententia nam in ea nullam prorsus invenio, nec apparentem repugnantiam; et alioqui de possibilitate extremorum distributionum evidenter omnibus constat. Nam in primis nequit repugnare ex defectu objecti divini; cum nullus in ea defectus considerari possit, nec eundem explicite esse: nam quid obstaculo obesse potest, quoniam sunt possibiles infinitae

sub

-substantiæ æquales se excedentes excessu æquali, cum alioqui de positate, et inæqualitate substantiæ æqualis nihil obstet! Sed n. subst.ª explant per intiones ut duo, ut tria, et ut quatuor Et q.ª quæ vis superat aliquod quatenus ad maiorem sphæram extensa se extendit, quid repugn.ª in eo, q subst.ª se extendat ad eam sphæram extens., et ad eos motus locales producendos, quibus tm excedat 2J subst J. quantum sic 2ª 1J dicat excedere: et sicut de 4ª subst.ª comparat.ª 3ª, et de 5ª comparatione 4ª et sic in infinitum!

Rogat item an sociis dm sit in quovis genere entis, vel in genere animantis sensitivi, animantis ratis, et sic aliorum? Quærere enim proprii iudicii ad libertatem relinquimus, ut in præsenti capit religionem. Addimus in præsentia propendere nos in affirmativam sententia proximè tacta, quoniam nullam specialem contradictionem in illo excessu reperimus. Addimus præterea q admissis substantijs, quas in præsenti admissimus, idem videmus ē -nario in aliquibus rerum generibus. Atq inprimis præsentia locales, quas illi subst.ª habent; item actiones, quibus producerent, se excederent ea proport.ª excessus, qua ipsæ subst.ª se excedunt; ut ē certum .... Imo. Cognit.

qui

quib; substantiæ dicti se comprehenderent, ubi excessu per-
fectionis se superarent; et alia genera sunt huiusmodi.
In quib; etiam posset is excessus considerari in ordine ad sphæ-
ras obiectorum, ad quas unaquæq; species se extenderet: sicut
consideratur in Angelis. Deniq; (ut reliqua genera omit-
tam,) etiam in animantibus sensitivis per ordinem ad sphæ-
ras sensibilium, ad quas unumquodq; se extenderet, posset idem
excessus admitti.

Ex assertione proxime iacta colligitur
aperte posse esse infinita entia perfectiora, et perfectiora
excessu maiori, et maiori sine termino. Patet clare ex dictis, quia
hoc ipso, quod dentur infinita entia se excedentia excessu equa-
li; dantur etiam infinita se excedentia excessu maiori, et ma-
iori: eo, quod in infinitis entibus se excedentibus excessu equali,
continentur alia infinities dicta; imo alia infinita infinitarum
combinationum, ut cuique notum est, et satis probatum a nobis in
lib. 6. Physicorum. Et apparet si comparemus 4um substantiam
cum 2o, et 6um cum 4o; et 8um cum 6o, et hoc proportionaliter
deinceps; quod etc.

Opponunt aliqui negantes quod in unoquoque
genere sint possibiles infinitæ species se excedentes excessu æquali;
quia inde fieret dari plures species generis ex se inferioris, quæ
sint longe perfectiores
superioris atque dari aliquas actiones creativas, quæ sit no-
bi-

bilior unione hypostatica: q̃ tn quis n̄ videat esse exse absurdus! q X.ᵃ. hoc arg.ᵗᵘ maiorem difficultatem ɔtinet, quã plures magistri arbitrati sunt, et proinde novum cõ illud disput.ᵉ instituendum duxi, in qua diff.ᵃˢ in eo tacta altius expendat. Illud tn prætermittendum n̄ est, nempe debere negari, q̃ sint po.ᵇⁱˡⁱᵃ entia se excedentia excessu æquali in quocumq̃ genere, aut arg.ᵗᵘ istud vim retinere, siquidem formari potest in actionibus, quibus illa entia producerent, ut in seq.ᵗⁱ disput.ᵉ ɔstabit —

Posse deus infra quamlibet speciem imperfectiores alias sine tao producere —

Caput 3.ᵐ

Ne aliquid cũ præsenti disput.ᵉ prætermisisse videamur, breviter in hoc cap.ᵉ ɔcludendum ex dictis ē, possit ne deus infra quamlibet sp.ᵐ, quã signeam, infinitas alias imperfectiores, et imperfectiores sine tao producere; qua inre Durandus in 1.ᵐ dist.ᵉ 44. q. 2.ᵃ negativum p.ᵗᵘ edocuit. Illum sequunt P. Granado hic. et P. Albertin. T. 2. disp. de prædam.ᵗᵃ quantitatis q. 1. Probat 1.ᵒ Durandus q.ᵃ si essent po.ᵇⁱˡᵉˢ infinitæ spes inæqualis perfectionis infra aliquã determatã; hic esset

in

infinita simpliciter imperfect.; siquidem non posset non esse infinita, quae infinitas superaret. Probat 2° P. Granado q.ª Dist.ª, quia ens finitum distat à nihilo, est simpliciter finita; à impossibile è, quod intra illud dist. contineant infinitae species inaequalis perfectionis. Probat 3. P. Albertinus, q. m.ª l.ª ita è imperfecta, ut nullum ens sit, aut esse possit, illa imperfectius etc. Probari 4. solet ab aliquibus, q.ª idem dm esset intra duas species extremas q. se inter speciem formicae, et solis sint plures infinitae perfectiones, et perfectiones, et infinitae imperfectiones, et imperfectiones, quod tamen exse apparet impossibile.

Adhuc tamen duplici assertione praesens diff. dissolvenda è, et communis sententia explanda, quae adhuc docet esse possibile, quod Deus infra quamlibet speciem infinitas alias producat. 1.ª assertio è, nequit Deus producere infra aliquam speciem finitam infinitas alias, quae sint imperfectiones, et imperfectiones decrementis aequalibus; ita quod tamen decrescat 3.ª species in 2.ª; quantum 2.ª decrescit in illam, quae signatur. Hanc assertionem probant aperti nostri Durandi, et P. Granado, q.ª species illa, quae infra se contineret infinitas alias, quas proxime diximus esset simpliciter infinita. Et probat q.ª dist.ª, quae capere potest infinitas partes aequales non coincidentes, non potest non esse infinita, atque adeo ea species signata distaret infinita dist.ª à nihilo ens. ut in seq. disp.

ea

demonstrabimus —

Assertio 2ª Deus potest producere infra quamlibet speciem infinitas alias, quae sint imperfectiores, et imperfectiores decrementᵒ proportionali; quatenus 3ª species minus decrescat a 2ª, quam 2ª decrescit ab illa, quam signat; et 4ª species minus decrescat a 3ª, quam 3ª a 2ª, et sic deinceps sine termino: Pro hujus assertionis, quae communis est, et in his terminis proposita, est quia nulla implicatio in hoc genere decrementi apparet, cum alias extrema ipsa per se sint possibilia. Itaque infra hominem verbi gratia potuerunt produci infiniti alii imperfectiores, et imperfectiores proportionaliter. Animadvertendus tamen duxi nos hic maxime topicis adstringere, et quia alias extrema speciem admittunt, non repugnantia.

Ad rationes in contrarium facile est satisfacere. Ad 1ᵐ. Dicendum est non sequi futurum infinitum simpliciter illud speciei, sub qua infinitae continerentur, si solo excessu proportionali has superaret: sicut, verbi gratia, non est infinitum tamen magnitudinis id, quod solo est majus infinitis quantitatibus minoribus, et minoribus proportionaliter; ita non est infinitum in perfectione illud ens, quod solo superaret infinita alia perfectiora, et perfectiora excessu proportionali, et hac ipsa solutione satis fit ad 2ᵐ Patris Granad. nam dictum finita potest habere infinitas partes proportionales. Et carere nequeat infinitas aequales non liceantes; atque adeo possunt produci infinitae species

in

intra quamlibet, quae tamen sint inaequales excessu duntaxat proportionali.

Ad 3 resp. Dni Albertini facile negatur ans nam ex proxime dictis stat oppositum: cum n. poles sint infinitae spes formarum ex aliis elementis, et infinitae spes formarum incorruptibilium; poles etiam sunt mat. quae spe int se distinguant per ordinem ad diversas formas; et quae sint imperfectiones, et imperfectiones sine termino. Imo in mea sententia imperfectior est mundus caeli, quam mundus sublunaris. Et plura diximus etc. Sec in 1° Lib. physicor.

Ad 4 resp. net admittendo utramque sequellam. Ad quidem 1° q° intra duas spes denotatas sint poles infinitae aliae perfectiones, et perfectiones sine termino excessu proportionali, quatenus quaevis sit perfectior spe canis reg., et adhuc oes maneant imperfectiores spe leonis. Deinde admittimus q° int praedictas spes sint poles infinitae imperfectiones, et imperfectiones sine termino; ita q° quaevis sit imperfectior spe leonis, et adhuc oes maneant perfectiones spe canis, in quo utroque casu nullus progressus reperio implicat, et alias uti ii semel dixi de ipsis extremis stat.

Rogabis tu quid discriminis sit int duos casus proxime numeratos? Resp. in eo tamen esse discrimen, q° fiat diversimode numeratio. Nam si loquamur de spebus perfectioribus, et perfectioribus intra spes

ca

canis, et Leonis, dat 1ᵃ, 2ᵃ, 3ᵃ, et 4ᵃ separat. spei canis; quatenus dat quidem spes, que proximat in sua perfect. spei canis; et alia spes proxima huic, que sit 2ᵃ; et alia proxima huic, que sit 3ᵃ, et sic deinceps: at n dat aliqua que sit ultᵃ, seu proxima spei Leonis, nec que sit penultᵃ, sed signata quavis specie dant infinite alie proximiores spei Leonis —

Sin autem loquamur de speciebus imperfectionibus, et imperfectionibus intra duas predictas spes res ita se habet, quod det 1ᵃ, 2ᵃ, 3ᵃ, et 4ᵃ in spei perfectionis nempe Leonis, non autem in spei imperfectionis. Quod quidem voce tenus satis explicabimus, ne in re phylosophica detineri videamur. Solum quod iis suspiciet expendamus an existis, que incepimus considerare, deducat dari debere spes aliquas ordinis, seu generis inferioris, que sit perfectior multis aliis spes ordinis superioris. Ad cuius rei resolut. totius quod sententiam explem. sequentem disput. instituere, et operae pretium, et necessarium duxi —

Num ens. ordinis inferioris possit esse perfectius ente ordinis superioris?

Disp.º ultª.

Aliqua prenotant, et difficultatem

yunc

punctum Expositur.

Cap: 1m.

Sicut nullus est qui ego sciam qui praesentis difficultatis ex professo discutiendam susceperit, ita vix est aliquis qui hac in re non sibi stravisse videri possit. Nam cum non semel pro re nata supponat, posse speciem aliquam generis, aut ordinis inferioris esse perfectiorem spectata ordinis superioris; non semel etiam alias, ut tueatur, ens aliquod in particulari, ut gratiam aut unionem hypostaticam esse perfectius quovis ente naturali possibili, adeoque solutionem effugit, quae docet, quod quamvis entia naturalia crescant sine termino in perfectione; ad hunc non superant gratiam, aut unionem hypostaticam, quoniam hae est altioris ordinis. hoc ipso ostendentes, nullam rem ordinis inferioris posse superare in perfectione entitativa rem ordinis superioris. Propter hoc enim et quia res ipsa est, ex qua plures alii tum in Philosophia quam in theologia dependent, operae pretium duxi rem totam alibi expendere. Et quidem debuimus praesentem difficultatem in hoc ttº discutere, quoniam in praecedenti disputatione id admisimus, quod sane difficultatem excitavit.

Verum antequam ad sententias ipsas, et earum fundamenta accedamus, aliqua praemittenda scire debent. Et quidem dari plura entia, quae vere sint diversi ordinis. Sic enim ens accidentale diversi ordinis est ab ente substantiali; et ens spirituale corporeo ab ente spirituali; et sic de aliis innumeris. Et in universum ens illud est diversi ordinis ab alio, quod constituit

di

diversas rerum series, ut viventis ē diversi ordinis à non vivente quia diversas rerum series constituit. Deinde sciri 2° debet, ordines, et genera rerum esse inter se inequalis perfectionis; ita quod alia sint aliis perfectiora; substantia n. perfectior ē ex genere suo quam accidens, et vivens perfectius ē non vivente. et sic de aliis innumeris, quae facile cuique libris ipsis ostare possunt —

3° sciendum ē res diversi ordinis esse in duplici differentia: aliae n. sunt adequatè diversi ordinis: et aliae inadequatè duntaxat. Tunc entia dicunt adequatè diversi ordinis, quando nullum participat ullo pacto conceptum proprium alterius, ut subst.ia purè corporea, et subst.ia purè spiritualis sunt adequatè diversi ordinis quia subst.a corporea nullo modo participat conceptum spiritualitatis, qui proprius est substantiae spiritualis; nec subst.a purè spiritualis aliquid corporeitatis participat. Tunc autem entia dicunt inadequatè diversi ordinis, quando quodvis illorum partim convenit cum alio in conceptu proprio illius, et partim differt ab illo per conceptum alterius ordinis: ut So dr esse inadequatè diversi ordinis ab ente purè sensitivo; quia licet verè sit diversi ordinis quoniam est sensitivus intellectualis; convenit tamen cum ente purè sensitivo in conceptu ipso sensitivi. Similiter idem So dr esse inadequatè diversi ordinis ab ente purè intellectuali quia licet sit ab eo diversi ordinis propterea quod ē intellectualis sensitivus; convenit tamen cum ente purè intellectuali in conceptu proprio illius, qui ē intellectus, et huiusmodi sunt innumera alia exempla —

Quo

Quoniam hoc ens inadequate diversi ordinis ab aliis sumitur è medium quod participat sunt alia duo, ut ex proxime dictis apparet. Ceterum illud 4° sciendum est, quod sceptrum inferiorum illorum, quos tale ens participat, nunquam immutat etiam quoad usum et exercitium suae virtutis; sed vere se habet eodem modo, quo est in altero ordine entium, in quo non iungitur cum alio sceptro ordinis superioris. Hoc vero est in homine, in quo sceptrum sensitivi eodem modo se habet cum quoad usum suae virtutis, ac se habet in brutis. Non enim quia sensitivum est in homine iunctum intellectivo, elicit sensationes, aut habet modum operandi alterius ordinis, quam in brutis; sed easdem sensationes, quam modum ipsius operandi est eiusdem omnino ordinis in homine, et brutis, iis operationibus exceptis, quae propriae sunt cuiusque speciei, quae quidem non itaque sunt ordinis diversi, quam species dictae; et hinc est quod visus, auditus, aliique sensus non possunt sint eiusdem ordinis in homine, ac brutis, imo eiusdem etiam speciei in aliquorum sententia. Ceterum sceptrum ordinis superioris, quem ens dictum participat, aliquando immutat saltem quoad usum, et exercitium suae virtutis; aliquando vero non immutat. Mutat quidem aliquando, et transit ad ordinem diversum; ut intellectum in homine exempli gratia, quia intellectum iungitur in homine cum sensitivo, habet actum et modum operandi diversi ordinis, ac habet in Angelis: nam in homine intelligit componendo, et dividendo; in Angelo autem non componit, nec dividit. Quando sceptrum ordinis superioris aliquando non immutetur, patet aperte in calore: calor enim est in adaequate

di

diversi ordinis à qualitate pure sensibili, qualis est albedo, et etiam à qualitate pure productiva, quales sunt innumerae, quae in entibus reperiuntur. Est igitur calor in re quae diversi ordinis ab ijs qualitatibus, quoniam ita est sensibilis, ut sit activus, et ita est activus, ut sit sensibilis; adhuc tamen scopus activi nullo modo immutatur etiam quoad effectus, et modus operandi, et tenebat semper sensibilis; quia eundem effectum, et eundem modum operandi habet calor, ac si solum esset qualitas activa [illegible]

Sic ita constitutis praesens dubitatio est, an res aliqua ordinis inferioris possit vi propriae sui scopus specifici superare imperfecte entitativa rem ordinis superioris? Exempli causa an ens non vivens possit superare res viventes, et res naturalis ens supernaturale, et sic de alijs? Et quod procedit per se loquendo abstrahendo vel a cuiusque opinione, quae docet, res huius, aut illius ordinis habere certum atque terminum extremum perfectionis, ultra quem nulla possit ascendere. Nam si quis opinetur entia alicuius certi ordinis vere habita sine termino extremo, ad quem non valeant pertingere; certum est quod nequeant huiusmodi entia superare res alterius ordinis, qui sit supremus talis termini perfectionis. Proinde quod quoad praesens attinet, omittendum est, dari posse in quovis ordine rerum entia perfectiora, et perfectiora sine ullo termino extremo; ita quod supponant potentia infinita habita perfectiora, et perfectiora excessu aequali; et sic infiniti

Sorf

hoc, infiniti Angeli; et sic de alijs rerum ordinibus, ut nos in praecedenti disp.e admisimus. Quo casu rogatur an res aliqua ex ijs infinitis, quae sunt ordinis inferioris, superet in entitativa perfectione rem aliquam ordinis superioris.

Fundamenta pro parte negante, ens inferioris ordinis posse esse perfectius ente ordinis superioris.

Caput 2m.

Plures sunt qui opinantur ens inferioris ordinis non posse esse perfectius alio ente, quod sit ordinis superioris. Quorum sententiam licet ab illis DD. dissertatis verbis tradatur, multis nos suadere in hoc cap. conabimur. In primis quidem quod inde manarit proloquium illud supremum infimi non attingit infimum supremi; id est ens perfectissimum ordinis inferioris, si quod illud sit, non exaequat ens aliquod infimum perfectum ordinis superioris. 2.o quod propterea fieri nequit quod sanctitas habitualis possit pervenire ad perfect.s sanctit.s unionis hypostaticae, sed semper sit in inferiori gradu sanctit.s, quamvis sedeant infinitae sanctit.s habituales, quae perfectius et perfectius sanctificet; nulla unquam sanctitas ita perfecte sanctificat, ac gratia unionis hypostaticae: cuius rei nulla alia ratio esse potest, nisi quod gratia

unio

unionis sit altioris ordinis, quis gra habitualis.

Sibit eadem ro, quare peccata venialia quantumvis crescant in infinitum in gravitate, nequeant pertingere ad gravitatem peccati mortalis, q° ult° oia sunt ordinis inferioris comparat° peccati mortalis. Cv° peccata venialia modo dicto crescere possint; pr q quo dignior e Persona, d° quis fit peccatum, eo e gravius in suo genere: sed Personae possunt esse digniores, et digniores in infinitum; q peccata venialia, quae c° illas committerent essent in suo genere graviora, et graviora sine termino, quin aliquod illorum aut oia simul pertingant ad gravitatem peccati mortalis. et Suisse rei possent adduci plura alia exempla tum in rebus physicis, quam in rebus moralibus.

Suadet 3° eadem sent° ab inconvenientibus, quae ex opposita deducunt; ex eo ult° q admittat, rem ordinis inferioris posse superare in perfect° entitativa rem ordinis superioris. Cum aut evident esset deduci ex opposita sent° absurda sufficienda, sciri debet, q admisso semel dari in quovis ordine rerum entia perfectiora, et perfectiora sine termino ex extra part° Deum; admitti necessario debet, nullum posse signari perfectionis gradum ita magnum, cui n invenial aliquod ens in tali ordine rerum. Ro e evidentissima, q si entia se excedant in infinitum excessu unius gradus v.g., dabit necessario ens perfectionis ut decem; et aliud

perfectionis ut centum, et aliud perfectionis ut mille, et sic in infinitum: sequitur. si ultra aliquem gradum progrediri posset, aut ad aliquem gradum non posset pervenire, is sane esset extra illius ordinis, contra id, quod supponimus: Propter haec ergo si ens ordinis superioris sit perfectionis ut mille (idem est de quovis alio gradu quantumvis magno, qui signetur) cum in ordine inferiori est aliud ens eiusdem gradus perfectionis, quod proinde erit aequalis perfectionis cum illo altero ente superioris ordinis. Licet cum superiore illud ens ordinis inferioris, quod est perfectionis ut mille, sint in eodem ordine infinita alia perfectiora, et perfectiora; fiet, quod haec sint cum perfectiora, quam ens ordinis superioris, quod est perfectionis ut mille

Quae cum haec ita sint ex opposita sententia deducuntur aliqua plane absurda: et in primis quod sit possibile aliquod ubi naturale perfectius, quam gratia, et quam visio Beatifica, imo perfectius longe, quam unio hypostatica: quod esse tamque absurdum quis non videat. Hoc autem sequitur probatur quoniam si semel admittatur, ens ordinis inferioris posse superare sua perfectione ens aliud ordinis superioris; id sane fiet, quatenus ens inferioris ordinis Seat roe sui distantiae plures gradus perfectionis sui ordinis, quam ens ordinis superioris; sed possibile est ubi naturale Sensus in suo ordine plures gradus perfectionis roe sui distantiae, quam dicit unio hypostatica; quod ... Minor

ista pr, q ultra quencunq gradus perfect., qui in unione Hypostatica signet, pote e cōdi nale, ut ex proxima notat pt. Et eodq modo pr polem esse actus nalis eq ooti nalis, qui sit perfection, quam visio clara, et intuitiva Dei.

Respondq ex opposita sent. Deducit, q aliquis motq Localis eidq spei cq motu, quo de facto movet virga aliqua, aut Lapis, sit Longè perfection entitativè, quam quivis Angelq, qui signet, et quam unio hypostatica: quod tn asserere plus esset, me iudice, quam falsq. Io q sequi demonstrat apertè quo poles sunt infiniti motq velociores, et velociores excessu equali, quibq Lapis dictq moveat: sed in his motibq dant infiniti, qui sint in sua perfect. entitativa sup. illq gradq perfecti, qui unioni Hypostatice tribuat, ut ex eadq notatione prepracta facile ostat; q poles sunt infiniti motq Locales eidq spei, cq motu Lapidis predicti, qui sint Longè perfectiores, quq unio Hypostatica. Atq hoc eodq argto pr q in quavis spie, cuiq individua possint ee perfectiora, et perfectiora sm distq malq, dent plura individua, quq superent in perfectione quodvis aliud ens, cq finale, q signet.

Demiq idq argtq proxime factq formar eq de quavis re abiectissima comparatione rei alterius nobilissimq vecq vn. Supponat quo ad presens attinet, q in quovis genere rerq possit abiri in infinitq, vi

so

si per p.tes proportionales excessus, sed et per p.tes aequales
non coincantes. Imo quamvis id non supponeret, adhuc sunt
plura genera rerum, in quibus nullo fundamento negabit:
et saltem noles sunt infiniti motus velociores, et velociores,
non solo excessu aequali, sed et excessu duplo, in quibus antiquis
Patres nec concedit, et infert absurdum nulla rat. sustinen-
dus, ut paulo antea argumentabamur, quod potissimum no-
tavimus propter aliquos, qui ut praesentem statum exputn-
gant, pertinaciter negant hypothesim, in qua procedit.

Fundamenta pro parte affirmante ens in- feriores ordinis posse esse per- fectius ente ordinis superioris

Caput 3m.

Alij plures, imo ij ipsi, qui sunt in incap.
praedenti propositum tradunt, contrario opinantur, posse ultra
ens inferioris ordinis superare sua perfectione entitativa rem
ordinis superioris, quorum sunt multis fundamentis satis
efficacibus probare possumus. Et 1m sit quod si nullum ens
inferioris ordinis posset superare sua perfectione ens ordinis
superioris; fieret quod gratia, quae est de genere accidentis, non
esset entitative perfectior, quam modus 1us, qui est de genere
substantiae. Sic unio hypostatica, quae est de genere substantiae

mo

modalis esset perfectio igne, qui veni è subst.^{ae} abta: ḡ
verumne aperte falsy, et absurdy. Sit ab ill, sy dico, et
vel exigens nil pot verumne esse absurdy. In. sec.^o deduci de
monstrat ḡ^a eatenus unio hypostatica (idq ang^{li} et reli-
quis huiusmodi entib. fit) esset perfectio igne, quatenus
rōe sui dist^{ae} haret in suo ordine plures grad. perfect^{is}
quam in suo proprio ordine Sit ignis. sed id ri sufficit in
doctrina opposita sent^a, ut sit perfectio igne; secus n. in quo-
vis ordine sufficeret; ḡ unio hypostatica ri esset perfectio igne

2^m fundam^{tu} est ḡ^a dist^a perfectionis,
quae dat^r int^r ens ordinis superioris, et ens aliud inferioris
ordinis potest compensari, et superari exempli c^a dist^a per-
fectionis, quae dat^r int^r Angelu Michaele, et equu de facto
existens potest compensari, et superari; ḡ si sint poha
animantia corporea perfectiora, et perfectiora sine ter, dabit
aliquod longe perfectius Michaele. Cos è evidens ex anti.
Ans aut^m probat^r ḡ^a dist^a perfectionis, quae è int^r Michae-
le, et equu est simpliciter finita; cu Michael sit finitae
perfectionis; ḡ finitis excessib, equalib, supra perfect^{is}
equi potest, ea dist^a exequari, et superari. Confirmat^r, et
explat^r re facta ḡ^a ideo dist^a perfectionis, quae dat^r int^r Mi-
chaele, et equu, è dist^a undecim graduu ut^a ḡ^a Michael
sit duodecim grad. perfectionis, et equus unius; ḡ equus,
qui heat duos grad. perfectionis, distabit à Michaele dist^a
decem graduu; et equus, qui heat tres grad. perfectionis

Dis

ditabit dist.^m 10 novos gradus, et sic fiet minor dist.^a pro maiori perfect.^e animantis, et tenet aial. q. haberit 12 grads perfectionis, adequabit Angelu, et q. haberit perfect.^s ultra duodecimu gradu, erit perfectis Michaele x.^mo excessu, quem ipse dicti gradu haberit.

3.^m fundam.^m e, q.^a si q.^{uis} ens ordinis superioris esset perfectis oibus entibus ordinis inferioris; fieret q. esset infinite perfectionis: sed hoc e absurdu; p.^{tr} sequella pa q.^a ens, q. vere superat infinita alia perfectiona, et perfectiona excessu equali, n. potest n. esse perfect.^s simpliciter infinite, nq si 10 finite perfectionis esset, posset perfect.^e finita exequari. Constat q.^a si in aliquo ordine verus esset pole ens singulare, et dictatu, q. esset perfectis infinitis aliis eiusd. ordinis, que essent perfectiona, et perfectiona excessu equali, hoc ipso esset infinite perfectionis; q. cu in opposita sent.^a q. uis ens ordinis superioris sit perfectis illis eisdem infinitis entibus dictis, n. potest n. esse infinite perfectionis. Q.^a fundam.^m a iuncte concludere, ex fundam.^{to} proxime preced.^{te} facile stat —

4.^m fundam.^m e, q. si quodvis ens ordinis superioris, esset perfectis oibus entibus ordinis inferioris, posset otinere eminent.^r oia entia talis ordinis inferioris: sed hoc e absurdu; q. p.^{tr} sequella pt q.^a otinere eminenter aliquq, n. e aliud, quam posse illq producere,

et

et esse maioris perfect. : sed q. ens ordinis superioris, quamvis sit finite perfectus, i in suppositū sent. perfecti oibus entibus ordinis inferioris, q. potest ista producere, et continet illa eminent. atq adeo Sol potuit continere eminent. infinitas spes metallorum, quae sint perfectiones, et perfectiones ex aequo aequali; et verè continet de facto aliquas. Resp. neg. hoc sit absurdum pr. 1° q. ex supra certum q. res, quae proprie continet eminent. perfect. simpliciter infinitas, sit perfectionis simpliciter infinitae; quis hoc neget. Pr. 2° q. inde fieret, q. requireret in Deo virtus simpliciter infinita ad producendum orbis poliq; sed quod sufficeret virtus altioris ordinis; q. sane plus esset quam falsum asserere.

Ad fundamentum dico, q. illud ens i perfectius alio, q. magis accedit ad esse Divinum: sed ens ordinis inferioris potest magis accedere ad Divinum esse, quam ens ordinis superioris; q. potest esse perfectius isto. Maiori certa est, q. sit regula totius perfectionis, et eatenus entia creata sint perfecta, quatenus aliquo pacto illi accedunt, quae propter eo erit perfectius ens, quo ad Divinum esse magis approximet. Minor q. pr. q. illud ens magis accedit ad Divinum esse, quod verè sit plures gradus perfectionis; sed ens ordinis inferioris potest, sive plures gradus perfectionis, quam ens superioris ordinis; ut

- / .

L. ipsi opposita sent.ª asseratores docent, et ē evidentissimus ex 6. q̄ in quovis ordine possint crescere entia sine tmcta extra perfectionis, ita q̄ res ordinis inferioris potest ee perfection ente superioris ordinis.

199

Inter vtramq̄ predicta sent.ᵃ 3.ª alia media statuit.

Caput 4.ᵐ

Item, qui ludetis ingenij n͠ sit, n͠ apparentè perspiciet, quis sit res difficultas hęc in qua versamur, et quę sint vigentia fundam.ᵗᵃ, quibq̄ quęris sent.ª relata munit. Propterea illa q̄ medię aliq sent.ᵃ meditati sumus, quę in hoc cap. proponemus cu iis, quę nobis satis veras illas efficiunt. Et quidē sent.ª est, q̄ entia, quę sunt ordinis adequati diversi, n͠ sint propriè, et positivè comparabilia in perfect.ᵉ entitativa; ac proinde vnȳ n͠ esse propriè, et positivè perfectiȳ alio; sed eo duntaxat modo, quem sub fine capitis diceme. Et loquimur so de rebȳ, quę sunt ordinis adequatè diversi quoniam in cap. 7. de iis futurȳ sermo est, quę sunt ordinis inadequatè diversi.

Pro hac sent.ª 1.ᵐ fundam.ᵗᵘᵐ mihi è, q̄ hac via fiat obviā arg.ᵗᵉ vtriusq̄ sent.ᵉ in precedentibȳ

relat, quæ quidem fundamentum non alit. solvet deinde eorum haec possunt, nam secus apertè sequuntur intentum. Et revera aut nullum ens ordinis inferioris potest esse perfectius ente ordinis superioris, ut probat 1.a sententia, et potissimum in suo 2.o fundamento: aut admittendum est, quod in quovis ordine rerum det aliqua, quæ superent plures alias; quæ in quovis alio ordine superiori signent., ut 2.a sententia demonstrat, quod utrumque iure ducitur in scholis absurdum. Cum quod 3.a sententia utrique illi inconvenienti aequè admodum, ut arbitramur, satisfaciat, satis vera censeri debet, ut quod in sequentibus amplius constabit.

Secundum fundamentum est, quod quando aliqua sunt diversi ordinis in aliquo respectu, nequeunt secundum illum positivè, et propriè comparari; sed entia, quæ sunt perfectè diversi ordinis, nequeunt secundum illum positivè comparari. Antecedens patet in continuis extensionis permanentis, extensionis successivæ, et intensionis. Sed enim quamvis verè, et propriè continua sint, et partia in ea, quæ insunt; et rursus quamvis constent partibus realiter distinctis, quæ inter se comparatæ sint æquales, aut inæquales; adhuc tamen si comparetur ulna quantitatis cum motu locali, aut cum intensione caloris, nequit dici maior, aut minor, vel æqualis positivè illius. Cuius ratio est, quod sint continua diversi prorsus ordinis. Et quamvis dici possit, quod ulna sedeat in suo ordine tot partes

aequales, quot motus localis in suo ordine sit; ad haec in Xci necesse proprium, quod motus sit maior in roe continui successivi, quam ulna, quod clarius apparet, si comparatio fiat inter ulnam, et gradum caloris; sicut quod in nro casu

Secundum fundamentum est, quod ipse ens, quod cum alio in perfectione comparatur, participat duos rerum ordines, quorum alter est inferior, et alter superior ad rerum ordinem, in quo est alterum ens, cum quo fit comparatio. Exempli gratia si comparetur gratia habitualis cum igne, gratia est ex uno capite in ordine qualitatis, qui est inferior ordine substantiae absolute completae, in quo ignis est, et ex alio capite est eadem gratia in ordine entis supernaturalis, qui censetur superior ordine dicto substantiae absolutae. Quaero quod de gratia habituali comparatae igni dicendum erit; si inter entia ordinis adaequate diversi comparatio perfectionis admittatur? Dicendumne erit, gratiam esse perfectionis igne? An potius imperfectionis? Dicendum denique esse simul perfectionis, et imperfectionis? Satis enim est dicere, ea entia non esse positive comparabilia, quam aliquid contra excessum. Sed aequalitate perfectionis sine fundamento statuere. Et quidem huiusce rei sexcenta alia exempla occurrunt, per quae, si opus esset, possemus latissime vagari.

Sed iam quaerendum est explementum: Dicendum quare possint entia ordinis adaequate diversi comparari. Quamvis re satis consentanei dicere, ut opinor, est. Posse quidem

comparari quatenus potest unum habere in suo ordine plures gradus perfectionis, quam aliud in suo proprio ordine habet: ut si fiat comparatio inter unionem hypostaticam, et leonem: potest dici, quod excellissima est unionem hypostaticam habere in suo ordine plures gradus perfectionis, quam in suo ordine leo habet. Et vice versa, si comparatio fiat inter Michaelem et actionem supernaturalem, qua albedo panis conservatur in Eucharistia, potest dici, et vere, Michaelem habere plures gradus perfectionis in suo genere substantiae intuitivae, quam actio dicta in suo proprio genere actionis supernaturalis. Solet aliquando dicere etiam, hoc, aut illud ens habere in suo genere tot perfectionis gradus, quot ens aliud in suo proprio genere habet.

Tertium, quod explicari debet, est: quare secundum hanc nostram doctrinam dici possit quod unum genus rerum sit inferius, aut superius altero, et quod entia unius generis comparari nequeant cum entibus alterius. Haec hic late exponenda est in cap. sequenti, et ibi assignanda ratio discriminis, quae sublimior est ratio à priori, qua haec nostra sententia efficaciter probetur. In universum autem modo omne est, diversa genera habere supra aliquem tertium, in ordine ad quem proprie, et positive quo ad perfectionem comparentur; et propterea posse unum esse positive perfectius alio. Entia vero unius generis non habere aliquem tertium, in ordine ad quem proprie, et positive comparentur. Qui autem sint tertii hi, dicetur in cap. sequenti.

Ex dictis in hoc cap. duo colliguntur: 1.^m

a

q° a° ad 3um dicunt, hoc, aut illud ens esse perfectius, aut imperfectius alio ordinis adequate diversi, intelligendi sunt id asseruisse, 1° quando ordo ipse talis entis est exse superior; ut si comparet ubi nale Petri cum ubi inale eiusdem: aut 2° quando in suo genere habet plures gradus perfectionis quam aliud habet in genere, in quo est; ut cum dicunt Angelum esse perfectionis actione inali, qua conservant accidentia Eucharistiae: aut 3° quando ordo ipse est superior; et ens cum habet in tali ordine plures gradus perfectionis, quam aliud ens, cum quo fit comparatio, in suo proprio genere sit, ut cum dicunt unionem hypostaticam esse perfectionis Angeli. Colligit 2m differre sane nostram sententiam a duabus praecedentibus in eo, quod neget entia diversi generis esse proprie comparabilia; et conveniunt docemus ut dari locum difficultati praesentis disputationis. Duae autem aliae sententiae supponunt entia ordinis adequate diversi comparari posse; ac proinde posse cum praesentis difficultatis institui.

Probantur rationes a Priori omnia, quae in praecedenti cap. pro nostra sententia adducta sunt.

Cap. 5.

Tria diximus in praecedenti cap. quae nunc desiderant

i explicent, et rõe sufficienti probent. 1.^m quidem diximus genera diversa, quo ad proprios conceptus posse proprie, et positive int. se comparari; ex. g. genus subst.^æ pure corporeæ, et genus subst.^æ pure spiritualis. Diximus præterea, entia unius generis n. posse proprie comparari cum entibus alterius, ut subst.^s pure spirituales n. esse positive comparabiles cum substantiis pure corporeis. 3.^m demum diximus entia cujusq. generis esse int. se proprie, et positive comparabilia, ut bruta int. se, Angelos cum int. se, et sic alias spes. Hæc, inquam, explicari debent, et probari, nam difficilia admodum visa sunt; sed rev.^e id potissimum est, q. nos in eis sententiam propendentes impulit, q. .1., hæc oia, cum apte quidem explicent, eam urgenti rõe suaderi possunt, ut in hoc cap. ostendemus.

Ut aut. rõe facilius explicet. revocandum est in memoriam id, q. cum cõi metaphorum sent.^a in nra. lib. met.^a tt. 4. disp. 4. cap. 1. docuimus, nempe bonum, seu perfectum sumi bifariam: 1.° quidem absolute, et ad se ipsum. 2.° relative, et ad aliud bonum, seu perfectum sumptum absolute esse, quod habet oia, quæ ad sui integram constitutionem essentialem requiruntur (de perfect.^e essentiali entis id in præsentia sermo) et ita perfectum perfect.^e essentiali est ens habens oia prædicata, quæ ad illius esse exiguntur. Bonum aut. seu perfectum relative sumptum est, q. in ordine ad aliud, cui convenit, bene se habet; et

Sine

bene ē, q illud dicat melius, seu perfectius alio, q̄ ē melius illo in ordine ad aliquod 3. ut in exemplis mox subijciendis amplius exponet —

Deinde arbitror certum, entia n̄ esse comparabilia sec perfect.em consideratam absolutē, nec eo pacto vnum esse perfectius alio. Pr. q.o in hoc, q̄ res habeat oīa, quę ad constitut. sue ess.e requirunt, n̄ dat magis, et minus; q.a .l. vere hbet oīa essatiā requisita, .l. n̄ hbet oīa: si n̄ hbeat oīa, n̄ est res in sua ess.o constituta; et conseqt nihil ē, q cum alio comparet: sin autem vere hbeat omnia, n̄ dat in hoc magis bene .l. minus bene, ut ē evidens: Et sec, q̄ hbeat plura praedata, quibus constituat, .l. pauciora, quam res alia hbet: ast in ipso bene n̄ dat magis .l. minus, q.o sive minimum aliquid deficiat à requisitis, .l. minimum aliquid addat; ig. n̄ ē eadem ess.a sed res alia diversa. Et hinc ē .l.m cur vnio hypostatica n̄ sit magis vnio, quam vermis ē vermis: q.a vlt in hoc, q̄ ē bene oīa essatia requisita ad quidditatem rei n̄ dat magis, et minus. Est deinde intelligentia illius Aristotelici paralogismi species sunt sicut numeri cuius sensus ē, q̄ si vnica duntaxat vnitas addat, .l. detrahat n.o, fit numerus diversus. Est demum 3.m, entia vlt debere dici comparabilia in perfectione per perfect.m relatē sumptam; et quatenus magis bene, .l. minus bene se habent in ordine ad aliquod 3.m, cui conveniant. Sic est q.a cum plura entia sint vere comparabilia quo ad perfect.m,

et

et comparari negueant in perfect. absté, et absé consideranda, debent separari in illa relate, et ad aliud attenta.

3° supponendu é, q ut duo genera diversi ordinis int. se comparent, attendi debent proprij illoru gradus per ordine ad aliq 3m, quibus imm.te affiant: et videndu, quare, q ad istud 3m se habeant; ut inde colligat, quis illoru sit alio perfectior. Hec doct. exemplis clara fiet: enim 1° ut comparent subst.a, et accidens attendi debet modus per se, et m.s in alio, qui sunt proprij illoru gradus, et videndu é qua rõe se habeant in ordine ad ens, cui debent imm.te convenire: cu ḡ enti sit meliq bene esse per se, quam bene esse in alio; constituit ex modo per se, et ex ente in quodd meliq, seu perfectiq, quam constituitur ex eods ente, et modo in alio. Similit si fiat comparatio int subst. corporeā, et spualē; attendi debet corporeitas, et spualitas in ordine ad subst. : cu v° meliq sit subst.a esse independentu a trina dimensione, quam ab ea dependentu; fit ex subst.a, et spiritualitate meliq, et perfectiq ens, quam ex eads subst.a et corporeitate. Et hoc ids stringit in differentijs divisiones aliq generis, ut paulo post dicet.

Pro hic percipienda sunt ea proxime dicta 1m debere proprios gradus rerum comparari in ordine ad aliud 3m, cui imm.te conveniant; si v° in ordine ad superius aliud, quibus solo mate affiant: 2o q

i, quatenus conceptus unius possunt se bene melius vel minus bene, quam alii conceptus in ordine ad conceptus illius rei mate convenient, quatenus melius vel minus bene se habeant in ordine ad conceptum, quem immediate affirmant: et propterea per eius aditus(?) conceptus comparandi sunt. 2m probandum est, quod conceptus, qui comparantur inter se, debent convenire vel posse convenire eidem rei, ut in ordine ad illam comparentur. Et ratio evidens, quod si alter conceptus non conveniat rei, cui alius convenit, neuter potest dici melius vel minus bene se habere, quam alter, nisi proportionaliter duntaxat unusquisque respectu rei illius, cui convenit; non autem proprie, et absolute, cum non comparentur ad eandem rem.

Ex his quod tria illa, quae in superioribus dicta sunt evidenter, vel fallaciter(?) probant. 1m quod genera ipsa diversi ordinis proprie, et positive comparentur; quod talia genera possunt attendi sui proprios conceptus in ordine ad aliquod 3m, cui immediate conveniant, ut patet in exemplis paulo antea productis, et in ordine ad tale 3m conceptus suos inaequaliter se habent, ut visum est; quod possunt proprie comparari. 2m quod entia unius generis proprie nequeant comparari cum entibus alterius: quod conceptus proprii entis unius generis non conveniunt immediate alicui tertio, in ordine ad quod comparari possint cum entibus alterius generis: nam conceptus proprii entis unius generis non conveniunt

niti tali generi vg^m sceptg propriis substany Corporea-
ey, ni conveniant substy spualis; et sceptg proprii substaiu
spualiy, ni conveniunt substy corporey; in q nequeunt proprii
Comparari.

3° denig dictu erat, q entia cuius q
generis possint positive int se Comparari. Pr. q^m sceptg
proprii, sexy entiy conveniunt imm^te alteri 3° sceptri, in
ordine, ad quy inequalit se hent; q possunt Comparari
proprie; aus pt in substantijs intualiby, quary proprii
sceptg explant a theologis per intiva ut quatuor, ut
quinque, ut 6. et sic sine fine. Enim v° si Compa-
rent hujusmodi sceptg in ordine ad intivy cpletu, q
imm^te afficiunt; vere se hent inequalit, ng meliy e
intivo cpleto esse intivy ut duo, quy ut vny; et meliy
e esse intivy ut quatuor, quy ut duo; q melior subst^a
intualis cstituit ex intivo Completo, et intivo ut duo,
quy ex eods intivo Completo, et intivo ut vny. Et idg
proras, in alijs entiy generiby.

Ad fundam^ta adducta in Cap. 2°, et 3° pro sentijs extremis ret.

Cap. 6.

Ut sent^a, quy in cap. 4. statuimus pro-
babilior appareat, cvabit quidg, q fundam^ta vtriusq

extremis sent.ae dissolvamus, et cum 1.o intendat nullum ens ordinis inferioris posse esse perfectius alio ordinis superioris, nullus ordo sit angelis, quod nostrae sent.ae 3.o dicat: nam inconvenientibus, et ex diversis principiis id deducamus. Sent.a 1.a in cap. 2. relata id deducit ex inconvenientibus quae ex alt.o extremo opposita deducunt: nos autem idem ex eo deducimus, quod entia ordinis adeo diversi non sint comparabilia, ex quo, ut nemo non videt, aperte deducit, quod nequeat unum esse perfectius alio proprie, et positive — Sent.ae V.o 2.a in cap. 3. proposita vera nostrae sent.ae aliquanto 3.o dicere, et propterea illius fundam.ta sensim diluenda sunt. 1.m quidem si dicat nullum ens generis inferioris posse proprie et positive superare in perfectione ens generis superioris. Imo nec ens generis superioris superare proprie, et positive ens generis inferioris: ac proinde falso in arg.to suppositum, quod gratia, aut unio hypostatica sit perfectior igne aliis, quae sub finem capitis 4.i dicimus, quantumvis ut unio hypostatica sit in suo ordine plures gradus perfectionis, quam ignis, aut quodvis aliud ens naturale de facto existens in suo proprio ordine sit —

Ad 2.m fundam.m concedo, et negando cons., seu potius negando suppositum antis, quod dentur Michaelis, et Leonis det. dist.a aliqua positiva perfectionis

id e' est talis dist.ᵒ ut possit dici q Michael tm aut tm excedat perfectione Leonis. hoc n. falsu e' ex ipso, q comparabiles n' sint. Dat q dist.ᵒ negativa perfectionis, quatenus n' sunt paria eiusdem perfectionis, sed diversa. Deinde dat esse aliqua dist.ᵒ, quatenus Michael ht in suo genere plures gradus perfectionis, quam Leo in suo proprio genere het, et dist.ᵒ hoc potest quidem comparari, et superari; quatenus in genere animantis pure sensitivi poterit reperiri aliquod, q heat tot gradus perfectionis talis generis, aut plures, quam Michael in suo genere; hoc tn nihil sio refert, ut dictu e, ut dicant proprie, et positive comparabiles, sed so proportionalr, ex quo pt ad probationem illius antis.

Ad 3ᵐ fundamentum dicimus illud sciudere aperte in sent.ᵒ, quae int entia ordinis adequate diversi propriae comparabilitatis admittit. Nec illi occurrit, si dicat, q ens superatis perfecte entia alia infinita perfectiora, et perfectiora in infinitum, esse simpliciter infinitum si sit eiusdem ordinis, siue generis; n' vo si sit diversi. hoc inquam n' satisfacit predicto fundamento, nam parum refert sint entia eiusdem, aut diversi ordinis, si semel admittat, ea esse proprie comparabilia, q eo precise q talia sint, ut quo e' perfectius ens inferioris ordinis eo magis accedat ad perfectionem entis superioris ordinis; n' potest non

exsequari ea dict^a finitis additionibus perfectionis, si vita finita sit, sicut 2^m fundam^tum demonstrat, quapropter hoc ipso, q ea dict^a nequeat exsequari finitis additionibus perfectionis e simpliciter infinita. Resp. q debet ens ordinis superioris n superare proprie entia ordinis inferioris, nec esse cum istis proprie comparabile, et propterea n sequi q sit simpliciter infinitus.

Ad 4^m fundam^tum resp. id so... cum, si ens generis superioris sit proprie perfectius omnibus entibus inferioris; cum autem in e parte se habeat, nequit continere eminenter praedicta entia; sed ea duntaxat, quae proprie sunt aliquis habeant in perfect. cum perfect. talis entis. ita q si ens generis superioris habeat decem gradus perfectionis n posset producere entia ordinis inferioris, nisi ad eo circit gradus perfectionis talis ordinis: et quidem si ens superioris ordinis posset producere infinita alia se excedentia excessu aequali, dubio procul colligeret a posteriori, q esset simpliciter infinitus, q n potest n esse infinitus simpliciter illud ens, q eminenter contineat perfect. simpliciter infinitus.

Ad 5^m fundam^tum resp., semper mihi visum esse, q obscure nimis, et admodum rudi minerva exponat perfectio entium per accessum ad Deum, aut per maiorem, s. minorem participat. divini esse, ut habetur a nobis

ostendit in tt. 1. ditij 1æ pti, et ex dicendis in cap. seq. ea ipsa doct.ª in terminis refutat. Sed quidquid sit de his, quae ad possibilitatem attinet, dm sane e, illud ens esse alio perfectius, q in eodem ordine magis accedit ad Deum, q aut illud, q in diverso genere magis accedat. Imo sive est nra sent.ª ut certissime arbitramur, quae negat unum infinitum esse maius l minus alio, falso supponit, unum ens magis l minus accedere ad Deum, quam aliud; quoniam cum omnia distent dist.ª infinita, dici nequit, q dist.ª unius maior sit l minor dist.ª alterius.

Quid sentiendum sit de ente, q est ordinis inadq.te diversi ab alio.

Cap. ultimum.

Superest tandem explicat., quid sentiendum sit de ente, q e ordinis inadequate diversi ab alio, si cum isto quo ad perfectionem comparetur. Quae diff.as facile absolvit x.º 1 3, et 2 3 sent. 3 extremas, ita ut nihil spale peculiaris explat. exigat. X.º nego sent 3 diversimode loquendum e, quoniam diversimode possunt huiusmodi entia considerari, ut in cap. 1. dixi e, ubi notabamus ens ordinis inadq.te diversi ab aliis esse medium int

illa

illa, et participare ordinis utriusque, tale tamen ut ordo inferior
maneat absolute idem est quoad exercitium suarum operationum; ordo autem
superior quandoque mutet in alium inferiorem, quandoque vero non mutet.

Ad 2^m neg. sequelam dictum in maiori 1^m. hu-
ius modi entia absolute ordinata, et ut sunt in se non esse compara-
bilia. Ratio est quia eo modo considerata sunt absolute diversi ordi-
nis, et entia diversi ordinis nequeunt secundum perfectionem comparari.
[illegible] species [illegible] inter alia genera cum entibus inferioris ordi-
nis comparantur secundum gradum, in quo cum illis convenit, ut
homo comparatur cum brutis secundum quod est sensitivus; dum
[illegible] est esse proprie, et positive comparabilis cum illis. Ratio est
quia homo attentis praecise secundum conceptus sensitivi est eiusdem ordi-
nis cum brutis, et sensitivus tam in homine, quam in brutis eodem
prorsus pacto se habet; quod est [illegible]

Hoc idem suadet quia si darent infinita
animantia sensitiva perfectiora, et perfectiora excessu qualiter-
cumque [illegible] perciperent plura, et plura sensibilia,
quia alia, aut quatenus eadem sensibilia perfectius, et perfectius
attingerent, non posset dici quod homo non esset perfectior, nec imper-
fectior illis omnibus attentus dumtaxat secundum gradum sensitivi;
nam verum esset minoris perfectionis in esse sensitivi, quam
plura illorum, et maioris, quam aliqua, nam esset minoris
perfectionis illis, quae plura sensibilia, aut eadem perfectius
perciperent, et esset maioris perfectionis aliis, quae pauciora

sen

sensibilia, aut eadem numquam perfecta attingerent sic 1 p[ro]b[atu]m est quod
verum sit hoc positivum comparabilis cum illis attentum praecisse
sub conceptu sensitivi

Ex his patet dictum 3°, quod quando ordo
superior mutatur ex coniunct. cum inferiori ut mutat[ur] intellig[entia]
in hoc, non potest ens medium cum attentis sub tali gradu operari
proprie cum entibus alijs, quae purae sunt talis ordinis superioris.
Quod hoc attentum praecisse sub conceptu intelligibilis requirit operari proprie cum substantijs puris intellectibus. Unde
quo hoc, etsi sub illo conceptu attentum, verum est diversi ordinis;
et vere hic modus operandi intellectualis diversi ordinis a modo
cognoscendi, qui est Angelorum proprius ut diximus in cap. 2°;
quia ens illius ordinis requirit proprie comparari cum alijs,
quae sunt pure intellectualia

Si ordo superior non immutetur, ut non immutat conceptus productivi in calore, cum si conceptui sensibilis
iungatur: dictum est 4°, posse ens medium inter alia diversi
ordinis ad hoc attentum praecisse sub ordine superiorem
comparari proprie cum alijs entibus, quae sunt pure talis
ordinis superioris. Hoc patet eodem argumento, quo idem de ordine inferiori paulo antea probabamus. Nempe quoniam
in hoc casu eadem est ratio de utroque ordine. Negari tamen nequit
non ita facile apparere separabilitatem in exemplo caloris, ut
autem res explicetur, licebit exemplo fictitio uti. Enim vero

si

si essent plures infiniti hoes, qui cum essent sensitivi, forent cum intuales, tale quidem ut sine composit. et divl intelligerent: sicut de facto Angeli intelligunt, in hoc n. casu possent reperiri plures hoes, qui essent positivi perfectiores Michaele ex causa, nam hoes illi, qui cognoscerent obta, quae sunt de sphaera Michaelis; et cum aliqua alia, non possent non esse perfectiores Michaele, ut ex ss satis stat: q X^o. Fi

Tandem idem pa de utroque ordine simul quando neut immutat ex iunct cum altero. Ut tineut iungeret alteri, et esset in aliquo ente eo modo, quo e in illo, in quo cum alio ordine iungit. Vere tale ens esset separabile cum reliquis. Quae pure sunt illius ordinis. Ut si sensitivus esset in aliquo ente eo modo, quo in hoe e, excepta duntaxat iunct cum intivo, vere tale ens esset separabile cum reliquis pure sensitivis, quae de facto dant; q tt sensitivum iungat in hoe cum intivo, poterit ho, ad hunc attentus pacisci sui q e sensitivum separari proprie cum brutis. Et idem ang esset de intivo, si vere non immutaret, sed se haberet in hoe et se het in Angelis. Et hic sufficiant pro hac nova disputandi roe, ut quae diximus ad id saltem deserviant, ut viri docti studio in hanc ipsam rem impendentes veritatis altius scrutent, quam nos amplexatos credentes in hanc opinandi roem non sine aliorum consilio abivimus. Et

Et deniq. haec pro pxs. tt. de opera Dei suffi-
ciant, in eius laud., deiparae q. Mariae quae diximus
cedant